PIERWSZE SPRAWOZDANIE
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

WARSZAWA 1931
WYDAWNICTWO FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

SPRAWOZDANIE FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

PIERWSZE SPRAWOZDANIE
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

1/III 1928—1/IV 1931

WARSZAWA 1931
WYDAWNICTWO FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

DRUKARNIA PAŃSTWOWA. 57206. 7.X.31. 1.500.

SPIS RZECZY

. . . Przed Polską stoi wielkie pytanie, czy ma być państwem równorzędnem z wielkiemi potęgami świata, czy ma być państwem małem, potrzebującem opieki możnych. Na to pytanie Polska jeszcze nie odpowiedziała, ten egzamin z sił swoich jeszcze zdać musi. Czeka nas pod tym względem wielki wysiłek, na który my wszyscy, nowoczesne pokolenie, zdobyć się musimy, jeżeli chcemy obrócić tak daleko koło historji, aby wielka Rzeczpospolita Polska była największą potęgą nietylko wojenną, lecz także kulturalną na całym Wschodzie. Wskrzesić Ją musimy i tak postawić w sile i mocy, potędze ducha i wielkiej kultury, aby się mogła ostać w tych wielkich, być może, przewrotach, które ludzkość czekają . . .

Józef Piłsudski, Myśli

WSTĘP

Wyrównywanie deficytów kultury polskiej z okresu niewoli, jak również zaspokajanie naglących potrzeb kulturalnych odbudowanego Państwa Polskiego wymaga specjalnych środków zaradczych i nieprzerwanej planowej akcji.

Z inicjatywy Marszałka JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO, Prezesa Rady Ministrów, został w tym celu utworzony Fundusz Kultury Narodowej uchwałą Rady Ministrów z dnia 2 kwietnia 1928 roku, zatwierdzoną przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 maja 1928 roku.

W ten sposób, poza istniejącemi fachowemi ministerstwami, powstała instytucja centralna, ze względu na doniosłe znaczenie w życiu narodowem Nauki i Sztuki, które wpływami swemi przenikają wszystkie dziedziny życia i przez to wiążą się z całością zadań Państwa.

Instytucja ta otrzymała odrębny ustrój z uwagi na odrębność przedmiotu i swoiste metody pracy.

Zagranicą również zaznaczył się w okresie powojennym ożywiony ruch na polu tworzenia osobnych funduszów, pokrewnych polskiemu Funduszowi Kultury Narodowej; ze sprawozdań tych instytucyj widać, że utrwalają one na stałe swój byt, rozszerzając przytem i pogłębiając działalność na polu planowej gospodarki kulturą narodową. Przytaczamy dla przykładu: Department of Scientific and Industrial Research w Anglji, Fonds National de la Recherche Scientifique i Fondation Universitaire w Belgji, Rask-Ørsted Fond w Danji, Caisse Nationale des Sciences we Francji, Junta para Ampliación de Estudios e Investigaciones Cientificas w Hiszpanji, Kulturas Fond w Łotwie, Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft w Niemczech, Statens Forskningsfond w Norwegji, National Research Council w St. Zjednoczonych Ameryki Półn., Consiglio Nazionale delle Ricerche we Włoszech i in.

Zgodnie ze wspomnianą uchwałą Rady Ministrów oraz ze statutem, zatwierdzonym przez Komitet Funduszu Kultury Narodowej, zadaniem Funduszu jest *popieranie polskiej twórczości naukowej i artystycznej*.

Sposób użytkowania Funduszu na poszczególne cele określa Komitet Funduszu.

Przewodniczącym Komitetu jest Prezydent Rzeczypospolitej, zastępcą Przewodniczącego — Prezes Rady Ministrów. W skład Komitetu wchodzą ponadto ministrowie: Spraw Zagranicznych, Skarbu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Zarząd sprawami Funduszu należy do Prezesa Rady Ministrów, który sprawuje go z pomocą Dyrektora Zarządu Funduszu Kultury Narodowej.

Podstawą do oceny ważności i pilności spraw, przedstawianych Komitetowi Funduszu Kultury Narodowej w podaniach o zasiłki, są dla Komitetu następujące materjały w opracowaniu fachowem: a) wyniki (drukowane i pozostające w rękopisach) ankiet do specjalistów w sprawie potrzeb różnych gałęzi nauki i sztuki, b) narady komisyj fachowych przy Zarządzie Funduszu Kultury Narodowej, powołanych z upoważnienia Komitetu Funduszu Kultury Narodowej do rozważania potrzeb różnych grup nauk i sztuk (p. niżej str. 159), c) wyniki ankiety Funduszu Kultury Narodowej do Ministerstw w sprawie wymaganych przez Państwo świadczeń nauki i sztuki (p. niżej str. 166) i d) opinje fachowe zebrane o każdem złożonem podaniu o zasiłek.

Dotacje Skarbu Państwa na rzecz Funduszu Kultury Narodowej wynosiły:

1. na podstawie ustawy o nadzwyczajnych inwestycjach państwowych z dnia 31 marca 1928 r. .	5.000.000,— zł.
2. na podstawie budżetu Prezydjum Rady Ministrów za okres 1930/31	2.000.000,— „
3. nadto Fundusz Kultury Narodowej dysponował na zasadzie porozumienia z Min. Skarbu oraz Min. Wyznań Rel. i Ośw. Publ. kredytami Min. Wyznań Rel. i Ośw. Publ.	1.129.094,95 „
Razem . . .	8.129.094,95 zł.

W okresie od 1/III. 1928 r. do 31/III. 1931 r. Komitet Funduszu Kultury Narodowej przyznał na sześciu posiedzeniach pod przewodnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej w postaci zasiłków i stypendjów naukowych i artystycznych 8.129.091,95 zł., z czego wypłacono 7.627.201,47 zł.

Poniższa tablica daje obraz działalności Funduszu Kultury Narodowej w wyżej wymienionym okresie czasu:

Przeznaczenie zasiłku	Suma przyznana	Suma wypłacona [1]
Popieranie nauki	5.434.817,95 zł.	5.231.358,73 zł.
Popieranie sztuki	2.384.274,— „	2.100.984,80 „
Do dyspozycji Min. S. Z. na popieranie kultury polskiej zagranicą	250.000,— „	250.000,— „
Administracja	60.000,— „	44.857,94 „
Łącznie .	8.129.091,95 zł.	7.627.201,47 zł.

Różnica w wysokości sum przyznanych na naukę i sztukę pozostaje w związku z niejednakowym stanem zagospodarowania obu tych dziedzin, z nierówną liczebnością instytucyj i jednostek, pracujących na tych dwóch polach kultury.

Dzieląc posiadane środki, Komitet stanął przed ogromem potrzeb i zadań kulturalnych, których spełnienie przekracza możność jednego pokolenia. Z jednej strony należało materjalnie podtrzymać już istniejące, żywotne placówki pracy twórczej, naukowej czy artystycznej, z drugiej — życie nawoływało do tworzenia nowych instytucyj. Środki posiadane były za skromne, aby można było sprostać tym zadaniom. Wypadło więc ograniczyć się do ułamkowego tylko zadośćuczynienia najważniejszym potrzebom inwestycyjnym i częściowo tylko zaspokajać najpilniejsze potrzeby bieżące, które nie mogły być załatwione ze źródeł innych.

Odłogiem musiał leżeć cały szereg spraw aktualnych i pilnych, których załatwienie zaliczyć należy do nieodzownych warunków rozwoju pracy twórczej na polu nauki i sztuki. Dość przypomnieć o dotkliwym braku lub ubóstwie warsztatów pracy naukowej i artystycznej wogóle, w szczególności o braku dla nich stosownych pomieszczeń, o słabej działalności wydawniczej w zakresie podstawowych dla naszej kultury dzieł, o niedostatecznych środkach na prowadzenie badań, nawet na polu poznawania własnego kraju, — dość uprzytomnić sobie stały brak fachowych sił we wszystkich dziedzinach wiedzy teoretycznej i stosowanej, czemu zapobiegłyby większe sumy na stypendja dla młodych pracowni-

[1] Wypłacanie zasiłków odbywa się ratami, w miarę potrzeb i postępu prac subwencjonowanych.

ków, dalej — zły stan bibljotek, muzeów, archiwów, tych niezbędnych warsztatów pracy naukowej i artystycznej.

Ankieta Prezesa Rady Ministrów do p.p. Ministrów o niezbędnych świadczeniach nauki i sztuki w różnych dziedzinach życia państwowego stwierdza, jak wielkie są wymagania państwa od nauki i sztuki, a tem samem, jak potężny i rozległy musi być rozrost tych dziedzin we wszystkich ich gałęziach i jak licznego sztabu fachowych pracowników on wymaga.

Opieka nad rozwojem twórczości staje się koniecznością narodową, twórczość bowiem jest najpewniejszą i najpłodniejszą podstawą kultury materjalnej i duchowej w czasie pokoju i kardynalnym fundamentem obrony w czasie wojny.

DZIAŁALNOŚĆ

FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

W ZAKRESIE POPIERANIA NAUKI

A. ZASIŁKI NA BADANIA I WYDAWNICTWA NAUKOWE

1. Udzielane przez Fundusz Kultury Narodowej zasiłki na cele naukowe ugrupować można w kilka głównych działów: zasiłki na instytucje i towarzystwa naukowe, zasiłki na wydawnictwa i zasiłki na badania naukowe.

Pierwszy z tych działów obejmuje głównie sumy, przeznaczone na podtrzymanie istniejących, niekiedy jeszcze w czasach niewoli założonych i przez społeczeństwo utrzymywanych ważniejszych organizacyj naukowych. Zubożałe w okresie wojennym, nie mogą się one utrzymać o własnych siłach bez pomocy materjalnej Rządu. Udzielone im zasiłki pozwoliły na podjęcie nowych badań i wydawnictw, perjodycznych i nieperjodycznych, na dalsze prowadzenie badań i wydawnictw dawniej rozpoczętych, mających już nieraz świetne tradycje, na rozszerzenie pracowni naukowych, księgozbiorów i muzeów przez zakupienie niezbędnych przyrządów, dzieł, okazów i t. p. Jednocześnie w pewnych przypadkach trzeba było dopomóc materjalnie inicjatywie społecznej, dążącej do utworzenia nowej placówki organizacyjno-naukowej lub badawczej, której istnienia wymagało rozwijające się w odrodzonej Polsce życie naukowe.

Zasiłki na wydawnictwa stanowią bardzo poważną pozycję wydatków Funduszu Kultury Narodowej. Przyczyną tego są wielkie niekiedy zaniedbania, istniejące u nas na polu wydawniczem, zwłaszcza w dziedzinie wydawnictw dzieł uczonych polskich.

Zasiłki Funduszu Kultury Narodowej z tego działu podzielić można na bezzwrotne i warunkowo-zwrotne. Pierwsze z nich udzielane są na wydawanie książek i czasopism, przytem otrzymujące je towarzystwa czy instytucje naukowe i wydawnicze obowiązane są jedynie do dostarczenia Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej pewnej liczby wydanych z zasiłku tomów lub zeszytów dzieł i czasopism[1]. Zasiłki te zazwyczaj pokrywają tylko częściowo koszty wydania danego dzieła czy zeszytu czasopisma. Wpływy, jakie bywają osiągane z takich wydawnictw,

[1] Po 10 w wydawnictwach nieperjodycznych i po 7 w czasopismach.

idą na rzecz dalszej działalności wydawniczej instytucji subwencjonowanej.

Dzieła, wydane z zasiłków warunkowo-zwrotnych, sprzedawane są na rzecz Funduszu Kultury Narodowej, który określa wysokość ceny sprzedażnej książki subwencjonowanej i otrzymuje, po potrąceniu rabatu księgarskiego, całkowity dochód z jej rozprzedaży.

Zasiłki na badania naukowe obejmują sumy, udzielone twórczo pracującym badaczom naukowym na badania bądź indywidualne, bądź też zespołowe, gdy pod ich kierunkiem pracują młodzi adepci nauki. Sumy te przeznaczane są na zakup przyrządów, dzieł i materjałów, niezbędnych do prac naukowych, na wydatki, związane z prowadzeniem badań w terenie, na opracowywanie wyników poczynionych poszukiwań, na wyjazdy zagranicę w celu przeprowadzenia badań w odpowiednich pracowniach (np. na stacjach morskich) i t. p. Zakupione z tych zasiłków przedmioty inwentarzowe: przyrządy i książki, są umieszczane w tych zakładach i pracowniach naukowych, gdzie mogą być najlepiej zużytkowane do celów badawczych; przechodzą one na własność danej instytucji lub też stanowią depozyt Funduszu Kultury Narodowej, co pozwala na przenoszenie ich — gdyby tego dobro nauki wymagało — do innych ośrodków naukowych.

Zasiłki, rozdzielone w ciągu trzyletniego okresu działalności Funduszu Kultury Narodowej, jak widać z dalszych kart Sprawozdania, przyczyniły się do wzmożenia tempa i ożywienia badań naukowych kilkudziesięciu już istniejących instytucyj i zakładów naukowych, dopomogły do utworzenia szeregu nowych placówek badawczych (jak np. Zakład Biometryczny przy Towarzystwie Naukowem Warszawskiem, Instytut Fonetyczny Uniwersytetu Warszawskiego, Pracownia metaloznawcza Politechniki Warszawskiej, Pracownia fizjologji roślin Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, pracownie przyrodnicze w Muzeum Tatrzańskiem w Zakopanem i t. p.). Przytem uwzględnione zostały badania Polski, tak bardzo zaniedbane, jak np. badania gleboznawcze ziem zachodnich Polski, badania paleontologiczne w Staruni, uwieńczone odnalezieniem okazu nosorożca włochatego z epoki dyluwjalnej, prace nad atlasem języka polskiego, badania nad ludową kulturą duchową w Polsce i inne.

Rozdzielając zasiłki, kierowano się, jak już zaznaczono powyżej, opinjami kół fachowych, uzyskiwanemi drogą ankiet[1], konferencyj i t. p.

[1] Por. np. opinje specjalistów o potrzebach różnych działów nauki, Nauka Polska 1918-1931, tomy I-XIV.

Dążono przytem do równomiernego, o ile możności, rozdziału sum pomiędzy poszczególne gałęzie nauki — biorąc pod uwagę ich obecny stan organizacyjny, pilność i ważność potrzeb i t. p. — oraz do uwzględniania najważniejszych ośrodków pracy naukowej (głównie siedzib uniwersyteckich).

Podane poniżej tablice ilustrują podział zasiłków, przyznawanych na naukę: z punktu widzenia organizacyjnego (tablica I), rzeczowego (według najważniejszych gałęzi nauki — tablica II) i terytorjalnego (tablica III).

Tablica IV-ta uwidocznia dotychczasowe wyniki akcji wydawniczej, prowadzonej z pomocą zasiłków Funduszu Kultury Narodowej. Spis dzieł i czasopism, wydanych dotychczas przy współudziale Funduszu Kultury Narodowej, znajduje się poniżej na str. 145—156.

Z pośród zasilanych wydawnictw na pierwszy plan wysuwają się dzieła znaczenia podstawowego, jak np. Biblja Królowej Zofji, Bibljografja Historji Polskiej Finkla, Literatura Polska Korbuta, Słownik Geograficzny Ziem Polskich (w przygotowaniu), Polski Słownik Biograficzny (w opracowaniu), Słownik starożytności słowiańskich (w przygotowaniu), Palaeontologia Polonica.

Fundusz Kultury Narodowej przyczynił się nadto do powstania następujących nowych czasopism naukowych, jak: Kwartalnik Psychologiczny, Lud Słowiański, Przegląd Socjologiczny, Przewodnik Historyczno-prawny, Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych.

(tablice I—IV p. str. 10—12)

2. TABLICE PODZIAŁU ZASIŁKÓW

TABLICA I

PODZIAŁ ZASIŁKÓW W/G FORM ORGANIZACYJNYCH PRACY NAUKOWEJ

FORMY ORGANIZACYJNE PRACY NAUKOWEJ	Inwestycje naukowe i wydatki organizacyjne	Przygotowanie i druk wydawnictw	Badania naukowe	Razem	Liczba instytucyj i osób
	Złotych				
Towarzystwa o charakterze ogólnonaukowym i Kasa im. Mianowskiego	160.500,—	763.868,—	124.346,—	1.048.714,—	8
Towarzystwa i komisje naukowe o charakterze specjalnym	697.704,—	442.330,—	2.400,—	1.142.434,—	34
Instytucje i komitety wydawnicze, komitety redakcyjne i t. p. . .	—	267.321,—	—	267.321,—	18
Badacze naukowi . . .	343.274,—	152.000,—	181.464,—	676.738,—	69
Zakup zbiorów	192.000,—	—	—	192.000,—	2
Razem	1.393.478,—	1.625.519,—	308.210,—	3.327.207,—	131

Uwagi: W dziale pierwszym tablicy niniejszej oraz tablic II i III podane są sumy, przyznane towarzystwom ogólno-naukowym oraz towarzystwom naukowym specjalnym i poszczególnym badaczom na dokonanie podstawowych inwestycyj oraz na zakup przyrządów, książek i materjałów, niezbędnych do badań.

Dział drugi tablic zawiera zasiłki na druk wydawnictw oraz na prace badawcze, mające na celu zebranie materjałów, opracowanie ich i przygotowanie do druku.

Dział trzeci zawiera zasiłki na prowadzenie badań naukowych, nie wymagających zakupu przyrządów — a więc na prace archiwalne, bibljoteczne, podróże naukowe w kraju i zagranicą.

Sumy udzielonych zasiłków są tu podawane w tej wysokości, w jakiej zostały przyznane przez Komitet Funduszu Kultury Narodowej. Bliższe dane, dotyczące asygnowania poszczególnych sum, ich zużycia i t. p., zostały uwzględnione niżej w szczegółowym spisie udzielonych zasiłków.

W pozycji czwartej „Badacze naukowi" umieszczono zasiłki dla starszych pracowników naukowych; — zasiłki dla młodszych pracowników mieszczą się w dziale „Stypendja naukowe" (str. 59—110).

Jeżeli udzielony zasiłek był przeznaczony lub zużyty na cele, objęte np. dwoma działami I-ej tablicy, cała suma została odpowiednio podzielona, lecz w dziale „liczba zasiłonych instytucyj i osób" figuruje on jako jedna pozycja.

TABLICE II i III

PODZIAŁ ZASIŁKÓW WEDŁUG NAUK

GRUPY NAUK	Inwestycje naukowe i wydatki organizacyjne	Przygotowanie i druk wydawnictw	Badania naukowe	Razem
	Złotych			
Nauki matematyczno-przyrodnicze	691.644,—	234.428,—	195.820,—	1.121.892,—
Nauki humanistyczne . . .	280.100,—	1.123.697,—	53.076,—	1.456.873,—
Nauki stosowane	121.284,—	55.573,—	59.314,—	236.171,—
Różne	300.450,—	211.821,—	—	512.271,—
Razem.	1.393.478,—	1.625.519,—	308.210,—	3.327.207,—

Uwagi: Terminem nauk humanistycznych objęto: nauki filozoficzne z psychologją, nauki filologiczne, nauki historyczne i nauki prawno-społeczne z handlowemi.

W grupie nauk matematyczno-przyrodniczych umieszczono nauki antropologiczne (z prehistorją i etnologją).

Terminem nauk stosowanych objęto: nauki techniczne, nauki rolnicze, nauki lekarskie i pedagogikę.

Pozycja „Różne" obejmuje zasiłki dla towarzystw naukowych ogólnych, muzeów i t. p. na cele wydawnicze ogólne lub na inwestycje i wydatki organizacyjne oraz zasiłki na wydawnictwa, zawierające prace z różnych dziedzin nauki. Sumy te nie dały się podzielić i umieścić w trzech pierwszych pozycjach.

PODZIAŁ ZASIŁKÓW WEDŁUG OŚRODKÓW PRACY NAUKOWEJ

NAZWY MIAST	Inwestycje naukowe i wydatki organizacyjne	Przygotowanie i druk wydawnictw	Badania naukowe	Razem
	Złotych			
Kraków	215.538,—	289.796,—	133.900,—	639.234,—
Lwów	20.800,—	212.140,—	37.400,—	270.340,—
Poznań	91.436,—	130.100,—	70.284,—	291.820,—
Warszawa	724.554,—	853.415,—	60.126,—	1.638.095,—
Wilno	185.700,—	94.100,—	—	279.800,—
Inne.	155.450,—	45.968,—	6.500,—	207.918,—
Razem	1.393.478,—	1.625.519,—	308.210,—	3.327.207,—

Uwagi: W podziale terytorjalnym brano pod uwagę siedzibę instytucji lub miejsce zamieszkania osoby, otrzymującej zasiłek.

W pozycji „inne" mieści się: Dąbrowa Górnicza, Łuck, Paryż, Płock, Równe, Toruń i Zakopane.

TABLICA IV

PODZIAŁ WYDAWNICTW

NAZWY MIAST	Wydawnictwa z zakresu nauk matematyczno-przyrodniczych				Wydawnictwa z zakresu nauk humanistycznych				Wydawnictwa z zakresu nauk stosowanych				Wydawnictwa o charakterze ogólnym i obejmujące różne dziedziny nauki				Razem			
	książki		czasopisma		książki		czasopisma		książki		czasopisma		książki		czasopisma		książki		czasopisma	
	liczba		liczba		liczba		liczba		liczba		liczba		liczba		liczba		liczba		liczba	
	dzieł	tomów	tytułów	zeszytów	dzieł	tomów	tytułów	zeszytów	dzieł	tomów	tytułów	zeszytów	dzieł	tomów	tytułów	zeszytów	dzieł	tomów	tytułów	zeszytów
Kraków	3	3	—	—	21	21	2	7	2	2	—	—	—	—	—	—	26	26	2	7
Lwów	1	1	1	5	12	13	2	15	2	2	—	—	—	—	—	—	15	16	3	20
Poznań	—	—	1	1	3	5	3	13	—	—	—	—	1	5	1	1	4	10	5	15
Warszawa	15	19	2	16	32	43	1	1	6	6	—	—	4	5	1	48	57	73	4	65
Wilno	—	—	—	—	3	3	1	4	—	—	—	—	1	1	—	—	4	4	1	4
Inne	—	—	—	—	2	3	1	4	1	1	—	—	2	3	—	—	5	7	1	4
Razem	19	23	4	22	73	88	10	44	11	11	—	—	8	14	2	49	111	136	16	115

Uwagi: Do czasopism zaliczone zostały wydawnictwa ciągłe, ukazujące się przynajmniej 2 razy do roku. Roczniki oraz wydawnictwa ciągłe, wychodzące nieregularnie, zaliczono do książek.

Liczbę zeszytów czasopism podano według brzmienia karty tytułowej; gdy tom zawierał np. 2 zeszyty, objęte wspólną okładką, podawano liczbę 2-ch zeszytów.

W tablicy podane zostały tylko wydane już książki i zeszyty czasopism.

W określaniu miejsca wydania brano za podstawę siedzibę instytucji lub miejsce zamieszkania osoby, otrzymującej zasiłek na wydawnictwo.

W pozycji „inne" mieści się: Dąbrowa Górnicza. Łuck, Paryż, Płock, Równe, Toruń i Zakopane.

3. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I TOWARZYSTWOM [1]

DĄBROWA GÓRNICZA

KOMITET WYDAWNICZY DZIEŁ Ś. P. PROF. H. CZECZOTTA

Dnia 14. V. 30[2]. . . . . .przyznano zł. 8.000,—
wypłacono „ 8.000,—
wydano „ 8.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie dzieła prof. H. Czeczotta „Przeróbka mechaniczna użytecznych ciał kopalnych"

Zużycie zasiłku[3]:

Wydano w r. 1930 cz. I-ą tomu I-go (por. niżej Spis Wydawnictw subwencjonowanych przez Fundusz Kultury Narodowej poz. 20).

KRAKÓW

POLSKA AKADEMJA UMIEJĘTNOŚCI

Dnia 2. VI. 28, 25. II. 29 i 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 199.796,—
wypłacono „ 199.796,—
wydano „ 149.327,93

Przeznaczenie zasiłku:

1. Wydanie w podobiznie t. zw. „Biblji Królowej Zofji"
2. Zebranie i opracowanie materjałów do atlasu języka polskiego
3. Językowe i etnograficzne zbadanie całego obszaru litewszczyzny w granicach Polski
4. Prowadzenie badań paleontologicznych w Staruni i opracowanie zdobytych materjałów

Zużycie zasiłku:

1. „Biblję" wydano w r. 1930 (por. niżej Spis poz. 6).
2. Przystąpiono najpierw do opracowania „Atlasu polskich gwar góralskich"; ułożono szczegółowy kwestjonarjusz do badań, zawierający 900 pytań, zbadano 28 punktów (miejscowości) na ogólną liczbę 40.
3. Opracowano mapę rozmieszczenia Litwinów w Polsce i dialekt merecki; wyniki badań przygotowuje się do druku.
4. Prace rozpoczęto w końcu czerwca r. 1929.— Dnia 23. X. 29 r. znaleziono niemal całkowicie zachowany okaz nosorożca włochatego z epo-

[1] Instytucje, towarzystwa i t. p. zrzeszenia, wymienione w pozycjach 1—3 tablicy I-ej, podane są poniżej w porządku alfabetycznym według miast. w których znajdują się ich siedziby; w obrębie poszczególnych miast stosowano układ alfabetyczny według nazw instytucyj, biorąc za podstawę pierwszy rzeczownik nazwy. [2] Data przytoczona odnosi się do dnia przyznania zasiłku. [3] Informacje o stanie oraz o sposobie zużytkowania asygnowanej kwoty podawane są według ostatnich danych, nadesłanych przez zainteresowane instytucje i osoby.

ki dyluwjalnej. Przewieziono go do Krakowa, umieszczono w Muzeum Akademji i przystąpiono do wszechstronnego zbadania. Prócz tego wydobyto bardzo wiele szczątków dyluwjalnych fauny i flory, które również poddawane są szczegółowym badaniom w pracowni Muzeum Akademji. Pierwsze wyniki ogłoszono drukiem w wydawnictwach Akademji (por. Spis poz. 57 i 69). Jednocześnie prowadzone są w Staruni dalsze prace w terenie.

KOMITET REDAKCYJNY „BIBLJOTEKI HISTORJI SZTUKI"

Dnia 13. X. 28 i 25. II. 29. . . . . .

przyznano	zł.	16.500,—
wypłacono	„	14.439,30
wydano	„	14.439,30

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie I-go tomu „Bibljoteki" (zasiłek warunkowo-zwrotny)

Zużycie zasiłku:

W końcu r. 1930 ukończono druk dzieła H. Wölfflina „Sztuka klasyczna" (por. Spis poz. 106). Cena egz. 33 zł. Cały nakład jest własnością Funduszu Kultury Narodowej.

TYMCZASOWY KOMITET REDAKCYJNY „POLSKIEGO SŁOWNIKA BIOGRAFICZNEGO"

Dnia 28. I. 30. . . . . .

przyznano	zł.	10.000,—
wypłacono	„	10.000,—
wydano	„	4.179,74

Przeznaczenie zasiłku:

Prace przygotowawcze do wydania „Słownika"

Zużycie zasiłku:

Prowadzono prace nad przygotowaniem kartoteki osób, które mają być uwzględnione w „Słowniku". Zarejestrowano około 19.000 kartek z nazwiskami, zakwalifikowano do „Słownika" około 6000 osób, wszystkie z czasów porozbiorowych. Komitet oddał swe materjały i fundusze Polskiej Akademji Umiejętności, która będzie prowadzić dalej to wydawnictwo.

REDAKCJA „CHIRURGJI KLINICZNEJ"

Dnia 2. VI. 28. i 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	10.000,—
wypłacono	„	5.000,—
wydano	„	5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Dalsze prowadzenie wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania II-go tomu „Chirurgji Klinicznej" i I-go tomu wydania zagranicznego (w obcych językach) tegoż wydawnictwa p. t. „Chirurgia Clinica Polonica" (por. Spis poz. 16 i 15).

REDAKCJA CZASOPISMA „LUD SŁOWIAŃSKI"

Dnia 25. II. 29. i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 50.500,—
wypłacono „ 39.000,—
wydano „ 38.443,29

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie i wydawanie czasopisma wraz z „Bibljoteką Ludu Słowiańskiego"

Zużycie zasiłku:

Wydano 3 zeszyty „Ludu": tom I, zesz. 1 i 2, tom II, zesz. 1 (każdy z zeszytów w 2 częściach) i 2 tomy „Bibljoteki Ludu Słowiańskiego" z pracami: J. St. Bystronia „Bibljografja etnografji polskiej" i W. Klingera „Doroczne święta ludowe a tradycje grecko-rzymskie".— (Por. Spis poz. 117, 12, 33).

POLSKIE TOWARZYSTWO ASTRONOMICZNE

Dnia 2. VI. 28. . . . . przyznano zł. 78.000,—
wypłacono „ 78.000,—
wydano „ 69.323,19

Przeznaczenie zasiłku:

Urządzenie Stacji Astronomicznej na górze Łysinie w Beskidach

Zużycie zasiłku:

Zakupiono przyrządy do badań i książki, zorganizowano i uruchomiono warsztat mechaniki precyzyjnej, w którym konstruuje się astrograf. Rozszerzono Stację na Łysinie. Dokonano m. i. około 6000 obserwacyj gwiazd zmiennych. W przygotowaniu jest ogłoszenie wyników, które służyły już w układaniu efemeryd międzynarodowych.

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE. ODDZIAŁ KRAKOWSKI

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 20.000,—
wypłacono „ 20.000,—
wydano „ 20.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Druk „Prac Krakowskiego Oddziału Pol. T-wa Historycznego"

Zużycie zasiłku:

Wydano 8 tomów prac historycznych: S. Bodniak: Kongres szczeciński na tle bałtyckiej polityki polskiej. — W. Czapliński: Opozycja Wielkopolska po krwawym potopie (1660-1668).— W. Dobrowolska: Książęta Zbarascy w walce z hetmanem Żółkiewskim. — H. Langerówna: System obronny doliny Dunajca w XIV w. — K. Lepszy: Walka stronnictw w pierwszych latach panowania Zygmunta III. — K. Piwarski: Hieronim Lubomirski Hetman W. Koronny. — F. Suwara: Przyczyny i skutki klęski cecorskiej 1620 r. — A. Wodziński:

Gdańsk za czasów Stanislawa Leszczyńskiego. — (Por. Spis poz. 9, 19, 22, 45, 46, 63, 89, 105).

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW HISTORJI I ZABYTKÓW KRAKOWA

Dnia 13. X. 28. i 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 20.000,—
wypłacono „ 20.000,—
wydano „ 15.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie XXII i XXIII tomu „Rocznika Krakowskiego" oraz albumu z reprodukcjami dzieł krakowskich Wita Stwosza

Zużycie zasiłku:

Wydano t. XXII „Rocznika Krakowskiego" (por. Spis poz. 70). Tom XXIII w druku. Wydania albumu Wita Stwosza zaniechano ze względu na nadmierne koszty.

NAUKOWE TOWARZYSTWO PEDAGOGICZNE

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 65,000,—
wypłacono „ 65.000,—
wydano „ 65.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Wydano 10 tomów dzieł i czasopism: Bulletin International de la Société Scientifique de Pédagogie, vol. I. — J. S. Bystroń: Szkoła i społeczeństwo. — M. Grzegorzewska: Psychologja niewidomych, t. I. — K. Lublinerówna: Torfowce. — M. Miterzanka: Działalność pedagogiczna Adama ks. Czartoryskiego, generała ziem podolskich. — H. Radomska-Strzemecka: Monografja testu definicji. — L. Ręgorowicz: Szkolnictwo W. M. Krakowa w dobie kuratorji Józefa hr. Załuskiego. — J. J. Rousseau: Emil, cz. I (przeł. W. Husarski). — F. Znaniecki: Socjologja wychowania, t. II. — Minerwa Polska, rok II, zesz. 1-4. — (Por. Spis poz. 11, 13, 28, 48, 52, 66, 68, 76, 111, 118).

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ BIBLJOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 6.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup aparatu do fotografowania „biało na czarnem" dla Bibljoteki Jagiellońskiej

Zużycie zasiłku:

Aparat zakupiono i umieszczono w gmachu Bibljoteki Jagiellońskiej.

POLSKIE TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 100.000,—
wypłacono „ 100.000,—
wydano „ 92.140,69

Przeznaczenie zasiłku:

Wykup części hal oraz drobnych hal i enklaw w Tatrach

Zużycie zasiłku:

Zakupiono około stu udziałów współwłasności nieruchomej m. in. na halach: Gąsienicowej, Kasprowej, Kalatówkach, Strążyskiej i Białej, w Jaworzynce, przy Pięciu Stawach, na Wołoszynie i w Roztoce — w celu utworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego.

LWÓW

KOMITET REDAKCYJNY „KSIĘGI PAMIĄTKOWEJ PIERWSZEGO POLSKIEGO ZJAZDU MATEMATYCZNEGO—LWÓW, 7—10. IX. 1927."

Dnia 2. VI. 28. . . . . .przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 6.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie „Księgi Pamiątkowej" Zjazdu

Zużycie zasiłku:

Książkę wydano w r. 1929 (por. Spis poz. 42).

KOMITET REDAKCYJNY „SŁOWNIKA STAROŻYTNOŚCI SŁOWIAŃSKICH"

Dnia 2. VI. 28. . . . . .przyznano zł. 25.000,—
wypłacono „ 25.000,—
wydano „ 4.053,70

Przeznaczenie zasiłku:

Prace przygotowawcze do wydania „Słownika"

Zużycie zasiłku:

Zakupiono książki, pokryto honorarja, koszty podróży, korespondencji i t. p. Opóźnianie postępu prac powodują trudności uzgodnienia stanowiska przedstawicieli licznych narodowości, wchodzących w skład Komitetu Redakcyjnego.

POLITECHNIKA LWOWSKA

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 4.000,—
wypłacono „ 4.000,—
wydano „ 2.952,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie katalogu czasopism i wydawnictw ciągłych, znajdujących się w Bibljotece Politechniki Lwowskiej

Zużycie zasiłku:

Katalog wydano w r. 1931 (por. Spis poz. 32).

REDAKCJA CZASOPISMA „PRZEWODNIK HISTORYCZNO-PRAWNY"

Dnia 28. I. 30. . . . . .

przyznano	zł.	5.000,—
wypłacono	„	5.000,—
wydano	„	5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie i wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

Wydano I tom w 4 zeszytach i 1 zesz. tomu II-go (por. Spis poz. 121).

REDAKCJA CZASOPISMA „RUCH SŁOWIAŃSKI"

Dnia 28. I. 30. i 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	8.000,—
wypłacono	„	8.000,—
wydano	„	8.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Dalsze wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

Wydano w ciągu 1930 r. 10 numerów czasopisma (por. Spis poz. 124).

REDAKCJA WYDAWNICTWA „ROCZNIKI DZIEJÓW SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH"

Dnia 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	7.000,—
wypłacono	„	7.000,—
wydano	„	7.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie i prowadzenie wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Wydano w r. 1931 tom I wydawnictwa (por. Spis poz. 74).

REDAKCJA WYDAWNICTWA „WSCHÓD"

Dnia 13. X. 28. . . . . .

przyznano	zł.	3.000,—
wypłacono	„	3.000,—
wydano	„	3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie wydawnictwa „Wschód", poświęconego dziejom i kulturze ziem wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania 2 tomów wydawnictwa, zawierających następujące prace: P. Dąbkowski „Zwierciadło szlacheckie" i S. Glaser „Okupacja niemiecka na Litwie w latach 1915-1918. Stosunki prawne" (por. Spis poz. 21, 26).

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

Dnia 13. X. 28. . . . . .

przyznano	zł.	15.000,—
wypłacono	„	15.000,—
wydano	„	15.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Ponowne uzupełnione i poprawione wydanie „Bibljografji Historji Polskiej" L. Finkla

Zużycie zasiłku:

Odkupiono całkowicie od prof. Finkla prawo własności i prawo autorskie, pokryto częściowo koszty opracowania nowego wydania i wydano w opracowaniu dra Karola Maleczyńskiego zesz. 1-szy tomu I-go (por. Spis poz. 24). Zesz. 2-gi w druku.

TOWARZYSTWO NAUKOWE WE LWOWIE

Dnia 2. VI. 28. i 25. II. 29. . . . . .

przyznano	zł.	80.000,—
wypłacono	„	80.000,—
wydano	„	71.688,90

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Wydano 6 dzieł w 7 tomach: Najstarsze akta konsystorza lwowskiego (wyd. W. Rolny), cz. II. — Akta grodzkie i ziemskie z Archiwum Ziemskiego we Lwowie (wyd. A. Prochaska), t. XXIII i XXIV. — O. Balzer: Narzaz. — M. Chlamtacz: Kontrakty realne w prawie rzymskiem, w teorji cywilistycznej i w projekcie polskiego kodeksu cywilnego. — L. Roussel: Contes de Mycono. — B. Stachoń: Polityka Polski wobec Turcji i akcji antyturecklej w wieku XV do utraty Kilii i Białogrodu (1484).— (Por. Spis poz. 1, 3, 4, 17, 77, 87).—Prócz tego wykonano tablice kolorowe do wydania polskiej części Herbarza flamandzkiego.

POLSKIE TOWARZYSTWO PRZYRODNIKÓW IM. KOPERNIKA

Dnia 25. II. 29. i 28. I. 30. . . . . .

przyznano	zł.	40.000,—
wypłacono	„	40.000,—
wydano	„	40.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa (m. in. wydawanie czasopism „Kosmos" i „Wszechświat")

Zużycie zasiłku:

Pokryto koszty druku 5 zeszytów „Kosmosu" w r. 1928 i 1929 (por. Spis poz. 115) oraz wydatki związane z oprawą książek, ekspedycją wymienną wydawnictw T-wa (nawiązano kontakt z 650 instytucjami naukowemi zagranicą) i t. p. — Pokryto częściowo koszty wydawania „Wszechświata" w r. 1930 i w r. 1931 (wychodzi 10 razy do roku co miesiąc, z wyjątkiem lipca i sierpnia) (por. Spis poz. 125).

ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH

Dnia 28. I. 30. . . . . .

przyznano	zł.	13.140,—
wypłacono	„	13.140,—
wydano	„	13.140,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie na wniosek Marszałka Piłsudskiego z rękopisu II tomu „Pamiętników" J. K. Janowskiego w opracowaniu dra K. Sochaniewicza (zasiłek warunkowo-zwrotny)

Zużycie zasiłku:

Dzieło wydano w r. 1931 (por. Spis poz. 30). Cena 1 egz. wynosi 24 zł. Cały nakład stanowi własność Funduszu Kultury Narodowej.

ŁUCK

WOŁYŃSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE I OPIEKI NAD ZABYTKAMI PRZESZŁOŚCI

Dnia 13. X. 28. . . . . .

przyznano	zł.	15.000,—
wypłacono	„	15.000,—
wydano	„	15.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zorganizowanie Muzeum w Łucku

Zużycie zasiłku:

Zorganizowano Muzeum, złożone z 4 działów: etnograficznego, historyczno-geograficznego, numizmatycznego i przyrodniczego (razem zgórą 2500 okazów) oraz z bibljoteki specjalnej (270 dzieł). W stadjum organizacji znajduje się dział przyrodniczy. Prowadzono prace nad zbieraniem materjałów, dotyczących konserwacji zabytków na Wołyniu, bibljografji historji i etnografji Wołynia, udziału Wołynia w powstaniu r. 1831 i t. p. Ogłoszono drukiem 2 prace (w Dzienniku Urzędowym Kurat. Woł. Okr. Szkolnego z r. 1929, Nr. 11 i w Kwartalniku Histor. z r. 1929).

PŁOCK

TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE

Dnia 13. X. 28, 28. I. 30 i 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	79.000,—
wypłacono	„	79.000,—
wydano	„	79.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zaspokojenie potrzeb Towarzystwa

Zużycie zasiłku:

Zasiłki zużyto na rozszerzenie i remont Muzeum im. prof. I. Mościckiego, Prezydenta R. P., oraz Bibljoteki im. Zielińskich, na powiększenie zbiorów muzealnych i bibljotecznych, na pokrycie wydatków administracyjnych, na prace badawcze z zakresu etnografji i wydawnictwa: „Opisy powiatów" i Ks. Skierkowski „Puszcza kurpiowska w pieśni", cz. II, zesz. I. — (Por. Spis poz. 58, 83).

POZNAŃ

POLSKI INSTYTUT SOCJOLOGICZNY

Dnia 25. II. 29. . . . . .

przyznano	zł.	10.000,—
wypłacono	„	10.000,—
wydano	„	10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie i wydawanie czasopisma socjologicznego

Zużycie zasiłku:

Wydano tom I (w 4-ch zeszytach) „Przeglądu Socjologicznego" (por. Spis poz. 120) oraz rozpoczęto druk II tomu (1 i 2 zeszyt).

INSTYTUT ZACHODNIO-SŁOWIAŃSKI PRZY UNIWERSYTECIE POZNAŃSKIM

Dnia 13. X. 28 i 28. I. 30. . . . . .

przyznano	zł.	30.000,—
wypłacono	„	20.000,—
wydano	„	20.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie polskiego przekładu „Gramatyki Pomorskiej" F. Lorentza

Zużycie zasiłku:

Wydano w r. 1929 zesz. II „Gramatyki" (por. Spis poz. 47). Zeszyt następny (III) znajduje się w druku. Prócz tego ukończono przekład dzieła, które w całości obejmie ok. 100 arkuszy druku.

REDAKCJA CZASOPISMA „KWARTALNIK PSYCHOLOGICZNY"

Dnia 25. II. 29 i 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	23.000,—
wypłacono	„	17.000,—
wydano	„	11.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie i wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano I tom w 4 zesz., w r. 1931 — podwójny zeszyt tomu II oraz zesz. 3 (por. Spis poz. 116).

REDAKCJA WYDAWNICTWA „POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA W POZNANIU W R. 1929"

Dnia 28. I. 30 . . . . . przyznano zł. 30.000,—
wypłacono „ 30.000,—
wydano „ 30.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Częściowe pokrycie kosztów wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Do końca r. 1930 wydano całe dzieło w 5 tomach (por. Spis poz. 108).

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW HISTORJI

Dnia 13. X. 28 i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 7.500,—
wypłacono „ 7.500,—
wydano „ 7.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawanie „Roczników Historycznych" i wydanie monografji o Pomorzu w języku angielskim

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania dzieła prof. K. Tymienieckiego „History of Polish Pomerania" i wydano 2 zesz. „Roczników Historycznych": r. IV, zesz. 2 i r. VI, zesz. 2 (por. Spis poz. 97, 123).

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW MEDYCYNY I NAUK PRZYRODNICZYCH

Dnia 14. V. 30. . . . . przyznano zł. 2.000,—
wypłacono „ 2.000,—
wydano „ 2.000,—

Przeznaczenie zasiłku :

Wydawanie „Archiwum Historji i Filozofji Medycyny oraz Historji Nauk Przyrodniczych"

Zużycie zasiłku:

Wydano zesz. 2 tomu X-go „Archiwum" i pokryto częściowo koszty druku zesz. 1 tomu XI-go (por. Spis poz. 112).

POLSKIE TOWARZYSTWO PREHISTORYCZNE

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 60.000,—
wypłacono „ 60.000,—
wydano „ 47.349,08

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawanie „Przeglądu Archeologicznego", zakup dzieł do bibljoteki oraz zaspokojenie bieżących potrzeb Towarzystwa

Zużycie zasiłku:

Wydano zesz. 2 tomu IV „Przeglądu Archeologicznego" (por. Spis poz. 119); udzielono stypendjum Konradowi Jażdżewskiemu, obecnie asystentowi Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie; zakupiono 88 dzieł specjalnych jako zaczątek bibljoteki prehistorycznej przy Państwowem Muzeum Archeologicznem w Warszawie; wykupiono częściowo tereny przedhistorycznych kopalni krzemienia w Krzemionkach w pow. opatowskim.

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK

Dnia 2. VI. 28. . . . . .

przyznano	zł.	25.000,—
wypłacono	„	25.000,—
wydano	„	25.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie dalszych tomów korespondencji ks. Józefa Poniatowskiego z Francją

Zużycie zasiłku:

Wydano 3 tomy: III, IV i V (por. Spis poz. 38).

RÓWNE

WOŁYŃSKI ZARZĄD OKRĘGOWY ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA SZKÓŁ POWSZECHNYCH

Dnia 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	5.000,—
wypłacono	„	5.000,—
wydano	„	2.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawanie „Rocznika Wołyńskiego"

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano tom I, w r. 1931 — tom II Rocznika (por. Spis poz. 72).

TORUŃ

TOWARZYSTWO NAUKOWE W TORUNIU

Dnia 25. II. 29 i 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	25.918,—
wypłacono	„	25.918,—
wydano	„	21.918,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty druku 35 i 36 tomu „Roczników T-wa Naukowego w Toruniu", Nr.Nr. 1—4 tomu VIII „Zapisek T-wa Naukowego w Toruniu" i 4 odbitek (w 5 zeszytach) z tych wydawnictw. (Por. Spis poz. 75, 126).

WARSZAWA

AKADEMJA NAUK TECHNICZNYCH

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 15.000,—
wypłacono „ 15.000,—
wydano „ 11.376,35

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawanie słowników technicznych

Zużycie zasiłku:

Komisja Polskiego Słownictwa Technicznego Akademji wydała „Instrukcję do opracowania materjału do słowników polskich wyrazów technicznych", oraz dział 24, poddział 6 „Słownika polskich wyrazów technicznych" p. t. „Eksploatacja techniczna dróg żelaznych" (por. Spis poz. 29 i 85).

POLSKIE ARCHIWUM WOJENNE

Dnia 25. II. 29 i 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Porządkowanie zbiorów

Zużycie zasiłku:

Sumę otrzymaną zużyto całkowicie na opłacenie personelu, pracującego nad porządkowaniem zbiorów, złożonych obecnie w lokalu Centralnej Bibljoteki Wojskowej w Warszawie.

INSTYTUT BADAŃ SPRAW NARODOWOŚCIOWYCH

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 4.377,76

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Wydano 2 rozprawy: St. Orsini-Rosenberg „Program badań socjologicznych w zakresie zagadnień narodowościowych w województwach wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej" i L. Zieleniewski „Ustawodawstwo językowe Rzeczypospolitej Polskiej". (Por. Spis poz. 59, 110). Trzecia praca T. Katelbacha p. t. „Mniejszości niemieckie w Europie" — w druku.

INSTYTUT IM. NENCKIEGO BIOLOGJI DOŚWIADCZALNEJ PRZY TOWARZYSTWIE NAUKOWEM WARSZAWSKIEM

Dnia 2. VI. 28 i 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 107.654,—
wypłacono „ 107.654,—
wydano „ 107.654,—

Przeznaczenie zasiłku:

1. Urządzenie pracowni na Stacji Hydrobiologicznej na Wigrach
2. Zorganizowanie i prowadzenie Zakładu Biometrycznego

Zużycie zasiłku:

1. a) urządzono pracownię biochemiczną, b) założono wiwarjum, c) przeprowadzono instalację elektryczną, gazową i wodną, d) nabyto przyrządy do badań mikromorfologicznych limnologicznych, e) zakupiono szereg dzieł specjalnych do bibljoteki, f) skompletowano umeblowanie i g) wykończono pomieszczenia pomocnicze na Stacji. Wyniki prac ogłoszono w Rozprawach Instytutu.
2. Zasiłek zużyto całkowicie na nabycie niezbędnych przyrządów, książek i czasopism oraz na wynagrodzenie pracowników i utrzymanie lokalu Zakładu. W Zakładzie prowadziło badania 4 płatnych pracowników naukowych i 11 wolontarjuszy. Wyniki prac ogłoszono drukiem w Rozprawach Instytutu.

INSTYTUT FONETYCZNY PRZY SEMINARJUM JĘZYKA POLSKIEGO UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 21.000,—
wypłacono „ 21.000,—
wydano „ 20.312,49

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie Instytutu

Zużycie zasiłku:

Zasiłek zużyto na zakup i sprowadzenie odpowiednich przyrządów, zakup umeblowania, zakup książek i ich oprawę, na wydatki osobowe i administracyjne. Od 1. IV. 30 wydatki bieżące pokrywane są z funduszów Ministerstwa W. R. i O. P. Badania naukowe rozpoczęto w Instytucie w jesieni r. 1930. Wyniki prac Instytutu ogłaszane będą drukiem w „Wiadomościach Fonetycznych Instytutu Fonetycznego Un. Warsz." (zesz. I w druku w tomie XV-b „Prac Filologicznych").

KASA IM. MIANOWSKIEGO

Dnia 2. VI. 28 i 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 380.000,—
wypłacono „ 380.000,—
wydano „ 380.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa naukowe i zasiłki na badania naukowe

Zużycie zasiłku:

Z sum tych Kasa udzieliła w ciągu r. 1928 i 1930 badaczom i towarzystwom naukowym 38 zasiłków bezzwrotnych na badania na-

ukowe i wydawnictwa na ogólną sumę 18.415,98 zł., wydała 38 dzieł i czasopism naukowych (w 48 tomach i zeszytach) oraz 1 mapę: a mianowicie: St. Adamczewski: Oblicze poetyckie Bartłomieja Zimorowicza. — H. Bergson: Materja i pamięć. — M. Biegańska: Życie i praca Władysława Biegańskiego. — T. Bigo: Związki publiczno-prawne w świetle ustawodawstwa polskiego. —W. Broniewski: Travaux pratiques de métallographie. — St. Ciszewski: Prace etnologiczne, t. II, III. — Galileo Galilei: Rozmowy i dowodzenia matematyczne. — St. Gołąb: Ustawa o prawie autorskiem. — Krajobrazy roślinne Polski, zesz. XIV, XV i XVI. — M. Kreczmar: Demokracja ateńska do czasów Temistoklesa włącznie. — J. Kucharzewski: Od białego caratu do czerwonego, tom III, IV i V.—F. Kuśmierski: Konstrukcje wyrobów drewnianych, cz. I. — St. Łoza: Słownik architektów, wyd. II.—K. Moszyński: Polesie Wschodnie. — Nauka Polska, t. IX i X. — St. Noakowski: Zamki i pałace polskie. — H. Paszkiewicz: Regesta Lithuaniae. — Poradnik dla Samouków, t. VII i VIII. — A. Przeborski: Wykłady mechaniki teoretycznej, t. I. — T. Rakowiecki: Drogi planet i komet, t. I.—St. Różycki: Ćwiczenia anatomiczne, t. I. — St. Saks: Zarys teorji całki. — J. Samsonowicz: Mapa geologiczna okolic Warszawy. — J. Siemieński i A. Wolff: Najstarsze księgi krakowskie w Archiwum Głównem (Roczników Kom. Hist. T.N.W. tom I, zesz. 4).— W. Sierpiński: Zarys teorji mnogości, cz. I i II. — Słownik Języka Polskiego, tomy VI i VII i zesz. 48 t. VIII. — K. Smoleński: Co Polska traci skutkiem niedostatecznego uprawiania chemji i technologji chemicznej. — Szkoły Wyższe Rzeczypospolitej Polskiej. — P. K. Tacyt: Roczniki. — Themis Polska, serja III, t. IV. — E. B. Titchener: Podręcznik psychologji. — G. Tschermak - F. Becke: Podręcznik mineralogji, wyd. II. — M. Tyrowicz: Jan Tyssowski. — S. Wandycz: Prawo teatralne. — B. Wasiutyński: Ludność żydowska w Polsce. — W. Wąsik: Sebastjan Petrycy z Pilzna, zesz. II. — W. Winid: Kanał Bydgoski. — A. Witkowski: Zasady fizyki, t. I, wyd. V. — (Por. Spis poz. 2, 5. 7, 8, 10, 18, 25, 27, 40, 41, 43, 44, 49, 53, 55, 56, 62, 64, 65, 67. 78, 79, 80, 81, 82, 84, 86, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104). — Prócz tego ukażą się niebawem w druku: F. Giedroyć: Słownik lekarski, t. I i J. Zawidzki: Chemja nieorganiczna, t. I.

KOMITET UCZCZENIA ZASŁUG Ś. P. PROF. DR. JÓZEFY JOTEYKO

Dnia 25. II. 29. . . . . .

przyznano	zł.	8.797,—
wypłacono	„	8.797,—
wydano	„	2.204,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie w języku polskim dzieła ś. p. prof. Józefy Joteyko p. t. „La fatigue"

Zużycie zasiłku:

Przekładu dzieła dokonał prof. dr. J. Czubalski. Obecnie znajduje się ono w druku.

KOMITET WYSTAWY PRACY KOBIET NA POWSZECHNEJ WYSTAWIE KRAJOWEJ W POZNANIU

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Urządzenie na P.W.K. sekcji pracy umysłowej kobiet

Zużycie zasiłku:

Sekcję zorganizowano (por. sprawozdanie w tomie IV-ym dzieła „Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu w r. 1929", str. 273—274).

MUZEUM PRZEMYSŁU I ROLNICTWA

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 50.000,—
wypłacono „ 50.000,—
wydano „ 50.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydatki związane z objęciem zbiorów etnograficznych po ś. p. Zarembie Belakowiczu

Zużycie zasiłku:

Sumę otrzymaną wypłacono p. Helenie Belakowicz tytułem zwrotu kosztów przechowywania i konserwacji zbiorów ofiarowanych przez ś. p. Zarembę Belakowicza. W końcu r. 1930 zbiory te uporządkowano, umieszczono w osobnej sali w Muzeum Etnograficznem przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie i udostępniono publiczności. Zbiory zawierają cenne okazy z Japonji i Indochin (porcelana, wyroby metalowe i t. p.)

OBSERWATORJUM MAGNETYCZNE W ŚWIDRZE

Dnia 2. VI. 28. . . . . .przyznano zł. 30.000,—
wypłacono „ 30.000,—
wydano „ 30.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup przyrządów

Zużycie zasiłku:

1. Nabyto: a) magnetometr Smitha (w-g Schustera) do wyznaczania składowej poziomej metodą elektryczną, b) koło pionowe z lunetą do magnetometru The Cambridge Instr. Co, c) trzy elektrometry Benndorfa z sondami i izolatorami do zawieszania przewodników, d) warjometr lokalny do składowej pionowej firmy Askania, e) trzy normalne baterje kalomelowe, f) mechanizm zegarowy do automatycznego ładowania przewodników.
2. Ukończono pracę nad siecią magnetyczną I-go rzędu; wygłoszono o tem referat na międzynarodowym kongresie Unji Geodezyjno-

geofizycznej w sierpniu 1930 r. w Stockholmie; referat ten drukuje się w N-rze 5 Prac Obserwatorjum Magnetycznego w Świdrze.

3. Rozpoczęto systematyczne notowanie potencjału elektrycznego. Wyniki spostrzeżeń ogłoszone będą w końcu 1931 r.

REDAKCJA WYDAWNICTWA „PALAEONTOLOGIA POLONICA"

Dnia 25. II. 29 i 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 31.284,—
wypłacono „ 16.784,—
wydano „ 16.784,—

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie wydawnictwa „Palaeontologia Polonica" (zasiłek warunkowo-zwrotny)

Zużycie zasiłku:

Zakupiono aparaty do fotografowania skamieniałości, przygotowano klisze i tablice oraz wydano tom I-y „Palaeontologia Polonica" (por. Spis poz. 39). Cena 1 egz. 53 zł. Cały nakład stanowi własność Funduszu Kultury Narodowej. Aparaty zapisano do inwentarza Zakładu geologji i paleontologji Uniw. Warsz. jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej.

WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 15.000,—
wypłacono „ 15.000,—
wydano „ 9.593,78

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawanie „Rocznika" Wyższej Szkoły Handlowej

Zużycie zasiłku:

Wydano 2 tomy „Rocznika", rok VII i VIII (por. Spis poz. 73).

POLSKIE TOWARZYSTWO CHEMICZNE

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zaspokojenie potrzeb bieżących Towarzystwa

Zużycie zasiłku:

Pokryto koszty wydania zesz. 8 i 9 tomu X „Roczników Chemji" (por. Spis poz. 122) oraz częściowo koszty oprawy pism i książek Polskiego Tow. Chemicznego.

TOWARZYSTWO EKONOMISTÓW I STATYSTYKÓW POLSKICH

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Dalsze wydawanie czasopisma „Ekonomista"

Zużycie zasiłku:

Wydano tom I r. XXX czasopisma (por. Spis poz. 114).

TOWARZYSTWO INSTYTUTU RADOWEGO IM. MARJI SKŁODOWSKIEJ-CURIE

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 100.000,—
wypłacono „ 100.000,—
wydano „ 100.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Potrzeby Instytutu

Zużycie zasiłku:

Częściowo pokryto koszty budowy gmachu przeznaczonego na pracownie naukowe Instytutu.

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE

Dnia 25. II. 29 i 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 136.780,—
wypłacono „ 56.422,50
wydano „ 46.687,54

Przeznaczenie zasiłku:

1. Wydawanie czasopisma „Ziemia"
2. Reorganizacja muzeów regjonalnych
3. Wydanie „Słownika Geograficznego Ziem Polskich"

Zużycie zasiłku:

1. Powołano Komitet Redakcyjny celem podniesienia poziomu czasopisma, powiększono nakład i objętość jego zeszytów, podniesiono stronę ilustracyjną. Pokryto też częściowo koszty administracyjne. Wydano 48 zesz. (2 roczniki) w nakładzie 2000 egz. (por. Spis poz. 127).
2. Dokonano objazdu wszystkich muzeów T-wa, zbadano ich stan i potrzeby, opracowano program dalszego rozwoju. Wyniki tych badań ogłoszono drukiem w „Ziemi" w N-rach 15—18 z r. 1929. Zaspokojono częściowo potrzeby Muzeum Kurpiowskiego w Nowogrodzie Łomżyńskim, Kujawskiego we Włocławku i Łowickiego w Łowiczu.
3. Powołano Radę i Komitet Redakcyjny, Redaktora naczelnego, zorganizowano szereg komisyj regjonalnych i biuro redakcyjne, określono zasady i metody wydawania, przystąpiono do opracowania skorowidza. Nadto zakupiono pomoce naukowe i meble.

TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE

Dnia 2. VI. 28 i 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 100.000,—
wypłacono „ 100.000,—
wydano „ 76.232,60

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa następujące:

1. „Przysłowia białoruskie" Fedorowskiego
2. „Bibljoteka Pisarzy Polskich XVIII-go i początków XIX-go w." (prace przygotowawcze)
3. „Rozprawy z polskiego prawa politycznego" i „Roczniki Komisji Historycznej T-wa"
4. „Prace Komisji do badań nad historją literatury i oświaty" t. III
5. „De opusculis Graecis Aegypti" J. Manteuffla
6. Inne wydawnictwa według uznania T-wa

Zużycie zasiłku:

1. Wydrukowano do dn. 1 kwietnia 1931 r. 288 str. 4-o.
2. W opracowaniu znajdują się pisma: Bohomolca, K. Brodzińskiego, ks. Czartoryskiego, F. X. Dmochowskiego, Jasińskiego, Karpińskiego, Krasickiego, Niemcewicza, W. Rzewuskiego, Tymowskiego, Zaborowskiego i poetów legjonistów; przygotowano do druku 4 tomy: 1 tom pism estetyczno-krytycznych K. Brodzińskiego i 3 tomy pism T. Zaborowskiego.
3. Pokryto honorarja autorskie i redaktorskie za wydane 3 zesz. „Roczników Komisji Historycznej T. N. W." z pracami: J. Karwasińska: Archiwa Skarbowe Koronne i Obojga Narodów. — J. Siemieński i A. Wolff: Najstarsze księgi krakowskie w Archiwum Głównem.—A. Wolff: Metryka Mazowiecka.—(Por. Spis poz. 31, 81, 107). Przystąpiono do opracowania historji i szczegółowego inwentarza Archiwum Koronnego. Prace w toku; wyniki mają się ukazać drukiem w „Rocznikach Kom. Hist. Towarzystwa Naukowego Warszawskiego".
4. Tom III wydano w r. 1929 (por. Spis poz. 109).
5. Rozprawę wydano w r. 1930 (por. Spis poz. 51).
6. Wydano 4 druki: R. Kobendza: Stosunki fitosocjologiczne Puszczy Kampinoskiej.—J. Łukasiak: Badania anatomiczne i rozwojowe nad *Dioctophyme renale*. — Rocznik Tow. Naukowego Warszawskiego, r. XXI. — Światowit, t. XIII. — (Por. Spis poz. 34, 50, 71, 91).

ZAKŁAD ARCHITEKTURY POLSKIEJ I HISTORJI SZTUKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Dnia 2. VI. 28, 25. II. 29 i 14. V. 30.	przyznano	zł. 30.000,—
	wypłacono	„ 30.000,—
	wydano	„ 25.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Wydano tomy: I i III „Studjów do dziejów sztuki w Polsce" (por. Spis poz. 88). W druku znajduje się rozprawa dra M. Walickie-

go „Początki inwentaryzacji zabytków w Polsce", która ukaże się jako tom III „Bibljoteki Zakładu Architektury Polskiej i Historji Sztuki Politechniki Warszawskiej".

ZARZĄD GŁÓWNY ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA SZKÓŁ POWSZECHNYCH — SEKCJA REGJONALISTYCZNA

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 7.500,—
wypłacono „ 2.000,—
wydano „ 2.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie „Pamiętnika Świętokrzyskiego"

Zużycie zasiłku:

Dzieło wydano (por. Spis poz. 61).

WILNO

INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY EUROPY WSCHODNIEJ

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 4.727,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Wydano 2 prace: J. Otrębski „Przyczynki słowiańsko-litewskie" i St. Swianiewicz „Lenin jako ekonomista". (Por. Spis poz. 60, 90).

KOMITET BADAŃ TROCKICH

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 37.000,—
wypłacono „ 37.000,—
wydano „ 37.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie badań nad terenem jezior trockich i obszarów sąsiadujących

Zużycie zasiłku:

Z zasiłku zakupiono przyrządy potrzebne do badań geologicznych, biologicznych, etnograficznych i meteorologicznych, które zostały zapisane do inwentarza odpowiednich pracowni Uniwersytetu Stefana Batorego, oraz wydatkowano na środki komunikacyjne do wyjazdów na badania w terenie. Rozpoczęto badania, których wyniki będą wkrótce ogłoszone.

KOMITET DO UZYSKANIA FUNDUSZÓW NA WYDANIE HISTORJI RODZIN POCHODZENIA TATARSKIEGO PROF. ST. DZIADULEWICZA

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 6.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Częściowe pokrycie kosztów wydania dzieła

Zużycie zasiłku:

Dzieło wydano w r. 1929 (por. Spis poz. 23).

REDAKCJA WYDAWNICTWA „WILNO I ZIEMIA WILEŃSKA"

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 6.100,—
wypłacono „ 6.100,—
wydano „ 6.100,—

Przeznaczenie zasiłku:

Ukończenie druku dzieła

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano tom I (por. Spis poz. 102).

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK

Dnia 2. VI. 28, 13. X. 28, 28. I. 30 i 14. V. 30. . przyznano zł. 159.000,—
wypłacono „ 139.000,—
wydano „ 107.017,85

Przeznaczenie zasiłku:

1. Zaspokojenie potrzeb Towarzystwa
2. Uporządkowanie jego zbiorów bibljotecznych i muzealnych
3. Wydanie „Kodeksu m. Wilna"
4. Inne wydawnictwa (m. in. wyd. „Ateneum Wileńskiego").

Zużycie zasiłku:

1—2. Wykonano wiele podstawowych inwestycyj w gmachu Towarzystwa, mieszczącym m. in. jego zbiory muzealne i bibljoteczne, zakupiono i odświeżono szereg szaf i gablot do przechowywania okazów muzealnych; umożliwiło to udostępnienie tych zbiorów w większym stopniu szerszej publiczności.

3. Prace nad gromadzeniem materjałów do „Kodeksu m. Wilna" postępują naprzód.

4. Pokryto koszty odbitek z zesz. 1—2 tomu VI „Ateneum Wileńskiego" i wydano zesz. 3—4 tomu VI i zesz. 1—2 tomu VII „Ateneum Wileńskiego" (por. Spis poz. 113).

ZAKOPANE

MUZEUM TATRZAŃSKIE IM. T. CHAŁUBIŃSKIEGO

Dnia 2. VI. 28 i 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 70.000,—
wypłacono „ 70.000,—
wydano „ 60.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Potrzeby Muzeum i urządzenie pracowni naukowych

Zużycie zasiłku:

Zakupiono okazy muzealne: przyrodnicze i etnograficzne, ponadto szafy i gabloty wystawowe i magazynowe do działu przyrodniczego i etnograficznego. Zakupiono książki, czasopisma, szafy bibljoteczne. Wyposażono pokoje dla pracowników naukowych w meble i urządzenia mieszkaniowe. Kompletnie urządzono salę odczytową, pracownię kustosza-przyrodnika, zakupiono szafy do kancelarji na bibljotekę podręczną i archiwum. Przeprowadzono w budynku inwestycje, umożliwiające korzystanie z pokojów dla pracowników naukowych, założono pracownię przyrodniczą, pracownię i ciemnię fotograficzną, Zabezpieczono budynek od pożaru. Porządkowano i katalogowano zbiory bibljoteczne i etnograficzne. Zrobiono urządzenia wystawowe w dziale przyrodniczym. Wydano pracę prof. dra Władysława Semkowicza „Dokumenty sołtysów orawskich" (druk na ukończeniu). Założono archiwum fotograficzne zabytków etnograficznych i krajobrazu tatrzańskiego.

4. ZASIŁKI UDZIELONE BADACZOM[1]

ALEXANDROWICZ JERZY, prof., Lwów

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 7.800,—
wypłacono „ 7.800,—
wydano „ 7.800,—

Przeznaczenie zasiłku:

Nabycie mikroskopu podróżnego, specjalnych objektywów i okularów i półroczne badania na stacjach zoologicznych w Anglji i Włoszech

Zużycie zasiłku:

Badania przeprowadził w Anglji (Plymouth) i we Włoszech (Neapol). Przedmiotem badania było unerwienie serca zwierząt bezkręgowych, a zwłaszcza skorupiaków. Dzięki zasiłkowi zakupił mikroskop podróżny wraz z objektywami i okularami, pomocnicze przyrządy do pracy i chemikalja na ogólną sumę zł. 1.999,46. Mikroskop zapisał jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej.

[1] W porządku alfabetycznym według nazwisk.

BANACHIEWICZ TADEUSZ, prof., Kraków

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 2.500,—
wypłacono „ 1.800,—
wydano „ 1.800,—

Przeznaczenie zasiłku:

Przygotowanie rękopisu obserwacyj gwiazd zmiennych

Zużycie zasiłku:

Praca w toku.

BEREZOWSKI CEZARY, prof., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 2.500,—
wypłacono „ 2.500,—
wydano „ 2.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania naukowe z zakresu prawa narodów w Niemczech i we Francji

Zużycie zasiłku:

Podczas trzymiesięcznego pobytu we Francji i Niemczech zbierał materjały do pracy „Powstanie Państwa Polskiego w świetle prawa narodów".

BILIKIEWICZ TADEUSZ, dr., Kraków

Dnia 13. I. 28. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prace naukowe z zakresu filozofji

Zużycie zasiłku:

Częściowe pokrycie kosztów wydania rozprawy „Zagadnienie życia w świetle zasad psychologji porównawczej" (Kraków 1928).

BŁĘDOWSKI JAN, Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wykończenie oraz opatentowanie projekcyjnego aparatu kinematograficznego nowej konstrukcji

Zużycie zasiłku:

Wykończył część mechaniczną aparatu, pokrył częściowo wydatki, związane z uzyskaniem patentów zagranicznych, oraz rozpoczął roboty optyczne celem ostatecznego wykończenia aparatu.

BOSSOWSKI JÓZEF JAN, prof., Poznań

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa celem zaznajomienia się z organizacją instytutów kryminologicznych zagranicą

Zużycie zasiłku:

W ciągu około $2^1/_2$ miesięcznego pobytu zagranicą zbierał w Paryżu materjały do wykładów i prac z zakresu kryminologji, nawiązał stosunki osobiste z uczonymi specjalistami we Francji, badał organizację i program prac francuskich instytutów kryminologicznych. Pozatem zaznajomił się z programem prac i organizacją Instytutu kryminologicznego Uniwersytetu Wiedeńskiego. Zebrane materjały naukowe zużytkuje w pracy o systemie nauk kryminologicznych i w pracach przygotowawczych nad utworzeniem instytutu kryminologicznego w Uniwersytecie Poznańskim.

BRONIEWSKI WITOLD, prof., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 9.300,—
wypłacono „ 9.300,—
wydano „ 7.439,58

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup elektromagnesu i przyrządów pomocniczych do badań metalograficznych

Zużycie zasiłku:

1. Zakupiono 32 akumulatory niklowo-kadmowe typu 533/C o pojemności 204 ampergodzin każdy (zł. 4.276,18).
2. Wypłacono zaliczkę na elektromagnes wraz z przyrządami do pomiaru dia- i paramagnetyzmu (zł. 2.459,60).
3. Pokryto koszty podróży asystenta Zakładu J. Pruszkowskiego do Strasburga w celu zaznajomienia się z instalacjami magnetycznemi w pracowni prof. Weissa (zł. 703,80).

Przedmioty zakupione z zasiłku są zapisane jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej w Zakładzie metalurgicznym Politechniki Warszawskiej. Prace badawcze uruchomiono na jesieni r. 1931.

BRZEZICKI MIKOŁAJ, Paryż

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Praca naukowa w zakresie socjologji

Zużycie zasiłku:

Pracował nad przygotowaniem kompendjum socjologji.

CARO LEOPOLD, prof., Lwów

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 6.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie dzieła o solidaryzmie

Zużycie zasiłku:

Wydał książkę w r. 1931 (por. Spis poz. 14). Fundusz Kultury Narodowej otrzymał bezpłatnie 50 egz. dzieła.

CZOCHRALSKI JAN, prof., Warszawa

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 50.000,—
wypłacono „ 50.000,—
wydano „ 48.152,03

Przeznaczenie zasiłku:

Zorganizowanie pracowni badawczej z zakresu metaloznawstwa

Zużycie zasiłku:

Zorganizowano pracownię przy Zakładzie metalurgji i metaloznawstwa Wydziału chemicznego Politechniki Warszawskiej: zakupiono szereg maszyn, przyrządów i książek, potrzebnych do badań metaloznawczych, i zapisano je do inwentarza Zakładu. Badania naukowe obejmą stopy żelaza i innych metali, poczynając od wytapiania surowców z rud, aż do końcowego produktu przeróbki technologicznej ze specjalnem uwzględnieniem badań metalurgicznych, metalograficznych i mechanicznych.

DUBOIS JÓZEF, inż., Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 15.000,—
wypłacono „ 15.000,—
wydano „ 15.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup aparatury do badań nad termicznym rozkładem gazów

Zużycie zasiłku:

Zakupiono piece elektryczne i przyrządy miernicze oraz materjały do badań. Badania prowadzone są w Zakładzie technologji ogólnej organicznej Politechniki Warszawskiej i obejmują zakres przemian termicznych węglowodorów gazowych: etylenu i metanu, bądź w postaci czystej, bądź też w mieszaninie z innemi węglowodorami, również wodorem i azotem. Badania te mają na celu ujęcie w systematyczną całość przemian termicznych etylenu w t. 500^0 do 1250^0 oraz zmiany metanu w acetylen i etylen w t. około 2000^0.

DZIEWOŃSKI KAROL, prof., Kraków

Dnia 13. X. 29. . . . . .przyznano zł. 2.000,—
wypłacono „ 2.000,—
wydano „ 2.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup książek i materjałów chemicznych do badań naukowych

Zużycie zasiłku:

Zakupiono za zł. 1.244,30 książki naukowe i za zł. 755,70 materjały chemiczne. Wyniki badań prowadzonych w Instytucie chemji organicznej Un. Jag. ogłoszono w Biuletynach Pol. Akademji Umiej. (do dn. 31. III. 31) w 17 pracach prof. Dziewońskiego i jego uczniów.

DZIEWULSKI WŁADYSŁAW, prof., Wilno

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 24.500,—
wypłacono „ 24.500,—
wydano „ 24.500.—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup astrokamery i komparatora

Zużycie zasiłku:

Oba przyrządy nabyto i sprowadzono do Wilna w r. 1930; umieszczono je w Obserwatorjum Astronomicznem Uniwersytetu. Astrokamera jest już ustawiona; odbywają się zdjęcia próbne. Badania obejmą gwiazdy zmienne, głównie typu Cephei. Zdjęcia będą przeważnie pozaogniskowe. Do komparatora Obserwatorjum zbiera już zdjęcia ogniskowe zapomocą starej astrokamery.

FISCHER ADAM, prof., Lwów

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 2.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Opracowanie działu polskiego w „Handwörterbuch des slawischen Volksglaubens" (wyd. przez E. Schneeweisa w Pradze)

Zużycie zasiłku:

Prace są w toku. Przygotowano około 10.000 kartek z materjałami, dotyczącemi roślin w wierzeniach i zwyczajach ludu polskiego, i ułożono je alfabetycznie jako materjał do opracowania pierwszego tomu Słownika, mającego obejmować rośliny.

FRANKOWSKI EUGENJUSZ, prof., Poznań

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Hiszpanji w związku z badaniami nad kulturą materjalną Basków

Zużycie zasiłku:

Odbył podróż trzymiesięczną w r. 1930. Pracując w muzeach i bibljotekach hiszpańskich, zbierał materjały uzupełniające do prac: 1) o pasterstwie wędrownem na półwyspie Iberyjskim, 2) o pierwotnych narzędziach rolniczych półwyspu Iberyjskiego. Nadto wziął udział w kongresach: baskologów w Vergarze i międzynarodowym kongresie antropologji, archeologji i etnologji w Portugalji (Lisbona). Pozatem zebrał i opracował materjały, dotyczące organizacji nauki w Hiszpanji; artykuł na ten temat ogłosił w „Nauce Polskiej", t. XIV. str. 213 — 262.

FRIEDBERG WILHELM, prof., Poznań

Dnia 25. II. 29.	przyznano	zł.	2.500,—
	wypłacono	„	2.500,—
	wydano	„	2.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Wiednia, Zürichu i Paryża w związku z badaniami paleontologicznemi

Zużycie zasiłku:

Podróż odbył i pracował w muzeach i zbiorach z zakresu swej specjalności, kontrolując zebrane uprzednio materjały do tomu II-go dzieła „Mięczaki mioceńskie ziem polskich". W Zürichu zbierał materjały, związane z działalnością naukową na Wołyniu paleontologa Dubois de Montperreux, i dane biograficzne, dotyczące tego badacza. W Bazylei i Pradze czeskiej nawiązał stosunki wymienne, dzięki którym Zakład Paleontologiczny Un. Jag. uzyskał szereg okazów.

FULIŃSKI BENEDYKT, prof., Lwów

Dnia 14. V. 30.	przyznano	zł.	1.000,—
	wypłacono	„	1.000,—
	wydano	„	1.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania naukowe nad grupą wirków, żyjących przy polskiem wybrzeżu morskiem

Zużycie zasiłku:

W miesiącach letnich r. 1930 przeprowadził badania naukowe nad grupą wirków. Terenem badań były trzy siedliska (biotopy) wirków: 1) obszar zatoki Puckiej przy ujściu Płatnicy, z wodą mieszaną i wybitną domieszką wody słodkiej, 2) najpłytsza część morza małego w pobliżu Wielkiej Wsi, o dnie bogatem w rozkładające

się substancje pochodzenia organicznego, 3) zatoka helska. Wyniki badań będą ogłoszone w rozprawie p. t. „Wirki Morza Małego".

GÓRSKI KONRAD, dr., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 1.700,—
wypłacono „ 1.700,—
wydano „ 1.700,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Włoch w związku z badaniami nad humanizmem włoskim XV i XVI wieku

Zużycie zasiłku:

W lecie r. 1930 przez 6 tygodni studjował w bibljotekach Padwy i Florencji. Zebrane materjały wyzyskał w wykładach w Uniwersytecie Warszawskim o literaturze arjańskiej XVI w. oraz w pracy p. t. „Zagadnienia etyczne w polskiej literaturze arjańskiej XVI w.", która jest przeróbką wykładu habilitacyjnego.

GRABIANKA SEWERYN, inż., Poznań

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania nad radjoaktywnością źródeł w Polsce

Zużycie zasiłku:

Latem r. 1929 i 1930 przeprowadził badania nad radjoaktywnością źródeł wód słodkich metodą wytrząsania w celu stwierdzenia w nich zawartości emanacji radowej. Badania te przeprowadzał na Wołyniu, głównie w powiecie łuckim, oraz w Poznaniu. W źródłach zbadanych zawartość emanacji radowej wahała się pomiędzy 1,0 a 2,0 J.M. (jednostek Machego), dochodząc w dwóch źródłach powiatu łuckiego do wysokości 6,0 J.M.

HIRSCHLER JAN, prof., Lwów

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 9.000,—
wypłacono „ 9.000,—
wydano „ 9.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup 3 mikroskopów do prac naukowo-badawczych

Zużycie zasiłku:

Zakupione 3 mikroskopy wraz z kompletnemi urządzeniami umieszczono w Instytucie zoologicznym Uniw. Jana Kazimierza. Badania, rozpoczęte w r. 1928, dotyczyły morfologji komórki, w szczególności budowy plazmy; wyniki badań ogłoszono w 22 rozprawach,

drukowanych w Comptes Rendus de la Soc. de Biologie w Paryżu (t. 10), w Biuletynie i Rozprawach Polskiej Akademji Umiejętności, w Sprawozdaniach i Archiwum T-wa Naukowego we Lwowie.

HRYNIEWIECKI BOLESŁAW, prof., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	750,—
wypłacono	„	750,—
wydano	„	750,—

Przeznaczenie zasiłku:

Pokrycie wydatków związanych z podróżą naukową do Jugosławji w celu poznania charakteru tamtejszej szaty roślinnej

Zużycie zasiłku:

Podróż okrężna po Jugoslawji wraz z szeregiem wycieczek terenowych pozwoliła bliżej poznać charakter szaty roślinnej tego kraju. Niektóre z przywiezionych okazów będą poddane specjalnym badaniom naukowym. Zatrzymanie się w Budapeszcie pozwoliło na nawiązanie stałego kontaktu z węgierskimi botanikami na drodze wymiany wydawnictw i zielników. W Zagrzebiu prof. H. wygłosił referat o kotewce (*Trapa natans*), jej zmienności i rozprzestrzenieniu się w Polsce i w krajach sąsiednich.

JACZEWSKI TADEUSZ, dr., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .

przyznano	zł.	4.500,—
wypłacono	„	4.500,—
wydano	„	2.173.10

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup mikroskopu i dzieł potrzebnych do badań nad morfologją i rozmieszczeniem geograficznem pluskwiaków wodnych na kuli ziemskiej

Zużycie zasiłku:

Zakupiony mikroskop wraz z kompletnem urządzeniem oraz książki zapisano do inwentarza Państw. Muzeum Zoologicznego, jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej. Dzięki zakupionym dziełom i mikroskopowi można było przystąpić do bardziej intensywnego opracowywania znajdujących się w Muzeum materjałów południowo-amerykańskich z grupy pluskwiaków wodnych i rozpocząć syntetyczne opracowywanie form neotropikalnych rodziny *Corixidae*. Nadto opracowuje się zbiory naukowe nadesłane przez Imperial Institute of Entomology w Londynie, Naturhistorisches Staatsmuseum w Wiedniu, Zoologisches Staatsinstitut i Zoologisches Museum w Hamburgu, Muzeum Zoologiczne Akademji Umiejętności w Leningradzie, Colombo Museum w Colombo na Cejlonie oraz British Museum w Londynie. W wyniku badań ogłoszono drukiem „Notes on Corixidae" w t. IX Rocznika Państwowego Muzeum Zoologicznego.

JANICKI KONSTANTY, prof., Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prace badawcze z zakresu parazytologji

Zużycie zasiłku:

Zakupiono 5 mikroskopów, mikrotom, 2 lupy precyzyjne, dzieła naukowe; instrumenty i książki zapisano do inwentarza Zakładu zoologicznego Uniw. Warsz. W r. 1929 rozpoczęto badania, które dotyczyły zagadnień hydrobiologicznych i parazytologicznych; wyniki badań ogłoszono w 8 rozprawach drukowanych w Zoologischer Anzeiger, Biuletynie P. Akademji Umiejętności i Archiwum Biologicznem Tow. Nauk. Warsz. w latach 1930—31.

JOSZT ADOLF, prof., Lwów

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 4.000.—
wypłacono „ 4.000,—
wydano „ 4.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Czechosłowacji i Niemiec w celu zaznajomienia się z metodami pracy instytucyj, prowadzących badania z zakresu przemysłu rolnego

Zużycie zasiłku:

Na wiosnę r. 1930 odbył pięciotygodniową podróż, której celem było: 1) nawiązanie kontaktu naukowego z pracowniami i osobami, czynnemi w dziedzinie biochemji—specjalnie enzymatyki i przemysłu rolniczego; 2) zwiedzenie fabryk przemysłu rolniczego w celu zaznajomienia się z najnowszemi postępami techniki; 3) poznanie zakładów wykonywających techniczną kontrolę gorzelń rolniczych i nawiązanie z niemi stałego kontaktu; 4) zwiedzenie zakładów, oczyszczających wody użytkowe i odpływowe, oraz nawiązanie kontaktu z odpowiedniemi instytucjami.

Plan podany powyżej przeprowadził całkowicie; sprawozdania z podróży przedstawił w dwóch wykładach: na posiedzeniu Lwowskiego Oddziału Pol. T-wa Chemicznego i na posiedzeniu Rady Zarządzającej Naukowej Organizacji Gorzelnictwa w Warszawie. Z pozostałości zasiłku w kwocie 1.300 zł. zakupił pompę dwustopniową próżniową i wakuumetr, które zapisano do inwentarza Zakładu technologji chemicznej przemysłu rolniczego Politechniki Lwowskiej.

KAMIEŃSKI MICHAŁ, prof., Warszawa

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Dokończenie badań nad teorją komety perjodycznej Wolfa

Zużycie zasiłku:

Z zasiłku opłacono dwóch rachmistrzów, którzy prowadzili obliczenia, związane z biegiem komety Wolfa I. W wyniku badań udało się powiązać wszystkie zjawienia się komety w okresie 1884—1919, zawierające 50 miejsc normalnych z błędem średnio 1"8. Streszczenie wyników badań ogłoszono w Okólniku Obserwatorjum Warszawskiego z dnia 26 marca r. 1931, Nr 10.

KELLES-KRAUZÓWNA JANINA, Lwów

Dnia 2. VI. 28 . . . . . .przyznano zł. 2.500,—
wypłacono „ 2.500,—
wydano „ 2.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż do Francji i Belgji celem zaznajomienia się ze stanem opieki nad dzieckiem w tych krajach i wzięcia udziału w międzynarodowym kongresie służby społecznej i międzynarodowym kongresie opieki nad dzieckiem w Paryżu

Zużycie zasiłku:

W r. 1928 odbyła przeszło trzymiesięczną podróż i wzięła udział w wymienionych wyżej kongresach. We Francji, Belgji i Austrji zwiedziła szereg instytucyj państwowych, społecznych i prywatnych, rozwijających działalność w zakresie opieki pozaszkolnej, opieki nad sierotami i nieletnimi przestępcami, utrzymujących kolonje letnie, kolonje stałe, szkoły-kolonje dla dzieci, ogniska szkolne, świetlice i t. p.; poznała ich organizację i metody pracy.

KOLANKOWSKI LUDWIK, prof., Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 33.000,—
wypłacono „ 24.309,93
wydano „ 24.309,93

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie dwutomowego dzieła „Dzieje W. Księstwa Litewskiego za Jagiellonów" (zasiłek warunkowo-zwrotny)

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano tom I dzieła (por. Spis poz. 35). Cena egz. 20 zł. Druk tomu II odłożono na życzenie autora. Cały nakład stanowi własność Funduszu Kultury Narodowej.

KOŁACZKOWSKI STEFAN dr., Kraków

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 6.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prace z zakresu historji i teorji literatury oraz estetyki

Zużycie zasiłku:

Pracował: 1) nad zagadnieniami estetycznemi komizmu, humoru i ironji (w związku z tem napisał studjum „Osobowość i postawa poetycka Fredry"), 2) nad wstępem do korespondencji Mickiewicza (ukaże się w sejmowem wydaniu dzieł Mickiewicza), 3) nad rozprawą o liryce polskiej po 1863 r. (ukaże się w nowem wydaniu Encyklopedji Polskiej Pol. Akademji Um.)

KORBUT GABRJEL, prof., Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 80.000,—
wypłacono „ 61.349,05
wydano „ 61.349,05

Przeznaczenie zasiłku:

Drugie uzupełnione wydanie „Literatury Polskiej" (zasiłek warunkowo-zwrotny)

Zużycie zasiłku:

Wydano 4 tomy (por. Spis poz. 37). Cena 1 egz. dzieła (4 tomy) 80 zł. Cały nakład stanowi własność Funduszu Kultury Narodowej.

KORCZEWSKI MICHAŁ, prof., Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 22.100,—
wypłacono „ 22.100,—
wydano „ 22.100,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż do Anglji w związku z organizowaniem pracowni badawczej z zakresu fizjologji roślin oraz zakup przyrządów do badań

Zużycie zasiłku:

Zakupił za sumę 15.600 zł. szereg przyrządów do badań fizjologicznych i mikrochemicznych i zapisał je do inwentarza Zakładu fizjologji roślin Szkoły Gł. Gospodarstwa Wiejskiego. Najważniejszemi z zakupionych przyrządów są: potencjometr, mikrowaga, nefelometr, pompa elektryczna próżniowa, wirówka elektryczna i waga analityczna. Dzięki tym aparatom umożliwione zostało kontynuowanie i rozszerzanie rozpoczętych dawniej w Zakładzie fizjologji roślin S. G. G. W. badań nad wzrostem i pobieraniem pokarmów przez rośliny. Sumę 6.500 zł. zużył na opłacenie kosztów czteromiesięcznego pobytu w Anglji, w Holandji i w Niemczech, w celu zaznajomienia się ze współczesnemi metodami i urządzeniami nowoczesnych laboratorjów fizjologicznych.

KOZŁOWSKI ROMAN, prof., Warszawa

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 2.000,—
wypłacono „ 2.000,—
wydano „ 1.886,25

Przeznaczenie zasiłku:

Sprowadzenie zbiorów mineralogicznych z Paryża do Warszawy i wykończenie w Paryżu pracy naukowej

Zużycie zasiłku:

Wykończył i opublikował w tomie I-ym „Palaeontologia Polonica" monografję p. t. „Ramienionogi gotlandzkie polskiego Podola" (por. Spis poz. 39). Zbiory sprowadzono do kraju.

KREUTZ STEFAN, prof., Kraków

Dnia 2. VI. 28. . . . . .przyznano zł. 7.790,—
wypłacono „ 7.790,—
wydano „ 7.790,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup przyrządów i dzieł naukowych do badań krystalograficznych

Zużycie zasiłku:

Zakupione przyrządy: gonjometr, kompensator eliptyczny, trzy kamery Lauego, autoklaw, antykatody rentgenowskie i anodówkę oraz książki zapisano warunkowo[1] do inwentarza Zakładu mineralogicznego Un. Jag. Z materjałów zakupiono wodorotlenek rubidu, który posłużył do otrzymania soli potrzebnej do badań optycznych. Przyrządy posłużyły do następujących badań naukowych:

1. Na gonjometrze mierzono kryształy wielu minerałów: celestynów, gipsów, zeolitów polskich i topazu wołyńskiego oraz kryształy winianu sodowo-potasowego i sodowo-rubidowego. Pozatem oznaczano położenie płaszczyzn naszlifowanych na kryształach badanych rentgenograficznie.
2. Zapomocą kompensatora eliptycznego badano światło eliptycznie spolaryzowane, przepuszczane przez kryształy pewnych silnie absorbujących amfibolów, oraz kompensowano podwójne załamanie kryształów mieszanych, zachowujących się anomalnie pod względem optycznym.
3. Fotometru używano do oznaczania natężenia promieni odbitych oraz absorbcji promieni rentgenowskich w kryształach.
4. Kamery do rentgenowskich zdjęć kryształów metodą Lauego i antykatody służyły do badań struktury kryształów.

W związku z przeprowadzonemi badaniami ogłoszono 6 prac w wydawnictwach P. Akademji Umiejętności. Obecnie prowadzone są z pomocą wyżej wymienionych przyrządów dalsze badania i wyniki ich przygotowuje się do druku.

[1] Z prawem przeniesienia zakupionych przyrządów do innej pracowni, gdyby prof. Kreutz zmienił miejsce swej pracy.

KRZYWICKI LUDWIK, prof., Warszawa

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 25.000,—
wypłacono „ 25.000,—
wydano „ 6.306,79

Przeznaczenie zasiłku:

1. Wydanie w języku angielskim dzieła: „Rozmiary pierwotnej więzi społecznej" (zasiłek warunkowo-zwrotny)
2. Pokrycie kosztów wykonania rysunków, map i fotografij do dzieła „Pilkalnie na Litwie"

Zużycie zasiłku:

1. Dotychczas druku nie rozpoczęto; przekład dzieła na język angielski jest w toku. Książkę ma wydać Polski Instytut Socjologiczny w Poznaniu.
2. Część zasiłku zużyto na wykonanie map i fotografij.

KUNTZE ROMAN, dr., Lwów

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż do Niemiec, Austrji i Szwajcarji w celu przeprowadzenia badań z zakresu zoologji oraz w celu zaznajomienia się z działalnością naukową i dydaktyczną zakładów zoologji i entomologji wyższych uczelni lasowych

Zużycie zasiłku:

Podróż odbył w maju, czerwcu i lipcu r. 1929. Badania szły w kierunku:

1. systematyki gryzoni, w szczególności rodzin *Muridae* i *Arvicolidae;*
2. oznaczenia w muzeach zagranicznych tego materjału chrząszczy krajowych, którego z powodu braku literatury i zbiorów porównawczych nie można było oznaczyć w kraju;
3. zwiedzenia na obszarze Brandenburgji, Austrji i Szwajcarji siedlisk t. zw. fauny kserotermicznej celem porównania stosunków zoogeograficznych i ekologicznych tych siedlisk z analogicznemi siedliskami na Podolu.

Nadto zwiedzał zakłady zoologji i entomologji lasowej politechnik zagranicznych.

W wyniku przeprowadzonych badań ogłosił 5 prac, drukowanych w Kosmosie, Sylwanie, Polskiem Piśmie Entomologicznem, Archiwum T-wa Naukowego Lwowskiego i w Ochronie Przyrody w latach 1930—31.

LEPSZY LEONARD, inż., Kraków

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 2.000,—
wypłacono „ 2.000,—
wydano „ 2.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa zagranicę w związku z badaniami z zakresu historji złotnictwa w Polsce

Zużycie zasiłku:

Od czerwca do września r. 1930 prowadził studja w muzeach Szwecji i Danji, w kraju w archiwach w Wilnie i Lublinie oraz w Olkuszu, gdzie badał odpowiednie zabytki. Dzięki tym badaniom wykończył i wydał w końcu r. 1930 dzieło „Złotnictwo w Polsce" cz. I. (Kraków).

LEŚNIAŃSKI WACŁAW, prof., Lwów

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 8.500,—
wypłacono „ 8.500,—
wydano „ 8.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup precyzyjnego spektroskopu do badań z zakresu chemji barwików

Zużycie zasiłku:

Zakupiony spektroskop z siatką dyfrakcyjną i kamerą oraz przybory pomocnicze zostały zapisane do inwentarza katedry technologji chemicznej Politechniki Lwowskiej jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej. Rozpoczęte w końcu r. 1930 badania dotyczyły pracy o niektórych pochodnych naftalenu; w tej pracy preparatywnej udało się przeprowadzić redukcję dwóch sulfokwasów alfanitronaftalenu na nieznane dotychczas odnośne pochodne hydroksylaminowe. Wyniki ogłoszono drukiem w rozprawie F. Fabrowicza i W. Leśniawskiego „O pewnych pochodnych kwasu naftaleno-β-sulfonowego" (Roczniki Chemji, r. 1931, t. XI). Prowadził także pracę preparatywną z dziedziny barwików grupy akrydonowej.

ŁEMPICKI STANISŁAW, prof., Lwów

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Praca nad monografją o Janie Kochanowskim i przygotowanie do druku wydawnictw z zakresu dziejów wychowania i renesansu w Polsce

Zużycie zasiłku:

Zebrał kompletny materjał do monograji o Kochanowskim i przystąpił do pisania jej. Nadto przygotował do druku zbiór „Instrukcyj rodzicielskich dla synów" (XVI—XIX w.) dla Pol. Akademji Umiejęt-

ności w Krakowie. Z pracy o Kochanowskim ogłosił rozdziały o Foricoeniach, Fraszkach, Trenach, Muzach i kilku rodzajach Pieśni. Z dziejów renesansu ogłosił studja: „Renesans i humanizm w Polsce", „Wergiljusz a Polska" i przygotował do druku rzecz „O roli kulturalnej episkopatu polskiego w XVI w."

ŁOMNICKI ANTONI, prof., Lwów

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 6.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż do Rzymu, Paryża i Getyngi w związku z badaniami matematycznemi

Zużycie zasiłku:

Podróż odbył w r. 1930. W czasie pobytu w Rzymie, Paryżu, Genewie, Zurichu, Getyndze i Berlinie nawiązał łączność z wielu wybitnymi matematykami, interesując się głównie zagadnieniami z dziedziny rachunku prawdopodobieństwa, statystyki matematycznej i matematyki stosowanej. Z zakresu matematyki stosowanej wygłosił w uniwersytecie rzymskim wykład, ogłoszony drukiem (po włosku). Wyniki spostrzeżeń będą wyzyskane w organizacji studjów i instytutów badawczych z dziedziny matematyki stosowanej w Polsce. W „Nauce Polskiej", t. XIV, ogłosił artykuł o potrzebach matematyki stosowanej w Polsce.

MALINOWSKI EDMUND, prof., Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 33.300,—
wypłacono „ 33.300,—
wydano „ 33.300,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup i instalacja przyrządów i urządzeń do badań z zakresu genetyki i hodowli roślin

Zużycie zasiłku:

1. Postawiono siatkę ochronną na szkółkach pszenicy w związku z badaniami zmierzającemi do wyhodowania jarej pszenicy odpowiedniej na gleby lekkie.
2. Zbudowano szklaną halę wegetacyjną na ziemniaki w związku z badaniami nad degeneracją i chorobami wirusowemi ziemniaka.
3. Urządzono pracownię cytologiczno-genetyczną w związku z teoretycznemi badaniami genetycznemi.

MAŃKOWSKI TADEUSZ, dr., Lwów

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 4.200,—
wypłacono „ 4.200,—
wydano „ 4.200,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wykończenie monografji o galerji króla Stanisława Augusta

Zużycie zasiłku:

Dzieło zostało wykończone; obecnie znajduje się w druku (nakładem Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie).

MOSZYŃSKI KAZIMIERZ, prof., Kraków

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 4.800,—
wypłacono „ 4.800,—
wydano „ 4.800,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania ludowej kultury duchowej w Polsce

Zużycie zasiłku:

Badania prowadzone są w terenie (przez odpowiednio przygotowanych eksploratorów) według kwestjonarjusza, zawierającego przeszło 200 pytań ze wszystkich dziedzin kultury duchowej. Badania obejmują 98 punktów (wsi), rozmieszczonych równomiernie po całej Polsce. Dotychczas wypełniono kwestjonarjusz w 110 punktach (w tem część — 13 punktów — eksploratorzy zrobili nadprogramowo); pozostaje do zbadania 1 punkt.

OSZACKI ANTONI, dr., Kraków

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 2.000,—
wypłacono „ 2.000,—
wydano 2.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Anglji, Francji, Niemiec i Szwajcarji w celu poznania nowych zdobyczy nauki w zakresie zwalczania raka

Zużycie zasiłku:

W czasie podróży zagranicą od 15 listopada r. 1930 do 15 stycznia r. 1931 zwiedził Instytuty rakowe w Medjolanie, Paryżu, Londynie, Strasburgu, Heidelbergu i Berlinie. Pozatem zajmował się sprawą oznaczania żelaza w barwiku krwi, oznaczania kwasu mlekowego i gazów we krwi; zwłaszcza zaś interesowało go zagadnienie sztucznego przetaczania krwi przez narządy rakowato zmienione. Owocem tej podróży są prace, już to wydrukowane (Biuletyny Polskiej Akademji Umiejętności, 1931, 2 prace), już to przeprowadzone w całości na temat: żelaza w barwiku krwi, kwasu mlekowego, koncentracji jonów wodorowych, oznaczania kolorometrycznego i nefelometrycznego zwłaszcza metali we krwi — wszystko w chorobie rakowej. Ogólne zebranie wyników wyjdzie w maju przyszłego roku kalendarzowego w Archiwum Medycyny Wewnętrznej.

PACZKOWSKI JÓZEF, prof., Poznań

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 1.900,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do bibljotek i archiwów gdańskich i niemieckich w związku z przygotowywanemi wydawnictwami źródeł do dziejów Pomorza XVII w.

Zużycie zasiłku:

Prof. P. dotychczas z zasiłku nie skorzystał, gdyż zmuszony był wyjechać z ramienia Rządu Polskiego do Wiednia jako pełnomocnik do rokowań archiwalnych z Austrją.

PACZOSKI JÓZEF, prof., Poznań

Dnia 25. II. 29 i 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 8.000,—
wypłacono „ 8.000,—
wydano „ 8.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania fitosocjologiczne i florystyczne w lasach na półwyspie Bałkańskim

Zużycie zasiłku:

Podróże odbył w miesiącach letnich r. 1929 i 1930. Celem podróży było sprawdzenie rezultatów badań Puszczy Białowieskiej oraz wzbogacenie zielnika Zakładu systematyki roślin Uniwersytetu Poznańskiego. Wyniki zużytkował w swem dziele „Lasy Białowieży" (Poznań 1930). Prócz tego ogólne wyniki z podróży ogłosił w artykułach: „Lasy Bośni" (Sylwan, 1929) i „Z podróży botanicznej po Bułgarji" (Sylwan, 1931). Nadto zebrał zielnik (5800 okazów) oraz zakupił dzieło Stojanowa i Stefanowa „Flora Bułgarji" (po bułg.). Zielnik i książkę przekazał Zakładowi systematyki roślin Uniwersytetu Poznańskiego. Zielnik ten jest obecnie opracowywany. Wyniki będą ogłoszone po ukończeniu opracowywania materjałów.

PATKOWSKI JÓZEF, prof., Wilno

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 21.000,—
wypłacono „ 21.000,—
wydano „ 21.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup spektrografu uniwersalnego

Zużycie zasiłku:

Zakupiony spektrograf uniwersalny Hilgera zapisano do inwentarza Zakładu fizyki II Uniw. Stefana Batorego w Wilnie. Po przeprowadzeniu prób i cechowań przyrządu rozpoczęto prace z dziedziny spektroskopji, które obejmowały zagadnienia: 1) efekt izotopów

w widmie absorbcyjnem Br_2 i 2) widmo absorbcyjne Br_2 w wysokich temperaturach (J. Patkowski), 3) widmo pary rtęci przy wyładowaniach o wysokiej częstości i 4) struktura prążka 2537 w widmie fluorescencji pary rtęci (H. Niewodniczański). Ponadto prof. J. Patkowski wespół z profesorem W. E. Curtisem z Newcastle on Tyne opublikował: „Rotational Constants of Jodine Monochloride Molecule" (Nature 1931).

PAWŁOWSKI STANISŁAW, prof., Poznań

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 5.300,—
wypłacono „ 2.600,—
wydano „ 1.223,65

Przeznaczenie zasiłku:

Prace przygotowawcze do wykonania mapy, przedstawiającej stan skupienia osadnictwa wiejskiego w Polsce

Zużycie zasiłku:

Ukończono prace nad osadnictwem wiejskiem woj. poznańskiego, kieleckiego i krakowskiego. W przygotowaniu znajdują się prace nad osadnictwem wiejskiem woj. śląskiego, łódzkiego, warszawskiego, białostockiego, lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego, lubelskiego i poleskiego. W najbliższym czasie będą podjęte prace w województwie pomorskiem, wołyńskiem, wileńskiem i nowogródzkiem.

PIEŃKOWSKI STEFAN, prof., Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . .przyznano zł. 20.000,—
wypłacono „ 20.000,—
wydano „ 20.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup spektrografu

Zużycie zasiłku:

Zakupiony spektrograf zapisano do inwentarza Zakładu fizyki doświadczalnej Uniw. Warsz. Rozpoczęte w r. 1929 badania dotyczyły optyki par dwuatomowych. W wyniku przeprowadzonych badań ogłoszono 16 rozpraw, drukowanych w Biuletynie P. Akademji Um., w Sprawozdaniach i Pracach P. T-wa Fizycznego, w Comptes Rendus de l'Académie des Sciences (Paris), w Zeitschrift f. Physik.

ROSZKOWSKI WACŁAW, prof., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 2.600,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup chłodni do doświadczeń nad wpływem niskich temperatur na charakter i tempo rozwoju mięczaków

Zużycie zasiłku:

Z powodu wyjazdu w celach naukowych do Grecji i Egiptu prof. R. zasiłku nie podjął do dn. 1. IV. 1931.

RUSZKOWSKI JERZY, dr., Warszawa

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 4.330,—
wypłacono „ 4.330,—
wydano „ 4.330,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania z zakresu biologji na Stacji Biologicznej w Bergen (Norwegja)

Zużycie zasiłku:

Trzymiesięczne badania na stacji morskiej na wyspie Herdla koło Bergen (Norwegja) dotyczyły cyklu rozwojowego tasiemca *Gyrocotyle urna*, pasorzytującego w rybie *Chimaera monstrosa*. W związku z tem zbadał 90 ryb. Wyniki badań będą ogłoszone w dwóch pracach. Nadto zbierał materjały dla Państwowego Muzeum Zoologicznego w Warszawie.

SEMKOWICZ WŁADYSŁAW, prof., Kraków

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 1.000,—
wypłacono „ 1.000,—
wydano „ 1.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup książek niezbędnych do badań historycznych

Zużycie zasiłku:

Zakupione książki w liczbie 22 dzieł w 41 tomach umieszczono w Seminarjum nauk pomocniczych historji Uniw. Jag. jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej.

SKARŻYŃSKA-GUTOWSKA MARJA, dr., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 15.500,—
wypłacono „ 15.500,—
wydano „ 15.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Studja w zakresie hodowli drobiu w Anglji, Niemczech i Francji

Zużycie zasiłku:

W lipcu r. 1930 dr. S. brała udział w kongresie drobiarskim w Londynie, następnie prowadziła badania w Instytucie w Newport u prof. Parkhursta, opracowując temat: The relation of amount of testis to size of comb in the cock (zależność ilościowa pomiędzy grzebieniem koguta a testes).

Od grudnia 1930 r. prowadziła dalej badania drobiu w Edynburgu w Institute of Animals Genetics u prof. Crew. Wynikiem studjów są dwie prace w języku angielskim, oddane do druku (Experim. Biology, 1931) i referowane przez autorkę na Zjeździe.

SŁAWIŃSKI KAZIMIERZ, prof., Wilno

Dnia 28. I. 30. i 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 16.200,—
wypłacono „ 16.200,—
wydano „ 16.200,—

Przeznaczenie zasiłku:

1. Zakup dzieła: Literatur-Register der organischen Chemie, hrsg. v. d. Deutschen Chemischen Gesellschaft. Red. R. Stelzner (5 tomów)
2. Zakup aparatury i pomocy naukowych do badań nad alkaloidami

Zużycie zasiłku:

1. Zakupione dzieło R. Stelznera zapisano do inwentarza Zakładu chemji organicznej Uniw. Wil., aparaturę zaś i pomoce naukokowe zapisano do specjalnej książki jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej.
2. Rozpoczęto badania nad alkaloidami, obejmujące zakres brucyny i strychniny.

SOBESKI MICHAŁ, prof., Poznań

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 2.000,—
wypłacono „ 2.000,—
wydano „ 2.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Hiszpanji

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 odbył podróż trzymiesięczną do Hiszpanji i zbierał materjały: 1) do nowego wydania książki „Na marginesie Don Kiszota", wydanej w r. 1919 i wyczerpanej; 2) do dzieła „Teorja form artystycznych" (przeprowadzał badania nad architekturą, rzeźbą oraz malarstwem hiszpańskiem i arabskiem).

SOKÓLSKA JULJA, dr., Lwów

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł 2.500,—
wypłacono „ 2.500,—
wydano „ 2.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania zoologiczne na Stacji Biologicznej w Herdla koło Bergen (Norwegja).

Zużycie zasiłku:

W lecie 1929 r. przeprowadziła badania na Stacji Biologicznej Herdla. Wyniki zebrała w pracy p. t. „Badania porównawcze nad składnikami plazmatycznemi w komórkach somatycznych kilku żachw", drukowanej w Folia Morphologica, 1930, oraz fragmentami w Comptes Rendus de la Société de Biologie.

SROKOWSKI KONSTANTY, Kraków

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 8.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wykończenie do druku dzieła „Historja rewolucji rosyjskiej" (I-e wyd. będzie stanowiło własność Funduszu Kultury Narodowej)

Zużycie zasiłku:

Autor rękopisu nie nadesłał i nie podjął zasiłku.

SUPNIEWSKI JANUSZ, prof., Kraków

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 8,748,—
wypłacono „ 8.748,—
wydano „ 8.748,—

Przeznaczenie zasiłku:

Urządzenie pracowni terapji eksperymentalnej

Zużycie zasiłku:

Zakupiono aparaty potrzebne do uruchomienia pracowni terapji eksperymentalnej; będą one zapisane do inwentarza Zakładu farmakologji Uniw. Jag. Dzięki zakupionym przyrządom: 1) zsyntetyzowano kilka pochodnych adrenalinowych i poddano je badaniu biologicznemu, przytem jeden ze związków okazał właściwości cenne w terapji ludzkiej; 2) opracowano tanią syntezę kotoiny. Jedna z pochodnych kotoiny ujawniła właściwość długotrwałego rozszerzania spastycznie skurczonych naczyń. Wyniki badań ogłoszono w Medycynie, w Comptes Rendus de la Société de Biologie i w Polskiej Gazecie Lekarskiej. Zapomoga ta umożliwiła pracę naukową Zakładu farmakologji Uniw. Jag. w r. 1929.

ŚWIĘTOSŁAWSKI WOJCIECH, prof., Warszawa

Dnia 2. VI. 28 i 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 35.000,—
wypłacono „ 35.000,—
wydano „ 35.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup aparatury do badań nad określeniem wartości wzorca termochemicznego i na badania ebuljoskopowe

Zużycie zasiłku:

Zakupiono z zasiłków: termometry precyzyjne, galwanometry różnicowe, opornice precyzyjne oraz aparaturę szklaną i zapisano je do inwentarza Zakładu chemji fizycznej Politechniki Warsz. Dzięki temu zasiłkowi uruchomiono: 1) instalację do badań ebuljoskopowych i tonometrycznych pod zwiększonem ciśnieniem, 2) dwie instalacje do pomiarów temperatur zapomocą termometrów oporowych, 3) badania nad ciepłem promieniowania substancyj promieniotwórczych, 4) instalację nowego typu mikrokalorymetru adjabatycznego i 5) instalację mikrokalorymetrów adjabatycznych różnicowych, przystosowanych do pomiarów ciepła właściwego małych ilości substancyj i ciepła parowania.

W wyniku przeprowadzonych badań ogłoszono 8 prac, drukowanych w Comptes Rendus de l'Acad. d. Sc., Paris, w Biuletynie P. Akademji Umiej., w Rocznikach Chemji i w Journal de Chimie Physique.

SZYMKIEWICZ DEZYDERY, prof., Lwów

Dnia 25. II. 29.	przyznano	zł.	3.000,—
	wypłacono	„	3.000,—
	wydano	„	3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania botaniczne w Finlandji i Szwecji

Zużycie zasiłku:

Koszty badań wyniosły około 3.500 zł. (nadwyżkę prof. S. pokrył z funduszów osobistych). Wyniki naukowe ogłoszono w Acta Societatis Botanicorum Poloniae, vol. VII, 1930, Nr. 1 p. t. „Études climatologiques XX: La limite thermique des arbres existe-t-elle?"

TERLIKOWSKI FELIKS, prof., Poznań

Dnia 25. II. 29.	przyznano	zł.	65.000,—
	wypłacono	„	65.000,—
	wydano	„	65.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie badań gleboznawczych na terytorjum ziem zachodnich Polski

Zużycie zasiłku:

Zbadano pod względem gleboznawczym większą część obszarów województwa poznańskiego. Opracowano rezultaty wierceń około 70.000 otworów świdrowych oraz dołów glebowych. Na tej podstawie opracowano 16 arkuszy mapy gleboznawczej skali 1:100.000. 10 odnośnych sprawozdań ukazało się drukiem w Rocznikach Nauk Rolniczych i Leśnych, 1929 i 1930. Obecnie znajduje się w druku 6 dalszych sprawozdań. Każde sprawozdanie opatrzone jest siedmiobarwną mapą gleboznawczą. Na wydanie wszystkich pozostałych map

zabrakło funduszów. Do badań gleboznawczych zakupiono i wyposażono w aparaturę gleboznawczą samochód, wpisany do inwentarza Instytutu Gleboznawstwa Uniw. Pozn. Pokryto wydatki związane z licznemi objazdami w celach badawczych oraz z wypłatą wynagrodzenia pracowników: 3-ch asystentów oraz robotników.

TOMASZEWSKI ADAM, dr., Poznań

Dnia 28. I. 30. . . . . .przyznano zł. 2.920,—
wypłacono „ 2.920,—
wydano „ 2.920,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania gwarowe na terenie Wielkopolski

Zużycie zasiłku:

W ciągu r. 1930 zbadał 145 miejscowości, głównie w północnej części środkowej Wielkopolski. Wyniki w opracowaniu; będą ogłoszone drukiem po zbadaniu południowej Wielkopolski.

WĘGRZECKI MIECZYSŁAW, Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 1.000,—
wypłacono „ 700,—
wydano „ 700,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup książek do badań nad chrząszczami

Zużycie zasiłku:

Dzięki zakupionym książkom przystąpił do preparowania chrząszczy z rodzin *Scarabaeidae* i *Passalidae* z terenów Ameryki Północnej. Z rodziny *Scarabaeidae* wyodrębnił podrodzinę *Coprinae* i rozpoczął oznaczanie materjałów.

WICHERT FRANCISZEK, dr., Warszawa

Dnia 13. X. 28 i 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 8.500,—
wypłacono „ 8.500,—
wydano „ 8.496,—

Przeznaczenie zasiłku:

1. Zakup aparatu mikrofotograficznego do prac z dziedziny histopatologji układu nerwowego
2. Zakup mikrotomu do badań nad zagadnieniami lokalizacji w korze mózgowej

Zużycie zasiłku:

1. Zakupione: aparat mikrofotograficzny i mikrotom zapisano do inwentarza Kliniki psychjatrycznej Uniw. Warszaw. jako depozyt Funduszu Kultury Narodowej. Z pomocą aparatu mikrofotograficznego rozpoczął badania z dziedziny histopatologji układu nerwo-

wego. Wyniki badań ogłosił w 4 rozprawach drukowanych w Roczniku Psychjatrycznym i w Neurologji Polskiej w latach 1929—31.

2. Mikrotom przeznaczono do badań z zakresu lokalizacji w korze mózgowej. Pozostałość z przyznanej sumy wpłacono na rachunek Funduszu Kultury Narodowej.

WITKOWSKI JÓZEF, prof., Poznań

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 1.500,—
wypłacono „ 1.500,—
wydano „ 1.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup mikrometru do badań astronomicznych

Zużycie zasiłku:

Mikrometr został w r. 1931 sprowadzony i umieszczony jako depozyt Funduszu Kultury N. w Obserwatorjum Astronomicznem Uniw. Poznań.

WODZICZKO ADAM, prof., Poznań

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 3.000,—
wypłacono „ 3.000,—
wydano „ 3.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Jugosławji w związku z badaniami botanicznemi

Zużycie zasiłku:

W miesiącach letnich r. 1929 odbył 3-miesięczną podróż, towarzysząc prof. J. Paczoskiemu w badaniach pierwotnych lasów bałkańskich. Z badanych metodą biometryczną powierzchni zebrał w celu uzupełnienia badanych zespołów najbardziej typowe rośliny niższe. Pobrał próbki torfów w górskiem torfowisku w Bośni w celu przeprowadzenia metodą analizy pyłkowej badań nad historją zmian roślinności leśnej; badania te są na ukończeniu. Zebrał materjał i obserwacje, dotyczące zagadnień ochrony przyrody, i podał je w artykule „Ochrona przyrody w Bośni i Hercegowinie" (Ochrona Przyrody, Rocznik 9. 1929).
Dalsze wyniki badań i spostrzeżeń będą ogłoszone drukiem.

WOJCIECHOWSKI ZYGMUNT, prof., Poznań

Dnia 28. I.30. . . . . .przyznano zł. 3.200,—
wypłacono „ 3.200,—
wydano „ 1.246,70

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa do Niemiec w celu zbadania organizacji slawistyki niemieckiej

Zużycie zasiłku:

W ciągu r. 1930 prof. W. dwukrotnie wyjeżdżał do Niemiec, do Berlina i Wrocławia i przeprowadzał tam badania. Wyniki będą ogłoszone w „Rocznikach Historycznych" t. VII, zesz. 1.
Niewydaną kwotę zwrócił Zarządowi Funduszu Kultury Narodowej.

WOŁOSZYŃSKA JADWIGA, dr., Kraków

Dnia 2. VI. 28. . . . . .przyznano zł. 3.600,—
wypłacono „ 3.600,—
wydano „ 3.600,—

Przeznaczenie zasiłku:

Badania naukowe z zakresu botaniki

Zużycie zasiłku:

Wykończyła obszerną pracę o Dinoflagellatach polskiego wybrzeża Bałtyckiego i błot nad Piaśnicą; na podstawie tej pracy uzyskała habilitację.

ZIELSKI ELJASZ, inż., Lwów

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 700,—
wypłacono „ 700,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wzięcie udziału w wycieczce naukowej, mającej zwiedzić urządzenia chłodnicze we Francji

Zużycie zasiłku:

Z zasiłku nie skorzystał; pieniądze zwrócił Funduszowi Kultury Narodowej.

ŻORAWSKI KAZIMIERZ, prof., Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 4.000,—
wypłacono „ 4.000,—
wydano „ 4.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Podróż naukowa zagranicę w związku z badaniami z zakresu geometrji analitycznej i teorji przekształceń

Zużycie zasiłku:

Odbył w miesiącach letnich 1930 r. podróż do bibljotek niemieckich, gdzie pracował nad uzupełnieniem materjałów do II-go tomu geometrji analitycznej i do dalszych badań z zakresu geometrji dziedziny zespolonej. Opracowywanie tych przedmiotów w toku.

5. ZAKUP ZBIORÓW

KSIĘGOZBIÓR Ś. P. PROFESORA ŁOSIA

Dnia 25. II. 29. . . . . .przyznano zł. 12.000,—
wypłacono „ 12.000,—
wydano „ 12.000,—

Za pośrednictwem prof. Kazimierza Nitscha i prof. Jana Rozwadowskiego z Krakowa zakupiono 1667 dzieł z bibljoteki ś. p. profesora Łosia i rozdzielono je pomiędzy 24 instytucje, głównie zakłady i seminarja uniwersyteckie, m. i. seminarja języka polskiego, literatury polskiej, filologji słowiańskiej, gramatyki porównawczej oraz etnografji w Krakowie, Wilnie i Lwowie.

ZBIORY ARCHIWALNE POPIELÓW

Dnia 14. V. 30. . . . . .przyznano zł. 180.000,—
wypłacono „ 180.000,—
wydano „ 180.000,—

Zbiory, stanowiące część t. zw. Archiwum Stanisława Augusta i zawierające cenne materjały, głównie do dziejów Polski drugiej połowy XVIII wieku, nabyto na wniosek i za pośrednictwem Ministerstwa Wyznań Rel. i Oświecenia Publ. i złożono w Archiwum Głównem Akt Dawnych w Warszawie.

B. STYPENDJA NAUKOWE

1. Rozwój potrzeb odbudowanego Państwa, powstanie nowych polskich szkół akademickich, postępujące szybko na całym świecie przenikanie metod naukowych do wszystkich dziedzin działalności ludzkiej, rozwijające się stosunki Polski z zagranicą — wywołały znaczne zapotrzebowanie na siły fachowe z wykształceniem akademickiem wogóle, w szczególności zaś wynikła pilna potrzeba większej liczby badaczy naukowych w zakresie wszystkich nauk teoretycznych i stosowanych, aby odrobić zaległości z okresu niewoli i sprostać zadaniom chwili bieżącej.

Istniejąca liczba sił fachowych nie wystarcza na potrzeby Państwa, przez co na wiele stanowisk nie można narazie powołać odpowiednio przygotowanych osób. Statystyka akademickich sił naukowych, przeprowadzona z inicjatywy i środkami Funduszu Kultury Narodowej[1], stwierdza, że w obecnej chwili w akademickich szkołach państwowych wakuje 50 katedr; rozwój szkół akademickich wymagać będzie w najbliższych latach około 100 nowych katedr; co rok ubywa ze szkół akademickich pewna liczba sił naukowych z powodu zgonów i wyjścia na emeryturę[2]. Jeśli wziąć pod uwagę potrzeby nietylko państwowych szkół akademickich, lecz i wyższych szkół niepaństwowych, a także instytucyj naukowych, oraz inne zapotrzebowania na siły naukowe w społeczeństwie i w państwie, to roczny dopływ kandydatów wykwalifikowanych do objęcia stanowisk wynosić powinien, według obliczeń, 130 osób; liczbie tej powinna odpowiadać znacznie większa liczba przygotowywanych kandydatów, aby zabezpieczyć się od ich ubytku i mieć możność wyboru najlepszych, odpowiednio przygotowanych. Obliczano z drugiej strony[3], że utrzymywanie corocznie 330 stypendystów naukowych jest niezbędne do należytej, odpowiadającej potrzebom, planowej gospodarki siłami naukowemi, których liczba sięgać powinna w Polsce 5000.

Pragnąc zapewnić nauce polskiej stały dopływ młodych sił, odpowiednio przygotowanych do samodzielnej pracy naukowej, naukowo-pedagogicznej i do objęcia w przyszłości katedr w uczelniach wyż-

[1] Por. „Nauka Polska", t. XIV, str. 27—97, artykuł Cz. Łapińskiego. [2] Liczba profesorów w wieku ponad lat 55 w akademickich szkołach państwowych wynosiła w dniu 1 listopada 1930 r. 215 osób (por. ibidem). [3] P. „Nauka Polska", t. X, artykuł W. Świętosławskiego: O organizacji twórczości . . . str. 1—13.

szych lub innych stanowisk, wymagających naukowego przygotowania, Komitet Funduszu Kultury Narodowej przeznaczył w swym budżecie sumy na stypendja naukowe, które są przyznawane na wniosek szkół akademickich lub profesorów, kierujących studjami kandydata.

Stypendja te są:

a) zagraniczne, dla tych, którzy po ukończeniu studjów w kraju zamierzają udać się zagranicę w celu specjalizowania się w działach nauki, w kraju niedostatecznie reprezentowanych, pogłębienia swej wiedzy, zbierania materjałów do samodzielnych prac, poznania nowych metod i techniki badania;

b) krajowe, dla tych, którzy ukończyli szkoły akademickie i pracują samodzielnie (np. nad doktoratem czy habilitacją, lub też po jej dokonaniu), nie mają zaś dostatecznych środków materjalnych, aby nie przerywać zarobkami swej pracy naukowej. W latach akademickich 1928-30 ze stypendjów Funduszu Kultury Narodowej w drodze wyjątku korzystali również i studenci, wyróżnieni przez kierujących ich studjami profesorów.

W okresie trzechletnim swej działalności Fundusz Kultury Narodowej udzielił ogółem 570 stypendjów naukowych (w tem 235 zagranicznych i 335 krajowych) na ogólną sumę 2.107.610,95 zł. Z pośród stypendystów — 9-u zostało mianowanych profesorami, obejmując katedry: anatomji zwierząt, chemji fiz. i chemji org., górnictwa, języka polskiego, matematyki, metalurgji, mikrobiologji i zoologji; 15-u zostało docentami, habilitując się: 5-u w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych, 6-u w zakresie nauk humanistycznych, 4-ch w zakresie nauk medycznych.

Podział stypendjów pod względem ilościowym pomiędzy poszczególne grupy nauk przedstawia niżej podana tablica:

Czas studjów	Nauki mat.-przyr.		Nauki humanist.		Nauki stosowane		Razem	
	Liczba styp.	Wysokość sumy złotych	Liczba styp.	Wysokość sumy złotych	Liczba styp.	Wysokość sumy złotych	Liczba styp.	Wysokość sumy złotych
1928/1929	53	185.530,—	83	278.627	30	150.663	166	614.820,—
1929/1930	86	285.158,95	100	324.901	49	282.731	235	892.790,95
1930/1931	57	184.519,—	78	244.656	34	170.825	169	600.000.—
Razem w okresie 1928/1931	196	655.207,95	261	848.184	113	604.219	570	2.107.610,95

Aby umożliwić niektórym stypendystom dokończenie rozpoczętych badań, stypendja Funduszu Kultury Narodowej bywały przedłużane.

Tak więc:

W roku akademickim 1929/30 na ogólną liczbę 235 stypendystów przedłużono stypendja 76-u.

W roku akademickim 1930/31 na ogólną liczbę 169-u stypendystów przedłużono stypendja 56-u (w tem 18-u na rok trzeci i 38-u na rok drugi)

Jak widać z podanej tablicy, przeciętna liczba roczna stypendystów Funduszu Kultury Narodowej wynosi 190. Liczba ta, łącznie ze stypendystami różnych ministerstw i szkół akademickich, nie pokrywa niezbędnego minimum potrzebnego do racjonalnej gospodarki na polu przygotowywania młodych sił naukowych.

W trzechletnim okresie działalności Funduszu Kultury Narodowej jego stypendyści ogłosili przeszło 300 prac (z grupy nauk matematyczno-przyrodniczych — 108 prac, humanistycznych — 113 prac i nauk stosowanych — 81 prac). Ta liczba publikacyj nie jest kompletna, gdyż niewszyscy jeszcze nadesłali swe prace i sprawozdania oraz niewszystkie tematy opracowane przez stypendystów zostały już ogłoszone drukiem.

W niniejszem sprawozdaniu z akcji stypendyjnej Zarząd Funduszu Kultury Narodowej ograniczył się do podania ogólnych danych liczbowych oraz typowych przykładów, dotyczących przebiegu studjów w różnych działach nauki. Wobec szeregu prac przez stypendystów rozpoczętych a jeszcze nieukończonych — szczegółowsze sprawozdanie nie było narazie możliwe.

2. STYPENDJA GRUPY NAUK MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZYCH

TABLICA PODZIAŁU STYPENDJÓW

Rok i rodzaj stypendjum		Matematyka	Fizyka	Chemja	Astronomja	N. geologiczne	Geografja	Nauki biologiczne	Antrop. Etnogr. Prehist.	Razem
1928/29	Zagr.	2	1	4	—	2	1	4	1	15
	Kraj.	1	5	11	—	4	1	10	6	38
1929/30	Zagr.	1	1	6	1	2	2	7	1	21
	Kraj.	2	11	19	1	3	2	18	9	65
1930/31	Zagr.	1	3	6	—	2	2	9	4	27
	Kraj	1	4	8	—	3	1	11	2	30
Razem w okresie 1928/31	Zagr.	4 } 8	5 } 25	16 } 54	1 } 2	6 } 16	5 } 9	20 } 59	6 } 23	63 } 196
	Kraj.	4	20	38	1	10	4	39	17	133

MATEMATYKA

W latach akademickich 1928—31 dzięki stypendjom Funduszu Kultury 4-ch matematyków przeprowadziło samodzielne studja w Anglji, Belgji, Francji, Holandji, Niemczech i Włoszech. 3-ch stypendystów krajowych (1 z nich w ciągu 2 okresów stypendyjnych) pracowało w tym czasie w seminarjach prof. prof. Rudnickiego, Wilkosza i Steinhausa. W wyniku studjów ogłoszono 11 prac, z tego w języku angielskim 1, w jęz. francuskim 4, w jęz. niemieckim 5 i w jęz. włoskim 1.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW MATEMATYKÓW

Dr. STANISŁAW GOŁĄB, asystent Akademji Górniczej w Krakowie, przebył na studjach w Holandji i Włoszech od dn. 22 października r. 1929 do dn. 30 września r. 1930.

Celem studjów było — obok zaznajomienia się z nauczaniem matematyki w szkołach politechnicznych Zachodu — praca naukowa w zakresie *n* - wymiarowej geometrji różniczkowej. Stypendysta pracował w politechnice w Delft (Holandja), w Rzymie i w Pradze Czeskiej. W Delft wykonał pracę doktorską p. t. „Über verallgemeinerte projektive Geometrie" (ogłoszona drukiem w Pracach Matematyczno-fizycznych). Ponadto, pracując wespół z prof. Schoutenem, ogłosił drukiem dwie inne prace matematyczne. W Rzymie, pracując z prof. T. Levi-Cività i prof. E. Bompiani, poznał podstawy mechaniki relatywistycznej i pogłębił wiadomości z geometrji riemannowskiej. W związku z uogólnieniem pewnego rezultatu prof. Bompianiego ogłosił drukiem rozprawę. Ponadto nawiązał kontakt naukowy z matematykiem G. Corbellinim (Rzym) i J. Douglasem (Cambridge Mass. U. S. A.). W Pradze czeskiej, gdzie zatrzymał się w drodze powrotnej, nawiązał kontakt z prof. L. Berwaldem, studjując najnowsze wyniki badań Finslera i Berwalda na polu geometrji. Pozatem stypendysta zaznajomił się z organizacją nauczania i programem wykładów matematyki w politechnice w Delft i w Rzymie.

Stypendjum w og. sumie 9.000 zł. wydał na	a) podróż	1.500 zł.
	b) studja	225 „
	c) pobyt i utrzymanie	7.275 „
	Razem . .	9.000 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 660 zł.

Dr. ANTONI ZYGMUND, docent Uniwersytetu Warszawskiego, przebył na studjach w Paryżu od dn. 4 kwietnia do dn. 22 września r. 1929.

W pierwszym okresie czasu brał czynny udział w seminarjum matematycznem prof. Hadamarda w Collège de France oraz w prywatnych posiedzeniach naukowych, urządzanych przez profesorów Łuzina, Montela i innych; w drugim okresie — pracował samodzielnie. W wyniku badań ogłosił cztery prace naukowe.

Stypendjum w og. sumie 5.000 zł. wydał na	a) podróż	500 zł.
	b) pobyt i utrzymanie	4.500 „
	Razem . .	5.000 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne (łącznie z dodatkiem na utrzymanie rodziny) wyniosło 820 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW MATEMATYKÓW

1. S. Gołąb. (J. A. Schouten i . . .). Über projektive Übertragungen und Ableitungen. I. (Mat. Zeitschrift, 1929, t. 30).
2. S. Gołąb. (J. A. Schouten i . . .). Über projektive Übertragungen und Ableitungen. II. (Annali di Matematica 1930—31, t. 8).
3. S. Gołąb. Sopra le connessioni lineari generali. (Ibidem).
4. S. Gołąb. Über verallgemeinerte projektive Geometrie. (Prace Mat.-fizyczne, 1930, t. 37, zesz. 2).
5. Wł. Nikliborc. Über die obere Schranke der Winkelgeschwindigkeit der Gleichgewichtsfiguren rotierender, gravitierender Flüssigkeiten. (Mat. Zeitschrift, 1929, t. 30, zesz. 5).
6. Wł. Nikliborc. Sur l'application de la méthode des approximations successives dans la théorie des équations différentielles. (Studia Mathematica, 1929, t. I).
7. Wł. Nikliborc. Ein Satz über die Winkelgeschwindigkeit der Gleichgewichtsfiguren rotierender, gravitierender Flüssigkeiten. (Mat. Zeitschrift, 1929, t. 31, zesz. 2—3).
8. A. Zygmund. Sur les séries trigonométriques lacunaires. (Journal of the London Mathematical Society, 1930).
9. A. Zygmund. Sur la théorie riemannienne de certains systèmes orthogonaux, cz. I (Studia Mathematica, 1930, t. 2).
10. A. Zygmund. Un théorème sur les séries orthogonales. (Ibidem).
11. A. Zygmund. A Note on Series of Sines. (The Quarterly Journal of Mathematics, 1930, t. 1).

SPIS STYPENDYSTÓW MATEMATYKÓW [1]

1928/1929	1929/1930
Czernik Tadeusz, absolwent (K)	Czernik Tadeusz, absolwent (K)
Nikliborc Władysław, dr. fil. (Z)	Gołąb Stanisław, dr. fil. (Z)
Zygmund Antoni, dr. fil. [2] (Z)	Turski Stanisław, dr. fil. (K)

1930/1931

Mazur Stanisław, dr. fil. (K)	Poprużenko Jerzy, dr. fil. (Z)

FIZYKA

W latach akademickich 1928—1931 4-ch stypendystów fizyków (jeden z nich na 2 okresy stypendyjne) wyjechało do Francji w celu przeprowadzenia samodzielnych badań w zakresie fizyki teoretycznej i doświadczalnej. Z ogólnej liczby 15-u fizyków—stypendystów krajowych (z nich 5-u przez 2 okresy stypendyjne) pracowało:

[1] Literą (K) oznaczono stypendjum krajowe, literą (Z) — stypendjum zagraniczne.
[2] Prof. nadzwyczajny matematyki Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (od czerwca 1930 r.).

w r. ak. 1928/29	w pracowni	fizyki dośw. Uniw. Warszawskiego	4
„	„	fizycznej Uniw. Stefana Batorego	1
w r. ak. 1929/30	„	„ Uniw. Jagiellońskiego	1
„	„	„ Politechniki Warszawskiej	1
„	„	fizyki dośw. Uniw. Warszawskiego	8
„	„	fizycznej Uniw. Stefana Batorego	1
w r. ak. 1930/31	„	fizyki teoret. Politechniki Lwowskiej	1
„	„	fizycznej Politechniki Warszawskiej	1
„	„	fizyki dośw. Uniw. Warszawskiego	2

Ogłoszono 18 prac, z tego 4 w jęz. polskim, 10 w jęz. francuskim, 4 w jęz. niemieckim.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW FIZYKÓW

Dr HENRYK JĘDRZEJOWSKI, asystent Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, prowadził studja w kraju od dn. 1 października r. 1929 do dn. 1 października r. 1930.

Prowadził badania naukowe w dziedzinie promieniotwórczości w pracowni fizycznej Uniwersytetu Warszawskiego:

1. Opracował nową metodę folograficzną badań nad temperaturą krytyczną kondensacji emanacji radowej, przedstawiającą dogodność ocenienia jednoczesnego, w ciągu jednego doświadczenia, kondensacji emanacji na całym interesującym nas obszarze temperatury. Stosując metodę folograficzną, otrzymał zdjęcie, stwierdzające istnienie progu kondensacji w temperaturze około 150°C poniżej zera. Wynik otrzymany posiada duże znaczenie z punktu widzenia teorji Frenkla adsorbcji gazów na powierzchniach ciał stałych. Pracę tę referował na posiedzeniu V-go Zjazdu Fizyków Polskich w Poznaniu we wrześniu r. 1930. Po przeprowadzeniu jeszcze jednej serji sprawdzającej praca zostanie oddana do druku.

2. Prowadził badania nad wędrówką atomów promieniotwórczych, mianowicie atomów polonu, po powierzchniach krystalicznych. Otrzymane dotychczas wyniki zdają się świadczyć o realności tego zjawiska. Aby je jednak ostatecznie stwierdzić i wyraźnie odgraniczyć od maskującego, być może, wpływu odskoku promieniotwórczego, należałoby przeprowadzić kilka doświadczeń z silnemi źródłami polonu w warunkach specjalnych.

3. W związku z badaniami nad kondensacją emanacji radowej stypendysta powziął myśl zbadania ilościowego t. zw. średniego czasu pobytu atomu gazowego na chłodnych powierzchniach ciał stałych. Wielkość ta odgrywa dużą rolę w teorji adsorbcji Frenkla, i ilościowe jej opanowanie przyczyniłoby się znacznie do wyjaśnienia mechanizmu adsorbcji oraz charakteru sił międzymolekularnych w procesach adsorbcji. W literaturze naukowej dotychczas niema ani jednej publikacji, poświęconej temu zagadnieniu, otwiera się więc tu nietknięta a wdzięczna dziedzina pracy. Z powyższych względów stypendysta poświęcił w okresie sprawozdawczym część czasu na matematyczne opracowanie zjawisk, mogących prowadzić do wyznaczenia wzmiankowa-

nego „średniego czasu pobytu". Następnie na tak uzyskanej podstawie ułożył plan doświadczenia i zaprojektował aparaturę, z której pomocą ma nadzieję odpowiedzieć na zadane sobie pytanie.

Stypendjum w og. sumie 6.000 zł. stypendysta zużył całkowicie na pokrycie kosztów utrzymania w Warszawie w ciągu 12 miesięcy.

Dr. WŁADYSŁAW KAPUŚCIŃSKI, st. asystent Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, przeprowadził studja w kraju od dn. 1 października r. 1929 do dn. 1 kwietnia r. 1931.

W okresie tym stypendysta prowadził badania fluorescencji pary cynku, wykrytej przez siebie poprzednio. W dziedzinie fluorescencji pasmowej wymierzył dokładniej układ pasm w nadfiolecie; w części widzialnej widma stwierdził występowanie, przy wzbudzeniu optycznem, pasm wodorku cynku. We fluorescencji prążkowej utożsamił dwa dalsze prążki II serji pobocznej widma *Zn* I; z pomocą pomiarów mikrofotometrycznych stwierdził, iż natężenie prążka rezonansowego cynku 3076Å jest proporcjonalne do natężenia światła wzbudzającego, natężenie zaś seryj pobocznych — do jego kwadratu, co wskazuje na zachodzenie odpowiednio jedno- lub dwukrotnego procesu wzbudzenia optycznego w obu tych przypadkach. Nadto stypendysta rozpoczął pomiary zależności natężenia fluorescencji prążkowej od gęstości pary *Zn*.

Pozatem rozpoczął badania czasu świecenia fluorescencji pasmowej widzialnej pary kadmu, stosując metodę fosforoskopową. Stwierdził, że fluorescencja ta posiada połówkowy czas zaniku równy $1{,}2.10^{-4}$ sec., przyczem maximum natężenia jest opóźnione w stosunku do wzbudzenia o około $2{,}5.10^{-5}$ sec. Czas trwania fluorescencji zmniejsza się wraz ze wzrostem gęstości pary kadmu. Stypendysta stwierdził, że fluorescencja pasmowa nadfiolkowa pary kadmu oraz prążkowa pary cynku posiadają czas świecenia krótszy niż 10^{-5} sec.

Stypendjum w og. sumie 6.540 zł. stypendysta zużył na pokrycie kosztów utrzymania w Warszawie.

Dr. CEZARY PAWŁOWSKI, adjunkt Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, prowadził studja w Paryżu od dn. 20 października r. 1929 do dn. 1 sierpnia r. 1930.

Głównym celem pracy naukowej stypendysty w roku akad. 1929/30 były badania nad sztucznem rozbijaniem jądra atomu różnych pierwiastków pod działaniem silnych źródeł promieniotwórczych. Badania te przeprowadzono w Instytucie Radowym prof. Skłodowskiej-Curie. Doświadczenia były wykonywane metodą wsteczną przez obserwację scyntylacyj, wzbudzanych przez promienie dezyntegracyjne. Tą metodą zbadano pierwiastki: *C*, *Mg*, *Al*, *Si*, *S*, *Fe*, *Zn*, *Ag*, *Pb*. Rozpad jądra atomowego stwierdzono tylko u lekkich pierwiastków (od węgla do siarki włącznie). Do pomiarów używano silnych źródeł promieni α polonu o natężeniu sięgającem 30 mg *Ra*. Pierwiastki ciężkie: *Fe*, *Zn*, *Ag*, *Pb* okazały się nieczynne. Liczby cząsteczek *H* otrzymanych dla *C* i *Al* są tegoż rzędu, co otrzymane przez Bothego i Fränza, którzy stosowali elektryczną metodę liczenia. Pozatem w okresie sprawozdawczym były przeprowadzone badania nad zmianami budowy cienkich warstw różnych ciał pod działaniem cząsteczek α. Stwierdzono, że promienie α polonu wywierają na cienkie warstwy parafiny silne działanie, którego wynikiem jest rekrystalizacja. Cienkie warstwy miki również ulegają

działaniu promieni α. W mice obok zjawiska radjochromji występuje silny asteryzm, który świadczy o zniekształceniu siatki przestrzennej. Wyniki badań są obecnie w opracowaniu.

Stypendjum w og. sumie 4.750 zł. wydał na	a) podróż	173 zł.
	b) studja	271 „
	c) pobyt i utrzymanie	4.306 „
	Razem . .	4.750 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 460 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW FIZYKÓW

1. J. Blaton. Gibt es eine Doppelstreuung von Lichtquanten? (Zeitschrift für Physik, 1931, t. 69).
2. J. Cichocki. Diffusion d'ions de sels dans l'aluminium. (Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences, 1930, t. 191).
3. H. Jędrzejowski. Sur les groupements d'atomes radioactifs. (Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences, 1929, t. 188).
4. H. Jędrzejowski (H. Herszfinkel i...). Sur les conditions de formation des groupements d'atomes radioactifs. (Ibidem).
5. W. Kapuściński. Sur le rayonnement de résonance de la vapeur d'argent. (Bull. Acad. Pol., 1929).
6. W. Kapuściński. Über die Fluoreszenz des Zinkdampfes. (Bull. Acad. Pol., 1930).
7. W. Kapuściński. O fluorescencji pary cynku. (Sprawozd. Pol. Tow. Fiz., 1931, t. 5).
8. W. Kapuściński. Über die Nachleuchtedauer der Cadmiumdampffluoreszenz. (Naturwissenschaften, 1931).
9. W. Kapuściński i A. Jabłoński. O nośnikach pasm absorbcji i fluorescencji pary kadmu. (Sprawozd. Pol. Tow. Fiz., 1929, t. 4.). To samo w jęz. niem. p. t.: Über die Träger der im Cadmium-Dampf beobachteten Absorptions- und Fluoreszenzbanden. (Ztschft. f. Phys., 1929, t. 57).
10. C. Pawłowski. Production des rayons *H* de désintégration sous l'action du rayonnement α du Polonium. (Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences, 1929, t. 188).
11. C. Pawłowski. Sur l'action destructive des rayons α sur les minces couches de diverses substances. (Journ. de Chimie phys., 1929, t. 26).
12. C. Pawłowski. Remarques sur la désintégration de l'aluminium. (Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences, 1929, t. 188).
13. C. Pawłowski. Sur les propriétés des rayons *H* naturels. (Journal de Physique, 1929, t. 24).
14. C. Pawłowski. Recherches sur la désintégration artificielle de quelques éléments. (Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences, 1930, t. 191).
15. C. Pawłowski. Transformation de la paraffine sous l'influence des corps radioactifs. (Journ. de Chimie phys., 1930, t. 27).
16. S. Rafałowski. Zmiany trwałe występujące przy fluorescencji hematoporfiryny. (Sprawozd. Pol. Tow. Fiz., 1931, t. 5).
17. S. Szczeniowski. Ruch elektronu w obustronnie ograniczonej warstwie pola elektrostatycznego. II. (Sprawozd. Pol. Tow. Fiz., 1930/31, t. 5).

SPIS STYPENDYSTÓW FIZYKÓW

1928/1929

Bielkowicz Piotr, student (K)
Jędrzejowski Henryk, dr. fil. (K)
Moszczyński Eugenjusz, student (K)
Pawłowski Cezary, dr. fil. (Z)
Rafałowski Stanisław, student (K)
Staniewicz Bolesław, student (K)

1929/1930

Bielkowicz Piotr, absolwent (K)
Jabłoński Aleksander, student (K)
Jeżewski Henryk, dr. fil. (K)
Jędrzejowski Henryk, dr. fil. (K)
Kapuściński Władysław, dr. fil. (K)
Pasierbiński Ignacy, student (K)
Pawłowski Cezary, dr. fil. (Z)
Rafałowski Stanisław, absolwent (K)
Skąpski Adam, student (K)
Sołtan Andrzej, dr. fil. (K)
de Walden Stefan, mgr. fil. (K)
Wasiutyńska Irena, absolwentka (K)

1930/1931

Bielkowicz Piotr, mgr. fil. (Z)
Blaton Jan, absolwent (K)
Cichocki Jan, mgr. fil. (Z)
Kapuściński Władysław, dr. fil. (K)
Starkiewicz Jerzy, dr. fil. (Z)
Szczeniowski Szczepan, dr. fil.[1] (K)
de Walden Stefan, mgr. fil. (K)

CHEMJA

W latach akademickich 1928—1931 zagranicą studjowało 12-u chemików (z tych 1 przez 3 okresy stypendyjne, 2-ch zaś przez 2 okresy); z tego 7-u organików w Anglji, Belgji, Danji, Francji, Niemczech i Szwajcarji, 5-u zaś chemjofizyków w Belgji, Czechosłowacji i Francji. Z ogólnej liczby 24-ch chemików — stypendystów krajowych (z nich 2-ch przez 3 okresy stypendyjne, 10-u zaś przez 2 okresy) pracowało:

w r. ak. 1928/29	w zakładach chemicznych Uniw. Jagiellońskiego	7
„	zakładzie chemji fizycznej Polit. Warszawskiej	3
„	„ chemji organicznej „ „	1
w r. ak. 1929/30	w zakładach chemicznych Uniw. Jagiellońskiego	7
„	zakładzie chemji fizjologicznej Uniw. Poznańskiego	2
„	„ chemji organicznej „ „	1
„	„ chemji fizycznej Polit. Warszawskiej	4
„	„ chemji organicznej „ „	1
„	„ technologji nieorg. „ „	1
„	„ technologji fermentacyjnej Pol. Warsz.	1
„	„ technologji og. organicznej „ „	1
„	„ chemji fizycznej Uniw. Warszawskiego	1
w r. ak. 1930/31	w zakładzie chemji fizycznej Uniw. Poznańskiego	1
„	„ chemji fizycznej Polit. Warszawskiej	4
„	„ chemji fizycznej Uniw. Warszawskiego	1
„	„ chemji organicznej Uniw. Stef. Batorego	1
„	„ chemji nieorg. Uniw. Stefana Batorego	1

W wyniku badań ogłoszono 29 prac: z tego 13 w języku polskim, 2 w jęz. angielskim, 1 w jęz. czeskim, 6 w jęz. francuskim i 7 w jęz.

[1] docent fizyki teoretycznej Uniwersytetu Warszawskiego (od grudnia 1930 r.). Obecnie zastępca profesora na katedrze fizyki teoretycznej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

niemieckim; nadto stypendyści w pracowniach zagranicznych zaznajamiali się z nowoczesnemi metodami badawczemi oraz urządzeniami laboratoryjnemi w zakresie chemji organicznej i fizycznej.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW CHEMIKÓW

Dr. OSMAN ACHMATOWICZ, asystent Zakładu Chemji Organicznej Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, studjował w Oxfordzie od dn. 15 września r. 1929 do dn. 19 listopada r. 1930.

Przeprowadzone badania nad budową strychniny i brucyny doprowadziły do całkowitej zmiany poglądów na stosunki panujące wśród uwodorodnionych pochodnych obu alkaloidów oraz do otrzymania nowych izomeronów strychniny i brucyny. W wyniku przeprowadzonych badań stypendysta złożył egzamin doktorski w dn. 14.XI. 1930 na wydziale nauk fizycznych uniwersytetu oksfordskiego oraz przygotował do druku trzy prace, które będą drukowane w „Journal of the Chemical Society" (jedna z nich została wydana w r. 1930). Poza badaniami doświadczalnemi pracował w bibljotekach, brał udział w posiedzeniach towarzystw naukowych, w zjazdach naukowych oraz zwiedzał zakłady naukowe i przemysłowe.

Stypendjum w og. sumie 24.000 zł. wydał na	a) podróż	980 zł.
	b) studja	8.000 „[1]
	c) pobyt i utrzymanie	15.020 „
	Razem . .	24.000 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 1070 zł.

Dr. ALICJA DORABIALSKA, docent Uniwersytetu Warszawskiego, przebywała na studjach w Paryżu od dn. 1 października do dn. 1 grudnia r. 1929.

Pracowała w Instytucie Radowym w Paryżu nad ciepłem promieniowania polonu. Oznaczyła wartość ciepła promieniowania; wyniki liczbowe były przedstawione przez prof. J. Perrina w dn. 2.XII. r. 1929 na posiedzeniu paryskiej Akademji Umiejętności oraz ogłoszone w Comptes Rendus de l'Acad. d. Sc. (t. 189, s. 988). Badania nad polonem stwierdziły, że zastosowana metoda daje możność wyznaczenia okresu półtrwania polonu na drodze kalorymetrycznej. Pozatem stypendystka pracowała nad ciepłem promieniowania dwóch wzorców międzynarodowych radu (ustaliła wartości liczbowe oraz porównała efekty cieplne tych wzorców), wreszcie — nad ciepłem promieniowania chemicznie czystego $Ra\ Cl_2$, wolnego od produktów rozpadu. Wykreśliła krzywą zmiany ciepła promieniowania radu, poczynając od czystego $Ra\ Cl_2$, w miarę przybywania emanacji i dalszych produktów rozpadu.

Stypendjum w og. sumie 2.000 zł. wydała na	a) podróż	500 zł.
	b) pobyt i utrzymanie	1.500 „
	Razem . .	2.000 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 750 zł.

[1] Wysokość wydatków na studja tłumaczy się zakupem chemikaljów, drukiem pracy doktorskiej oraz kosztami egzaminacyjnemi i opłatami uniwersyteckiemi.

Mgr. EDWARD JÓZEFOWICZ, asystent Zakładu Chemji Nieorganicznej Politechniki Warszawskiej, przebył na studjach w Kopenhadze od dn. 8 stycznia do dn. 5 grudnia r. 1930.

Celem studjów było zaznajomienie się teoretyczne i praktyczne z nowemi poglądami w dziedzinie elektrolitów. Studja te stypendysta przeprowadził w Kopenhadze pod kierunkiem prof. Nielsa Bjerruma — jednego z twórców nowoczesnej teorji elektrolitów. W wyniku prac oznaczył współczynniki podziału soli chlorowcowych czteroetyloamonowych [$N(C_2H_5)_4\ Cl$; $N(C_2H_5)_4\ Br$; $N(C_2H_5)_4J$] pomiędzy rozczynniki: wodę, alkohole: etylowy i metylowy, aceton i benzen w t. 20° i 35°. Prócz tego zbadał czteroetylokrzem $Si(C_2H_5)_4$ i oznaczył jego współczynniki podziału pomiędzy te same rozpuszczalniki. Praca ta ma ukazać się niebawem w druku łącznie z innemi pracami, wykonanemi w pracowni prof. Bjerruma. — W wymienionym okresie czasu stypendysta otrzymał doktorat chemji w Uniwersytecie Warszawskim za pracę p. t. „Kinetyka działania bromu na niektóre kwasy organiczne".

Stypendjum w og. sumie 8.000 zł. wydał na	a) podróż	474,40 zł.
	b) studja	1.023,— „
	c) pobyt i utrzymanie	6.502,60 „
	Razem . .	8.000,— zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 590 zł.

STANISŁAW ŻEROMSKI, asystent Zakładu Technologji Chem. Nieorg. Pol. Warsz., przebył na studjach w kraju od dn. 15 października r. 1929 do dn. 15 października r. 1930.

Celem studjów było badanie mechanizmu reakcji utleniania amonjaku na platynie. Studja te obejmowały następujące grupy zagadnień: 1) dokładne wyznaczenie w układzie *t-v* gazu pól wydajności reakcji utlenienia amonjaku na platynie; 2) graficzne wyznaczenie na otrzymanym wykresie krzywej 100%-ej (teoretycznej) wydajności; 3) obliczenie z kształtu i położenia tej krzywej równania szybkości spalania amonjaku na platynie; 4) wyprowadzenie wniosków. — W okresie sprawozdawczym stypendysta opracował aparaturę do tych badań, gdzie ulepszył sposób pomiaru t^0 siatki platynowej, na której odbywa się reakcja, doprowadzając dokładność pomiaru do $\pm$ 10° C. Z pomocą tej aparatury wykonał pomiary właściwe, które umożliwią zakończenie tej pracy.

Stypendjum w og. sumie 2.400 zł. zużył całkowicie na pokrycie kosztów utrzymania w ciągu 12 miesięcy w Warszawie.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW CHEMIKÓW

1. O. Achmatowicz. Strychnine and Brucine. Part XI. Note on Dihydrobrucine and some Derivatives. (Journal of the Chemical Society, 1930).
2. E. Bartoszewiczówna. Oznaczenie ciepła parowania serji alkoholi tłuszczowych zapomocą mikrokalorymetru adiabatycznego. (Roczniki Chemji, 1931, t. 11.).
3. E. Bartoszewiczówna (W. Świętosławski i ...). O zastosowaniu mikrokalorymetru adiabatycznego do pomiarów ciepła adsorbcji i ciepła parowania. (Ibidem).
4. S. Bąkowski. Ebuljoskopowa metoda oznaczania zawartości wody. (Roczniki Chemji, 1931, t. 11).
5. S. Bąkowski (W. Świętosławski i...). Remarks on the Rate of Evaporation of Liquids from a Heated Platinum Surface. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1930).

6. A. Dorabialska. Ciepło promieniowania polonu. (Roczniki Chemji, 1930, t. 10). To samo w jęz. franc. p. t.: Le débit de chaleur du polonium. (Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences, 1929, t. 189).

7. A. Dorabialska. Application du microcalorimètre adiabatique aux mesures des débits de chaleur de l'uranium, du thorium et des minéraux radioactifs. (Bull.de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1929).

8. A. Dorabialska. Sur le débit de chaleur de quelques minéraux radioactifs. (Ibidem 1930).

9. A. Dorabialska. Mikrokalorymetryczne pomiary efektu cieplnego zmiennego w czasie. (Roczniki Chemji, 1931, t. 11).

10. A. Dorabialska. Mikrokalorymetryczne pomiary okresu półtrwania polonu. (Roczniki Chemji, 1931, t. 11).

11. E. Józefowicz. Kinetyka działania bromu na niektóre kwasy organiczne. Warszawa, 1929.

12. W. Kemula. Příčiny polarisace při elektrolyse roztoků rtut'natých. (Rozprawy II. třídy Česke Akademie, 1930, t. 2).

13. W. Kemula. Badania polarograficzne przy pomocy kroplowej elektrody rtęciowej. (Kosmos, 1930, t. 55, zesz. 4).

14. R. Małachowski. Sur la constitution moléculaire de l'acide anhydro-tricarballylique. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1929, Nr. 70 A.).

15. R. Małachowski. Stereochemie der Glutaconsäuren. (Berichte d. Deutschen Chem. Gesellschaft, 1929, zesz. 5).

16. J. Moszew (K. Dziewoński, J. Auerbach i...). Über peri-Benzoyl- und Benzyl-Derivate des Naphtalins. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1929).

17. J. Moszew (K. Dziewoński i...). Über das peri-Dibenzylnaphtalin und zwei andere isomere Kohlenwasserstoffe. (Ibidem, 1928). To samo w języku polskim: O peri-dwubenzylonaftalenie i dwóch innych węglowodorach izomerycznych. (Roczniki Chemji, 1929, t. 9).

18. J. Moszew (K. Dziewoński, St. Lepiankiewicz, L. Sucheni i...). Über das 1-4-Dibenzylnaphtalin und entsprechende Keto-Abkömmlinge. (Ibidem, 1929).

19. J. Moszew (K. Dziewoński i...). Synthesen 1-Benzylnaphtalin-Acetderivate 1. Über das 1-Benzyl-4-acetnaphtalin. (Ibidem, 1930).

20. J. Moszew (K. Dziewoński i...). Über das Äthyl-α-acenaphthyl-keton (α-Propionyl-acenaphthen). (Ibidem, 1931).

21. J. Moszew (K. Dziewoński i...). Studja syntetyczno-konstytucyjne w grupie naftalenu. I. Nowe węglowodory i ketony, pochodne 1-fenylo-naftylometanu (1-benzylo-naftalenu) i 1-fenylo-naftyloketonu (1-benzoylo-naftalenu). (Ibidem, 1931, t. 11).

22. J. Moszew (K. Dziewoński i...). O syntezach i przemianach dwóch ketonów, pochodnych propionylowych acenaftenu: etylo-α-acenaftyloketonu (α-propionyloacenaftenu) i dwuetylo-α-α-acenaftylodwuketonu (α-α-dwupropionyloacenaftenu). (Ibidem).

23. T. Waszkowski (K. Dziewoński i...). Studien über die α-Methylnaphtalin-Derivate. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1929).

24. A. Zmaczyński. Recherches ébullioscopiques et tonométriques comparatives de 8 substances organiques étalons. (Journal de Chimie Phys., 1930).

25. A. Zmaczyński. Zastosowanie termometrów oporowych do badań ebuljoskopowych i tonometrycznych. (Roczniki Chemji, 1931, t. 11).

26. A. Zmaczyński. (A. Bonhoure et . . .) Sur la température d'ébullition de l'eau en fonction de la pression. (Journal de Chimie Phys., 1930). To samo w języku polskim: Temperatura wrzenia wody jako funkcja ciśnienia. (Roczniki Chemji, 1931, t. 11)

SPIS STYPENDYSTÓW CHEMIKÓW

1928/1929

Bartoszewiczówna Elżbieta, stud. (K)
Bąkowski Stanisław, inż. (K)
Bylewski Tadeusz, student (K)
Dorabialska Alicja, dr. fil. (Z)
Josse Zofja, studentka (K)
Kamieński Bohdan, dr. fil.[1] (Z)
Małachowski Roman, dr. nauk techn.[2] (K)
Moszew Jan, absolwent (K)
Olszewski Zbigniew, absolwent (K)
Orawiec Emil, student (K)
Piasecki Szymon, student (K)
Reicher Zbigniew, student (K)
Skąpski Adam, dr. fil. (K)
Zaremba Kazimierz, mgr. fil. (Z)
Zmaczyński Aleksander, inż. (Z)

1929/1930

Achmatowicz Osman, dr. fil. (Z)
Bartoszewiczówna Elżbieta, inż. (K)
Bąkowski Stanisław, inż. (K)
Bylewski Tadeusz, absolwent (K)
Ettinger Jakób, inż. (K)
Josse Zofja, absolwentka (K)
Józefowicz Edward, mgr. fil. (Z)
Jurkowski Adam, dr. fil. (Z)
Kemula Witold, dr. fil. (Z)
Kierzek Leon, dr. fil. (K)
Małachowski Roman, dr. nauk techn. (K)
Moszew Jan, dr. fil. (K)
Nowakowski Aleksander, dr. fil. (Z)
Olszewski Zbigniew, absolwent (K)
Orawiec Emil, student (K)
Piasecki Szymon, absolwent (K)
Radajewski Marjan, student (K)
Reicher Zbigniew, absolwent (K)
Rytlówna Janina, inż. (K)
Wareżyński Mieczysław, student (K)
Waszkowski Tadeusz, student (K)
Włostowska Wanda, inż. (K)
Zaremba Kazimierz, mgr. fil. (Z)
Zmaczyński Aleksander, inż. (K)
Żeromski Stanisław, inż. (K)

1930/1931

Achmatowicz Osman, dr. fil. (Z)
Bartoszewiczówna Elżbieta, inż. (K)
Basiński Antoni, mgr. fil. (Z)
Bylewski Tadeusz, inż. (K)
Dorabialska Alicja, dr. fil. (K)
Ettinger Jakób, inż. (K)
Klimowski Włodzimierz, mgr. fil. (K)
Nowakowski Aleksander, dr. fil. (Z)
Pastor Edward, dr. fil. (Z)
Pleśniewicz Stanisław, dr. fil. (Z)
Zacharewicz Witold Stanisław, mgr. fil. (K)
Załachowski Wiktor, mgr. fil. (K)
Zaremba Kazimierz, mgr. fil. (Z)
Zmaczyński Aleksander, inż. (K)

ASTRONOMJA

W roku akademickim 1929/30 przyznano jedno stypendjum zagraniczne dr. Eugenjuszowi Rybce na wyjazd do Holandji na studja astrofizyczne. Wynikiem badań były 4 publikacje naukowe. W tymże roku Tadeusz Olczak jako stypendysta krajowy pracował w zakładzie prof. Białobrzeskiego w Warszawie nad zagadnieniami astrofizyki.

[1] docent chemji fizycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego (od sierpnia 1929 r.), prof. nadzwyczajny chemji fizycznej Politechniki Lwowskiej (od marca 1930 r.). [2] prof. nadzwyczajny chemji organicznej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (od stycznia 1930 r.).

PRZYKŁAD SPRAWOZDANIA STYPENDYSTY ASTRONOMA

Dr. EUGENJUSZ RYBKA, st. asystent Obserwatorjum Warszawskiego, przebył na studjach w Lejdzie od dn. 17 stycznia do dn. 16 lipca r. 1930.

Głównym celem studjów było zaznajomienie się z fotometrją fotograficzną gwiazd u prof. Hertzsprunga w Lejdzie w celu rozpoczęcia pracy z tego działu w Obserwatorjum Warszawskiem. Stypendysta zaznajomił się z metodami obserwacyj gwiazd, dokonywanych na 33 cm. refraktorze fotograficznym i podwójnej astrokamerze Zeissa, uzyskując ogółem zapomocą pierwszego instrumentu 46 klisz. Ponadto na refraktorze wizualnym dokonał 163 obserwacyj wizualnych gwiazdy zmiennej RZ Tauri i 426 ocen 44 i Bootis B. Zmierzył również zapomocą mikrofotometru termoelektrycznego Schilta 106 klisz zawierających 431 zdjęć gwiazdy zmiennej SY Aurigae. Zapomocą mikrofotometru Hartmanna zmierzono klisze z gromadą kulistą Messier 3, wykonywając 4350 pomiarów.

Stypendjum w og. sumie 4.720 zł. wydał na	a) podróż	503,30 zł.
	b) pobyt i utrzymanie	4.216,70 „
	Razem .	4.720,— zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 700 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTY ASTRONOMA

1. E. Rybka. Photographic Photometry of SY Aurigae. (Bull. of the Astronomical Institutes of the Netherlands, 1930, t. 5).
2. E. Rybka. Visual Estimates of RZ Tauri. (Ibidem).
3. E. Rybka. Visual Estimates of the Variable Star of WUMa-type 44 i Bootis B. (Ibidem).
4. E. Rybka. Photographic Magnitudes from Potsdam Plates of 995 Stars in or near the Globular Cluster Messier 3. (Ibidem).

NAUKI GEOLOGICZNE

W latach akademickich 1928—31 wyjechało do Belgji, Francji i Niemiec, Algieru i Tunisu 3-ch geologów (z nich 1 na 3 okresy i 1 na 2 okresy stypendyjne) w celu przeprowadzenia badań terenowych oraz na studja teoretyczne. Z ogólnej liczby 6-iu geologów stypendystów krajowych (z nich 1 przez 3 okresy stypendyjne i 2-ch przez 2 okresy) pracowało:

w r. ak. 1928/29	w zakładzie	mineralogicznym Uniw. Jagiel.	3
„	„	geologji i paleontologji Uniw. Warsz.	1
w r. ak. 1929/30	„	mineralogicznym Uniw. Jagiel.	3
w r. ak. 1930/31	„	mineralogicznym „ „	3

W wyniku przeprowadzonych badań ogłoszono 10 prac naukowych: 5 w jęz. polskim, 1 w jęz. francuskim i 4 w jęz. niemieckim. Nadto stypendyści zagraniczni zaznajamiali się z nowoczesnemi metodami pracy w pracowniach zagranicznych.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK GEOLOGICZNYCH

Dr. ANTONI ŁASZKIEWICZ, st. asystent Zakładu Mineralogji i Petrografji Uniwersytetu Warszawskiego, przebył na studjach w Niemczech i Szwajcarji od dn. 2 stycznia do dn. 26 marca r. 1931.

W wyniku studjów stypendysta: 1) zaznajomił się ze stroną teoretyczną metody oznaczania struktury kryształów z pomocą promieni Roentgena w Zürichu, ze stroną zaś doświadczalną — we Freiburgu i Berlinie: poznał schematy i działanie 15 instalacyj wysokiego napięcia, konstrukcję lamp, spektrografów, kamer i gonjometrów rentgenowskich; 2) poznał nowe metody badań chalkograficznych i pomiarów fotometrycznych natężenia światła odbitego od kruszców; 3) u Goldschmidta w Heidelbergu poznał nową metodę (z r. 1930) badania akcesorjów wzrostu i rozpuszczania się kryształów; 4) poznał spektrografję rentgenowską i jej zastosowania do analizy ilościowej pierwiastków, wreszcie 5) zajmował się dydaktyką nauk mineralogicznych na poziomie akademickim i poznał sposób nauczania tego przedmiotu w kilku uczelniach zagranicznych.

Stypendjum w og. sumie 2.800 zł. wydał na	a) podróż	736,69 zł.
	b) studja	70,— „
	c) utrzymanie	1.993,49 „
	Razem . . .	2.800,18 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 670 zł.

Dr. ZBIGNIEW SUJKOWSKI, asystent Zakładu Geologicznego Uniwersytetu Warszawskiego, przebył na studjach w Anglji i Francji od dn. 18 listopada r. 1928 do dn. 25 sierpnia r. 1929.

Celem studjów stypendysty było: 1) wykończenie pracy petrograficznej z zakresu kredy polskiej (materjał przywieziony z Polski zbadał mikroskopowo i całkowicie opracował); 2) uzupełnienie studjów specjalnych przez zaznajomienie się z materjałem porównawczym osadów współczesnych, głównie oceanicznych, nagromadzonych w muzeach i pracowniach angielskich. Tu stypendysta miał możność korzystania z klasycznego materjału wypraw Challengera i Funafuti oraz z materjałów najnowszych, jeszcze nieopracowanych. Nadto brał udział w posiedzeniach towarzystw geologicznych i w wycieczkach naukowych we Francji i Anglji, słuchał wykładów systematyki skał ogniowych i budowy wapieni profesorów Cayeux i Lacroix w Paryżu i prowadził badania z zakresu petrografji w pracowni prof. Boswella w Liverpoolu.

Stypendjum w og. sumie 11.028 zł. wydał na	a) podróż	1.873 zł.
	b) studja	1.174 „
	c) pobyt i utrzymanie	7.981 „
	Razem . . .	11.028 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło około 880 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW GEOLOGÓW

1. L. Chrobak. Die Kristallstruktur des Ammonium-Kupfer-Doppelchlorids: $(NH_4)_2 Cu Cl_4 . 2H_2O$. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1929).
2. L. Chrobak. Beiträge zur Technik der röntgenographischen Untersuchung leicht deformierbarer Kristalle. (Ibidem).

3. S. Kozik. Über zwei gangartige Chlorite aus der Tatra. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres. 1930).
4. S. Kozik. Studien über die optischen Eigenschaften der Milchkristalle: des Natrium-Ammonium und Natrium-Rubidium-Tartrats. (Ibidem, 1931).
5. A. Morawiecki. Termoluminescencja i fosforescencja fosforytów polskich. (Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz., 1929, t. 22).
6. A. Morawiecki. Badania mikroskopowe fosforytów polskich. (Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz., 1930, t. 23).
7. A. Morawiecki. Studja mineralogiczno-petrograficzne nad fosforytami Rachowskiemi. (Ibidem).
8. A. Morawiecki. Przyczynek do znajomości pewnych skał osadowych w południowej części Podola. (Sprawozd. z Pos. Nauk. Państw. Instyt. Geolog., 1931, Nr. 30).
9. A. Morawiecki. Les phosphorites en Pologne. (Les Phosphates et les Engrais Chim., 1931).
10. Z. Sujkowski. Petrografja kredy polskiej. (Warszawa, 1930).

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK GEOLOGICZNYCH

1928/1929

Chrobak Ludwik, dr. fil. (K)
Jurek Marjan, student (K)
Maślankiewicz Kazimierz, dr. fil. (K)
Morawiecki Antoni, absolwent (Z)
Różycki Stefan, student (K)
Sujkowski Zbigniew, dr. fil. (Z)

1929/1930

Chrobak Ludwik, dr. fil. (K)
Jurek Marjan, absolwent (K)
Maślankiewicz Kazimierz, dr. fil. (K)
Morawiecki Antoni, dr. fil. (Z)
Sujkowski Zbigniew, dr. fil. (Z)

1930/1931

Chrobak Ludwik, dr. fil. (K)
Gaweł Antoni, dr. fil. (K)
Kozik Stanisław, dr. fil. (K)
Łaszkiewicz Antoni, dr. fil. (Z)
Morawiecki Antoni, dr. fil. (Z)

GEOGRAFJA

W latach akad. 1928—31 4-ch geografów (5 stypendjów) przebywało na studjach terenowych i teoretycznych w Belgji, Francji, Niemczech i w krajach skandynawskich. Stypendyści krajowi w liczbie 4-ch pracowali:

w r. akad. 1928/29 w instytucie geograficznym Uniw. Jagiellońskiego 1
w r. akad. 1929/30 w instytucie geograficznym Uniw. Jagiellońskiego 2
w r. akad. 1930/31 w zakładzie geograficznym Uniw. Poznańskiego 1

W wyniku badań ogłoszono drukiem 4 prace (3 w języku polskim i 1 w jęz. niemieckim). Nadto stypendyści zagraniczni, przeprowadzając studja terenowe, nawiązywali kontakt ze światem naukowym zagranicznym.

PRZYKŁAD SPRAWOZDANIA STYPENDYSTY GEOGRAFA

Dr. BOGDAN ZABORSKI przebył na studjach we Francji, Niemczech i Szwajcarji od dn. 30 grudnia r. 1928 do dn. 5 lutego r. 1930.

W Monachjum stypendysta wyzyskał do swych celów zbiory map w Muzeum przyrodniczo-technicznem, w Erlangen studjował geografję osadnictwa, w Halle zaś wygłosił w dn. 1.III. 1929 r. na zebraniu seminaryjnem referat o kształtach wsi w Polsce i na terenach sąsiednich. Nadto brał udział w wycieczkach terenowych w Łużycach i dorzeczu Łaby i w związku z tem badał kwestje osadnictwa zachodniej Słowiańszczyzny, kwestję germanizacji Niemiec wschodnich oraz studjował zagadnienie krajobrazu pierwotnego. We Francji pracował w bibljotekach i zbierał materjały do pracy monograficznej o wyżynie krasowej francuskiego masywu centralnego, którą ogłosił drukiem. W krajach wymienionych oraz w Szwajcarji nawiązał kontakt z geografami miejscowymi.

Stypendjum w og. sumie 7.000 zł. wydał na	a) podróż	1.942 zł.
	b) studja	290 „
	c) pobyt i utrzymanie	5.790 „
	Razem . . .	8.022 zł.

Nadwyżkę w sumie 1.022 zł. stypendysta pokrył z własnych funduszów.
Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło około 440 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW GEOGRAFÓW

1. R. Galon. Über Schmelzwasserrinnen und Sander bei Posen (Poznań). (Zeitschrift d. deutschen Geolog. Gesellschaft, 1930, zesz. 7.).
2. R. Galon. Morfologja doliny Drwęcy. (Badania geograf. nad Polską północno-zachodnią, 1931, zesz. 6/7).
3. S. Leszczycki. Kozice zimą w Tatrach, w Dolinie Pięciu Stawów. (Rocznik Ochrony Przyrody, 1930).
4. B. Zaborski. Wyżyny krasowe francuskiego masywu centralnego. (Przegl. Geograf. 1930, t. 10).

SPIS STYPENDYSTÓW GEOGRAFÓW

1928/1929

Gotkiewicz Marjan, student (K)
Zaborski Bohdan, dr. fil.[1] (Z)

1929/1930

Galon Rajmund, absolwent (Z)
Gorzuchowski Stanisław, mgr. fil. (Z)
Leja Czesław, absolwent (K)
Leszczycki Stanisław, absolwent (K)

1930/1931

Czekalski Józef, absolwent (K)
Gorzuchowski Stanisław, mgr. fil. (Z)
Winid Wojciech, dr. fil. (Z)

NAUKI BIOLOGICZNE

W latach akademickich 1928—31 na studja teoretyczne i do stacyj morskich w Anglji, Belgji, Danji, Finlandji, Francji, Holandji, Niemczech, Stanach Zjednoczonych A. P., Szwajcarji i Włoszech udało się

[1] docent geografji Uniwersytetu Jagiellońskiego (od grudnia 1930 r.).

16-u biologów (1 z nich na 3 okresy, 2-ch zaś na 2 okresy stypendyjne). Z ogólnej liczby 27 biologów—stypendystów krajowych (z nich 2-ch przez 3 okresy, 8-u zaś przez 2 okresy stypendyjne) pracowało:

w r. ak. 1928/29	w instytucie	botanicznym Uniw. Jagiellońskiego	2
„	zakładzie	paleontologji „ „	1
„	instytucie	zoologicznym Uniw. Jana Kazimierza	1
„	zakładzie	fizjologji Instyt. Biologji Dośw. im. Nenckiego	1
„	„	botaniki ogólnej Uniw. Warsz.	1
„	„	systematyki roślin „ „	1
„	„	zoologicznym „ „	2
„	samodzielnie		1
w r. ak. 1929/30	w Muzeum	Fizjograficznem Pol. Akad. Umiej. w Krakowie	2
„	w zakładzie	anatomji porówn. Uniw. Jagieł.	2
„	instytucie	botanicznym „ „	4
„	zakładzie	paleontologji „ „	1
„	instytucie	zoologicznym Uniw. Jana Kazim.	1
„	zakładzie	fizjologji Instytutu Biologji Dośw. im. Nenckiego	1
„	„	botaniki ogólnej Uniw. Warsz.	1
„	„	zoologicznym „ „	4
„	samodzielnie		2
w r. ak. 1930/31	w zakładzie	botanicznym Uniw. Jagiel.	2
„	„	anatomji porów. „	2
„	instytucie	morfologji i system. rośl. U. Jana Kaz.	3
„	zakładzie	botaniki ogólnej Uniw. Warsz.	1
„	„	zoologicznym „ „	1
„	samodzielnie		2

W wyniku przeprowadzonych badań ogłoszono 21 prac, z tego 8 w jęz. polskim, 6 w jęz. francuskim i 7 w jęz. niemieckim.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW BIOLOGÓW

Dr. ZYGMUNT KOŁODZIEJSKI, asystent Zakładu Zoologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, przebył na studjach na Stacji biologicznej w Herdla koło Bergen w Norwegji od dn. 6 lipca do dn. 27 sierpnia r. 1931.

Praca stypendysty dotyczyła przeszczepiania dokonywanego na materjale zwierząt morskich (na rozgwiazdach i ukwiałach). Mimo stosowania wielu metod i przeprowadzenia licznych doświadczeń nie udało się jednak doprowadzić do przyjęcia się przeszczepionych części ciała ani u rozgwiazd, ani u ukwiałów. Wobec tego stypendysta poświęcił główną uwagę regeneracji ukwiałów z gatunku *Actinia equina*, w szczególności zaś zajął się kwestją zdolności ukwiałów do odtwarzania odciętej stopy. Ponieważ gatunek wzięty do badań regeneruje stosunkowo wolno, stypendysta przewiózł część

zwierząt doświadczalnych do Krakowa, gdzie są one hodowane w wodzie morskiej. Naogół wyniki doświadczeń były zadawalające.— Pobyt na stacji stypendysta wyzyskał pozatem na zaznajomienie się z fauną morską, z życiem zwierząt morskich na wolności i w akwarjach, brał również udział w wycieczkach faunistycznych. Znaczną liczbę zwierząt utrwalonych przywiózł do Muzeum Zakładu Zoologicznego Un. Jag. W drodze powrotnej stypendysta zwiedził zakłady naukowe, muzea i ogrody zoologiczne w Bergen, Berlinie, Hamburgu i Kopenhadze.

Stypendjum w og. sumie 1.500 zł. wydał na	a) podróż	650,68 zł.
	b) studja	56,25 „
	c) pobyt i utrzymanie	825,40 „
	Razem . . .	1.532,33 zł.

Nadwyżkę 32,33 zł. stypendysta pokrył z własnych funduszów.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 420 zł.

Dr. BOGUMIŁ PAWŁOWSKI, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, adjunkt Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, przebył na studjach we Francji i Szwajcarji od dn. 1 maja do dn. 1 października r. 1930.

Celem studjów było poznanie flory śródziemnomorskiej, zespołów roślinnych, ich składu, klasyfikacji i warunków występowania. W tym celu odbył 23 wycieczki, zwiedzając Francję od ujścia Rodanu aż poza ujście Aude. Równocześnie zaznajamiał się z metodami badań ekologicznych, a w szczególności poznał: a) oznaczanie pojemności powietrza i wody metodą uproszczoną Siegrista, b) oznaczanie kwasoty gleby metodą kolorymetryczną i c) przybliżoną ocenę azotanów w roślinie zapomocą diferylaminy. Ponadto odbył 2 większe wycieczki w Pirenejach i Alpach francuskich. Z podróży tej stypendysta przywiózł materjał zielnikowy (800 okazów), który przekazał Ogrodowi Botanicznemu Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nadto zwiedził ogrody botaniczne w Zürichu, Genewie i Wiedniu oraz Międzynarodową Stację Geobotaniczną w Montpellier.

Stypendjum w og. sumie 5.000 zł. wydał na	a) podróż	1.000 zł.
	b) studja	1.800[1] „
	c) pobyt i utrzymanie	2.200 „
	Razem . . .	5.000 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło około 440 zł.

Dr. KAZIMIERZ PIECH, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, adjunkt Zakładu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, przeprowadził studja w kraju od dn. 1 października r. 1930 do dn. 1 maja r. 1931.

W okresie sprawozdawczym stypendysta opracował materjał faktyczny do pracy o utworach lodowcowych zastoiska widawskiego w okolicach Szczercowa, przestudjował odnośną literaturę (450 prac), rozproszoną po czasopismach i wydawnictwach. Prowizoryczne zebranie wyników pracy wydał w VI t. Roczników P. T-wa Geologicznego.

Stypendjum w og. sumie 2.400 zł. zużył całkowicie na pokrycie kosztów utrzymania w Krakowie.

[1] Wysokość wydatków na studja tłumaczy się tem, że stypendysta odbył szereg wycieczek w terenie.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW BIOLOGÓW

1. Fr. Bieda. Sur la faune des Nummulines trouvée dans les galets des conglomérats des Carpathes Polonaises. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1930).
2. Fr. Bieda. Egzotyki numulinowe z Karpat polskich. (Roczn. Pol. Tow. Geol., 1930, t. 7).
3. Fr. Bieda. Uwagi o nomenklaturze i systematyce niektórych gatunków nummulin. (Ibidem). To samo w jęz. franc. w Bull. de l'Acad. Pol., 1930.
4. W. Florkowski. Die Verteilung der Lymphgefässe im Kopfe des Aales (Anguilla anguilla L). (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1930).
5. J. Fudakowski. Fauna ważek (Odonata) Tatr polskich. (Sprawozd. Kom. Fizjograf. Pol. Akad. Umiej., 1930, t. 64).
6. J. Fudakowski. Über die Formen von Calopteryx splendens Harr. aus Dalmatien und Herzegowina (Odonata). (Annales Musei Zoologici Polonici, 1930, t. 9).
7. J. Fudakowski. Odonaten aus Central-Albanien. (Fragmenta faunistica Musei Zoologici Polonici, 1930, t. 1).
8. J. Fudakowski. Sympycna paedisca Brau. und Somatochlora arctica Zett., für Polen neue Libellen-Arten. (Ibidem).
9. H. Gadomska. Spostrzeżenia nad zmiennością gatunku Ervilia pusilla Phil. (Bez roku i miejsca wydania).
10. R. Kobendza. Bielany pod względem botanicznym. (Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych, 1929, t. 22).
11. R. Kobendza. Stosunki fitosocjologiczne Puszczy Kampinoskiej. (Planta Polonica, 1930, t. 2).
12. R. Kobendza. Parki Warszawy i jej okolic. (Rocznik Polsk. Tow. Dendrologicznego, 1930, t. 3).
13. R. Kobendza. Krótki przewodnik drzewoznawczy po parku Ignacego Paderewskiego w Warszawie. Warszawa, 1930.
14. S. Krupko. Quelques observations vitales sur Phytophtora nicotianae. (Comptes Rendus des Séances de la Société de Biologie, 1930, t. 103).
15. G. Poluszyński. Morphologisch-biologische Untersuchungen über die freilebenden Larven einiger Pferdestrongyliden. (Tierärztliche Rundschau, 1930, t. 36).
16. P. Socha. Die Entwicklung der Blutgefässe des Gehirns vom Grasfrosch. (Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences et des Lettres, 1930).
17. H. Teleżyński. Le cycle du chromosome somatique I. (Acta Soc. Bot. Pol. 1930, t. 7).
18. H. Teleżyński. Garnitures des chromosomes et synchronisme des divisions dans les filaments d'anthérozoïdes chez certaines espèces du genre Chara Vaill. (Ibidem, 1929, t. 6).
19. H. Teleżyński. Observations vitales sur la structrure des chromosomes dans les poils staminaux de Tradescantia. (Comptes Rendus d. Séances d. l. Société d. Biologie, 1930, t. 54).
20. J. Wołoszyńska. Beitrag zur Kenntnis des Phytoplanktons tropischer Seen. (Arch. Hydrobiologji i Rybactwa, 1930, t. 5).

SPIS STYPENDYSTÓW BIOLOGÓW

1928/1929

Bowkiewicz Jan, dr. fil. (Z)
Fudakowski Józef, dr. fil. (K)
Gadomska Hanna, stud. (K)
Kobendza Roman, dr. fil. (K)
Krupko Stefan, dr. fil. (Z)
Kuczkowski Stanisław, absolw. (K)
Macko Stefan, student (K)
Motyka Józef, dr. fil. (Z)
Rzósko Juljan, dr. fil. (Z)
Sekutowicz Stanisław, stud. (K)
Strankowski Michał, student (K)
Sulma Tadeusz, student (K)
Teleżyński Henryk, student (K)
Żarski Edward, student (K)

1929/1930

Bieda Franciszek, dr. fil. (Z)
Bremówna Marja, studentka (K)
Dobrzańska Jadwiga, studentka (K)
Drzewicki Stefan, dr. fil. (Z)
Florkowski Włodzimierz, student (K)
Gadomska Hanna, abs. (K)
Janicki Mikołaj, student (K)
Jarocki Jerzy, dr. fil. (K)
Krupko Stefan, dr. fil. (Z)
Kuczkowski Stanisław, absolw. (K)
Ludera Franciszek, absolw. (K)
Macko Stefan, absolwent (K)
Motyka Józef, dr. fil. (Z)
Niesiołowski Witold, dr. fil. (K)
Pawłowski Bogumił, dr. fil.[1] (Z)
Poluszyński Gustaw, dr. fil.[2] (Z)
Sekutowicz Stanisław, absolwent (K)
Socha Paweł, student (K)
Strankowski Michał, absolwent (K)
Sulma Tadeusz, absolwent (K)
Teleżyński Henryk, absolwent (K)
Wałek-Czernecka Anna, dr. fil. (K)
Wołoszyńska Jadwiga, dr. fil.[3] (K)
Zaleski Karol Wilhelm, dr. fil. (Z)
Żarski Edward, absolwent (K)

1930/1931

Białous Franciszek, absolwent (K)
Bowkiewicz Jan, dr. fil. (K)
Florkowski Włodzimierz, absolwent (K)
Grodziński Zygmunt, dr. fil. (Z)
Iwanicki Jeremi Józef, absolwent (K)
Jarocki Jerzy, dr. fil. (Z)
Kołodziejski Zygmunt, dr. fil. (Z)
Motyka Józef, dr. fil. (Z)
Piech Kazimierz, dr. fil. (K)
Różkowska Marja, dr. fil. (Z)
Socha Paweł, absolwent (K)
Starmach Karol, dr. fil. (K)
Strankowski Michał, mgr. fil. (K)
Szynal Tadeusz, absolwent (K)
Teleżyński Henryk, absolwent (K)
Wiśniewski Tadeusz, dr. fil. (Z)
Wodzicki Kazimierz, dr. fil. (Z)
Zabłocki Jan, dr. fil. (Z)
Zaćwilichowski Jan, dr. fil. (K)
Zaleski Karol Wilhelm, dr. fil. (Z)

NAUKI ANTROPOLOGICZNE Z PREHISTORJĄ I ETNOGRAFJĄ

W latach akademickich 1928—31 udało się 5-u antropologów i etnografów (1 z nich na 2 okresy stypendyjne) na studja do Francji, krajów nadbałtyckich, Niemiec, Szwecji i Włoch, gdzie pracowali nad zbiorami czaszek oraz nad kulturą materjalną i duchową.

Z ogólnej liczby 11-u antropologów i etnografów — stypendystów krajowych (1 z nich przez 3 okresy stypendyjne, 4-ch zaś przez 2 okresy) pracowało:

[1] docent systematyki roślin Uniwersytetu Jagiellońskiego (od maja 1930 r.). [2] prof. nadzwyczajny zoologji z parazytologją Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie (od kwietnia 1930 r.). [3] docent botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego (od czerwca 1930 r.).

w r. akad. 1928/29	w seminarjum	etnografji słowiańskiej Uniw. Jagiell.	1
„	zakładzie	archeologji przedhistor. „ „	1
„	„	antropologiczno-etnologicznym Uniw. Jana Kazimierza	1
„	„	prehistorycznym Uniw. Poznańskiego	1
„	„	etnologji T-wa Naukowego Warsz.	1
„	„	etnologji Uniw. Stefana Batorego	1
w r. akad. 1929/30	w seminarjum	etnografji słowiańskiej Uniw. Jagiell.	3
„	zakładzie	archeologji przedhistor. „ „	1
„	„	antropologiczno-etnologicznym Uniw. Jana Kazimierza	1
„	„	prehistorycznym Uniw. Poznańskiego	1
„	Państw.	Muzeum Archeologicznem w Warszawie	1
„	zakładzie	etnologji Uniw. Stefana Batorego	1
„	samodzielnie	na terenie kurpiowskim	1
w r. akad. 1930/31	samodzielnie	na terenie kurpiowskim i na Polesiu	2

W wyniku badań stypendyści ogłosili 11 prac, z tego 9 w jęz. polskim, 1 w jęz. niemieckim i 1 w jęz. włoskim.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW ANTROPOLOGÓW I ETNOGRAFÓW

Dr. STANISŁAW KLIMEK, asystent przy katedrze antropologji i etnologji Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, przebył na studjach w Austrji, Francji i Włoszech od dn. 15 października r. 1929 do dn. 2 lipca r. 1930.

Celem studjów było zaznajomienie się z pracowniami i instytutami antropologicznemi zagranicą, nawiązanie kontaktu z przedstawicielami nauk antropologicznych, poznanie metod pracy oraz opracowanie czaszek azjatyckich na podstawie materjałów, znajdujących się w zbiorach zagranicznych. W wyniku studjów przygotowane zostały do druku prace: o serji czaszek etruskich, o serji czaszek Samojedów (metodą analizy statystycznej w zastosowaniu do materjału kranjologicznego), „Carta sintetica antropologica dell'Etiopia e Sudan", kilka recenzyj z prac polskich i rosyjskich oraz praca o serji czaszek chińskich. Prócz tego stypendysta zebrał materjały do większej pracy antropologicznej, które zamierza opracować w kraju.

Stypendjum w og. sumie 7.500 zł. wydał na	a) podróż	990,70 zł.
	b) studja	212,69 „
	c) pobyt i utrzymanie	6.820,— „
	Razem . . .	8.023,39 zł.

Nadwyżkę w wysokości 523,39 zł. stypendysta pokrył z własnych funduszów.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 800 zł.

Dr. KAZIMIERA ZAWISTOWICZ-KINTOPFOWA przeprowadziła studja w kraju od dn. 1 stycznia r. 1929 do dn. 1 sierpnia r. 1930.

W okresie sprawozdawczym stypendystka pracowała nad kulturą duchową Słowian i ludów krajów nadbałtyckich; w wyniku studjów ogłosiła kilka prac. Ponadto w r. 1931 pracuje w zakresie finologji i wykańcza do druku ciąg dalszy pracy z zakresu słowiańskich obrzędów weselnych. W okresie sprawozdawczym uzyskała dyplom doktorski na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. We wrześniu r. 1930 otrzymała stypendjum zagraniczne Funduszu Kultury Narodowej i wyjechała na studja do Francji, Hiszpanji i krajów skandynawskich. Jako członek (membre titulaire) Międzynarodowego Instytutu Antropologji przesłała na kongres tegoż Instytutu w Coimbrze referat p. t. „Usages matrimoniaux et rites printaniers chez les Slaves".

Stypendjum krajowe w og. sumie 4.100 zł. zużyła całkowicie na pokrycie kosztów utrzymania w Warszawie.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z GRUPY NAUK ANTROPOLOGICZNYCH, PREHISTORYCZNYCH I ETNOGRAFJI

1. M. Ćwirko-Godycki. Słowianie południowi. (Wyd. Pozn. Tow. Przyjaciół Nauk, 1931).
2. M. Ćwirko-Godycki i Mikołaj Kossovitch. Badania antropologiczne i serologiczne chorych na raka. (Przegląd Antropol., 1931, t. 5, zesz. 1).
3. M. Ćwirko-Godycki (Adam Wrzosek i....). Macedończycy. (Wyd. Pol. Tow. Antrop., Nr. 1, 1931).
4. R. Jamka. Cmentarzysko ciałopalne w Błoniu. (Przegląd Archeologiczny, 1930).
5. K. Jażdżewski. Dwa cmentarzyska łużyckie w Boronowie i Piasku, w pow. lublinieckim na Górnym Śląsku. (Wiadomości Archeologiczne, 1930, t. 11).
6. K. Jażdżewski. Osada kultury grobów megalitycznych w Tucznie w pow. inowrocławskim, w Wielkopolsce. (Księga pamiątkowa ku czci prof. Wł. Demetrykiewicza. Poznań, 1930).
7. St. Klimek. Dalsze studja nad kranjologją Azji. (Kosmos, 1930, t. 55, zesz. 1—2).
8. St. Klimek. Kraniologische Beiträge zur Systematik der gelben Rasse. (Verhandlungen der Gesellschaft für Physische Antropologie, 1930).
9. St. Klimek. Contributo all'analisi raziale della serie craniologica dei Samoiedi. (Archivio per l'Antropologia e l'Etnologia, 1929, t. 59, zesz. 1—4).
10. K. Zawistowicz-Kintopfowa. Zawarcie małżeństw przez kupno w polskich obrzędach weselnych. (Prace Komisji Etnogr. P. Akademji Umiej., 1929, Nr. 10).
11. K. Zawistowicz-Kintopfowa. Sagi estońskie. Kraków, 1930.

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK ANTROPOLOGICZNYCH, PREHISTORJI I ETNOGRAFJI

1928/1929

Henzel Tadeusz, student (K)
Jamka Rudolf, student (K)
Klimek Stanisław, dr. fil. (Z)
Ligęza Józef, student (K)
Turkowski Lucjan, student (K)
Waga Tadeusz, student (K)
Zawistowicz-Kintopfowa Kazimiera dr. fil. (K)

1929/1930

Chętnik Adam, absolwent (K)
Ćwirko-Godycki Michał, dr. med.[1] (Z)
Delekt Jakób, student (K)
Henzel Tadeusz, student (K)
Jamka Rudolf, student (K)
Jażdżewski Konrad, absolwent (K)
Klimaszewska Jadwiga, studentka (K)
Ligęza Józef, student (K)
Turkowski Lucjan, student (K)
Zawistowicz-Kintopfowa Kazimiera, dr. fil. (K)

1930/1931

Chętnik Adam, absolwent (Z)
Falkowski Jan, absolwent (K)
Jamka Rudolf, mgr. fil. (K)
Klimek Stanisław, dr. fil. (Z)
Obrębski Józef, mgr. fil. (Z)
Zawistowicz-Kintopfowa Kazimiera, dr. fil. (Z)

3. STYPENDJA GRUPY NAUK HUMANISTYCZNYCH

TABLICA PODZIAŁU STYPENDJÓW

Rok styp. i rodzaj		N. filologiczne z hist. lit.	Nauki historyczne	N. społeczne i prawne	N. filozoficzne z psychol.	Teologja	Razem
1928/29	Zagran.	11	6	11	2	—	30
	Krajowe	19	21	10	3	—	53
1929/30	Zagran.	12	11	11	1	2	37
	Krajowe	16	35	5	7	—	63
1930/31	Zagran.	13	9	9	3	—	34
	Krajowe	16	20	5	3	—	44
Razem w okresie 1928-1931	Zagran.	36 } 87	26 } 102	31 } 51	6 } 19	2	101 } 261
	Krajowe	51	76	20	13	—	160

NAUKI FILOLOGICZNE I HISTORJA LITERATURY

W latach akademickich 1928—31 na studja samodzielne do Anglji, Francji, Niemiec, Szwajcarji i Włoch udało się 28-u filologów (1 z nich na 3 okresy stypendyjne, 6-u zaś na 2 okresy). Z ogólnej liczby 39-u filologów — stypendystów krajowych (2-ch z nich przez 3 okresy stypendyjne, 8-u zaś przez 2 okresy) pracowało:

[1] docent antropologji Uniwersytetu Poznańskiego (od maja 1931 r.).

w r. ak. 1928/29	w seminarjum	historji literatury polskiej Uniw. Jagiellońskiego	2
„	„	„ kultury polskiej Uniw. Jag.	1
„	„	języka polskiego Uniw. Jana Kazimierza	1
„	„	historji literatury polskiej Uniw. Poznańskiego	1
„	„	historji literatury polskiej Uniw. Warszawskiego	8
„	„	filologji klas. Uniw. Stefana Batorego	1
„	„	„ rom. „ „ „	1
„	„	polonistycznem „ „ „	1
	samodzielnie		3
w r. ak. 1929/30	w seminarjum	historji literatury polskiej Uniw. Jag.	3
„	„	języka polskiego Uniw. Jana Kazimierza	1
„	„	historji literatury polskiej Uniw. Warszawskiego	5
„	„	filologji klas. Uniw. Stefana Batorego	1
„	„	„ rom. „ „ „	1
„	„	polonistycznem „ „ „	4
	samodzielnie		1
w r. ak. 1930/31	w seminarjum	historji literatury polskiej Uniw. Jag.	1
„	„	filologji polskiej Uniw. Jana Kazimierza	1
„	„	Bliskiego Wschodu „ „ „	1
„	„	historji literatury polskiej Uniw. Warszawskiego	2
„	„	polonistycznem Uniw. Stefana Batorego	4
	samodzielnie		7

W wyniku przeprowadzonych badań ogłoszono 53 prac, z tego 44 w jęz. polskim, 6 w jęz. francuskim, 3 w jęz. łacińskim.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK FILOLOGICZNYCH

Dr. WŁADYSŁAW STRZELECKI przebył na studjach w Niemczech od dn. 17 listopada r. 1929 do dn. 2 sierpnia r. 1930.

Celem studjów było: a) uzupełnienie i pogłębienie na studjach w Berlinie wiedzy w zakresie filologji klasycznej, b) praca samodzielna. W Berlinie stypendysta uczęszczał na wykłady profesorów Nordena, Jaegera i Wellmana i brał udział w seminarjach prof. Nordena. Praca samodzielna dotyczyła rzymskiej poezji dramatycznej, a mianowicie badań metrycznych budowy trymetru jambicznego, występującego w tragedjach Seneki (problematy następujące: warunki użycia „antilabaj", zakończenie trymetru oraz prawa rządzące rozwiązywaniem długich i obojętnych elementów trymetru), a także badań literatury leksykograficznej. W tym zakresie stypendysta pra-

cował nad dziełem Fetusa „de verborum significatu", badając źródła i kompozycje tego dzieła. Prócz tego pracował nad metryką Prudencjusza i wyniki swej pracy zebrał w artykule p. t. „Prudentiana". Artykuł ten będzie drukowany w czasopiśmie Eos.

W r. 1930/31 był także stypendystą zagranicznym Funduszu Kultury Narodowej i pracował głównie nad literaturą leksykograficzną.

Stypendjum na r. 1929/30 w og. sumie 6.300 zł. wydał na	a) podróż	319,65 zł.
	b) studja	316,90 „
	c) pobyt i utrzymanie	4.691,85 „
	Razem. . . .	5.328,40 zł.

Pozostałe 971,60 zł. zaliczone zostały stypendyście na przedłużenie stypendjum na rok 1930/31.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 550 zł.

Dr. HALINA ŚWIDERSKA-KONECZNA, st. asystentka Seminarjum języka polskiego Uniwersytetu Warszawskiego, przebyła na studjach w Austrji i Niemczech od dn. 15 listopada r. 1929 do dn. 15 lipca r. 1930.

W czasie pobytu w Wiedniu (od 16. XI. 1929 do 8. I. 1930) stypendystka pracowała pod kierunkiem dra W. Appela w Instytucie Fonetycznym, doświadczenia zaś na aparatach, głównie na kimografie, przeprowadziła w Muzeum Etnograficznem. Prócz tego słuchała wykładów prof. N. Trubeckiego i odpowiednią lekturą pogłębiała wiadomości z językoznawstwa ogólnego. W Hamburgu (od 9. I. do 1. VII. 1930) zaznajamiała się z całokształtem metod oraz aparatami używanemi w tamtejszem laboratorjum fonetycznem. W ciągu całego czasu stypendystka zbierała materjały do zamierzonej pracy o melodji różnego typu zdań w języku polskim. W tym celu analizowała krzywe ze zdań namówionych przez Polaków mieszkających w Hamburgu. W pomiarach iloczasu głosek posługiwała się przyrządem Heinitza, wysokości tonów mierzyła z pomocą aparatów Meyer-Schneiderowskich.

W semestrze letnim r. 1930 brała czynny udział w ćwiczeniach seminaryjnych profesora Panconcelli-Calzia, dra Heinitza oraz prof. Meinhofa, słuchała także ich wykładów w zakresie fonetyki i językoznawstwa. Prócz tego brała lekcje języka rumuńskiego. W Paryżu (od 2 do 15. VII. 1930) zwiedzała laboratorja fonetyczne w Sorbonie i Collège de France. W czerwcu r. 1930 brała udział w zjeździe członków Międzynarodowego Towarzystwa Fonetyki Eksperymentalnej w Bonn.

	a) podróż	848,35 zł.
Stypendjum w og. sumie 7.000 zł. wydała na	b) studja	560,82 „
	c) pobyt i utrzymanie .	5.590,83 „
	Razem	7.000,— zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 700 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK FILOLOGICZNYCH I HISTORJI LITERATURY

1. W. Arcimowicz. Cyprjan Norwid i Jerzy Sorel o społecznych zadaniach sztuki (Przegląd Powszechny, 1931).
2. H. Batowski. Vrchlický a Mickiewicz. (Ruch Słowiański, 1930).

3. H. Batowski. Unja czesko-słowacka. Warszawa, 1931.
4. H. Batowski. Z organizacji nauki w Czechosłowacji. (Nauka Polska, 1931, t. 14).
5. H. Batowski. Organizacja nauki w Jugosławji. (Ibidem).
6. H. Batowski. Konferencja bałkańska, (Sprawy Obce, 1931, zesz. 6).
7. M. Brahmer. Włochy w literaturze francuskiej okresu romantycznego. Cz. I. (Rozpr. Wydz. Filolog. Pol. Akad. Um., 1930, t. 63, Nr. 2).
8. W. Chodaczek. Explanationes Apuleianae. (Eos, 1929, t. 32).
9. J. Dihm. Przygotowanie Konstytucji 3-go Maja ważnym etapem w urzeczywistnieniu idei niepodległości. (Pamiętnik V Zjazdu Historyków Pol., 1930).
10. J. Dihm. O dwu redakcjach „Pamiętników czasów moich" J. U. Niemcewicza. (Ruch Literacki, 1931, Nr. 4).
11. W. Doroszewski. Język a cywilizacja. (Język Polski, 1929, zesz. 5).
12. W. Doroszewski. Parę słowotwórczych uwag o „wwieżnicy". (Ibidem).
13. W. Doroszewski. La linguistique polonaise en 1928. (Prace Filolog., 1929, t. 14).
14. W. Doroszewski. Uwagi o metodach geografji lingwistycznej. (Ibidem).
15. W. Doroszewski. „Langue" et „parole". (Ibidem).
16. W. Doroszewski. Monografje słowotwórcze II. (Ibidem).
17. W. Doroszewski. Quelques remarques sur le changement de sens. (Ibidem).
18. W. Doroszewski. Zarys ogólnej klasyfikacji znaczeniowej sufiksów w językach słowiańskich. (Sbornik Praci I Sjezdu Slovanských filologů v Praze, 1929).
19. W. Doroszewski. Lakoniczne zwroty i skróty. (Język Polski, 1930, zesz. 4).
20. W. Doroszewski. O definicję fonemu. (Prace Filologiczne, 1930, t. 15).
21. W. Doroszewski. Autour du „phonème". (Travaux du Cercle linguistique de Prague, t. 4).
22. W. Doroszewski. Zarys ogólnej klasyfikacji znaczeniowej sufiksów w językach słowiańskich. Praga, 1931.
23. W. Doroszewski. La linguistique polonaise en 1929. (Prace Filologiczne, 1930, t. 15).
24. W. Doroszewski. La linguistique polonaise en 1930. (Ibidem, 1931, t. 15, cz. II).
25. W. Doroszewski. Monografje słowotwórcze III. (Ibidem).
26. W. Doroszewski. Monografje słowotwórcze IV. (Ibidem).
27. W. Doroszewski. Socjologja i filozofja Durkheima. (Przegląd Filozoficzny, 1930, zesz. 3).
28. W. Doroszewski. O naukową transliterację alfabetu rosyjskiego. (Sprawozd. z Pos. Tow. Nauk. Warsz., 1930, t. 23).
29. Z. Grabowski. Huxley. (Przegląd Współczesny, 1930).
30. Z. Grabowski. Rabindranath Tagore. (Ibidem).
31. Z. Grabowski. Zagadka Williama Blake. (Ibidem).
32. Z. Grabowski. D. H. Lawrence. (Pamiętnik Warszawski, 1931).
33. P. Grzegorczyk. Bibljografja literatury polskiej za rok 1929. Warszawa, 1930.
34. P. Grzegorczyk Bibljografja mniejszości narodowych w Polsce za rok 1930. Warszawa, 1931.
35. S. Kolbuszewski. Ziemski Mesjasz narodów. Poznań, 1930.
36. S. Kolbuszewski. Polski teatr romantyczny. Część I. 1931.
37. S. Kołaczkowski. Andrzej Maurois, jako wyraziciel prądów współczesnych. (Droga, 1929, Nr. 3).
38. S. Kołaczkowski. Uzupełnienie VIII wydania „Współczesnej literatury polskiej" W. Feldmana. Kraków, 1930.
39. Cz. Latawiec. „Wesele" St. Wyspiańskiego. (Księga Pamiątkowa... Koła Polonistów Stud. Uniw. Pozn., 1930).

40. Cz. Latawiec. Introdukcja do wydania pism pośmiertnych Micińskiego. Cykl pierwszy: „Lucyfer". Warszawa, 1931.
41. J. Manteuffel. De opusculis Graecis Aegypti e papyris, ostracis lapidibusque collectis. (Prace Tow. Nauk. Warsz. 1930, Nr. 12).
42. J. Manteuffel. Studia papyrologica II. (Eos, 1929, t. 32).
43. J. Manteuffel. Papyrologja, jako dyscyplina pomocnicza historji. (Przegląd Historyczny, 1929, t. 8).
44. B. Suchodolski. Doba współczesna. (Pamiętnik Warszawski, 1929).
45. B. Suchodolski. Opieka nad nauką w Niemczech. (Nauka Polska, 1929, t. 11.
46. B. Suchodolski. O systemie daltońskim. (Kwartalnik Pedagogiczny, 1930, zesz. 3).
47. B. Suchodolski. Organizacja wychowania obywatelskiego we Włoszech. (Oświata i Wychowanie, 1931, zesz. 1—2).
48. B. Suchodolski. Idea postępu. (Kwartalnik Pedagogiczny, 1931, zesz. 3—4).
49. Z. Szweykowski. Pozytywizm polski. Próba oceny. (Przegląd Współczesny, 1929).
50. Z. Szweykowski. Historja Kasy im. Mianowskiego. (Nauka Polska, 1931, t. 15).
51. H. Świderska-Koneczna. Użycie czasownika „mieć" jako słowa posiłkowego w języku polskim. (Prace Filologiczne, t. 15).
52. K. Troczyński. Rozprawa o krytyce literackiej. Zarys teorji. (Prace polonistyczne Stud. Uniw. Pozn., 1931, Nr. 4).
53. K. Troczyński. Przedmiot i podział nauki o literaturze. (Księga Pamiątkowa.... Koła Polonistów Stud. Uniw. Pozn., 1930).

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK FILOLOGICZNYCH I HISTORJI LITERATURY

1928/1929

Arcimowicz Władysław, student (K)
Bielawska Czesława, studentka (K)
Birkenmajer Józef, dr. fil. (Z)
Chodaczek Władysław, dr. fil. (Z)
Dihm Jan, dr. fil. (Z)
Doroszewski Witold, dr. fil.[1] (Z)
Grabowski Zbigniew, dr. fil. (Z)
Jasieński Marjan, student (K)
Kolbuszewski Stanisław, dr. fil.[2] (Z)
Kołaczkowski Stefan, dr. fil. (K)
Korecki Eugenjusz, dr. fil. (K)
Kruszewska Felicja, studentka (Z)
Latawiec Czesław, absolwent (K)
Manteuffel Jerzy, dr. fil.[3] (Z)
Mikulski Tadeusz, student (K)
Mosiewicz Konstanty, student (K)
Niewolski Antoni, student (K)
Packiewiczówna Antonina, studentka (K)
Parnowski Tadeusz, student (K)
Pęcherski Mieczysław, student (K)
Pisowicz Marjan, student (K)
Safarewicz Jan, dr. fil. (Z)
Skalski Stanisław, student (K)
Stanisz Tadeusz, absolwent (K)
Suchodolski Bohdan, dr. fil. (K)
Szweykowski Zygmunt, dr. fil. (Z)
Śliwiński Leon, absolwent (K)
Wojciechowski Medard, student (K)
Zaniewicki Zbigniew, absolwent (K)
Zarach Alfons, mgr. fil. (Z)

[1] prof. nadzwyczajny języka polskiego Uniwersytetu Warszawskiego (od lipca 1930 r.). [2] docent historji literatury polskiej Uniwersytetu Poznańskiego (od stycznia 1931 r.). [3] docent filologji klasycznej i papyrologji Uniwersytetu Warszawskiego (od listopada 1930 r.).

1929/1930

Arcimowicz Władysław, absolwent (K)
Bielawska Czesława, absolwentka (K)
Brahmer Mieczysław, dr. fil.[1] (Z)
Charkiewicz Walerjan, absolwent (K)
Chodaczek Władysław, dr. fil. (Z)
Dąbrowski Michał, absolwent (K)
Dihm Jan, dr. fil. (Z)
Dłuska Marja, dr. fil. (Z)
Falkowski Zygmunt, absolwent (Z)
Ihnatowicz Zygmunt, student (K)
Jasieński Marjan, student (K)
Kolbuszewski Stanisław, dr. fil. (Z)
Leonowicz Wacław, student (K)
Mikulski Tadeusz, student (K)
Mrożkiewicz Stefan, student (K)
Parnowski Tadeusz, absolwent (K)
Pęcherski Mieczysław, absolwent (K)
Pisowicz Marjan, absolwent (K)
Radziszewski Jan, student (K)
Safarewicz Jan, dr. fil. (Z)
Stanisz Tadeusz, dr. fil. (Z)
Strzelecki Władysław, dr. fil. (Z)
Szweykowski Zygmunt, dr. fil. (K)
Świderska-Koneczna Halina, dr. fil. (Z)
Troczyński Konstanty Leon, absolwent (Z)
Wojciechowski Medard, student (K)
Zarach Alfons, mgr. fil. (Z)
Zgorzelski Czesław, student (K)

1930/1931

Adamska Wincentyna, mgr. fil. (Z)
Arcimowicz Władysław, absolwent (K)
Batowski Henryk, dr. fil. (Z)
Budkowska Janina, absolwentka (K)
Bujański Jerzy, dr. fil. (Z)
Chrzanowska Irena, mgr. fil. (K)
Dihm Jan, dr. fil. (Z)
Dłuska Marja, dr. fil. (Z)
Giedliński Maksymiljan, mgr. fil. (K)
Grzegorczyk Piotr, absolwent (K)
Jedlewski Stanisław, mgr. fil. (K)
Kubisz Stanisław, dr. fil. (Z)
Lewicki Tadeusz, dr. fil. (K)
Łaszewski Stefan, mgr. fil. (Z)
Makowiecki Tadeusz, dr. fil. (K)
Manteuffel Jerzy, dr. fil. (K)
Mikulski Tadeusz, mgr. fil.[2] (K)
Sienkiewicz Leon, absolwent (K)
Słomczanka Marja, absolwentka (Z)
Stanisz Tadeusz, dr. fil. (K)
Stroińska Joanna, mgr. fil. (Z)
Strzelecki Władysław, dr. fil. (Z)
Szantyrówna Helena, mgr. fil. (Z)
Szweykowski Zygmunt, dr. fil. (K)
Wokulska-Piotrowiczowa Jadwiga, dr. fil. (K)
Zaremba Józef, dr. fil. (K)
Żongołłowiczówna Marja, mgr. fil. (K)
Żukotyńska Beatrycze, dr. fil. (Z)
Żytomirska Xenia, mgr. fil. (Z)

HISTORJA

W latach akademickich 1928—31 udało się 24-ch historyków (z tych 2-ch na 2 okresy stypendyjne) na studja w bibljotekach i archiwach do Anglji, Belgji, Danji, Francji, Niemiec i Szwajcarji. Z ogólnej liczby 52-ch historyków—stypendystów krajowych (z nich 4-ch przez 3 okresy stypendyjne, 16-u zaś przez 2 okresy) pracowało:

[1] docent filologji romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego (od marca 1931 r.).
[2] korzysta z tego stypendjum w r. ak. 1931/32.

w r. akad. 1928/29	w seminarjum	nauk pomocniczych historji Uniw. Jag.	3
„	„	historji społ. i gospod. Uniw. Jana Kaz.	5
„	„	historji sztuki polskiej i wschodnio-europejskiej Uniw. Jana Kazimierza	2
„	„	historycznem Uniw. Poznańskiego	1
„	„	historycznem Uniw. Warszawskiego	4
„	„	historycznem Uniw. Stefana Batorego	5
	samodzielnie		1
w r. akad. 1929/30	w seminarjum	historycznem Uniw. Jagiellońskiego	1
„	„	nauk pomocniczych historji Uniw. Jag.	4
	zakładzie	archeologji klasycznej „ „	1
„	seminarjum	historji społ. i gospod. Uniw. Jana Kaz.	6
„	„	historji sztuki polskiej i wschodnio-europejskiej Uniw. Jana Kazimierza	2
„	„	historycznem Uniw. Poznańskiego	2
„	„	historycznem Uniw. Warszawskiego	8
„	„	historycznem Uniw. Stefana Batorego	8
	samodzielnie		3
W r. akad. 1930/31	w seminarjum	nauk pomocniczych historji Uniw. Jag.	4
„	„	historji społ. i gospod. Uniw. Jana Kaz.	4
„	„	historycznem Uniw. Poznańskiego	2
„	„	historycznem Uniw. Warszawskiego	1
„	„	historycznem Uniw. Stefana Batorego	2
„	samodzielnie		7

NB. Nadto w latach 1928—30 prof. F. Bujak otrzymał 3.600 zł. na nagrody dla zdolnych studentów oraz na zakup pomocy naukowych (książek i map). Z zasiłku tego wypłacił studentom: P. Bielczykównie, A. Gilewiczowi, T. Ladenbergerowi, A. Lutmanowi, St. Pazyrze, J. Pelcowi i A. Walawenderowi łącznie 1.150 zł. Z pozostałości zakupił do seminarjum historji społecznej i gospodarczej U. J. K. książki, z których korzystali stypendyści Funduszu Kultury Narodowej.

W wyniku przeprowadzonych badań stypendyści historycy ogłosili w języku polskim 41 prac, nadto uzupełniali swe studja lub zbierali materjały w bibljotekach, archiwach i zbiorach państwowych.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW HISTORYKÓW

Dr. MIECZYSŁAW GĘBAROWICZ, docent Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, wykładający w Politechnice Lwowskiej, przeprowadził studja nad historją sztuki w Austrji, Francji, Niemczech i Włoszech od dn. 1 grudnia r. 1929 do dn. 25 września r. 1930. Dzięki zapomodze Pol. Akademji Umiejętności studja swe przedłużył do $9^1/_2$ miesięcy i rozszerzył na Belgję i Hiszpanję.

Przedmiotem studjów były zabytki sztuki średniowiecznej, głównie romańskiej (architektura, rzeźba i przemysł artystyczny), szkoły i kierunki w głównych ośrodkach tych zabytków we Włoszech (Lombardja i Toskanja), we Francji (Normandja, Île de France, Burgundja, Owernja, Prowancja, Langwedocja i Anjou), w Niemczech (Nadrenja, kraje saskie i południowe), w Hiszpanji, Belgji i Austrji. Zdobyty materjał znajdzie zastosowanie w badaniach nad zabytkami sztuki romańskiej w Polsce jako obszerniejsze tło porównawcze i posłuży do określenia związku, wpływów i analogij dzieł naszych z twórczością artystyczną Zachodu. Niezależnie od tego pobyt zagranicą umożliwił stypendyście badania nad sztuką dekoracyjną renesansu i nad flamandzkiem tkactwem dekoracyjnem. Materjał zebrany w tym zakresie ma być zużytkowany w zamierzonych publikacjach, poświęconych wawelskiemu zbiorowi arrasów.

Stypendjum w og. sumie 7.000 zł. wydał na	a) podróż	1.439,44 zł.
	b) studja	805,50 „
	c) utrzymanie	4.755,06 „
	Razem.	7.000,— zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 490 zł.

Dr. TADEUSZ MANTEUFFEL, asystent Seminarjum historycznego Uniwersytetu Warszawskiego i archiwista Archiwum Oświecenia Publ. w Warszawie, później docent Uniwersytetu Warszawskiego, przebył na studjach we Francji i Niemczech od dn. 23 października r. 1929 do dn. 23 kwietnia r. 1930.

Głównym celem studjów było: 1) przeprowadzenie prac teoretycznych nad feodalizmem, 2) zetknięcie się bezpośrednie z terenami i zabytkami kultury materjalnej środowisk historycznych. Stypendysta przerobił najważniejsze prace feodystów od XII do XV wieku i zaznajomił się z literaturą tego przedmiotu, poczynając od połowy XIX w. (przeważnie francuską i niemiecką). Rezultatem tych badań jest 5 prac w języku polskim. W zakresie zabytków zwiedził we Francji: Chartres, Mont St. Michel, Fougères i Strasbourg; w Anglji: Londyn, Cambridge, Oxford; w Niemczech: Heidelberg i Monachjum; w Czechach: Pragę.

Stypendjum w og. sumie 7.000 zł. wydał na	a) podróż	830,40 zł
	b) pomoce naukowe . . .	762,90 „
	c) utrzymanie we Francji i w Polsce	4.000,— „
	d) utrzymanie w Niemczech	1.312,50 „
	Razem.	6.905,80 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło: we Francji 500 zł., w Niemczech 750 zł.

Dr. HENRYK PASZKIEWICZ, docent Uniwersytetu Warszawskiego, przebył na studjach w kraju i w Niemczech od dn. 1 października r. 1930 do dn. 1 października r. 1931.

W okresie sprawozdawczym przygotował i ogłosił drukiem 4 prace z dziejów Litwy średniowiecznej. Równocześnie gromadził materjały (literaturę i źródła) do I tomu dzieła „Jagiellonowie i Moskwa".

Stypendjum w og. sumie 5.500 zł., przyznane na studja w kraju (9 miesięcy) i studja w Niemczech (3 miesiące), wydał:

1. stypendjum krajowe		1.300 zł.
	a) podróż	219 „
2. „ zagraniczne	b) studja	12 „
	c) utrzymanie	1.703 „
	Razem	3.234 zł.

Pozostałe 2.266 zł. przeznaczono na dalsze studja w kraju.

Średnio utrzymanie miesięczne w Niemczech wyniosło 570 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK HISTORYCZNYCH

1. K. Bieliński. Rok 1831 w powiecie zawilejskim (święciańskim). Wilno, 1931.
2. K. Buczek przy współudziale Z. Kozłowskiej-Budkowej, T. Czorta, H. Müncha i A. Szumańskiego. Atlas historyczny Polski. Serja A. Mapy szczegółowe. Nr. I. Mapa województwa krakowskiego z doby sejmu czteroletniego (1788—1792) pod kier. Wł. Semkowicza. (Prace Komisji Atlasu Histor. Polski, 1930).
3. K. Buczek. Mapa województwa krakowskiego z doby sejmu czteroletniego (1788—1792). Źródła i metoda. (Prace Komisji Atlasu Histor. Polski, 1930).
4. K. Buczek. Bibljoteka Puławska w czasie walk powstania listopadowego. (Silva Rerum, 1930).
5. K. Buczek. O narodowy zbiór kartograficzny. (Wiadomości Geograficzne, 1931, Nr. 9).
6. K. Buczek. Rękopisy wilanowskie „pod Baranami" w Krakowie. (Przegląd Bibljoteczny, 1931, t. 5).
7. K. Dobrowolski. Studja nad piśmiennictwem polskiem na Śląsku do połowy XIX w. Katowice, 1931.
8. K. Dobrowolski. Włościańskie rozporządzenie ostatniej woli na Podhalu w XVII i XVIII w. (Prace Komisji Etnograficznej Pol. Akad. Umiej., 1931, Nr. 15).
9. J. Dobrzański. Z dziejów ofiarności na cele oświaty na Wołyniu, Podolu i Ukrainie w latach 1795—1832. (Nauka Polska, 1931, t. 14).
10. A. Gilewicz. Przełęcze Karpat zachodnich (polskich) w średniowieczu. (Sprawozdania Tow. Nauk. we Lwowie za rok 1930).
11. A. Gilewicz. Stanowisko i działalność gospodarcza Władysława Opolczyka na Rusi w latach 1372—1378. Lwów, 1929.
12. A. Gilewicz. Przygotowania do rewolucji chłopskiej w Polsce w latach 1767 — 1769. (Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych, 1931, t. I).
13. O. Górka. Kronika czasów Stefana Wielkiego Mołdawskiego. Kraków, 1931.
14. S. Herbst. Muzea i zbiory o charakterze muzealnym w Polsce. (Nauka Polska, 1930, t. 12).
15. T. Jankowski. Śmierć Stefana Batorego w Grodnie. Grodno, 1930.
16. L. Koczy. Akta polskie w Archiwum Państwowem w Kopenhadze. (Archeion, 1931, t. 9).
17. L. Koczy. Przymierze polsko-duńskie w roku 1315 na tle stosunków polsko-brandenburskich. (Roczniki Historyczne, 1931, t. 7).
18. L. Koczy. Rozwój nauki historycznej w Szwecji w ostatnich 30 latach. (Kwart. Histor., 1931, t. 2, zesz. 1).
19. T. Ladenberger. Rozmieszczenie ludności diecezji krakowskiej w 1787 roku. Lwów, 1929.
20. T. Ladenberger. Zaludnienie Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego. Lwów, 1930.

21. T. Manteuffel. Teorja ustroju feodalnego według Consuetudines Feudorum. (Rozpr. Hist. Tow. Nauk. Warsz., 1930, t. 9, zesz. 1).
22. T. Manteuffel. Geneza feodalizmu. (Pamiętnik V Powsz. Zjazdu Histor. Polskich, 1930).
23. T. Manteuffel Historja ustroju Francji średniowiecznej. Przegląd literatury 1921—1930. (Przegląd Histor., t. 9).
24. T. Manteuffel. Przegląd wydawnictw i literatury za rok 1928, dotyczących wczesnego średniowiecza francuskiego (do r. 1328). (Kwartalnik Histor., r. XLIV, t. 2, zesz. 2).
25. T. Manteuffel. Przegląd wydawnictw i literatury za rok 1929, dotyczących wczesnego średniowiecza francuskiego (do r. 1328). (Ibidem, zesz. 3).
26. T. Manteuffel. Źródła aktowe do dziejów feodalizmu francuskiego (w. VIII—XIII). (Teksty do ćwiczeń seminaryjnych, 1930, zesz. 3).
27. S. Mikucki. Barwa w heraldyce średniowiecznej. Cz. I. Herby rycerstwa zachodniego i polskiego. (Rocznik Polsk. Tow. Herald., 1929, t. 9).
28. S. Mikucki. W sprawie genezy orła polskiego. (Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne, 1928/29, t. 12).
29. H. Paszkiewicz. Regesta Lithuaniae ab origine usque ad Magni Ducatus cum Regno Poloniae unionem. I. (Kasa im. Mianowskiego, 1930).
30. H. Paszkiewicz. Z zagadnień ustrojowych Litwy przedchrześcijańskiej. Kunigasi a problem ekspansji litewskiej na Rusi w w. XIII. (Kwartalnik Historyczny, 1930).
31. H. Paszkiewicz. Litwa przed Mendogiem. (Pamiętnik V Powsz. Zjazdu Histor. Polskich, 1930).
32. H. Paszkiewicz. Prusacy a Litwini w XIII w. (Ibidem, 1931, t. 2).
33. K. Piotrowicz. Działalność Towarzystwa Numizmatycznego w Krakowie w okresie 40-lecia (w latach 1889-1929). (Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne, 1928/29, t. 12).
34. K. Piotrowicz. Polonica w krajach naddunajskich. (Nauka Polska, 1930, t. 13).
35. W. Szczygielski. Kazimierz Pułaski pod Poznaniem. (Kronika m. Poznania, 1929).
36. W. Szczygielski. Pomorze przed pierwszym rozbiorem. (Mestwin, 1930).
37. W. Terlecki. Ze studjów nad minjaturą polską XVI w. (Sprawozdania Tow. Nauk. we Lwowie, 1930, zesz. 1).
38. W. Tomkiewicz. Wołyń w Koronie (1569—1795). (Rocznik Wołyński, 1931, t. 2).
39. A. Walawender. Badania klęsk elementarnych. (Roczniki Dziejów Społecznych i Gospod., 1931, t. 1).
40. M. Wąsacz. Ruskie przełęcze karpackie w czasach nowożytnych. Lwów, 1929.
41. J. Widajewicz. Najdawniejszy piastowski podbój Pomorza. (Slavia Occidentalis, 1931, t. 10).

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU HISTORJI

1928/1929

Bieliński Kazimierz, student (K)
Czort Tadeusz, student (K)
Dobrzański Jan, dr. fil. (Z)
Dobrzycki Jerzy, dr. fil. (Z)
Dutkiewicz Józef, dr. fil. (Z)
Gilejko Bronisław, student (K)
Gilewicz Aleksy, student (K)
Grajkówna Stanisława, studentka (K)
Hoszowski Stanisław, absolwent (K)
Jankowski Tadeusz, student (K)
Jasnowski Józef, student (K)
Ladenberger Tadeusz, student (K)
Lechicka Jadwiga, dr. fil. (Z)
Lepszy Kazimierz, dr. fil. (Z)
Machalski Edmund, absolwent (K)
Majerska Aleksandra, absolwentka (K)

Mikucki Silvio Marja, dr. fil. (K)
Ocipska Zenobja, studentka (K)
Pelc Juljan, student (K)
Stelmasiak Jerzy, student (K)
Szach Mikołaj, absolwent (K)
Szumański Adam, absolwent (K)
Terlecki Władysław, dr. fil. (Z)
Warężak Jan, dr. fil. (K)
Wąsacz Michał, student (K)
Witkowski Marjan, absolwent (K)
Zwolski Bogumił, absolwent (K)

1929/1930

Bieliński Kazimierz, mgr. fil. (K)
Błoński Franciszek, absolwent (K)
Buczek Karol, dr. fil. (K)
Bulas Kazimierz, dr. fil. (Z)
Chamuła Wawrzyniec, student (K)
Czapliński Władysław, dr. fil. (Z)
Dutkiewicz Józef, dr. fil. (Z)
Dworzaczek Włodzimierz, absolwent (K)
Gębarowicz Mieczysław, dr. fil. (Z)
Gilewicz Aleksy, absolwent (K)
Godlewska Janina, studentka (K)
Grajkówna Stanisława, studentka (K)
Herbst Stanisław, mgr. fil. (K)
Jabłoński Henryk, student (K)
Jabłoński Zygmunt, student (K)
Jankowski Tadeusz, student (K)
Jaruga Nikodem, student (K)
Jasnowski Józef, student (K)
Kochanowski Konstanty, student (K)
Ladenberger Tadeusz, mgr. fil. (K)
Leśniewski Czesław, dr. fil. (Z)
Lew Piotr, student (K)
Majerska Aleksandra, absolwentka (K)
Manteuffel Tadeusz, dr. fil.[1] (Z)
Mikucki Silvio Marja, dr. fil. (K)
Nowakówna Aleksandra, studentka (K)
Pajewski Janusz, absolwent (K)
Paszkiewicz Henryk, dr. fil. (Z)
Pazyra Stanisław, absolwent (K)
Pelc Juljan, absolwent (K)
Piekarski Kazimierz, dr. fil. (Z)
Pilecki Jerzy, student (K)
Piotrowicz Karol, dr. fil. (Z)
Piotrowska Irena, dr. fil. (Z)
Sak Dymitr, student (K)
Sedlaczkówna Klementyna, absolw. (K)
Skarbek-Kruszewska Stan., stud. (K)
Szach Mikołaj, absolwent (K)
Szczudło Jan, absolwent (K)
Szczygielski Władysław, absolwent (K)
Szumański Adam, absolwent (K)
Tomkiewicz Władysław, dr. fil. (K)
Trenknerówna Marja, absolwentka (K)
Widajewicz Józef, dr. fil. (Z)
Zakrzewski Kazimierz, dr. fil. (K)
Zwolski Bogumił, absolwent (K)

1930/1931

Buczek Karol, dr. fil. (K)
Bulas Kazimierz, dr. fil. (Z)
Czeraszkiewiczówna Janina, mgr. fil. (K)
Czort Tadeusz, absolwent (K)
Dobrowolski Kazimierz, dr. fil. (K)
Gilewicz Aleksy, absolwent (K)
Górka Olgierd, dr. fil. (Z)
Hedemann Otto, absolwent (K)
Herbst Stanisław, mgr. fil. (K)
Jabłoński Zygmunt, absolwent (K)
Jankowski Tadeusz, absolwent (K)
Kniat Marjan, dr. fil. (Z)
Koczy Leon, dr. fil. (Z)
Łuczakówna Helena, mgr. fil. (K)
Michałowski Kazimierz, dr. fil. (K)
Mikucki Silvio Marja, dr. fil. (K)
Osieczkowska Celina, absolw. (Z)
Pazyra Stanisław, mgr. fil. (K)

[1] docent historji średniowiecznej Uniwersytetu Warszawskiego (od stycznia 1931 r.).

Piotrowicz Karol, dr. fil. (K)
Ruxerówna Mieczysława, dr. fil. (Z)
Skowrońska Zofja, absolwentka (Z)
Szczudło Jan, absolwent (K)
Szumański Adam, absolwent (K)
Tomkiewicz Władysław, dr. fil. (K)
Walawender Antoni, absolwent (K)
Warężak Jan, dr. fil. (K)
Werchracki Ryszard, absolwent (K)
Willaume Juljusz, dr. fil. (Z)
Wodziński Alfons, dr. fil. (Z)

NAUKI SPOŁECZNE I PRAWNE

W latach akademickich 1928—31 udało się 29-u stypendystów (z nich 2-ch na 2 okresy stypendyjne) na studja do Anglji, Czechosłowacji, Francji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych A. P., Szwajcarji i Włoch. Z ogólnej liczby 14-u stypendystów krajowych (1 z nich przez 3 okresy stypendyjne, 4-ch zaś przez 2 okresy) pracowało:

w r. akad. 1928/29	w seminarjum socjologicznem Uniw. Poznańskiego	2
„	„ historji doktryn ekonomicznych i ruchów społecznych Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie	1
„	„ konjunktur gospodarczych Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie	1
„	„ polityki społecznej Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie	1
„	„ przemysłu polskiego Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie	1
„	„ prawa rzymskiego Uniw. Warszawskiego	3
„	samodzielnie	1
w r. akad. 1929/30	w seminarjum prawa rzymskiego Uniw. Warszawskiego	2
„	samodzielnie	3
w r. akad. 1930/31	w seminarjum konjunktur gospodarczych Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie	1
„	na studjum pracy społeczno-oświatowej Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie	1
„	samodzielnie	3

W wyniku przeprowadzonych studjów ogłoszono 12 prac: z tego 10 w jęz. polskim, 1 w jęz. angielskim, 1 w jęz. niemieckim.

PRZYKŁAD SPRAWOZDANIA STYPENDYSTY PRAWNIKA

Dr. ALEKSANDER WOLTER, st. asystent Uniwersytetu Jagiellońskiego, później docent tegoż Uniwersytetu, przebywał na studjach w Niemczech od dn. 1 listopada r. 1929 do dn. 31 lipca r. 1930.

Głównym celem studjów stypendysty w Berlinie było: 1) przygotowanie materjałów do pracy „In integrum restitutio" w prawie rzymskiem, 2) nawiązanie kontaktu

naukowego z pracownikami w dziedzinie nauki prawa. Praca wymieniona w p. 1) ma na celu zobrazowanie rozwoju historycznego jednej z instytucyj rzymskiego prawa procesowego. W tym celu stypendysta opracował egzegetycznie źródła antyczne (kilkaset luźnych źródeł) zapomocą nowoczesnych metod badania (metodą interpolacyjną) oraz zebrał kompletną literaturę potrzebną do opracowania tego tematu. W Berlinie stypendysta uczęszczał na seminarja i wykłady. Na seminarjum wygłosił 2 referaty— jeden z zakresu prawa osobowego, drugi na temat kilku kwestyj, związanych z jego pracą. Ponadto pracował nad prawem porównawczem, mając za zadanie porównanie krytyczne poszczególnych systemów prawnych, obowiązujących w państwach współczesnych.

Stypendjum w og. sumie 7.000 zł. wydał na	a) podróż	499 zł.
	b) studja	233 „
	c) utrzymanie . . .	6.296 „
	Razem	7.028 zł.

Nadwyżkę zł. 28 pokrył z własnych funduszów.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 700 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK SPOŁECZNYCH I PRAWNYCH

1. J. Górski. Reforma ustawodawstwa spadkowego w odniesieniu do drobnych gospodarstw wiejskich. (Ruch Prawn., Ekonom. i Socjol., 1929, drugie półrocze).
2. B. Przegaliński. Międzynarodowy związek spółdzielczy. (Biuletyn Spółdzielczego Instytutu Naukowego, 1930).
3. W. Przybyłowicz. Życie naukowe Warszawy. (Odb. z monografji „Warszawa", 1929).
4. W. Przybyłowicz. Uwagi o stosunku państwa do nauki. (Nauka Polska, 1930, t. 12).
5. S. Rychliński. Liberalizm gospodarczy w Królestwie Polskiem po 1863 r. (Ekonomista, 1930, t. 2).
6. S. Rychliński. Marnotrawstwo sił i środków w przemyśle polskim. Warszawa 1930.
7. S. Rychliński. Ideały społeczno-gospodarcze B. Russella. (Ekonomista, 1930, t. 4).
8. J. Sawicki. Zur Textkritik und Entstehungsgeschichte der Gesetze König Stefans des Heiligen. (Ungarische Jahrbücher, 1929, t. 9).
9. S. Swianiewicz. Lenin jako ekonomista. Wilno, 1930.
10. S. Swianiewicz. Wschodnio-europejski Instytut we Wrocławiu. (Nauka Polska, 1930, t. 13).
11. J. Wiśniewski. Note on Interpolation. (Journal of the American Statistical Association, 1930).
12. J. Wójcicki. System decentralizacji w samorządzie miejskim. Warszawa, 1931.

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK SPOŁECZNYCH I PRAWNYCH

1928/1929

Chutkiewicz Henryk, absolwent (K)
Ciechomski Henryk, student (Z)
Elżanowski Janusz, student (K)
Erzepkówna Helena, studentka (K)
Gawrońska Zofja, studentka (K)
Górski Józef, mgr. praw (Z)
Kędzierski Jan, student (K)
Kuczma Tadeusz Edmund, mgr. praw (Z)

Lange Oskar, dr. praw [1] (Z)
Liberek Stanisław, absolwent (Z)
Lis Emil, student (K)
Mikołajczyk Stanisław, student (K)
Mrozowska Jadwiga, mgr. praw (Z)
Pryjdun Michał, absolwent (Z)
Przybyłowicz Wojciech, absolwent (K)
Rychliński Stanisław, mgr. nauk ekonom. (K)
Sawicki Jakób, dr. praw (Z)
Siuchnińska Barbara, absolwentka (Z)
Szczurkiewicz Tadeusz, student (K)
Świda Witold, dr. praw (Z)
Węcławski Jaromir, absolwent (Z)

1929/1930

Elżanowski Janusz, student (K)
Gałęzowska Irena, absolwentka (Z)
Gawrońska Zofja, studentka (K)
Grodek Andrzej, mgr. praw (Z)
Honzatko Mieczysław, dr. praw (Z)
Jagusz Stanisław, mgr. praw (Z)
Mrożkiewicz Stefan, absolwent (Z)
Przegaliński Bolesław, absolwent (Z)
Przybyłowicz Wojciech, absolwent (K)
Rychliński Stanisław, mgr. nauk ekonom. (Z)
Sawicki Witold, dr. praw (K)
Swianiewicz Stanisław, dr. praw (Z)
Wiśniewski Jan, mgr. praw (Z)
Wolter Aleksander, dr. praw (Z)
Wójcicki Jerzy, absolwent (K)
Żurowski Stefan, mgr. praw (Z)

1930/1931

Bagiński Władysław, absolwent (K)
Bem Wojciech, mgr. praw (Z)
Gałęzowska Irena, absolwentka (Z)
Grodek Andrzej, mgr. praw (Z)
Haytler Jan, mgr. praw (Z)
Hławiczka Jan, absolwent (Z)
Kopeć Henryk, dr. nauk polit. (Z)
Krzyżanowski Witold, dr. praw (Z)
Mikołajczyk Stanisław, absolwent (K)
Olechnowicz Bronisław, mgr. praw (K)
Przybyłowicz Wojciech, absolwent (K)
Rybicki Paweł, dr. fil. (Z)
Rychliński Stanisław, mgr. nauk ekonom. (K)
Żółtowski Wiktor, absolwent (Z)

NAUKI FILOZOFICZNE I PSYCHOLOGJA

W latach akademickich 1928—31 5-u stypendystów (z nich 1 na 2 okresy stypendyjne) udało się na studja w zakresie nauk filozoficznych i psychologji do Anglji, Francji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych A. P., Szwajcarji i Włoch. Z ogólnej liczby 9-u stypendystów krajowych (z nich 1 przez 3 okresy, 2-ch zaś przez 2 okresy stypendyjne) pracowało:

w r. akad. 1928/29	w seminarjum	filozoficznem Uniw. Warszawskiego	2
„	„	filozoficznem Uniw. Stefana Batorego w Wilnie	1
w r. akad. 1929/30	„	filozoficznem Uniw. Warszawskiego	4
„	„	filozoficznem Uniw. Stefana Batorego	1
„	samodzielnie		2

[1] docent statystyki Uniwersytetu Jagiellońskiego (od czerwca 1931 r.).

w r. akad. 1930/31 w seminarjum filozoficznem Uniw. Warszawskiego 1
„ „ filozoficznem Uniw. Stefana Batorego 1
„ samodzielnie 1

W wyniku przeprowadzonych studjów ogłoszono 7 prac: z tego 4 w jęz. polskim, 1 w jęz. angielskim, 1 w jęz. niemieckim i 1 w jęz. włoskim.

PRZYKŁAD SPRAWOZDANIA STYPENDYSTY FILOZOFA

DR. ROMAN INGARDEN, docent Uniwersytetu Lwowskiego, prowadził badania w kraju od dn. 1 października r. 1929 do dn. 30 września r. 1930.

W okresie sprawozdawczym opracował lub wykończył i oddał do druku trzy prace naukowe. Ponadto przygotował i wygłosił następujące odczyty naukowe: „O nazwach i wyrazach funkcyjnych" (dn. 19. X. 1929 w Pol. T-wie Filozoficznem we Lwowie), „Verbum finitum a zdanie" (dn. 26. X. 1929, tamże), „Niektóre założenia idealizmu Berkeleya" (dn. 18. II. 1930 w T-wie Filozoficznem w Krakowie). Przez cały okres sprawozdawczy pracował naukowo w związku ze swemi wykładami uniwersyteckiemi w roku ak. 1929/30, w ciągu zaś sierpnia r. 1930 przygotowywał wykłady na rok 1930/31. Pod koniec wreszcie okresu sprawozdawczego rozpoczął przygotowywanie artykułu o pracy Husserla „Formale und transcendentale Logik", który ma się ukazać w wydawnictwie „Kantstudien". Ogółem przygotował i oddał do druku w ciągu okresu sprawozdawczego 30 arkuszy druku i wygłosił 3 odczyty naukowe.

Stypendjum w og. sumie 3.600 zł. zużył całkowicie na pokrycie kosztów utrzymania we Lwowie w ciągu 12 miesięcy.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK FILOZOFICZNYCH I PSYCHOLOGJI

1. R. Ingarden. Psycho-fizjologiczna teorja poznania i jej krytyka. (Księga Pamiątk. II Gimnazjum im. Szajnochy we Lwowie, 1930).
2. R. Ingarden. Das literarische Kunstwerk. Halle, 1931
3. R. Ingarden. Niektóre założenia idealizmu Berkeleya. (Księga Pamiątk. Pol. Tow. Filoz., 1931).
4. Z. Łubieński. Hobbes Philosophy and its Historical Background. (The Journal of Philosophical Studies, 1930, t. 5).
5. Z. Łubieński. Nowsza literatura o Hobbesie. (Przegląd Filoz., 1930, roczn. 33).
6. Z. Łubieński. L'idea del contratto nella teoria dello stato di Hobbes. (Rivista internazionale di filosofia del diritto, 1931, zesz. 3).
7. S. Ossowski. Zagadnienie ekspresji w estetyce. (Pamiętnik Warszawski, 1930, zesz. 4—5).

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK FILOZOFICZNYCH I PSYCHOLOGJI

1928/1929

Kopeć Witold, student (K)
Łubieński Zbigniew, dr. fil. (Z)
Młodkowski Stefan, student (K)
Serwaczyński Stanisław, student (K)
Witwicki Tadeusz, dr. fil. (Z)

1929/1930

Gołembski Władysław, dr. fil. (K)
Ingarden Roman, dr. fil. (K)
Kadlerówna Alicja, absolwentka (K)
Kondracki Stanisław, student (K)
Kopeć Witold, student (K)
Łubieński Zbigniew, dr. fil. (Z)
Młodkowski Stefan, student (K)
Serwaczyński Stanisław, absolwent (K)

1930/1931

Chmaj Ludwik, dr. fil. (Z)
Dąmbska Izydora, dr. fil. (Z)
Ossowski Stanisław, dr. fil. (K)
Reutt Józef, absolwent (K)
Serwaczyński Stanisław, absolwent (K)
Strzembosz Tomasz, dr. fil. (Z)

NAUKI TEOLOGICZNE

W roku akademickim 1929/30 udali się: ks. Antoni Kwieciński do Rzymu na roczne studja nad kultem męczenników u pierwszych chrześcijan oraz mgr. Karol Wolfram do Berlina i Erlangen na dziesięciomiesięczne studja nad teologją Nowego Testamentu.

4. STYPENDJA GRUPY NAUK STOSOWANYCH

TABLICA PODZIAŁU STYPENDJÓW

Rok stypendjum i rodzaj		N. techniczne	N. rolnicze	N. medyczne i weterynar.	Pedagogika	Ogółem
1928/29	Zagraniczne	5	2	10	2	19
	Krajowe ..	8	2	1	—	11
1929/30	Zagraniczne	12	3	13	2	30
	Krajowe ..	7	5	6	1	19
1930/31	Zagraniczne	8	4	6	4	22
	Krajowe ..	4	2	6	—	12
Razem w okresie 1928—31	Zagraniczne	25 } 44	9 } 18	29 } 42	8 } 9	71 } 113
	Krajowe ..	19	9	13	1	42

NAUKI TECHNICZNE

W latach akademickich 1928—31 23-ch techników (z nich 2-ch na 2 okresy stypendyjne) udało się do Anglji, Austrji, Finlandji, Francji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych A. P. i Szwajcarji na studja w zakresie budownictwa lądowego i wodnego, architektury, geodezji, radjotechniki, górnictwa i metalurgji. Z ogólnej liczby 15-u techników — stypendystów krajowych (z nich 4-ch przez 2 okresy stypendyjne) pracowało:

w r. akad. 1928/29	w zakładzie	górniczym Akademji Górniczej w Krakowie	2
„	w laboratorjum	maszynowem Politechniki Lwowskiej	2
„	„	badania maszyn Politechniki Warszawskiej	1
„	„	urządzeń elektrycznych Politechniki Warszawskiej	1
„	w zakładzie	budowy mostów Politechniki Warszawskiej	1
„	„	maszynoznawstwa chemicznego Politechniki Warszawskiej	1
w r. akad. 1929/30	w laboratorjum	elektrotechnicznem Politechniki Lwowskiej	1
„	„	maszynowem Politechniki Lwowskiej	2
„	„	badania maszyn Politechniki Warszawskiej	1
„	w zakładzie	budowy mostów Politechniki Warszawskiej	1
„	„	urządzeń elektrycznych Politechniki Warszawskiej	2
w r. akad. 1930/31	w laboratorjum	maszynowem Politechniki Lwowskiej	1
„	przy katedrze	budowy maszyn i turbin parowych Politechniki Warszawskiej	1
„	w zakładzie	maszynoznawstwa chemicznego Politechniki Warszawskiej	2

W wyniku przeprowadzonych studjów stypendyści technicy ogłosili 21 prac, w tem 15 w jęz. polskim, 3 w jęz. angielskim, 1 w jęz. francuskim i 2 w jęz. niemieckim.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW TECHNIKÓW

Inż. KAZIMIERZ BARTOSZEWICZ, konstruktor Politechniki Lwowskiej, przebył na studjach we Francji, Niemczech i Szwajcarji od dn. 20 września r. 1929 do dn. 11 maja r. 1930.

Głównym celem studjów w Niemczech i we Francji było zaznajomienie się z nowemi zdobyczami teoretycznemi i technicznemi w dziedzinie statyki budowli. W Berlinie stypendysta uczęszczał do politechniki na wykłady statyki budowli oraz budownictwa żelaznego i żelazo-betonowego. W czasie studjów zwracał uwagę na ich stronę dydaktyczną i doszedł do przekonania, że prace konstrukcyjne studentów dążą w kierunku zszablonizowania, dającego wyrobienie techniczne, nie rozwijającego zaś samodzielności. W bibljotekach fachowych zebrał cenny materjał do przyszłych

prac naukowych; z materjału tego skorzystał częściowo, opracowując wykłady o budownictwie żelaznem na kursach dla inżynierów we Lwowie w dn. 13. X. 1930 i dn. 8. IV. 1931. W Paryżu w szkole budowy dróg i mostów uczęszczał na wykłady o wytrzymałości materjałów, budowie mostów żelaznych, konstrukcjach żelaznych i żelazo-betonowych. Prócz tego zwiedzał główniejsze konstrukcje żelazne i żelazo-betonowe oraz zakłady naukowe w Austrji, Francji, Niemczech i Szwajcarji. Dzięki stypendjum wydał jedną pracę.

Stypendjum w og. sumie 7.000 zł. wydał na	a) podróż	1.066 zł.
	b) studja	1.931 „[1]
	c) utrzymanie	4.063 „
	Razem . . .	7.060 zł.

Nadwyżkę wydatków pokrył z własnych funduszów.
Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 520 zł.

Inż. ZYGMUNT JASIEWICZ, st. asystent Akademji Górniczej w Krakowie, przebywał na studjach w Stanach Zjednoczonych A. P. (Cambridge, Mass.) od dn. 1 sierpnia r. 1929 do dn. 5 czerwca r. 1930.

Celem studjów była samodzielna praca badawcza nad stopami *NI—W* i *Co—W* pod ogólnem kierownictwem prof. Sauveura. Praca ta została wprawdzie przerwana wskutek niemożności uzyskania stopu jednorodnego, jednak w wyniku pracy osiągnięto stwierdzenie, że metodą K. Vogela (mieszania stopów pałeczką) uzyskać można wprawdzie mieszaninę jednorodną, lecz nie układ w równowadze. Badania nad stopami *Co—W* też nie były doprowadzone do końca z powodu zbyt wysokiej t^0 ich topnienia. W dalszym ciągu stypendysta opracowywał temat, zaproponowany mu przez prof. Sauveura — o skręcaniu stopów nieżelaznych. Pracę tę doprowadził do końca, zaobserwowawszy zjawisko t. zw. schodkowania, występującego w pewnych temperaturach poniżej t^0 rekrystalizacji. Schodkowanie występuje wyraźniej w metalach bardziej zanieczyszczonych; posiada ono odmienny charakter w przypadku metali krystalizujących w układzie płaskocentrycznym (sześciennym), inny zaś u metali krystalizujących w układzie przestrzenniecentrycznym (sześciennym). W celu wytłumaczenia tych zjawisk stworzył hipotezę, że schodkowanie jest obrazem poślizgów w metalu, hamowanych przez wytrącanie obcych atomów. Za pracę tę stypendysta uzyskał tytuł Master of Science in Engineering (w Cambridge Mass. U. S. A.)

Stypendysta słuchał wykładów: rentgenografji, w zastosowaniu do metalurgji, i fizyki metali. Ponadto podczas pobytu w Stanach Zjednoczonych zwiedził wiele zakładów technicznych i laboratorjów, o których ma zamiar pisać w polskich czasopismach technicznych.

Stypendjum w og. sumie 19.981 zł. wydał na	a) podróż	4.397,60 zł.
	b) studja	5.292,58 „[2]
	c) pobyt i utrzymanie.	10.612,90 „
	Razem . .	20.303,08 zł.

Nadwyżkę wydatków w wysokości 322,08 zł. pokrył z własnych funduszów.
Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 1.060 zł.

[1] Wysokość sumy wydanej na studja tłumaczy się dużemi wydatkami, związanemi z wycieczkami naukowemi. [2] Wysokość sumy wydanej tłumaczy się wysokiemi opłatami laboratoryjnemi i kosztami wycieczek.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK TECHNICZNYCH

1. K. Bartoszewicz. Nowe rozwiązania wykreślne ustrojów statycznie niewyznaczalnych. (Czasopismo Techniczne, 1929).
2. W. Budryk. Naukowe zasady prowadzenia akcji przeciwpożarowej na kopalniach. Dąbrowa Górnicza, bez daty.
3. W. Budryk. L'étude théorique de la lutte contre les feux souterrains. (Congrès Intern. des Mines, 1930).
4. W. Budryk. Ruch gazów w szczelinach a pożary podziemne. (Przegląd Górniczo-Hutniczy, 1931).
5. W. Budryk. Wybuchy w czasie pożarów na kopalniach. (Ibidem)
6. W. Burzyński. Ogólna formuła wytrzymałościowa dla zginanych i skręcanych przekrojów kołowych. (Przegląd Techniczny, 1929).
7. A. Chmielowiec. Jak liczyć płytę żelbetową w mostach. (Czasop. Techn., 1929).
8. A. Chmielowiec. Obliczenie drewnianych mostów drogowych. (Ibidem).
9. A. Chmielowiec. Mosty we Francji. (Ibidem, 1930).
10. A. Chmielowiec. Mechanika cięgien rozpiętych i jej zastosowanie w elektrotechnice i miernictwie (Ibidem, 1931).
11. A. Chmielowiec. Wpływ wiatru na postać równowagi wiotkich przewodów elektrycznych i na wielkość ich mechanicznego napięcia. (Przegląd Techniczny, 1931).
12. A. Krupkowski. Mechaniczne własności miedzi. (Wyd. Ak. N. Technicznych, 1930)
13. F. Staub. O laboratorjach zagranicznych, głównie metalograficznych. (Nowiny Techniczne, 1930, Nr. 49).
14. F. Staub. Martenzyt w spoinach elektrycznych stali miękkiej. (Przegląd Techniczny, 1930).
15. F. Staub. Perlit w stali austenityczno-manganowej. (Czasop. Techn., 1931).
16. F. Staub (Friedli und...). Martensitausscheidungen in elektrischen Schweissungen. Zürich, 1930.
17. A. Szayna (R. McKee and...). Cracking of Hydrocarbons at Temperatures Higher than Critical Temperatures. (Industrial and Engineering Chemistry, 1930, t. 22).
18. A. Szayna (R. McKee and...). Hydrogenation of Petroleum Oils. (Journal of the Institution of Petroleum Technologists, 1931, vol. 17, Nr 88).
19. A. Szayna (R. McKee and...). Hydrogenation and Cracking of Oils. (The Oil and Gas Journal, Tulsa, Okla., 1931).
20. B. Szczeniowski. Nowa metoda wyznaczania przewodności cieplnej materjałów izolacyjnych. (Wyd. Ak. Nauk Technicznych, 1929).
21. K. Wóycicki. Wassersprung, Deckwalze und Ausfluss unter einer Schütze. (Wyd. Ak. Nauk Technicznych, 1931).

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK TECHNICZNYCH

1928/1929

Budryk Witold, inż.[1] (K)
Burzyński Włodzimierz, inż. (Z)
Chmielowiec Alfons, inż. (Z)
Jakubowski Alfred, student (K)
Krupkowski Aleksander, inż.[2] (Z)
Litwiński Jerzy, student (K)
Niewiadomski Stanisław, inż. (K)
Piasecki Marjan Brunon, inż. (Z)
Soplica Michał, student (K)
Szczeniowski Bolesław, inż. (K)
Woźniakiewicz Wacław, inż. (Z)
Wrześniewski Zygmunt, student (K)
Ziółkowski Zdzisław, student (K)

[1] docent górnictwa Akademji Górniczej w Krakowie (od listopada 1929 r.), profesor nadzwyczajny górnictwa tamże (od marca 1930 r.). [2] docent metalurgji Politechniki Warszawskiej (od października 1930 r.), profesor nadzwyczajny metalurgji Akademji Górniczej w Krakowie (od grudnia 1930 r.).

1929/1930

Bartoszewicz Kazimierz, inż. (Z)
Jasiewicz Zygmunt, inż. (Z)
Jaskólski Tadeusz, inż. (Z)
Kawa Stanisław, absolwent (K)
Marjański Tytus, inż. (Z)
Mazur Michał, inż. (Z)
Patryna Roman, student (K)
Raczyński Jerzy, dr. inż.[1] (Z)
Ratkus Stefan, student (K)
Sałatko Petryszcze Jerzy, inż. (Z)
Staub Fryderyk, inż. (Z)
Struszyński Wacław, inż. (Z)
Szayna Antoni, dr. inż. (Z)
Szczeniowski Bolesław, dr. inż. (K)
Śliwiński Ziemowit, inż. (Z)
Wakar Romuald, student (K)
Wóycicki Kazimierz, inż. (Z)
Wrześniewski Zygmunt, absolwent (K)
Ziółkowski Zdzisław, student (K)

1930/1931

Drath Adam, inż. (Z)
Jaskólski Tadeusz, inż. (Z)
Kłosiński Jan, inż. (K)
Marjański Tytus, inż. (K)
Mazur Michał, inż. (Z)
Mitera Zygmunt, inż. (Z)
Niewiadomski Stanisław, inż. (K)
Ochęduszko Stanisław, inż. (Z)
Opaliński Jan, absolwent (K)
Piasecki Juljusz, inż. (Z)
Szewalski Robert, inż. (Z)
Trzebiatowski Włodzimierz, inż. (Z)

NAUKI ROLNICZE

W latach akademickich 1928—31 7-u stypendystów (z tych 2-ch na 2 okresy stypendyjne) udało się do Anglji, Belgji, Holandji, Niemiec i Stanów Zjednoczonych A. P. na studja rolnicze, leśne i ogrodnicze. Z ogólnej liczby 8-u stypendystów krajowych (z nich 1 przez 2 okresy stypendyjne) pracowało:

w r. akad. 1928/29 w zakładzie	gleboznawstwa Uniw. Poznańskiego	1
„ „	polityki agrarnej Szkoły Gł. Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1
w r. akad. 1929/30 w zakładzie	uprawy roli i roślin Uniw. Jagiellońskiego	1
„ „	ogólnej hodowli zwierząt Uniw. Pozn.	1
„ „	fizjologji roślin Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1
„ „	ichtjobiologicznym Szkoły Gł. Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1
„ „	polityki agrarnej Szkoły Gł. Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1

[1] docent historji sztuki Politechniki Warszawskiej (od maja 1930 r.), zmarł w lecie 1930 r.

w r. akad. 1930/31 w zakładzie	mikrobiologji i przemysłu rolnego Szkoły Gł. Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1
„ „	uprawy i hodowli warzyw Szkoły Gł. Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1

W wyniku studjów stypendyści ogłosili 20 prac, z tego 16 w jęz. polskim, 3 w jęz. angielskim i 1 w jęz. niemieckim.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW Z DZIEDZINY NAUK ROLNICZYCH

Inż. Dr. ARKADJUSZ MUSIEROWICZ, adjunkt przy katedrze chemji rolnej i gleboznawstwa Politechniki Lwowskiej, przebył na studjach w Czechosłowacji, Holandji, Niemczech i Szwajcarji od dn. 1 grudnia r. 1929 do dn. 20 grudnia r. 1930.

Pracując w berneńskim Instytucie gleboznawczym u prof. Novaka zaznajomił się ze stosowanemi tam metodami badań laboratoryjnych gleb, kartografją gleb oraz metodyką doświadczeń wegetacyjnych, zwracając przytem specjalną uwagę na badania fizyko-chemiczne gleb. Wspólnie z drem L. Smolikiem wydał z tego zakresu pracę. W Göttingen pracował wspólnie z prof. E. Blanckiem nad glinką czerwoną krajów śródziemnomorskich i wydał pracę na ten temat. W Szwajcarji w Instytucie chemji rolnej u prof. G. Wiegnera zaznajomił się praktycznie i teoretycznie z metodami stosowanemi w badaniu koloidów glebowych oraz opracował wspólnie z G. Wiegnerem i Pallmannem pracę „O efekcie suspensyjnym". Nadto zwiedził szereg instytutów i zakładów doświadczalno-rolniczych w Czechosłowacji, Niemczech i Holandji oraz odbył szereg wycieczek gleboznawczych i geologicznych.

Stypendjum w og. sumie 10.000 zł. wydał na	a) podróż	986,79 zł.
	b) studja	1.191,16 „
	c) pobyt i utrzymanie	8.184,10 „
	Razem	10.362,05 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 640 zł.

Inż. Dr. STANISŁAW WÓYCICKI, asystent Politechniki Warszawskiej, przebył na studjach w Anglji i Holandji od dn. 27 lutego do dn. 5 września r. 1930.

Celem studjów było zaznajomienie się z metodami badań naukowych, stosowanych w ogrodnictwie, ze szczególnem uwzględnieniem kwiaciarstwa. Po zaznajomieniu się z urządzeniami, kierunkami i metodami pracy w Zakładzie uprawy roślin ogrodowych (Laboratorium voor tuinbouwplantentellt) prof. Sprengera w Wageningen oraz w Zakładzie fizjologji roślin (Laboratorium voor plantenphysiologisch onderzoek) prof. Blaauwa — tamże, stypendysta wyjechał do Aalsmeer, znanego ośrodka uprawy roślin kwiatowych, w celu przestudjowania sposobów uprawy i t. zw. pędzenia, czyli przyśpieszania okresu kwitnienia. Chcąc się zaznajomić także z innemi dzia-

łami produkcji ogrodniczej Holandji, stypendysta robił częste wycieczki do ośrodków produkcji roślin kwiatowych cebulkowych, do zakładów produkujących nasiona roślin ogrodniczych oraz do okręgów upraw szklarniowych warzyw i krzewów owocowych. W Anglji cały czas poświęcił poznaniu metod i kierunków pracy na stacjach doświadczalnych ogrodniczych. Pozatem wziął udział w międzynarodowym kongresie ogrodniczym w Londynie, w czasie którego został wybrany na członka komisji barw na miejsce ś. p. prof. Kotowskiego. W okresie sprawozdawczym zamieścił w czasopismach fachowych szereg artykułów.

Stypendjum w og. sumie 7.500 zł. wydał na

a)	podróże	947 zł.
b)	studja	1.623 „[1]
c)	pobyt i utrzymanie w Holandji (5 mies.). .	3.160 „
d)	pobyt i utrzymanie w Anglji (1 mies.). . .	800 „
e)	pobyt i utrzymanie w Belgji (6 dni) . . .	170 „
	Razem	6.700 zł.

Resztę w sumie 800 zł. zwrócił Funduszowi Kultury Narodowej.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło: w Holandji 630 zł., w Anglji 800 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK ROLNICZYCH

1. M. Józefowiczówna. Stacja doświadczalna w Cheshunt k/Londynu. (Ogrodnictwo, 1930, t. 26).
2. M. Józefowiczówna. Some Observations on Tomato Plants from Seed Submitted to High Temperatures. (The Annals of Applied Biology, 1930, t. 17).
3. M. Józefowiczówna. The Effect of Certain Treatments on the Germination of Tomato Seeds. (Ibidem).
4. M. Józefowiczówna (J. Golińska i ...). Płodozmian polowej uprawy warzyw. Rok 1928—1930. Kraków, 1931.
5. F. Krzysik. Nowoczesne metody pracy w przemyśle tartacznym. (Sylwan, 1929, t. 47, zesz. 3).
6. F. Krzysik. Lasy i leśnictwo w Finlandji. (Sylwan, 1930, t. 48).
7. F. Krzysik. Przemysł tartaczny w Finlandji. (Ibidem).
8. F. Krzysik. Szkody spowodowane przez mrozy w drzewostanach bukowych z biologicznego i technicznego punktu widzenia. (Sylwan, 1931, t. 49).
9. A. Musierowicz. Badania terenowe i laboratoryjne gleby pola przeznaczonego pod Stację doświadczalno-drenową we Fredrowie. (Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych, 1931, t. 25).
10. A. Musierowicz (... i L. Smolik). Przyczynek do poznania koagulacji frakcji cząstek glebowych o średnicy mniejszej niż 0,002 mm pod wpływem jonów wodorowych kwasów HCl i CH_3COOH. (Ibidem).
11. A. Musierowicz (E. Blanck und ...). Nochmals zur Kenntnis der Roterde der Mittelmeerländer. (Chemie der Erde, 1931, t. 6).
12. A. Musierowicz. Mapa gleby Zakładu doświadczalnego we Fredrowie. (Poznań, 1931).
13. S. Wóycicki. Uprawa hiacyntów i tulipanów w Holandji. (Ogrodnik, 1930, Nr. 16).

[1] Wysokość sumy tłumaczy się tem, że z niej stypendysta pokrywał opłaty laboratoryjne, koszty wycieczek naukowych i udziału w kongresie i t. p.

14. S. Wóycicki. Przyśpieszona uprawa na kwiat cięty lilaków i ozdobnych wiśni w Aalsmeer. (Ibidem, Nr. 13).
15. S. Wóycicki. Organizacje zbytu produktów ogrodniczych w Holandji. (Ibidem Nr. 17).
16. S. Wóycicki. Kilka słów o wystawach kwiatowych w Belgji i Holandji. (Przegląd Rolniczo-Ogrodniczy, 1930, Nr 29—30).
17. J. Ziemięcka. Oznaczanie zapomocą nowej metody mikrobiologicznej potrzeby nawożenia gleb fosforem. (Roczniki Nauk Roln. i Leśn., 1929, t. 21).
18. J. Ziemięcka. Znaczenie fosforu przy asymilacji wolnego azotu. (Ibidem).
19. J. Ziemięcka. Metody mikrobiologicznego oznaczania żyzności gleby. (Ibidem)
20. J. Ziemięcka. O wpływie gelu krzemionkowego na pobieranie fosforu przez Azotobaktera. (Ibidem, t. 22).

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK ROLNICZYCH

1928/1929

Józefowiczówna Marja, inż. (Z)
Krzysik Franciszek, inż. (Z)
Pietrzkiewicz Tadeusz, student (K)
Ziemięcka Jadwiga, dr. fil. (K)

1929/1930

Chroboczek Emil, inż. (Z)
Musierowicz Arkadjusz, inż. dr. (Z)
Pietkiewicz Tadeusz, student (K)
Pietrzkiewicz Tadeusz, student (K)
Ralski Edward, inż. dr. (K)
Schmehling Roman, dr. fil. (K)
Tuszko Stanisław, student (K)
Wóycicki Stanisław, inż. dr. (Z)

1930/1931

Brudziński Tadeusz, inż. (Z)
Chroboczek Emil, inż. (Z)
Józefowiczówna Marja, inż. (K)
Musierowicz Arkadjusz, inż. dr. (Z)
Skarzyńska-Gutowska Marja, dr. fil. (Z)
Soplica Jan, absolwent (K)

MEDYCYNA i WETERYNARJA

W latach akademickich 1928—31 25-u stypendystów (z tych 4-ch na 2 okresy stypendyjne) udało się na studja medyczne i weterynaryjne do Austrji, Belgji, Francji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych A. P. i Szwajcarji. Z ogólnej liczby 10-u medyków—stypendystów krajowych (z nich 3-ch przez 2 okresy stypendyjne) pracowało:

w r. akad. 1928/29	w zakładzie anatomji opisowej Uniw. Jag.	1
w r. akad. 1929/30	w zakładzie anatomji opisowej Uniw. Jag.	2
„	„ patologji og. dośw. Uniw. Pozn.	1
„	„ medycyny sądowej „ „	1
„	w II klinice chorób wewn. Uniw. Warszawskiego	1
„	w klinice neurologicznej „ „	1

w r. akad. 1930/31	w instytucie farmakologji dośw. Uniw. Jana Kazim.	2
„	w zakładzie patologji ogólnej dośw. Un. Pozn.	1
„	w I klinice chorób wewn. Uniw. Warszawskiego	1
„	w klinice neurologicznej „ „	1
„	w zakładzie anatomji patolog. Uniw. Warsz.	1

W wyniku przeprowadzonych badań ogłoszono 38 prac, z tego 13 w jęz. polskim, 10 w jęz. francuskim i 15 w jęz. niemieckim.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW MEDYKÓW

Dr. ADAM OPALSKI, asystent kliniki neurologicznej Uniwersytetu Warszawskiego, przeprowadził studja w Niemczech od dn. 20 września r. 1928 do dn. 14 listopada r. 1929.

Stypendysta zaznajamiał się w anatomo-patologicznym oddziale „Deutsche Forschungsanstalt für Psychiatrie" w Monachjum (u prof. Spielmeyera) z techniką barwienia spirochet. Jednocześnie pracował nad anatomją normalną mózgu i pnia mózgowego, w szczególności nad ich architektoniką w obrazie Nissla oraz nad anatomją patologiczną centralnego układu nerwowego. W wyniku studjów stypendysta opracował następujące tematy: anatomja normalna zwoju Gassera (zwoju nerwu trójdzielnego), szczególna postać gleju w pseudosklerozie, t. zw. chorobie Wilsona, przypadek uogólnionej degeneracji osiowej (primäre Reizung), zmiany naczyniopochodne miąższu mózgowego, pnia mózgowego i móżdżka w gruźliczem zapaleniu opon mózgowych.

Stypendjum w og. sumie 8.500 zł. wydał na	a) podróż	317,21 zł.
	b) studja	1.144,80 „[1]
	c) pobyt i utrzymanie .	7.037,99 „
	Razem.	8.500,— zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło około 510 zł.

Mgr. fil. ANIELA PRZEŹDZIECKA-JĘDRZEJOWSKA, asystentka Oddziału Biochemicznego Państwowej Szkoły Higjeny w Warszawie, przeprowadziła studja we Francji i Szwajcarji od dn. 12 października r. 1930 do dn. 11 kwietnia r. 1931.

W Instytucie Fizjologji w Lozannie u prof. Arthusa badała wpływ witamin na uodpornienie się organizmu przeciwko toksycznemu działaniu jadów. Badania te przeprowadziła nad jadem kobry. Najlepsze wyniki dały doświadczenia z witaminą przeciwberibericzną. Okazało się, że zwierzęta, otrzymujące nadmiar witaminy przeciwberibericznej, wytrzymywały bez żadnych objawów chorobowych dawkę trucizny dwukrotnie większą niż dawka, śmiertelna dla zwierząt żywionych normalnie. Ponadto stypendystka badała wpływ witaminy przeciwkrzywicowej na metabolizm wapnia w ustroju po usunięciu tarczycy i gruczołów przytarczycznych. Odnośna praca ukaże się w Comptes Rendus des Séances de la Société de Biologie. Prócz prac powyższych stypendystka zaznajomiła się w Instytucie z szeregiem metod fizjologicz-

[1] Wysokość sumy wydanej na studja tłumaczy się dużemi kosztami laboratoryjnemi.

nych i chemicznych oraz z dietetyką, stosowaną obecnie w Szwajcarji. W paryskim Instytucie higjeny żywienia poznała niektóre metody badań witaminowych, w szczególności witaminy *A* (antyinfekcyjnej i wzrostowej), oraz nauczyła się kilku nowych metod chemicznych, mających zastosowanie w badaniach metabolizmu fosforu w ustroju. Ponadto zwiedziła pracownie Instytutu Pasteura.

Stypendjum w og. sumie 5.200 zł. wydała na	a) podróże	849,— zł.
	b) studja	841,— „
	c) pobyt i utrzymanie .	3.534,— „
	Razem.	5.224,— zł.

Nadwyżkę wydatków w wysokości 24 zł. pokryła z własnych funduszów.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 590 zł.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU MEDYCYNY I WETERYNARJI

1. W. C. Czarnocki. „Serce sportowe". (Warsz. Czasop. Lekarskie, 1930, zesz. 45—47).
2. W. C. Czarnocki. Zapalne i niezapalne zmiany mięśnia sercowego. (Nowiny Lekarskie, 1931, zesz. 2).
3. J. Dadlez. Kilka uwag w sprawie działania tlenków azotu na ustrój. (Lekarz Wojskowy, 1930, t. 16).
4. J. Dadlez (... i W. Koskowski). Sur une substance active isolée des poumons. (Comptes Rendus des Séances de la Société de Biologie, 1931, t. 107). To samo po polsku p. t.: O substancji czynnej otrzymanej z płuc. (Polska Gazeta Lekarska, 1931, Nr 9).
5. K. Dąbrowski. Zur Klinik u. Pathologie der senilen Paranoia. (Jahrbücher der Psychiatrie, 1930).
6. W. Jakimowicz. Przyczynek do histologji prawidłowej i patologicznej zwoju kolankowatego (ganglion geniculi). (Rozprawy Wydz. Lekarskiego Pol. Akad. Umiej., 1931, t. 1).
7. K. Mikulski. Badanie wad inteligencji. (Zagadnienia Rasy, 1930, t. 4).
8. K. Mikulski. Zagadnienia wychowania a psychologja indywidualna Alfreda Adlera (Ibidem).
9. K. Mikulski. O psychologji indywidualnej Alfreda Adlera. (Medycyna, 1931, Nr 9).
10. A. Opalski. Über eine besondere Art von Gliazellen bei der Wilson-Pseudosklerosegruppe. (Zeitschrift für die gesamte Neurologie und Psychiatrie, 1930, t. 124).
11. A. Opalski. Zur normalen und pathologischen Anatomie des Ganglion Gasseri. (Ibidem).
12. P. Słonimski. Z zagadnień genezy krwi u kręgowców. (Wszechświat, 1930, zesz. 8).
13. P. Słonimski. Badania doświadczalne nad wczesną genezą krwi u płazów (Amphibia). (Folia Morphologica, 1930, t. II).
14. P. Słonimski. Sur un procédé simple pour décortiquer les embryons des Amphibiens Urodèles. (Bull. d'Histologie, 1930, t. 7).
15. P. Słonimski. Sur l'apparition de l'hémoglobine chez les embryons d'Axolotl. (Comptes Rendus de Soc. de Biologie, 1930, t. 104).
16. P. Słonimski. Sur le pouvoir d'auto-différenciation stricte de l'ébauche sanguine présomptive des Amphibiens. (Ibidem).
17. P. Słonimski. Sur la dualité d'origine des éléments rouges et blancs du sang chez les Amphibiens. (Ibidem).

18. E. Sym. (. . . , R. Nilsson u. H. v. Euler). Co-Zymasegehalt verschiedener tierischer Gewebe. (Hoppe-Seyler's Zeitschrift für physiologische Chemie, 1930, t. 190).

19. E. Sym. Badania nad syntetycznem działaniem lipazy w układzie: kwas oleinowy, gliceryna, woda i lipaza w stanie rozpuszczonym. (Acta Biologiae Experimentalis, 1930, t. 6).

20. E. Sym. Kinetik der Esterasewirkung im Vergleich zur Saürekatalyse. (Biochemische Zeitschrift, 1931, t. 230).

21. E. Sym. Die quantitativen Verhältnisse bei der Bildung und Umwandlung von Methylglyoxal durch Kaltblüter-muskulatur. (Biochemische Zeitschrift, 1931' t. 233).

22. E. Sym. Studien über die katalytische Wirkung des Mangans bei der Oxydation von Hydrochinon. (Annalen der Chemie, 1931, t. 487).

23. Z. Szantroch. Un cas de malformations congénitales de l'intestin postérieur et de l'appareil uro-génital, attribuables à la rupture de la paroi ventrale du sinus intestinal postérieur. (Archives d'Anatomie, d'Histologie et d'Embryologie, 1930, t. 11).

24. Z. Szantroch. Darmbuchtspalte. (Virchow's Archiv für pathologische Anatomie und Physiologie und für klinische Medizin, 1930, t. 278).

25. Z Szantroch. Współczesne poglądy na budowę i czynność układu współczulnego. (Polska Gazeta Lekarska, 1931, Nr 11).

26. Z. Szantroch (...und K. Wodzicki). Zur Morphologie und Genese des Schistosoma reflexum. (Anatom. Anzeiger, 1931, t. 71).

27. W. Węsław. Sur l'ontogenèse de l'épithélium pulmonaire chez l'Homme. (Comptes Rendus des Séances de la Soc. de Biologie, 1930, t. 104).

28. W. Węsław. Recherches expérimentales sur la métaplasie de l'épithélium pulmonaire. (Ibidem, 1930, t. 106).

29. W. Węsław. Les transformations de l'épithélium pulmonaire dans l'alvéolite desquamaire et son pouvoir phagocytaire chez les Mammifères. (Ibidem).

30. W. Węsław. Etude expérimentale comparée du pouvoir phagocytaire de l'épithélium pulmonaire. Les phénomènes de phagocytose dans les poumons des Batraciens, des Reptiles et des Oiseaux. (Ibidem).

31. M. Wierzuchowski (... et W. Pieskow). Sur la phase initiale d'assimiliation lors de l'injection de glucose à vitesse constante par la voie introveineuse. (Comptes Rendus des Séances de la Soc. de Biologie, 1930, t. 104),

32. M. Wierzuchowski (..., W. Pieskow u. E. Owsiany). Zuckerassimilation, Phosphor- und Wasserstoffwechsel bei intravenöser Dauerinjektion der Glykose, Fructose und Galaktose. (Biochem. Zeitschrift, 1931, t. 230).

33. M. Wierzuchowski (... u. M. Łaniewski). Milchsäureproduktion bei intravenöser Dauerinjektion der Glykose, Fructose und Galaktose. (Ibidem).

34. M. Wierzuchowski. Respiratorischer Gaswechsel der Glykose, Fructose und Galaktose bei ihrer intravenösen Injektion. (Ibidem).

35. M. Wierzuchowski. Intravenöse Galaktoseassimilation unter dem Einfluss der Hormone, des Hungers und der Nahrungsfaktoren. (Ibidem).

36. M. Wierzuchowski. Über die erste Phase der Traubenzuckerassimilation. (Ibidem).

37. M. Wierzuchowski. Przetwarzanie cukrów wprowadzanych dożylnie ze stałą prędkością. (Acta Biologiae Experimentalis, 1930-31, t. 5 i 6).

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU MEDYCYNY I WETERYNARJI

1928/1929

Adamowicz Paweł, dr. med. (Z)
Czarkowska Janina, dr. med. (Z)
Finik Zdzisław, dr. med. (Z)
Galasińska Janina, lek. dent. (Z)
Gürsching Józef, student (K)
Lejko Emil, dr. med. (Z)
Mikulski Karol, dr. med. (Z)
Olechnowicz Zofja, dr. med. (Z)
Opalski Adam, dr. med. (Z)
Skowroński Wincenty, dr. med.[1] (Z)
Solecka Marja, dr. med. (Z)

1929/1930

Dąbrowski Kazimierz, dr. med. (Z)
Dmochowski Antoni, dr. med. (Z)
Dobrzaniecki Władysław, dr. med.[2] (Z)
Goerz Jerzy, dr. med. (Z)
Gürsching Józef, dr. med. (K)
Hamerski Stanisław, dr. med. (Z)
Jakimowicz Władysław, dr. med. (K)
Jankowska Halina, dr. med. (Z)
Łegeżyński Stanisław, dr. med.[3] (Z)
Łaguna Stanisław, dr. med. (K)
Michalski Stanisław, dr. med. (Z)
Opalski Adam, dr. med. (Z)
Ossowski Antoni, dr. med. (Z)
Poplewski Roman, dr. med.[4] (Z)
Słonimski Piotr Wacław, dr. med. (Z)
Sym Ernest, dr. nauk weteryn. (Z)
Szantroch Zygmunt, dr. med.[5] (K)
Węsław Wojciech Witold, dr. med. (K)
Wierzuchowski Mieczysław, dr. med. (K)

1930/1931

Czarnocki Wilhelm, dr. med. (K)
Dadlez Józef, dr. med.[6] (K)
Dmochowski Antoni, dr. fil. (Z)
Dobrzaniecki Władysław, dr. med. (Z)
Gedroyć Michał, dr. fil. (K)
Grabianka Seweryn, inż. (Z)
Jakimowicz Władysław, dr. med. (K)
Ochorowicz Stefan, dr. med. (K)
Przeździecka-Jędrzejowska Aniela, mgr. fil. (Z)
Sym Ernest, dr. nauk weteryn. (Z)
Węsław Wojciech, dr. med. (K)
Wichert Franciszek, dr. med. (Z)

PEDAGOGIKA

W latach 1928—31 Fundusz Kultury Narodowej udzielił 7-u stypendystom 8 stypendjów na wyjazd na studja teoretyczne z zakresu pedagogiki do Austrji, Francji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych A. P. i Szwajcarji. W roku ak. 1929/30 jeden stypendysta pracował nad oświatą pozaszkolną w kraju.

[1] docent farmakologji Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie (od kwietnia 1930 r.). [2] docent chirurgji Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (od czerwca 1931 r.). [3] docent mikrobiologji i higjeny Akademji Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie (od czerwca 1929 r.), prof. nadzwyczajny mikrobiologji tamże (od grudnia 1930 r.). [4] docent anatomji prawidłowej człowieka Uniwersytetu Warszawskiego (od lipca 1930 r.), prof. nadzwyczajny anatomji zwierząt tamże (od grudnia 1930 r.). [5] docent anatomji opisowej Uniwersytetu Jagiellońskiego (od sierpnia 1930 r.). [6] docent toksykologji Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (od czerwca 1930 r.).

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW PEDAGOGÓW

Dr. WINCENTY JAN OSTROWSKI przebył na studjach w Szwajcarji od dn. 12 stycznia r. 1929 do dn. 12 stycznia r. 1930.

Celem studjów, przeprowadzonych w Genewie, było rozejrzenie się w całokształcie zagadnień wychowawczych ze szczególnem uwzględnieniem tych działów, których znajomość jest konieczna w pracy w zakładzie kształcenia nauczycieli. W szczególności przedmiotem studjów był rozwój fizyczny i umysłowy dziecka, ich wzajemny stosunek i metody badania, zjawiska sugestji i rola jej w wychowaniu, podstawy psychotechniki i główne wyniki badań psychoanalitycznych.

Stypendjum w og. sumie 9.000 zł. wydał na	a) podróż	738 zł.
	b) studja	475 „
	c) pobyt i utrzymanie .	7.787 „
	Razem.	9.000 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 650 zł.

Dr. STANISŁAW TYNC, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, przebył na studjach we Francji i w Niemczech od dn. 7 stycznia do dn. 22 grudnia r. 1930.

Głównym celem studjów było zdobycie przygotowania do wykładania w uniwersytecie historji wychowania i szkolnictwa oraz zyskanie podstawy do dalszych prac naukowych z zakresu historji wychowania i szkolnictwa, a zwłaszcza zagadnień, tyczących się wychowania i szkolnictwa polskiego. Studja swe stypendysta prowadził w Paryżu w bibljotekach Narodowej i Polskiej, pracując nad pedagogiką doby humanizmu i nad pedagogiką wieku oświecenia ze względu na jej wybitny wpływ na polskie poczynania reformatorskie od Konarskiego do Komisji Edukacji Narodowej. W Niemczech stypendysta pracował głównie w bibljotekach berlińskich: Staatsbibliothek i w bibljotece Zentralinstitut für Erziehung und Unterricht, studjując humanizm od Gessnera aż do połowy XIX w. Szczególną uwagę zwrócił na pedagogikę niemiecką początku XIX w., śledząc ideę wychowania państwowego i tendencje do ogarnięcia szkolnictwa przez państwo. Nadto we Francji i Niemczech, zwiedzając szkoły średnie i Instytut pedagogiczny w Lipsku, zaznajomił się praktycznie ze szkolnictwem zagranicznem.

Stypendjum w og. sumie 8.000 zł. wydał na	a) podróż	928,56 zł.
	b) studja	45,70 „
	c) pobyt i utrzymanie .	7.025,74 „
	Razem.	8.000,— zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło: w Niemczech 820 zł., we Francji 650 zł.

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU NAUK PEDAGOGICZNYCH

1928/1929

Ostrowski Wincenty, dr. fil. (Z)

Piotrowski Zygmunt, dr. fil. (Z)

1929/1930

Piotrowski Zygmunt, dr. fil. (Z)
Tync Stanisław, dr. fil. (Z)
Wachowski Marjan, dr. fil. (K)

1930/1931

Niesiołowski Andrzej, dr. fil. (Z)
Ptaszyńska Wanda, mgr. fil. (Z)
Wachowski Marjan, dr. fil.[1] (Z)
Żebrowska Marja, dr. fil. (Z)

PRACE STYPENDYSTY Z DZIAŁU NAUK PEDAGOGICZNYCH

1. M. Wachowski. Prawo odpowiedniości w wychowaniu szkolnem i w oświacie pozaszkolnej. Poznań, 1930.
2. M. Wachowski. Ankieta jako środek badań naukowych. (Chowanna, 1930, zesz. 2).

---

[1] Z przyznanego stypendjum w r. akad. 1930/31 nie skorzystał.

DZIAŁALNOŚC

FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

W ZAKRESIE POPIERANIA SZTUKI

1. UWAGI WSTĘPNE

Zgodnie z zadaniami sztuki w rozwoju kultury narodowej — zwłaszcza w Polsce, gdzie rola sztuki była zawsze szczególnie doniosła — subwencje na sztukę stanowiły poważną część sum, któremi dysponował Komitet Funduszu.

W dziedzinie sztuki zasiłki objęły działy: literatury, teatru, muzyki i plastyki.

W zakresie *literatury* jednem z naczelnych zadań była pomoc w dziale wydawniczym, gdyż po wojnie, wskutek upadku dawniejszych czasopism literackich oraz powszechnego kryzysu książkowego, twórczość literacka została uzależniona od wymagań rynku.

Pomoc, udzielana przez Fundusz Kultury Narodowej, była dwojaka. Pośrednia — polegała na przyznawaniu czasopismom literackim lub instytucjom wydawniczym subwencyj, które miały na celu rozpoczęcie ruchu wydawniczego, uniezależnionego od przypadkowych konjunktur handlowych. Akcja bezpośrednia polegała na udzielaniu zasiłków literatom na określone prace literackie. Przytem zasiłki miały charakter bądź honorarjów za wydane prace, a wtedy wydawca, biorąc na siebie koszty wydania, obniżał odpowiednio cenę książki[1]; bądź też—stypendjów udzielanych na czas opracowywania książki, a wtedy sprawa jej wydania nie wchodziła w zakres dalszej pomocy Funduszu.

W zakresie *teatru* subwencjonowano przedewszystkiem instytucje o charakterze szkół teatralnych oraz zespoły, prowadzące sceny eksperymentalne. Pozatem udzielano zasiłków teatrom objazdowym oraz teatrom dla młodzieży, wpływając zarówno na podniesienie poziomu repertuaru, jak i na obniżenie cen biletów, a przez to na udostępnienie teatru najszerszym warstwom. Jednym z warunków subwencyj było wystawianie sztuk o wyższym poziomie artystycznym ze specjalnem uwzględnieniem autorów polskich.

W dziedzinie *muzyki* zasiłki skierowano przedewszystkiem na prace twórcze kompozytorów, najznaczniejsze sumy przeznaczając na wyda-

[1] Książki wydane w ten sposób dostarczane były bezpłatnie do dyspozycji Funduszu Kultury w ilości 10% nakładu. W ten sposób Fundusz Kultury otrzymał dotychczas 1920 egzemplarzy siedmiu książek, których wartość rynkowa wynosi 14.210 zł

wanie ich dzieł oraz na wydawnictwa z zakresu teorji muzyki. Popierając dążenia kompozytorów do oparcia twórczości na tradycjach rodzimych, wspomagano pozatem prace, poświęcone dawnej muzyce polskiej, niemniejszą pomoc okazując związkom chóralnym, uprawiającym tradycje pieśni polskiej, zwłaszcza pieśni ludowej. Wreszcie od subwencjonowanych stowarzyszeń, organizujących koncerty, wymagano stale umieszczania w repertuarze utworów współczesnej muzyki polskiej. Popieranie chórów, zwłaszcza w wyjazdach na prowincję, popieranie ruchu koncertowego, koncertów dla młodzieży, udzielanie zasiłków na zakup nut i instrumentów muzycznych dla instytucyj muzycznych, w szczególności dla szkół muzycznych w miastach, gdzie niema konserwatorjów państwowych, oraz na wydawanie materjału nutowego — miało ponadto na celu podniesienie kultury muzycznej społeczeństwa, a zatem i stworzenie warunków do powiększenia zastępu odbiorców muzyki. Pewne sumy zużyte były na stypendja dla młodych muzyków.

W dziedzinie *plastyki* popierano przedewszystkiem twórczość artystów (malarzy, rzeźbiarzy, grafików i artystów, pracujących w zakresie sztuki stosowanej).

Drugim działem subwencyj w tej dziedzinie był zakup zbiorów, sprawa szczególniej ważna wobec braku szerszej ogólno-polskiej polityki muzealnej, wskutek czego twórczość plastyczna w Polsce narażona jest na niebezpieczeństwo zerwania ciągłości prac artystycznych. Poza nabywaniem poszczególnych dzieł sztuki do muzeów kupowano kolekcje, charakteryzujące całokształt twórczości wielkich artystów, stwarzając przez to ośrodki badań nad ich twórczością i zapobiegając rozpraszaniu się ich dzieł. Ponadto rozpoczęto gromadzenie zbiorów dla dwóch instytucyj, których brak w Polsce dotkliwie się odczuwał, stwarzając podstawy Gliptoteki i Centralnego Muzeum Etnograficznego (zbiory sztuki ludowej).

We wszystkich dziedzinach sztuki Komitet Funduszu dążył, jak to już wyżej zaznaczono, do udzielania przedewszystkiem pośredniej pomocy artystom przez stwarzanie odpowiednich warunków pracy drogą subwencjonowania społecznych instytucyj wydawniczych, popierania najpoważniejszych czasopism literackich, muzycznych i plastycznych, tworzenia zbiorów, mogących służyć artystom za wzór do pracy, wreszcie drogą wspomagania instytucyj, szerzących kult pewnej dziedziny sztuki (towarzystw śpiewaczych, teatrów i pracowni

eksperymentalnych). Pomoc bezpośrednia polegała na udzielaniu zasiłków i stypendjów na określone prace indywidualne; stypendja te tworzyły dział bardzo obszerny, gdyż o ile w nauce wybitni twórcy mogą liczyć częściowo na stanowiska w wyższych uczelniach, o tyle w sztuce, poza konserwatorjami i szkołami sztuk pięknych, niema odpowiedniej liczby takich stanowisk. Dlatego wśród stypendjów artystycznych nie można było ograniczyć się do młodszych pracowników, lecz należało szerzej uwzględnić wspomaganie prac artystów starszych.

Natomiast, podobnie jak w nauce, unikano udzielania zasiłków instytucjom i stowarzyszeniom wyłącznie zawodowym, trzymając się zasady, że celem Funduszu jest popieranie *twórczości* naukowej i artystycznej.

Ogólny plan rozdziału zasiłków na wszystkie dziedziny sztuki uwidoczniony jest w poniższych tablicach; szczegółowe dane umieszczono w spisach, podanych dalej.

2. TABLICE PODZIAŁU STYPENDJÓW I ZASIŁKÓW

TABLICA I

PODZIAŁ ZASIŁKÓW WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH PRACY ARTYSTYCZNEJ

FORMY ORGANIZACYJNE PRACY ARTYSTYCZNEJ	Zasiłki na inwestycje i prowadzenie instytucyj artystycznych	Zasiłki na działalność wydawniczą	Zasiłki i stypendja na prace artystyczne	Razem	Liczba instytucyj i osób
	złotych				
Towarzystwa i instytucje artystyczne ogólne	657.100,—	130.000,—	—	787.100,—	23
Instytucje i komitety wydawnicze . .	—	207.000,—	—	207.000,—	7
Artyści	—	77.565,—	733.609,—	811.174,—	199
Zakup zbiorów . .	579.000,—	—	—	579.000,—	6
Razem. . . .	1.236.100,—	414.565,—	733.609,—	2.384.274,—	235

TABLICE II, III i IV
PODZIAŁ ZASIŁKÓW WEDŁUG DZIAŁÓW SZTUKI

DZIAŁY SZTUKI	Zasiłki na inwestycje i prowadzenie instytucyj artystycznych	Zasiłki na działalność wydawniczą	Zasiłki i stypendja na prace artystyczne	Razem
	złotych			
Literatura	—	228.565,—	141.550,—	370.115,—
Teatr	219.000,—	—	20.400,—	239.400,—
Muzyka	188.100,—	139.000,—	194.425,—	521.525,—
Plastyka	250.000,—	47.000,—	377.234,—	674.234,—
Zakup zbiorów	579.000,—	—	—	579.000,—
Razem	1.236.100,—	414.565,—	733.609,—[1]	2.384.274,—

PODZIAŁ SUM PRZYZNANYCH NA PRACE ARTYSTYCZNE (STYPENDJA I ZASIŁKI)

DZIAŁY SZTUKI	1928/29		1929/30		1930/31		Razem	
	L. zasiłków	Suma w złotych	L. zasiłków	Suma w złotych	L. zasiłków	Suma w złotych	L. zasiłków	Suma w złotych
Literatura	17 (1)[2]	44.650,—	13 (1)	55.900,—	16 (4)	41.000,—	46 (6)	141.550,—
Teatr . .	1 (1)	10.000,—	—	—	3 (3)	10.400,—	4 (4)	20.400,—
Muzyka .	30 (4)	61.650,—	27 (3)	65.050,—	38 (7)	67.725,—	95 (14)	194.425,—
Plastyka	28 (12)	79.180,—	43 (17)	157.854,—	55 (18)	140.200,—	126 (47)	377.234,—
Razem .	76 (18)	195.480,—	83 (21)	278.804,—	112 (32)	259.325,—	271 (71)	733.609,—[1]

PODZIAŁ WYDAWNICTW

DZIAŁY SZTUKI	książki		czasopisma		nuty	
	L. dzieł	L. tomów	L. tytuł	L. zesz.	L. tytuł.	L. zesz.
Literatura.	11	11	2	16	—	—
Muzyka	2	2	1	11	29	34
Plastyka	—	—	3	42	—	—
Razem. . . .	13	13	6	69	29	34

[1] Z sumy tej nie podjęto 18.000 zł. [2] Liczby w nawiasach dotyczą stypendjów zagranicznych.

3. LITERATURA

A. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM, REDAKCJOM I OSOBOM NA CELE WYDAWNICZE

INSTYTUT POPIERANIA POLSKIEJ TWÓRCZOŚCI LITERACKIEJ W WARSZAWIE

Dnia 14. V. 30. . . . . przyznano zł. 50.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 2.987,63

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa i działalność związana z celami Instytutu

Zużycie zasiłku:

Wydano wybór poezyj Marjana Piechala p. t. „Elegje całopalne" (por. Spis poz. 135). Przygotowuje się do druku wybór dramatów Andrzeja Rybickiego i przekład „Szkiców" Emersona, wybór pism krytyczno-literackich Sygietyńskiego i Kołaczkowskiego, monografję Kołaczkowskiego o Ryszardzie Wagnerze, jako poecie, „Studja literackie" Wacława Borowego, tom przekładów „Bylin ruskich" dokonanych przez T. Łopalewskiego, wydanie pism pośmiertnych T. Micińskiego, których tom I p. t. „Lucyfer" wydany został przez Instytut w r. 1931 (por. Spis poz. 134).

REDAKCJA CZASOPISMA „PAMIĘTNIK WARSZAWSKI" W WARSZAWIE

Dnia 13. X. 28 i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 91.000,—
wypłacono „ 91.000,—
wydano „ 91.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie i wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

Wydano od kwietnia r. 1929 do stycznia 1930 r. 4 zeszyty kwartalnika pod red. W. Berenta i od kwietnia r. 1930 do stycznia r. 1931 8 zeszytów (w tem 1 podwójny) miesięcznika pod red. L. H. Morstina (por. Spis poz. 144).

REDAKCJA CZASOPISMA „ŹRÓDŁA MOCY" W WILNIE

Dnia 25. II. 29 i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

Wydano 3 zeszyty czasopisma (5, 6, i 7) oraz 2 tomy Bibljoteki „Źródeł Mocy" (Nr. 2 i 3) z pracami prof. St. Pigonia „Do źródeł „Dziadów" kowieńsko-wileńskich" i W. Piotrowicza „Z zagadnień wyznaniowych w Polsce" (por. Spis poz. 146, 136, 137).

BARTKIEWICZ ZYGMUNT, Brwinów

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 7.000,—
wypłacono „ 7.000,—
wydano „ 7.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Honorarjum za tom utworów

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano „Trzy opowieści" (por. Spis poz. 128). Cena egz. zł. 6,50. 500 egz. dostarczono bezpłatnie Funduszowi Kultury Narodowej.

BERENT WACŁAW, Warszawa

Dnia 14. V. 30. . . . . przyznano zł. 32.000.—

Przeznaczenie zasiłku:

Honorarjum za zbiorowe wydanie dzieł

Zużycie zasiłku:

W. Berent nie skorzystał z subwencji.

BRODOWSKI FELIKS, Warszawa

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5 000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie zbioru nowel p. t. „Wspomnienia"

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania tomu oraz honorarjum autorskie. Książkę wydano w r. 1930 (por. Spis poz. 129). Cena egz. zł. 3,50.

DUNIN KOZICKA MARJA, Warszawa

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 3.565,—
wypłacono „ 3.565,—
wydano „ 3.565,—

Przeznaczenie zasiłku:

Częściowe pokrycie kosztów II-go wydania książki „Burza od Wschodu"

Zużycie zasiłku:

Do 3.000 egz. II-go wydania książki dodano po 24 wkładki z fotografjami (por. Spis poz. 130). 300 egz. dostarczono bezpłatnie Funduszowi Kultury Narodowej.

GÓRSKI ARTUR, Warszawa

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 6.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Honorarjum za wydanie tomu pism „Glossy o ludziach i ideach" oraz przekładu „Sag islandskich"

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano „Glossy o ludziach i ideach" (por. Spis poz. 131). Cena egz. zł. 10. W r. 1931 wydano „Sagę o Gislim wyjętym z pod prawa i inne sagi islandzkie" (por. Spis poz. 132). Cena egz. zł. 10,80. Po 200 egz. obu książek dostarczono bezpłatnie Funduszowi Kultury Narodowej.

KORYCKI WŁADYSŁAW, Warszawa

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 8.000,—
wypłacono „ 8.000,—
wydano „ 8.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

II-gie wydanie „Medytacyj" Marji Grossek-Koryckiej

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano tom pod nowym tytułem „O supremacji zła" (por. Spis poz. 133). Cena egz. 5 zł. 320 egz. dostarczono bezpłatnie Funduszowi Kultury Narodowej.

MICIŃSKA MARJA, Warszawa

Dnia 2. VI. 28. . . . . przyznano zł. 8.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie pism pośmiertnych Tadeusza Micińskiego (honorarjum dla rodziny autora)

Zużycie zasiłku:

W r. 1931 wydany został tom I Pism pośmiertnych T. Micińskiego p. t. „Lucyfer" (por. Spis poz. 134). 200 egz. dostarczono bezpłatnie Funduszowi Kultury Narodowej.

SZANIAWSKI JERZY, Zegrzynek

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 8.000,—
wypłacono. „ 8.000,—
wydano „ 8.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Honorarjum za wydanie tomu utworów dramatycznych

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano 3 komedje: „Adwokat i róże", „Żeglarz" i „Ptak" (por. Spis poz. 139). Cena egz. zł. 6,50. 200 egz. dostarczono bezpłatnie Funduszowi Kultury Narodowej. Za tom ten autor otrzymał w r. 1930 Państwową Nagrodę Literacką.

B. STYPENDJA I ZASIŁKI NA PRACE ARTYSTYCZNE Z ZAKRESU LITERATURY

Z ogólnej liczby 46 stypendjów i zasiłków udzielonych 36-u osobom w latach 1928 — 31 6-u literatów wyjechało zagranicę na studja nad współczesną kulturą duchową Europy Zachodniej oraz nad emigracją polską na Zachodzie, 30 zaś stypendystów krajowych (w tem 3-ch przez 3 okresy stypendyjne, 4-ch przez 2 okresy) poświęcało się twórczej pracy literackiej lub studjom archiwalnym i bibljotecznym, pozostającym w związku z ich pracami literackiemi.

W okresie sprawozdawczym literaci, korzystający z zasiłków i stypendjów Funduszu Kultury Narodowej, wydali 15 prac. Jeden z nich (Jan Wiktor) otrzymał w tym okresie nagrodę Związku Literatów Krakowskich za rok 1930, drugi (Gustaw Morcinek) — nagrodę konkursową Śląskiego Związku Literackiego w Katowicach w r. 1931.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW LITERATÓW

EDWARD KOZIKOWSKI korzystał z dwukrotnego stypendjum krajowego od kwietnia r. 1929 do kwietnia r. 1930.

W tym okresie stypendysta przygotował do druku i wydał tom poezyj p. t. „W towarzystwie wierzby" oraz wykończył tom poezyj p. t. „Pięciokłos". Ponadto prowadził badania historyczne nad działalnością arjan w Polsce jako wstęp do napisania powieści o arjanach.

Stypendjum w og. sumie zł. 2.800 zużył na pokrycie kosztów utrzymania w kraju.

GUSTAW MORCINEK korzystał ze stypendjum krajowego od lipca r. 1930 do lutego r. 1931.

W okresie korzystania ze stypendjum stypendysta wyjeżdżał na 6 tygodni do Poznania i na 2 tygodnie do Wilna, celem zetknięcia się z przedstawicielami litera-

tury współczesnej i poznania wymienionych ośrodków kulturalnych. Ponadto zwiedzał kopalnie węgla w Zagłębiu górnośląskiem oraz przewędrował Beskidy śląskie, zachodnią Słowaczyznę i Orawę, celem zebrania materjału do powieści regjonalnej o Ondraszku, zbójniku śląskim. W tym samym celu korzystał w Bibljotece sejmowej w Katowicach i Bibljotece Raczyńskich w Poznaniu z materjałów do historji wierzeń w czary i czarownice w Polsce i w Niemczech. Ponadto wydał powieść p. t. „Byli dwaj bracia" oraz zebrał materjał i naszkicował libretto do opery p. t. „Ondraszek" Feliksa Nowowiejskiego, napisał powieść p. t. „Ondraszek" i powieść z życia współczesnego nauczycielstwa szkół powszechnych p. t. „Wyorane kamienie". Jednocześnie kierował redakcją kwartalnika regjonalnego Zaranie Śląskie, w którym zostały umieszczone jego nowela p. t. „Chleb na kamieniu" oraz fragmenty z powieści p. t. „Wyrąbany chodnik" (powieść w druku). Powieść ta otrzymała pierwszą nagrodę na konkursie Śląskiego Związku Literackiego w r. 1931. Prócz tego napisał nowelę p. t. „Sześć dni", dramat p. t. „Dłonie" (na konkurs Sekcji Teatrów Ludowych w Katowicach) i nowelę p. t. „Na wieży", odznaczoną drugą nagrodą na V konkursie literackim „Żołnierza Polskiego" w Warszawie. W teatrze polskim w Katowicach odegrano jego legendę sceniczną p. t. „Sen nocy wigilijnej", poprzednio zaś fragment sceniczny p. t. „Wiara".

Stypendjum w og. sumie 2.800 zł. zużył na pokrycie kosztów utrzymania w kraju.

SPIS DRUKOWANYCH PRAC STYPENDYSTÓW LITERATÓW

1. Józef Gałuszka. Głosy ziemi (zbiór poezyj). Warszawa, 1930.
2. Edward Kozikowski. W towarzystwie wierzby (zbiór poezyj). Poznań, 1929.
3. Tadeusz Łopalewski. Żołnierz i kobieta (zbiór nowel). Wilno, 1931.
4. Tadeusz Łopalewski. Adam (nowela drukowana w Pamiętniku Warsz., 1931).
5. Gustaw Morcinek. Byli dwaj bracia (powieść). Poznań, 1930.
6. Gustaw Morcinek. Chleb na kamieniu (nowela drukowana w Zaraniu Śląskiem, 1931, a także w Pamiętniku Warsz., 1931).
7. Gustaw Morcinek. Wyrąbany chodnik (fragmenty powieści drukowane w Zaraniu Śląskiem, 1931).
8. Marjan Piechal. Szkice z zakresu poetyki (drukowane w Pamiętniku Warsz., 1930—31).
9. Marjan Piechal. Elegje całopalne (zbiór poezyj). Warszawa, 1931.
10. Marjan Piechal. Rozmowy o pacyfizmie (zbiór wywiadów). Warszawa, 1930.
11. Stanisław Wasylewski. Na końcu języka (szkice literackie). Poznań, 1930.
12. Jan Wiktor. Gołębie przy kościele. Kraków, 1929.
13. Jan Wiktor. Zwarjowane miasto (powieść). Kraków, 1931.
14. Juljan Wołoszynowski. Rok 1863 (powieść). Poznań, 1931.
15. Stanisław Wyrzykowski. Moskiewskie gody (powieść w 2 tomach). Warszawa, 1930.

SPIS STYPENDYSTÓW LITERATÓW [1]

1928/1929

Bujnicki Teodor (K)
Dunin-Kozicka Marja (K)
Gałuszka Józef (K)
Kossowski Jerzy (Z)

[1] Literą (K) oznaczono stypendjum krajowe, literą (Z) — zagraniczne.

Kozikowski Edward (K)
Lange Antoni (K)
Łopalewski Tadeusz (K)
Orkan Smreczyński Władysław (K)
Parandowski Jan (K)
Piechal Marjan (K)
Różycki Zygmunt (K)
Rybicki Andrzej (K)
Serafinowicz Leszek (Lechoń) (K)
Wagner Tadeusz (K)
Wiktor Jan (K)
Wołoszynowski Juljan (K)
Wyrzykowski Stanisław (K)

1929/1930

Bartkiewicz Zygmunt (K)
Borowa Stanisław (K)
Horzyca Wilam (Z)
Kozikowski Edward (K)
Łopalewski Tadeusz (K)
Orkan Smreczyński Władysław (K)
Parandowski Jan (K)
Pawłowicz Bohdan (K)
Piechal Marjan (K)
Rybicki Andrzej (K)
Wasylewski Stanisław (K)
Wiskowska Zaniewicka Zofja (K)
Wołoszynowski Juljan (K)

1930/1931

Bąk Stefan (K)
Boyé Edward (K)
Brodowski Feliks (K)
Hulewicz Witold (Z)
Kruszewska Felicja (K)
Kubisz Paweł (Z)
Kuczyński Stefan (K)
Łopalewski Tadeusz (K)
Miller Edmund (K)
Morcinek Gustaw (K)
Piechal Marjan (K)
Polewka Adam (Z)
Saliński Stanisław (K)
Sebyła Władysław (Z)
Strzałkowski Wiesław (K)
Wołoszynowski Juljan (K)

4. TEATR

A. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM

W okresie sprawozdawczym udzielono 11 zasiłków 8 zrzeszeniom teatralnym. Zasiłki Funduszu Kultury Narodowej umożliwiały podniesienie poziomu artystycznego repertuaru oraz popularyzowanie teatru wśród młodzieży i szerokich mas przez obniżanie cen biletów i udostępnianie przez to teatru warstwom niezamożnym, zwłaszcza na prowincji.

TEATR REGJONALNY Z PŁOCKA

Dnia 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie teatru i objazd po kraju ze sztuką „Wesele na Kurpiach"

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo wydatki teatru od 1. V. 1929 r. do 1. X. 1929 r. „Wesele na Kurpiach" grano w 66 miejscowościach (głównie w Małopolsce Wschodniej i Wielkopolsce oraz dłuższy czas na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu). Kierownikiem zespołu był T. Skarzyński.

TEATR „SCENA NOWA" W POZNANIU

Dnia 2. VI. 28. . . . . przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie teatru

Zużycie zasiłku:

Korzystając z zasiłku, zespół dał 41 przedstawień w 12 miastach (głównie Wielkopolski) podczas objazdu artystycznego w czasie od 29. IV. do 24. VI. 1928 r. Grano „Sen" Kruszewskiej, „Śnieg" Przybyszewskiego, „Łyżki i księżyc" Zegadłowicza oraz „Maski" Crommelyncka. Kierownikami zespołu byli J. Kochanowicz i E. Wierciński.

TEATR MIEJSKI W TORUNIU

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 20.000,—
wypłacono „ 20.000,—
wydano „ 20.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie teatru

Zużycie zasiłku:

Zasiłek zużyto na częściowe pokrycie wydatków w sezonie od 14. IX. 1929 do 20. VIII. 1930 r. W okresie tym dano 292 przedstawienia, wystawiono 40 sztuk, w tem 17 autorów polskich (m. in. „Kordjana" Słowackiego, „Królewskiego Jedynaka" Rydla, „Szczęście Frania" Perzyńskiego). Widzów było przeszło 85.000. Ceny miejsc od 20 gr. do zł. 6.30.

TEATR „JASKÓŁKA" W WARSZAWIE

Dnia 28. I. 30, 14. V. 30 i 2. III. 31. . . . . przyznano zł. 75.000,—
wypłacono „ 75.000,—
wydano „ 75.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie teatru

Zużycie zasiłku:

Z zasiłku pokryto wydatki teatru w sezonach 1929/30 i 1930/31 (do 1. IV. 1931 r.). W sezonie 1929/30 wystawiono 9 sztuk przeznaczonych dla dzieci. Dano 67 przedstawień. Widzów było 19.715

(w tem większość dzieci). W sezonie 1930/31 (do 1. IV. 1931) wystawiono „Powrót posła" Niemcewicza, „Szczęście Frania" Perzyńskiego oraz kilka widowisk dla młodzieży i dzieci, dając 68 przedstawień. Widzów było 19.412 (w tem większość dzieci). Ceny biletów od 30 gr. do 3 zł. Część biletów rozdano bezpłatnie wśród młodzieży szkolnej i żołnierzy. Kierowniczką teatru była H. Starska.

TEATR „PLACÓWKA ŻYWEGO SŁOWA" W WARSZAWIE

Dnia 2. VI. 28 i 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 49.000,—
wypłacono „ 49.000,—
wydano „ 49.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie teatru

Zużycie zasiłku:

W okresie od 1. IV. do 20. VII. 1928 r. dano 68 przedstawień, przeważnie dla młodzieży szkolnej, w Warszawie i w 19 miejscowościach na prowincji (w Poznańskiem i na Śląsku). Inscenizowano pieśni ludowe i drobne utwory A. Górskiego, Kraszewskiego, Lenartowicza, Mickiewicza, Norwida i Wyspiańskiego. Ceny biletów od 20 do 50 gr. Widzów przeszło 30.000. Sezon następny rozpoczęto 5. X. 1928 r. Do 31. III. 1929 wystawiono 10 sztuk, w tem „Wandę" Norwida, „Śluby" A. Górskiego, „Wilki" Romain Rollanda, „Oberżystkę" Goldoniego i dano 4 przedstawienia składane. Ogółem dano 152 przedstawienia. z tego 15 na prowincji (w Łodzi, Łowiczu, Piotrkowie i Radomiu). Ceny biletów od 50 gr. do 5 zł. Widzów 53.607. Ponadto przygotowano inscenizację „Powsinogów Beskidskich" Zegadłowicza, z któremi objechano kresy wschodnie. Kierownikami zespołu byli J. Górska i M. Szpakiewicz.

TEATRY MIEJSKIE ZWIĄZKU ARTYSTÓW SCEN POLSKICH W WILNIE

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000.—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie teatrów

Zużycie zasiłku:

Zasiłek zużyto całkowicie na częściowe pokrycie kosztów wystawienia w teatrze na Pohulance sztuki W. Bogusławskiego „Krakowiacy i Górale". Grano ją 28 razy, frekwencja wynosiła 16.474 osoby. Kierownikiem teatrów był A. Zelwerowicz.

ZESPÓŁ „REDUTA" W WILNIE

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 50.000,—
wypłacono „ 50.000,—
wydano „ 50.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zorganizowanie i prowadzenie Instytutu Reduty

Zużycie zasiłku:

Instytut otwarto 25. VII. 1929 r. w Wilnie. Program prac objął przedmioty zawodowe i dopełniające, zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Celem pracy jest:„ stworzenie aktora nowej formacji oraz stworzenie nowej organizacji pracy w teatrze". Instytut miał w r. 1929/30 11 słuchaczy (5 kobiet i 6 mężczyzn). Większość otrzymywała stypendja i mieszkała w 2 bursach Instytutu. Od 3. I do 31. III. 1930 r. i od 1. V. do 31. VII. 1930 r. słuchacze Instytutu brali udział w podróżach objazdowych Reduty, grając przygotowane w Wilnie role w sztukach: „Marja Stuart" Słowackiego, „Świerszcz za kominem" Dickensa, „Kres wędrówki" Sheriffa, „Magja" Chestertona i „Ciotunia" Fredry, oraz odbywając praktykę administracyjną, gospodarczą i techniczną. Od września 1930 r. prawie wszyscy zaangażowali się do teatrów na praktykę. W marcu 1931 r. przeniesiono Instytut do Warszawy. Z zasiłku pokrywano wszystkie wydatki Instytutu (lokal, światło i opał, stypendja słuchaczy, koszty utrzymania burs, bibljoteki i archiwum, koszty organizacyjne i reprezentacyjne, koszty przewozu mebli i urządzeń Instytutu z Wilna do Warszawy oraz komorne lokalu warszawskiego).

B. STYPENDJA I ZASIŁKI NA PRACE ARTYSTYCZNE Z ZAKRESU TEATRU

W okresie sprawozdawczym Fundusz Kultury Narodowej przyznał cztery stypendja na studja z zakresu teatrologji zagranicą: w r. 1928/29 Antoniemu Piekarskiemu na zorganizowanie i prowadzenie instruktoratu teatralnego dla robotników Polaków we Francji, w r. 1930/31— Antoniemu Bohdziewiczowi na studja we Francji i Niemczech nad reżyserją i techniką sztuki filmowej, Wacławowi Radulskiemu na studja w Austrji, Francji, Niemczech i Włoszech nad organizacją prac reżyserskich w teatrach europejskich i na poznanie zbiorów i metod pracy w szkołach teatralnych i seminarjach teatrologicznych przy uniwersytetach oraz Stanisławowi Śliwińskiemu na studja we Włoszech w zakresie sztuki dekoratorskiej.

5. MUZYKA

A. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM

W okresie sprawozdawczym przyznano 21 zasiłków 15 instytucjom; z tego 17 zasiłków 12 instytucjom na inwestycje artystyczne, orga-

nizacje chórów, koncertów, objazdów i t. p. oraz 4 zasiłki 4 instytucjom na cele wydawnicze.

KOMITET WYDAWNICZY DZIEŁ Ś. P. KS. E. GRUBERSKIEGO W CZERWIŃSKU

Dnia 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 4.000,—
wypłacono „ 4.000,—
wydano „ 1.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydanie utworów muzycznych ks. Gruberskiego

Zużycie zasiłku:

W r. 1929 wydano kantatę p. t. „Synkowie moi", w r. 1930 — „Responsoria na Boże Ciało" (por. Spis poz. 151 i 150); w przygotowaniu kantata p. t. „Pogrzeb Kościuszki".

KOMITET ORGANIZACYJNY KONCERTÓW SZKOLNYCH W KRAKOWIE

Dnia 14. V. 30. . . . . przyznano zł. 1.500,—
wypłacono „ 1.500,—
wydano „ 1.500,—

Przeznaczenie zasiłku:

Bezpłatne koncerty dla młodzieży szkolnej

Zużycie zasiłku:

W okresie od 8. XI. 1930 do 24. I. 1931 r. urządzono 4 koncerty dla młodzieży, poświęcone twórczości Bacha i Haendla, Beethovena, Haydna i Mozarta. Słuchaczy było przeszło 3.000.

KONSERWATORJUM TOWARZYSTWA MUZYCZNEGO W KRAKOWIE

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 4.000,—
wypłacono „ 4.000,—
wydano „ 4.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup nut do bibljoteki Konserwatorjum

Zużycie zasiłku:

Nabyto szereg utworów kameralnych i kilkadziesiąt zeszytów nut dla orkiestry symfonicznej i dętej oraz dla chórów.

POLSKIE TOWARZYSTWO MUZYCZNE WE LWOWIE

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Organizowanie koncertów symfonicznych i oratoryjnych

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo wydatki, związane z urządzeniem 5 koncertów symfonicznych i oratoryjnych, na których wykonano m. in. Kodaly'ego „Psalmus Hungaricus", Honeggera „Król Dawid", Szymanowskiego „Stabat Mater".

STOWARZYSZENIE MŁODYCH MUZYKÓW POLAKÓW W PARYŻU

Dnia 25. II. 29. i 14. V. 30. . . . . przyznano zł. 15.000,—
wypłacono „ 15.000,—
wydano „ 15.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zaspokojenie bieżących potrzeb Stowarzyszenia

Zużycie zasiłku:

Zasiłek zużyto do 24. XII. 1930 r. na pożyczki i zasiłki dla członków Stowarzyszenia, na częściowe opłacenie lokalu, zakup płyt gramofonowych, książek i nut do bibljoteki Stowarzyszenia i t. p. W szczególności pomagano członkom w przygotowywaniu materjału nutowego, wynajmowaniu fortepianów i nabywaniu biletów na koncerty.

WIELKOPOLSKI ZWIĄZEK KÓŁ ŚPIEWACZYCH W POZNANIU

Dnia 13. X. 28 i 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 70.000,—
wypłacono „ 70.000,—
wydano „ 70.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydatki związane z działalnością Związku oraz z urządzeniem Wszechsłowiańskiego Zjazdu Śpiewaczego i Festivalu Muzyki Polskiej w Poznaniu w maju r. 1929

Zużycie zasiłku:

Zasiłek zużyto na organizację Wszechsłowiańskiego Zjazdu Śpiewaczego i Festivalu Muzyki Polskiej podczas Powszechnej Wystawy Krajowej w maju r. 1929, na wydanie Pamiętnika Zjazdu, na druk nut dla chórów oraz na pokrycie kosztów udziału orkiestry Filharmonji Warszawskiej w Festivalu.

STOWARZYSZENIE KOMPOZYTORÓW POLSKICH W WARSZAWIE

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 40.000,—
wypłacono „ 31.380,—
wydano „ 31.380,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa muzyczne

Zużycie zasiłku:

Dotychczas pokryto koszty wydania 6 dzieł muzycznych: 2 utworów fortepianowych Cz. Marka, 1 utworu orkiestrowego L. M. Ro-

gowskiego, 1 poematu symfonicznego L. Różyckiego, 2 poematów symfonicznych P.Rytla (por. Spis poz. 156, 157, 166, 169, 170 i 171); ponadto przygotowuje się wydanie koncertu skrzypcowego E. Młynarskiego.

STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW DAWNEJ MUZYKI W WARSZAWIE

Dnia 2. VI. 28 i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 55.000,—
wypłacono „ 55.000,—
wydano „ 47.070,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie chóru oraz wydawanie dzieł mistrzów dawnej muzyki i „Kwartalnika Muzycznego"

Zużycie zasiłku:

Stowarzyszenie utrzymywało i kształciło chór, który brał udział w audycjach i koncertach Stowarzyszenia, organizowanych przeciętnie dwa razy na miesiąc (w okresie korzystania z zasiłku audycyj takich było 51). Wydano 10 zeszytów utworów dawnych kompozytorów polskich XVI i XVII w.: Anonima z XVI w., Gorczyckiego, Mielczewskiego (2), Pękiela, Jacka Różyckiego (2), S. Szarzyńskiego (2) i Wacława z Szamotuł, oraz 11 zeszytów „Kwartalnika Muzycznego", zawierających około 60 obszernych rozpraw i około 200 recenzyj (por. Spis poz. 148, 149, 159, 160, 165, 167, 168, 173, 174, 177 i 143) Ponadto kupiono do bibljoteki nut za zł. 1.348.

TOWARZYSTWO ŚPIEWACZE „HARFA" W WARSZAWIE

Dnia 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 6.000,—
wypłacono „ 6.000,—
wydano „ 5.765,33

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup nut i urządzanie koncertów propagandowych na prowincji

Zużycie zasiłku:

Zasiłek zużyto na kupno nut i przepisanie kompletów pieśni na chóry oraz na pokrycie niedoboru przy urządzeniu 2 koncertów pieśni polskiej w Wilnie w dn. 23 i 24 listopada r. 1929.

TOWARZYSTWO ŚPIEWACZE „POLSKA KAPELA LUDOWA" W WARSZAWIE

Dnia 13. X. 28 i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 30.600,—
wypłacono „ 17.000,—
wydano „ 17.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie chóru

Zużycie zasiłku:

W okresie korzystania z zasiłku chór brał udział w 30 koncertach w Warszawie i w Festivalu Muzyki Polskiej w Poznaniu. Z waż-

niejszych utworów wykonano oratorja: „Stabat Mater" Astorga, „Magnificat" Bacha i „Mesjasz" Haendla; ponadto „Słońce" Kazury oraz szereg pieśni ludowych polskich i włoskich w opracowaniu kompozytorów współczesnych.

TOWARZYSTWO WYDAWNICZE MUZYKI POLSKIEJ W WARSZAWIE

Dnia 13. X. 28 i 14. V. 30. . . . . przyznano zł. 55.000,—
wypłacono „ 55.000,—
wydano „ 40.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Wydawnictwa

Zużycie zasiłku:

Towarzystwo wydało w dziale muzyki kameralnej 2 utwory: Statkowskiego i Lefelda; w dziale muzyki instrumentalnej—6 utworów: Andrzejowskiego, Łabuńskiego, Melcera, Pankiewicza (2) i Szeluty; w dziale muzyki wokalnej — 5 zeszytów pieśni: Moniuszki (2), Maklakiewicza, Pankiewicza i Szeligowskiego. Ponadto z zakresu teorji muzyki wydano 2 dzieła: Rytla „Harmonję" i Tołwińskiego „Akustykę muzyczną" (por. Spis poz. 172, 152 i 153; 147, 154, 158, 163, 164 i 176; 161, 162, 155, 163 i 175; 138 i 140). W przygotowaniu „Instrumentoznawstwo" K. Sikorskiego.

CHÓR „ECHO" W WILNIE

Dnia 13. X. 28 i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 12.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 7.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Dalsza organizacja i prowadzenie chóru, w szczególności zaś urządzanie koncertów na prowincji

Zużycie zasiłku:

W okresie korzystania z zasiłku od 15. X. 1928 r. do 1. IV. 1931 r. chór występował 62 razy w Wilnie i 20 razy w 14 miejscowościach na prowincji na Kresach Wschodnich. Ponadto zakupiono nuty do bibljoteki chóru.

CHÓR KOŚCIELNY BAZYLIKI KATEDRALNEJ WILEŃSKIEJ W WILNIE

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prowadzenie chóru

Zużycie zasiłku:

Zasiłek zużyto na koszty prowadzenia chóru od 1. XI. 1928 r. do 1. V. 1929 r.

KONSERWATORJUM MUZYCZNE W WILNIE

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 14.000,—
wypłacono „ 14.000,—
wydano „ 14.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup 3 fortepianów oraz nut do bibljoteki Konserwatorjum

Zużycie zasiłku:

Nabyto 3 fortepiany i nuty.

WILEŃSKIE TOWARZYSTWO FILHARMONICZNE W WILNIE

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 5.000,—
wypłacono „ 5.000,—
wydano „ 5.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Organizowanie koncertów symfonicznych i zakup nut do Bibljoteki Towarzystwa

Zużycie zasiłku:

Urządzono w czasie od października 1928 r. do końca maja 1929 r. 9 koncertów symfonicznych i 8 koncertów solistów. Prócz tego zakupiono do bibljoteki 19 dzieł symfonicznych.

B. STYPENDJA I ZASIŁKI NA PRACE ARTYSTYCZNE Z ZAKRESU MUZYKI

W okresie sprawozdawczym dzięki 95 stypendjom udzielonym przez Fundusz Kultury 11-u stypendystów wyjechało zagranicę (z nich 3-ch na 2 okresy stypendyjne) w celu przeprowadzenia studjów teoretycznych oraz zaznajomienia się z ruchem koncertowym w wielkich ośrodkach muzycznych Europy. W kraju pracowało 50 stypendystów (z nich 10-u przez 3 okresy stypendyjne, 11-u zaś przez 2 okresy).

Z pośród stypendystów F. K. N. otrzymali nagrody: Ludomir Różycki— Państwową Nagrodę Muzyczną za rok 1929; Witold Maliszewski — Państwową Nagrodę Muzyczną za rok 1930; Jan Adam Maklakiewicz — nagrodę konkursową Filharmonji Warszawskiej; Antoni Szałowski, Stanisław Tawroszewicz, Władysław Wochniak i Tadeusz Zygadło — otrzymali nagrody Konserwatorjum Warszawskiego w r. 1930; Franciszek Jamry i Jadwiga Zwidrynówna — takież nagrody w r. 1931.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW MUZYKÓW

MICHAŁ KONDRACKI korzystał ze stypendjum zagranicznego we Francji od stycznia do października r. 1930.

Od stycznia do maja r. 1930 stypendysta pracował nad technicznem przygotowaniem poematu symfonicznego „Metropolis". W maju podczas wycieczki na Podhale zebrał materjały muzyczne, które następnie opracowywał, korzystając z nabywanych zagranicą wiadomości z zakresu techniki instrumentacyjnej. Napisał i zinstrumentował „Symfonję Tatrzańską" na nową orkiestrę (kwintet smyczkowy, pojedyńcze drzewo, blacha; symfonja była wykonana w Warszawie w r. 1930) i obraz symfoniczny „Na hali", oparty na wrażeniach z muzyki Podhala. Jednocześnie studjował muzykę górali sabaudzkich (z okolic Annecy i Grand'Chartreuse), ich starożytne pieśni i tańce (bourrée, pas de loup), dawne instrumenty (cornemuse, violon d'amour) oraz zwiedził muzea: Académie de l'art ancien savoyard i zabytki muzyki kościelnej w Saint-Jean-de-Maurienne. Od czerwca do października tegoż roku stypendysta był w Paryżu, nawiązując kontakt z dyrektorem paryskiej orkiestry symfonicznej, p. Monteux, który przyjął do wykonania jego symfonję „Metropolis". W Paryżu poznał nowe utwory Hindemitha, Honeggera, Nabokowa, Prokofiewa i Michalovici'ego. W ciągu kilkudniowego pobytu w Genewie oprócz poznania kilku nowych utworów R. Straussa i I. Strawińskiego, studjował w bibljotekach specjalnych. Napisał 3 artykuły do Kwartalnika Muzycznego. Z podróży przywiózł rozpoczęte Oratorjum na 4-o głosowy chór mieszany, które obecnie opracowuje.

Stypendjum w og. sumie 4.275 zł. wydał na	a) podróż	300 zł.
	b) studja	375 „
	c) utrzymanie	3.600 „
	Razem.	4.275 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 400 zł.

ANTONI SZAŁOWSKI przebył na studjach w kraju od grudnia r. 1929 do stycznia r. 1931, oraz na studjach we Francji od stycznia do lipca r. 1931.

W okresie korzystania ze stypendjum stypendysta ukończył klasę kompozycji (prof. K. Sikorskiego) w Państwowem Konserwatorjum Muzycznem w Warszawie i otrzymał dyplom z odznaczeniem. W czasie korzystania z dalszego stypendjum wykończył koncert fortepianowy z towarzyszeniem orkiestry (którego część była wykonana w Filharmonji na popisie Konserwatorjum) oraz napisał kilka drobnych utworów fortepianowych. W czasie pobytu zagranicą zaznajomił się z szeregiem nowych dzieł na koncertach w Paryżu, napisał „Sonnet" na głos, flet, skrzypce, klarnet, altówkę i celestę, wykonany na koncercie „Musique Moderne Polonaise" w dniu 17. III. 1931 w sali Chopina, oraz preludjum na skrzypce z fortepianem.

Przyznane stypendjum krajowe w og. sumie 1.350 zł. zużył na pokrycie kosztów utrzymania w ciągu 13 miesięcy w kraju.

Stypendjum zagraniczne w og. sumie 3.150 zł. wydał (do 1. IV 1931 r.) na:	a) drogę	181,50 zł.
	b) studja	215,— „
	c) pobyt i utrzymanie	1.426,— „
	Razem	1.822,50 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne w Paryżu wyniosło 480 zł.

SPIS STYPENDYSTÓW MUZYKÓW

1928/1929

Bułatówna Zofja (K)
Czuchowska Walentyna (K)
Dołżycki Adam (K)
Gadomski Henryk (K)
Geiger Wacław (K)
Geisler Tadeusz (K)
Jamry Franciszek (K)
Jeśman Zygmunt (K)
Kompowska Halina (K)
Kowalski Tadeusz (K)
Krukowski Stanisław (K)
Krzesiński Henryk (K)
Łosakiewicz Bohdan (K)
Maciejewski Roman (K)
Maklakiewicz Jan Adam (K)
Maliszewski Witold (K)
Morawski Eugenjusz (Z)
Ochlewski Tadeusz (Z)
Perkowski Piotr (K)
Pogorzelski Antoni (K)
Popławska Henryka (Z)
Różycki Ludomir (K)
Rutkowski Bronisław (Z)
Skrzyńska Anna (K)
Szałowski Antoni (K)
Szpinalski Leopold (K)
Wąsowicz Adam (K)
Wochniak Władysław (K)
Wojciechowska Zdzisława (K)
Zygadło Tadeusz (K)

1929/1930

Bułatówna Zofja (K)
Czuchowska Walentyna (K)
Gadomski Henryk (K)
Gadziński Wiktor (K)
Geiger Wacław (K)
Geisler Tadeusz (K)
Jamry Franciszek (K)
Jardel Bronisław (K)
Jaworska Józefa (K)
Jeśman Zygmunt (K)
Kondracki Michał (Z)
Kowalski Tadeusz (K)
Łosakiewicz Bohdan (K)
Maciejewski Roman (K)
Maliszewski Witold (K)
Morawski Eugenjusz (Z)
Perkowska Halina (K)
Podgórski Stanisław (K)
Pogorzelski Antoni (K)
Popławska Henryka (Z)
Skrzyńska Anna (K)
Szałowski Antoni (K)
Szpinalski Leopold (K)
Tawroszewicz Stanisław (K)
Wochniak Władysław (K)
Wojciechowska Zdzisława (K)
Zygadło Tadeusz (K)

1930/1931

Borzyk Konstanty (K)
Czuchowska Walentyna (K)
Fehérpataky Marja (K)
Gadejska Irena (K)
Geiger Wacław (K)
Geisler Tadeusz (K)
Jamry Franciszek (K)
Jeśman Zygmunt (K)
Kamionka Czesław (K)
Kondracki Michał (Z)
Korffówna Helena (K)
Koryciński Aleksander (K)
Kowalski Cezary (K)
Krügerówna Władysława (K)
Kugler Jan (K)
Łosakiewicz Bohdan (K)
Maklakiewicz Jan Adam (Z)
Makowicz Józef (K)

Niemczyk Wacław (Z)
Panufnik Tomasz (K)
Perkowska Halina (K)
Perkowski Piotr (Z)
Pietrzak Henryk (K)
Podgórski Stanisław (K)
Pogorzelski Antoni (K)
Protassewicz Zygmunt (Z)
Samelczak Józef (K)
Sikorski Kazimierz (Z)
Skrzyńska Anna (K)
Szałowski Antoni (Z)
Tawroszewicz Stanisław (K)
Warpechowska Helena (K)
Wiechowicz Stanisław (K)
Wochniak Władysław (K)
Wołłk-Łaniewska Henryka (K)
Zubowiczowa Helena (K)
Zwidrynówna Jadwiga (K)
Zygadło Tadeusz (K)

6. PLASTYKA

A. ZASIŁKI UDZIELONE INSTYTUCJOM I REDAKCJOM

REDAKCJA CZASOPISMA „ARCHITEKT" W KRAKOWIE

Dnia 2. VI. 28 i 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 10.000,—
wypłacono „ 10.000,—
wydano „ 10.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Dalsze wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydawania czasopisma w r. 1929 i w r. 1930; w tym czasie wyszło 17 zeszytów, zawierających ok. 40 większych artykułów i przeszło 500 ilustracyj (por. Spis poz. 141).

MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE

Dnia 13. X. 28. . . . . przyznano zł. 200.000,—
wypłacono „ 200.000,—
wydano „ 197.388,82

Przeznaczenie zasiłku:

Zakup do zbiorów Muzeum prac malarzy polskich

Zużycie zasiłku:

Zakupiono 16 obrazów: Chełmońskiego (4), M. Gierymskiego (1), J. Malczewskiego (1), Matejki („Zygmunt Stary i Barbara"), Podkowińskiego (1), Stanisławskiego (1), Wyczółkowskiego (5) i Wyspiańskiego (2).

REDAKCJA CZASOPISMA „ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO" W WARSZAWIE

Dnia 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 12.000,—
wypłacono „ 12.000,—
wydano „ 12.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Dalsze wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

Pokryto częściowo koszty wydania 23 numerów czasopisma (1 Nr. z r. 1928, 12 Nr. Nr. z r. 1929 i 10 Nr.Nr. z r. 1930). Umieszczono w nich ok. 70 większych artykułów i ok. 2.000 ilustracyj (por. Spis poz. 142).

REDAKCJA CZASOPISMA „PLASTYKA" W WARSZAWIE

Dnia 25. II. 29.	przyznano	zł.	25.000,—
	wypłacono	„	10.000,—
	wydano	„	9.387,55

Przeznaczenie zasiłku:

Założenie i wydawanie czasopisma

Zużycie zasiłku:

W r. 1930 wydano Nr. 1 czasopisma (por. Spis poz. 145).

SPÓŁDZIELNIA „ŁAD" W WARSZAWIE

Dnia 28. I. 30.	przyznano	zł.	50.000,—
	wypłacono	„	50.000,—
	wydano	„	50.000,—

Przeznaczenie zasiłku:

Prace doświadczalne z dziedziny artystycznego tkactwa, stolarstwa i ceramiki

Zużycie zasiłku:

15.000 zł. zużyto na zakup maszyn stolarskich, 35.000 zł. na zakup materjałów, modeli i okazów technicznych, celem stworzenia zbioru wyrobów pracowni „Ład" o charakterze muzealno-pedagogicznym. Zbiory te są własnością Funduszu Kultury Narodowej i znajdują się jako jego depozyt w Spółdzielni.

B. STYPENDJA I ZASIŁKI NA PRACE ARTYSTYCZNE Z ZAKRESU PLASTYKI

Z ogólnej sumy 126 stypendjów i zasiłków, udzielonych w okresie sprawozdawczym plastykom na prace artystyczne, było 47 stypendjów zagranicznych, udzielonych 44-m osobom. Stypendja te zużywane były na studja w muzeach, bibljotekach, na wystawach i w szkołach malarskich, przeprowadzane celem zaznajomienia się z dawną i nową sztuką Zachodu oraz z technikami malarskiemi. W wyniku przeprowadzonych studjów stypendyści przywieźli kopje oryginałów dawnych mistrzów oraz szereg szkiców i notat jako materjał do dalszych prac. Stypendystów krajowych było 59-u (z nich 4-ch pracowało przez 3 okresy stypendyjne, 12-u zaś przez 2 okresy). Między stypendystami było

15-u rzeźbiarzy, 20-u artystów zajmujących się sztuką stosowaną (zdobnictwo, ceramika, meblarstwo, emaljerstwo, sztuka wnętrz, liternictwo i t. p.), 4 architektów i 64 malarzy i grafików.

W okresie sprawozdawczym stypendyści F. K. N. otrzymali nagrody: Henryk Grombecki—nagrodę Ministerstwa W. R. i O. P. w Salonie listopadowym 1930 roku; Jan Jarema — nagrodę na konkursie na plafon Zamku Wawelskiego w roku 1931; Henryk Jaworski — nagrodę na konkursie graficznym ku czci Marszałka Piłsudskiego w roku 1931; Alfons Karny — nagrodę m. st. Warszawy w Salonie T-wa Zachęty Sztuk Pięknych w roku 1930, I-ą nagrodę na konkursie rzeźby sportowej w roku 1931 i II-ą nagrodę na konkursie na pomnik Sowińskiego w roku 1931; Lucjan Kintop — nagrodę Ministerstwa W. R. i O. P. w roku 1930; Bogna Krasnodębska - Gardowska — nagrodę m. st. Warszawy w roku 1930; Rafał Malczewski — nagrodę Ministerstwa W. R. i O. P. w roku 1930; Bazyli Wójtowicz — II nagrodę na konkursie na pomnik Sowińskiego.

PRZYKŁADY SPRAWOZDAŃ STYPENDYSTÓW PLASTYKÓW

BOGNA KRASNODĘBSKA - GARDOWSKA przebyła na studjach we Francji od marca do września r. 1930.

Podczas 4½ miesięcznego pobytu w Paryżu stypendystka zwiedziła dokładnie galerje Luwru, Cluny i Guimet, studjowała historję drzeworytu w gabinecie rycin Bibljoteki Narodowej, w dziale zaś rękopisów Bibljoteki—minjatury średniowieczne, oraz zaznajomiła się ze szkolnictwem rysunkowem w Szkole Grand Chaumier. Podczas wycieczek do miast zabytkowych Francji i Belgji (Chantilly, Chartres, Bruxelles, Bruges, Blackenberg) zwiedziła liczne muzea i katedry oraz Wystawę Międzynarodową w Antwerpji. Po wyjeździe z Paryża miesiąc spędziła w St. Tropez, robiąc szkice malarskie i rysunkowe krajobrazu i zabytków; potem—po zwiedzeniu Avignon, Arles i Marsylji—wróciła do kraju przez Wenecję i Wiedeń, przywożąc ze sobą 8 studjów (temperowych i akwarelowych) oraz 150 szkiców i kompozycyj ołówkowych. — Pobyt zagranicą, a zwłaszcza studja nad techniką drzeworytu, notaty pejzażowe i szkice z zabytków sztuki gotyckiej przyczyniły się po powrocie do wykonania drzeworytów kolorowych: „Stary port", „Pejzaż morski", „Ogrójec" oraz do innych drzeworytów, będących obecnie w opracowaniu.

Stypendjum w og. sumie 3.934 zł. wydała na	a) podróż	955 zł.
	b) materjały malarskie	527 „
	c) utrzymanie	2.452 „
	Razem. . . .	3.934 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 410 zł.

JAN ZAMOYSKI przebył na studjach we Włoszech od lutego do października r. 1930.

Po zwiedzeniu galeryj, kościołów i zabytków w Wiedniu, Wenecji, Padwie i Bolonji stypendysta zatrzymał się na 6 tygodni we Florencji, gdzie poświęcał się stu-

djom nad techniką malarstwa temperowego oraz nad złoceniami. W tym czasie wykonał kilkanaście szkiców, głównie z dzieł wczesnego renesansu, i kopję portretu Piero della Francesca. Podczas miesięcznego pobytu w Rzymie, poza poznawaniem zbiorów i zabytków rzymskich, zaznajamiał się z malarstwem hiszpańskiem, korzystając z wielkiej wystawy sztuki hiszpańskiej, otwartej wówczas w Rzymie. Następnie odbył dłuższą podróż do Tripoli i na Sycylję, gdzie zrobił kilkadziesiąt szkiców i notat z krajobrazu i zabytków architektonicznych. W Neapolu studjował freski pompejańskie, potem—przez Orvieto, Assyż, Perugję—wrócił na dalsze studja do Florencji, gdzie kopjował obraz Fra Angelica oraz opracowywał materjał szkicowy, zebrany podczas podróży. Następnie, po zwiedzeniu Werony, wrócił do kraju, przywożąc dwie kopje naturalnej wielkości, 12 szkiców kompozycyjnych, cały szereg studjów i prób technicznych oraz zgórą 200 rysunków i notat.—Studja florenckie oraz wrażenia z dzieł sztuki i zabytków włoskich (zwłaszcza z epoki wczesnego renesansu) przyczyniły się do rozjaśnienia kolorytu i zastosowania tempery w pracach rozpoczętych po powrocie do kraju.

Stypendjum w og. sumie 4.210 zł. wydał na	a) podróż	1.060 zł.
	b) materjały malarskie	440 „
	c) utrzymanie . . .	2.710 „
	Razem . . .	4.210 zł.

Średnio utrzymanie miesięczne wyniosło 450 zł.

SPIS STYPENDYSTÓW Z DZIAŁU PLASTYKI

1928/1929

Baudouin de Courtenay Zofja (Z)
Dobrzycki Zygmunt [1] (Z)
d'Erceville Wieńczysław (Z)
Gazy Józef (K)
Grabowski Władysław (Z)
Jagielski Edmund (K)
Jaworski Henryk (K)
Jurgielewicz Mieczysław (Z)
Juszczyk Stanisław (Z)
Kintop Łucjan (K)
Kocowski Florjan (K)
Kokoszko Edward (Z)
Kotarbiński Mieczysław (Z)
Krzywiec Rudolf (K)
Lenart Bonawentura (K)
Machan Wacław (K)
Niesiołowski Tymon (K)
Pękalski Stanisław (K)
Pietkiewicz Kazimierz (K)
Podoski Janusz (Z)
Pogowski Paweł (Z)
Pruszyńska Zofja (K)
Rostowski Adam (K)
Różańska Eugenja (K)
Rutkowski Tadeusz (Z)
Serafinowicz Józef (K)
Wąs Stanisław (Z)
Żurakowski Aleksander (K)

1929/1930

Bielawski Wacław (Z)
Bylina Michał (K)
Cybis Stanisław (Z)
Duninówna Marja (Z)
Dybowski Stanisław (K)
Flak Franciszek (K)
Frydrysiak Bernard (K)
Gall Iwo (Z)
Gazy Józef (K)
Grotkowski Antoni (K)
Gumowski Jan [2] (K)
Horyd Józef (Z)

[1] stypendjum zwrotne 4 obrazami. [2] zasiłek zwrotny tekami autolitografij.

Jagielski Edmund (K)
Jaworska Aurelja (K)
Jęczmieniowski Tadeusz (K)
Jurgielewicz Mieczysław (Z)
Karny Alfons (Z)
Kociołek Stefan (Z)
Kocowski Florjan (K)
Kokoszko Edward (K)
Kononowicz Zenon (Z)
Krasnodębska-Gardowska Bogna (Z)
Kulisiewicz Tadeusz (Z)
Machan Wacław (K)
Obrębska Marja (K)
Palesa Władysław (K)
Pękalski Stanisław (Z)
Podoski Janusz (K)
Przebindowski Zdzisław (Z)
Rak Aleksander (K)
Rostowski Adam (K)
Różańska Eugenja (K)
Schulz Mieczysław (K)
Stobierski Mieczysław (K)
Strojek Stefan (Z)
Szyk Artur [1] (Z)
Szymanowski Wacław (K)
Szyndler Władysław (Z)
Wdowiszewski Czesław (K)
Wóytowicz Bazyli (K)
Woźnieca Jan (K)
Zamoyski Jan (Z)
Żurakowski Aleksander (K)

1930/1931

Achrem Achremowicz Gracjan (Z)
Bielska Marja (Z)
Breyer Tadeusz (Z)
Chrzan Jan (K)
Cybis Bolesław (K)
Czapski Józef (K)
Dybowski Stanisław (K)
Frydrysiak Bernard (K)
Gazy Józef (K)
Głowacki Edward (K)
Grombecki Henryk (K)
Henneberg Hanna (K)
Jagielski Edmund (K)
Janowski Janusz Paweł (Z)
Jarema Józef (Z)
Jaworska Aurelja (K)
Jeszke Marjan (K)
Jęczmieniowski Tadeusz (K)
Karpińska Halina (Z)
Klimkowska-Bińkowska Stanisława (Z)
Kokoszko Edward (K)
Kononowicz Zenon (Z)
Kossowski Adam (K)
Kudła Antoni (K)
Kulisiewicz Tadeusz (K)
Kułak Mikołaj (Z)
Kwiatkowski Kazimierz (Z)
Machan Wacław (K)
Malczewski Rafał (Z)
Marylski Jan (K)
Michalak Antoni (K)
Milanówna Natalja (Z)
Mitera Kazimierz (Z)
Natałko Olgierd (K)
Nichnirowski Czesław (K)
Niesiołowski Tymon (K)
Podoski Janusz (K)
Pronaszko Zbigniew (Z)
Rak Aleksander (K)
Rutkowski Tadeusz (Z)
Rutterówna Jadwiga (Z)
Rużycka Marja (K)
Sałaga Stanisław (K)
Sroczyński Ryszard (K)
Stryjeńska Zofja (Z)
Studnicki Juljusz (K)
Szulczewska Marja (K)
Szymanowski Wacław (K)
Świerczyński Jan (K)
Taranczewski Wacław (K)
Warkus Hanna (K)
Wdowiszewski Czesław (Z)
Wodyński Karol (K)
Zamoyski Jan (K)
Żurakowski Aleksander (K)

[1] zasiłek zwrotny 5 egz. „Statutu Kaliskiego".

7. ZAKUP ZBIORÓW

ALBUM STANISŁAWA BOHUSZ-SIESTRZEŃCEWICZA

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 9.000,—
wypłacono „ 9.000,—
wydano „ 9.000,—

Zakupiono od gen. Bolesława Siestrzeńcewicza w Warszawie 300 egz. albumu (po 15 plansz w każdym) z reprodukcjami rysunków piórem art. malarza Stanisława Bohusz-Siestrzeńcewicza. Egzemplarze przeznaczono do rozdania między instytucje państwowe i społeczne.

ZBIÓR AUTOPORTRETÓW MALARZY POLSKICH

Dnia 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 70.000,—
wypłacono „ 70.000,—
wydano „ 69.980,—

Zakupiono z galerji hr. Milewskiego autoportrety: Ajdukiewicza, Axentowicza, Bilińskiej, A. Gierymskiego, du Laurans, de Laveaux, J. Malczewskiego, Męciny - Krzesza, Piotrowskiego, Pochwalskiego, Reyznera, Römera, Wierusz-Kowalskiego, Wodzinowskiego, oraz portrety: Brandta, pędzla Szańkowskiego, i Wywiórskiego, pędzla J. Malczewskiego. Ponadto zakupiono autoportret Fałata.

Obrazy są własnością Funduszu Kultury Narodowej i znajdują się w tymczasowym depozycie w Muzeum Narodowem w Warszawie.

ZBIÓR DZIEŁ MALARSKICH I LISTÓW STANISŁAWA WYSPIAŃSKIEGO

Dnia 28. I. 30. . . . . przyznano zł. 50.000,—

Powołana przez Zarząd Funduszu Kultury Narodowej w marcu r. 1930 komisja trzech rzeczoznawców oceniła zbiory na 41.500 zł. Właściciel zbiorów Włodzimierz Żuławski w Krakowie nie zgodził się na odstąpienie zbiorów za tę sumę.

ZBIÓR DZIEŁ STANISŁAWA NOAKOWSKIEGO

Dnia 28. I. 30 i 14. V. 30. . . . . przyznano zł. 150.000,—
wypłacono „ 103.930,80[1]
wydano „ 103.930,80

Nabyto 1028 rysunków i akwarel kolorowych i jednobarwnych ś. p. prof. Noakowskiego od p. Zofji z Noakowskich Balińskiej w Warszawie i przeznaczono je do rozdziału między muzea i zbiory publiczne w Polsce w charakterze depozytów Funduszu Kultury Narodowej. Wyboru dzieł zakupionych dokonała komisja rzeczoznawców.

ZBIÓR ODLEWÓW GIPSOWYCH DO PRZYSZŁEJ GLIPTOTEKI POLSKIEJ

Dnia 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 200.000,—
wypłacono „ 100.000,—
wydano „ 18.595,25

[1] Łącznie z opłatami stemplowemi.

Do końca marca r. 1931 zakupiono i sprowadzono do Warszawy 28 odlewów oraz poczyniono w Brukseli i Florencji zamówienia na sumę około 75.000 zł. Zamówień dokonywało Muzeum Narodowe na podstawie wniosków Komisji rzeczoznawców. Odlewy są własnością Funduszu Kultury Narodowej i znajdują się w tymczasowym depozycie w Muzeum Narodowem w Warszawie jako zaczątek gliptoteki polskiej.

ZBIÓR PRZEDMIOTÓW SZTUKI LUDOWEJ

Dnia 25. II. 29. . . . . przyznano zł. 100.000,—[1]
wypłacono „ 100.000,—
wydano „ 78.225,63

Zakupiono za pośrednictwem Reprezentacji towarzystw przemysłu ludowego przy Warszawskiem Towarzystwie Popierania Przemysłu Ludowego 6031 przedmiotów sztuki ludowej o wartości artystycznej lub muzealnej i oddano je w depozyt Muzeum Etnograficznemu przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, celem utworzenia ośrodka przyszłego Centralnego Państwowego Muzeum Etnograficznego. Zbiory stanowią własność Funduszu Kultury Narodowej. Posłużyły one do urządzenia pawilonu sztuki ludowej i przemysłu ludowego na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w r. 1929 (por. sprawozdanie w t. IV dzieła „Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu w roku 1929", Poznań, 1930, str. 257 — 266) oraz do urządzenia wystaw: sztuki ludowej w Instytucie Propagandy Sztuki w Warszawie w r. 1930 i etnograficznej w Krakowie w r. 1931.

---

[1] Z przyznanej pierwotnie a niezużytkowanej kwoty 200.000 zł. — 100.000 zł. zostało następnie przeznaczone na stypendja.

ADMINISTRACJA
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

Do obowiązków Zarządu Funduszu Kultury Narodowej w myśl statutu Funduszu, uchwalonego przez Komitet w dniu 2 czerwca 1928 r., należało:

a) zbieranie dla Komitetu materjałów, dotyczących potrzeb nauki i sztuki oraz sposobów popierania polskiej twórczości w zakresie nauki i sztuki, przez odbywanie konferencyj z fachowcami, przez ankiety, przez zwiedzanie instytucyj, wystaw, udział w zjazdach, posiedzeniach i t. d.,

b) opracowywanie na podstawie zebranych materjałów wniosków do decyzji Komitetu, dotyczących budżetu, planów i metod działania,

c) opracowywanie nadchodzących podań na podstawie ocen fachowych oraz formułowanie warunków, na jakich subwencje mają być udzielane, polecanie asygnowania subwencyj oraz wydatków administracyjnych, w granicach zatwierdzonego przez Komitet planu gospodarczego,

d) wizytowanie subwencjonowanych instytucyj oraz kontrola wypełniania warunków, na których udzielane były subwencje,

e) opracowywanie sprawozdań z działalności Zarządu Funduszu.

Techniczną stroną administrowania Funduszem zajmowało się Biuro Prezydjalne Prezesa Rady Ministrów (Kancelarja, Referat Budżetowy i t. p.).

W trzechletnim okresie sprawozdawczym wydatki administracyjne, dotyczące wyżej wymienionej działalności Zarządu Funduszu, wyniosły 44.857,94 gr., co stanowi około $^1/_2$% ogólnej sumy, którą Fundusz w tym okresie czasu rozporządzał.

Na ogólną sumę wydatków administracyjnych za trzechlecie 1928—1931 złożyły się następujące pozycje:

1) pensje pracowników Z. F. K. N. . . . . 28.312,50[1] zł.

[1] Ta nieznaczna stosunkowo suma tłumaczy się tem, że do dn. 1. XI. 1930 r. Dyrektor Zarządu Funduszu zajmował etat w Min. W. R. i O. P., od dnia zaś 1.XI.1930 r. pobiera jedynie dodatek wyrównawczy do emerytury w IV stopniu służbowym. Nadto w pierwszym roku działalności Biuro Zarządu Funduszu miało tylko jednego pracownika, w drugim — dwóch, a w trzecim dopiero — trzech pracowników.

2) dodatkowe wynagrodzenia współpracowników (pracownicy F. K. N., Referatu Budż. i Kancelarji) .	5.460,— „
3) opłaty za Zakł. Ubezp. Prac. Umysł. i Kasę Chorych	803,36 „
4) wyjazdy służbowe urzędników	1.061,21 „
5) honorarja za oceny prac petentów i za fachowe referaty	6.172,— „
6) zwrot kosztów udziału zaproszonych specjalistów w konferencjach	438,20 „
7) zakup mebli i wydatki kancelaryjne	2.610,67 „
Razem . . .	44.857,94 zł.

ZAKOŃCZENIE

Zamykając Sprawozdanie niniejsze, należy zaznaczyć, że pierwszym poczynaniom instytucji, która działalność swą — z uwagi na charakter zadań przed nią leżących — winna obliczać na długie lata, stanęły odrazu na drodze, jak wspomniano na początku Sprawozdania, przeszkody elementarne: wielkie zaniedbania w dziedzinie kultury z okresu niewoli, braki lub niedostateczne uposażenie materjalne instytucyj, warsztatów pracy i pracowników na polu nauki i sztuki, wreszcie przesilenie gospodarcze.

Polityka kulturalna, licząca się z temi jaskrawemi niedostatkami ośrodków już istniejących, ze stanem materjalnym pracownika naukowego i artysty, z koniecznością zaspakajania pierwszych potrzeb, nie może, oczywiście, oprzeć się wyłącznie na planie pracy organizacyjno-twórczej, planie, ogarniającym całokształt potrzeb kultury nowoczesnego państwa, pomyślanym na dziesiątki lat i liczącym się z różnorodnemi potrzebami współczesnego życia Narodu.

Pracę nad rozwijaniem planu szerszego, planu na jutro, przerywało życie bieżące. To oddziaływało na kierunek działalności w pierwszych jej latach: prowadzona była z konieczności defensywa raczej — w stosunku do ujawniających się wciąż braków —, o ofensywie bowiem można było myśleć na niektórych tylko odcinkach pracy kulturalnej. To też jedynie część planu większego — wobec skromnych i niepewnych środków materjalnych — mogła być w życie wcielona.

Przed nadchodzącym okresem działalności Funduszu Kultury Narodowej wyłaniają się następujące sprawy pilne:

— Podtrzymywanie ciągłości poczynań trzechlecia pierwszego, jak: opieka materjalna nad żywotnemi placówkami twórczej pracy naukowej i artystycznej, dalsze prowadzenie pomnikowych wydawnictw, podtrzymywanie wybitniejszych czasopism, planowe przygotowywanie kadr młodych pracowników do twórczej pracy na polu nauki i sztuki

— Zadośćuczynianie stopniowo innym palącym potrzebom nauki i sztuki polskiej, których nie można było dotąd uwzględnić z powodu niedostatecznych środków Funduszu. Powiedzieliśmy o stopniowem zadośćuczynianiu, lista bowiem potrzeb jest tak duża, że wymagałaby na najpilniejsze tylko sprawy wielu miljonów. — Podamy tu dla przykładu skromną na pozór potrzebę uzupełniania braków naszych bibljotek naukowych czasopismami zagranicznemi z okresu powojennego, aby bibljoteki sta-

wać się mogły pracowniami naukowemi. Zaspokojenie tej jednej potrzeby wymagałoby setek tysięcy, tak hojnie na ten cel udzielanych zagranicą. Jeśli zwrócimy się do braków naszej literatury fachowej w dziedzinie nauki i sztuki, to są one tak wielkie, że pokrywanie ich odbywaćby się musiało w ciągu szeregu lat pracy wydawniczej i wymagałoby znacznych corocznych na ten cel wkładów. Dalej w dziedzinie nauk przyrodniczych, technicznych, rolniczych, medycznych, humanistycznych — brak szeregu muzeów, pracowni i instytutów badawczych, w dobie postępującego unaukowiania życia tak licznie zagranicą powstających, do pielęgnowania pracy badawczej i rozwiązywania aktualnych zagadnień gospodarczych życia narodowego, dobrobytu, zdrowia publicznego i t. p.

Równolegle do prac wymienionych wyżej powinna być dalej prowadzona:

— Stopniowa realizacja większych poczynań w zakresie organizowania i koordynowania pracy naukowej i artystycznej; dalsze opracowywanie i precyzowanie planów i metod działania (polityka wydawnicza, bibljoteczna, muzealna, subwencyjna, stypendyjna i t. p.), będące wynikiem nabytego doświadczenia oraz studjów przygotowawczych, dokonanych wespół z fachowcami. Życie wysunęło tu jedno z zasadniczych zagadnień — problemat jednolitej polityki kulturalnej Państwa, która wypłynie z uzgodnienia wszelkich wysiłków państwowych w zakresie popierania nauki i sztuki i tem ułatwi ułożenie wyczerpujących planów i metod postępowania oraz racjonalną gospodarkę siłami i środkami rozporządzalnemi. Tylko takie zorganizowanie opieki doprowadzić nas może do należytego rozwoju twórczości, o której — w dziedzinie samej tylko nauki — mówi Żeromski:

„W nasze życie nowoczesne, bogate, nieokiełznane, żywiołowe, musi wejść ścisła nauka, jako regulator i kierownik. Oną to jedynie może nam dopomóc, ażebyśmy z miazgi bujnej, lecz złupionej przez najeźdźców, starganej przez złą uprawę, sponiewieranej przez jawną głupotę, skłóconej o byle co lub nagim ugorem leżącej, mogli rozpocząć planowe budowanie nowej treści wewnętrznej, nowej szerokości i bujności ducha, świadomej, czysto narodowej, własnej, na najlepszych i niewątpliwych osnutej doświadczeniach i na dostojnych wzorach. Z pomocą nauki jedynie nie stracimy bogactw olbrzymich, które nasz naród już posiadł, i z jej pomocą jedynie zdołamy nowe odnaleźć.

„W wolnem państwie polskiem nauka nie może być wyżebrana, podpatrzona, przemycana, musi być polska. Nauką — to przeczyste, wysokie jezioro w górach, niebiosa nieskończoności odbijające, musi być nasze, własne, ojczyste".

SPIS WYDAWNICTW
SUBWENCJONOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ KULTURY NARODOWEJ

1. NAUKA

A. Druki nieperjodyczne i wydawnictwa ciągłe[1]

1. ACTA OFFICII CONSISTORIALIS LEOPOLIENSIS ANTIQUISSIMA vol. II, continet acta annorum 1490—1498. Wyd. Wilhelm Rolny. Lwów 1930. Towarzystwo Naukowe Lwowskie. S. 3 nlb. + 706 + 1 nlb. Zabytki dziejowe t. III.
2. ADAMCZEWSKI STANISŁAW. Oblicze poetyckie Bartłomieja Zimorowicza, Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. XV + 218 + 1 portret.

AKADEMJA, POLSKA, UMIEJĘTNOŚCI. Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego. T. LXX. Dz. B. — patrz: Nosorożec... i Rhinoceros...

3. AKTA GRODZKIE I ZIEMSKIE z Archiwum t. zw. Bernardyńskiego we Lwowie. Towarzystwo Naukowe Lwowskie. T. XXIII: Lauda sejmikowe wiszeńskie, lwowskie, przemyskie i sanockie 1731—1772. Wyd. Antoni Prochaska. 1928. S. XXI + 1 nlb. + 682. Akta Grodzkie i Ziemskie z Archiwum Ziemskiego we Lwowie. T. XXIV: Lauda sejmikowe halickie 1575—1695. Wyd. Antoni Prochaska. 1931. S. XIV + 570 + 1 nlb.

ARCHIWUM NAUK BIOLOGICZNYCH TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO — patrz: Łukasiak Jakób.

ARCHIWUM TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WE LWOWIE — patrz: Chlamtacz Marceli i Stachoń Bolesław.

4. BALZER OSWALD. Narzaz w systemie danin książęcych pierwotnej Polski. Lwów 1928. Towarzystwo Naukowe Lwowskie. S. VIII + 661 + 1 nlb. Studja nad Historją Frawa Polskiego t. XI.
5. BERGSON HENRYK. Materja i pamięć. Studjum nad stosunkiem ciała do ducha. Wyd. X. Przełożyła Karolina Bobrowska. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 225 + 1 nlb.
6. BIBLJA SZAROSZPATACKA. Wyd. Ludwik Bernacki. Kraków 1930. S. 20 + 202 karty nlb. + 2 nlb.

BIBLJOTEKA „LUDU SŁOWIAŃSKIEGO" — patrz: Bystroń Jan (Stanisław) i Klinger Witold.

7. BIEGAŃSKA MIECZYSŁAWA. Władysław Biegański. Życie i praca. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 6 nlb. + 297 + 3 nlb.
8. BIGO TADEUSZ. Związki publiczno-prawne. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. XII + 226.
9. BODNIAK STANISŁAW. Kongres Szczeciński na tle bałtyckiej polityki polskiej. Kraków 1929. S. 3 nlb. + 76. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego Nr. 3.
10. BRONIEWSKI W. Travaux pratiques de métallographie. Traduit du polonais par G. Pruszkowski. Varsovie 1930. Fondation Mianowski Institut d'encouragement aux travaux scientifiques. S. 5 nlb. + 110.

[1] Do druków nieperjodycznych i wydawnictw ciągłych zaliczono także roczniki.

11. BULLETIN INTERNATIONAL DE LA SOCIÉTÉ SCIENTIFIQUE DE PÉDAGOGIE. Vol. I. Varsovie—Lwów 1930. S. 113.

12. BYSTROŃ JAN ST(ANISŁAW). Bibljografja etnografji polskiej. Kraków 1929. S. VI + 160. Bibljoteka „Ludu Słowiańskiego" nr. 1.

13. BYSTROŃ JAN ST(ANISŁAW). Szkoła i społeczeństwo. Warszawa—Lwów, 1930. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. XVIII + 1 nlb. + 476.

14. CARO LEOPOLD. Solidaryzm, jego zasady, dzieje i zastosowania. Lwów 1931. S. 423.

15. CHIRURGIA CLINICA POLONICA. Vol. I. Kraków 1929. S. 7 nlb. + 424.

16. CHIRURGJA KLINICZNA. T. II. Kraków 1929. S. 3 nlb. + 487.

17. CHLAMTACZ MARCELI. Kontrakty realne w prawie rzymskiem, w teorji cywilistycznej i w projekcie polskiego kodeksu cywilnego Lwów 1930. S. 1 nlb. + 111 + 1 nlb. Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie. Dział II. T. VIII. Zesz. 1.

18. CISZEWSKI STANISŁAW. Prace etnologiczne. Warszawa. Kasa im. Mianowskiego. T. II, 1929, s. 4 nlb. + 166 + 1 nlb. + 1 portret. T. III, 1930, s. 5 nlb. + 166 + 1 tabl.

19. CZAPLIŃSKI WŁADYSŁAW EUGENJUSZ. Opozycja Wielkopolska po krwawym potopie (1660—1668). Kraków 1930. S. IV + 167. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, Nr. 8.

20. CZECZOTT HENRYK. Przeróbka mechaniczna użytecznych ciał kopalnych. Cz. I. T. I. Kraków 1930. Komitet Wydaw. dzieł ś. p. prof. H. Czeczotta. S. XXI + 208 + 1 portret.

21. DĄBKOWSKI PRZEMYSŁAW. Zwierciadło Szlacheckie. Lwów 1928. S. 216. Wschód. Wydawnictwo do dziejów kultury ziem wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej, T. I.

22. DOBROWOLSKA WANDA. Książęta Zbarascy w walce z hetmanem Żółkiewskim. Kraków 1930. S. VI + 78 + 1 nlb. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, Nr. 4.

23. DZIADULEWICZ STANISŁAW. Herbarz rodzin tatarskich w Polsce. Wilno 1929. S. XXX + 495 + 2 nlb. + XII tablic.

24. FINKEL LUDWIK. Bibljografja Historji Polskiej. Wyd. II. Przejrzał i uzupełnił Karol Maleczyński. T. I. Zesz. 1. Lwów 1931. Polskie Towarzystwo Historyczne. S. 160.

25. GALILEI GALILEO. Rozmowy i dowodzenia matematyczne w zakresie dwóch nowych umiejętności, dotyczących mechaniki i ruchów miejscowych (r. 1638). Przełożył F. K. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 261 + 4 nlb. + 5 tablic.

26. GLASER STEFAN. Okupacja niemiecka na Litwie w latach 1915—1918. Stosunki prawne. Lwów 1929. S. IV + 191. Wschód. Wydawnictwo do dziejów kultury ziem wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej, T. II.

27. GOŁĄB STANISŁAW. Ustawa o prawie autorskiem z dnia 29 marca 1928 r. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. 335.

28. GRZEGORZEWSKA MARJA. Psychologja niewidomych. T. I. Warszawa—Lwów 1930. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 4 nlb. + 348.

29. INSTRUKCJA do opracowania materjału do słowników polskich wyrazów technicznych. Warszawa 1930. Akademja Nauk Technicznych w Warszawie. S. 11.

INSTYTUT BADAŃ SPRAW NARODOWOŚCIOWYCH — patrz: Orsini-Rosenberg Stanisław i Zieleniewski Leon.

INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY EUROPY WSCHODNIEJ — patrz: Otrębski Jan i Swianiewicz Stanisław.

30. JANOWSKI J. K. Pamiętniki o powstaniu styczniowem. Czasy przedpowstaniowe 1854—1862. T. III. Warszawa 1931. Nakł. Funduszu Kultury Narodowej. S. XIII + 468.

31. KARWASIŃSKA JADWIGA. Archiwa Skarbowe Koronne i Obojga Narodów. Warszawa 1929. Kasa im. Mianowskiego. S. 4 nlb. + 33 + 6 nlb. Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Roczniki Komisji Historycznej. T. I. Zesz. 2.

32. KATALOG CZASOPISM, WYDAWNICTW CIĄGŁYCH I ZBIOROWYCH BIBLJOTEKI POLITECHNIKI LWOWSKIEJ, opracowany na podstawie stanu księgozbioru w r. 1930. Lwów 1931. S. 8 nlb. + 185.

33. KLINGER WITOLD. Doroczne święta ludowe a tradycje grecko-rzymskie. Kraków 1931. S. IV + 109. Bibljoteka „Ludu Słowiańskiego" Nr. 2.

34. KOBENDZA ROMAN. Stosunki fitosocjologiczne Puszczy Kampinoskiej z 9 figurami w tekście. Warszawa 1930. S. 1 nlb. + 200 + 1 nlb. + XIX tabel + XIV tablic + 2 mapy. Planta Polonica. Materjały do Flory Polskiej. Wyd. przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Vol. II.

35. KOLANKOWSKI LUDWIK. Dzieje Wielkiego Księstwa Litewskiego za Jagiellonów. T. I. 1377—1499. Warszawa 1930. S. IX + 474 + 1 nlb.

36. KOMOROWSKI WŁADYSŁAW. Daleki Wschód w międzynarodowej polityce gospodarczej. Warszawa 1931. Kasa im. Mianowskiego. S. XVI + 680+1 nlb.

37. KORBUT GABRJEL. Literatura Polska. Od początków do wojny światowej Wyd. II, powiększone. Warszawa. T. I, 1929, s. XII + 621. T. II, 1929, s. 3 nlb. + 439. T. III, 1930, s. 3 nlb. + 607. T. IV, 1931, s. 6 nlb.+378.

38. KORESPONDENCJA Ks. JÓZEFA PONIATOWSKIEGO Z FRANCJĄ. Poznań. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. T. III, 1928, s. 3 nlb+349. T. IV, 1929, s. 3 nlb. + 326. T. V, 1929, s. 4 nlb. + 457.

39. KOZŁOWSKI ROMAN. Les brachiopodes Gothlandiens de la Podolie Polonaise (Ramienionogi gotlandzkie polskiego Podola). Warszawa 1929. S. XIII + 254+ XII pl. Palaeontologia Polonica. T. I.

40. KRAJOBRAZY ROŚLINNE POLSKI (pod red. Z. Wóycickiego). Warszawa Kasa im. Mianowskiego. Zesz. XIV: Roślinność Pomorza. 1928. S. 30 + 10 tabl. Zesz. XV: Roślinność Tatr (roślinność polan i hal). 1929. S. 28 + 10 tabl. Zesz. XVI: Roślinność Tatr (roślinność piętra kosodrzewiny). 1929. S. 24 + 10 tabl.

41. KRECZMAR MICHAŁ. Krótka historja demokracji ateńskiej do czasów Temistoklesa włącznie. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 2 nlb.+167.

42. KSIĘGA PAMIĄTKOWA PIERWSZEGO POLSKIEGO ZJAZDU MATEMATYCZNEGO. LWÓW, 7—10. IX. 1927. Kraków 1929. S. 2 nlb.+216+2 nlb.+ 1 tabl.

43. KUCHARZEWSKI JAN. Od białego caratu do czerwonego. Warszawa. Kasa im. Mianowskiego. T. III: Lata przełomowe. Romanow, Pugaczew czy Pestel?— 1928. S. 3 nlb. + VII + 750 + 2 nlb. + 1 plansza. T. IV: Wyzwalanie ludów. — 1931. S. 509 + 4 nlb. T. V: Terroryści. — 1931. S. 478 + 2 nlb.

44. KUŚMIERSKI FRANCISZEK. Konstrukcje wyrobów drewnianych. Cz. I. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. 4 nlb. + 55.

45. LANGERÓWNA HELENA. System obronny doliny Dunajca w XIV w. Kraków 1929. S. 3 nlb. + 50 + 1 mapa. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, Nr. 2.

46. LEPSZY KAZIMIERZ. Walka stronnictw w pierwszych latach panowania Zygmunta III. Kraków 1929. S. 3 nlb. + 228 + 2 nlb. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, Nr. 5.

47. LORENTZ F. Gramatyka pomorska. Zesz. 2. Poznań 1929. Instytut Zachodnio-Słowiański przy Uniwersytecie Poznańskim. S. 2 nlb. + (72 — 216).

48. LUBLINERÓWNA KAROLINA. Torfowce. Warszawa — Lwów 1930. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 6 nlb. + 78 + V tabl. Prace Podkomisji Biologicznej, Nr. 1.

49. ŁOZA STANISŁAW. Słownik architektów i budowniczych Polaków oraz cudzoziemców w Polsce pracujących. Wyd. II uzupełnione. Warszawa 1931. Kasa im. Mianowskiego. S. 495.

50. ŁUKASIAK JAKÓB. Badania anatomiczne i rozwojowe nad Dioctophyme renale (Goeze 1782). Warszawa 1930. S. 100 + VI tabl. Archiwum Nauk Biologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. T. III. (1929). Zesz. 3.

51. MANTEUFFEL JERZY. De opusculis Graecis Aegypti e papyris, ostracis lapidibusque collectis. Warszawa 1930. S. 2 nlb. + V + 202 + 1 nlb. Prace Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział I. Nr. 12.

52. MITERZANKA MIECZYSŁAWA. Działalność pedagogiczna Adama Ks. Czartoryskiego Generała Ziem Podolskich. Warszawa—Lwów 1931. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 4 nlb. + VI + 340. Serja I. Prace monograficzne z dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce, Nr. 8.

53. MOSZYŃSKI KAZIMIERZ. Polesie Wschodnie. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. 3 nlb. + XV + 328 + 14 tabl.

54. MUSIEROWICZ ARKADJUSZ. Badania terenowe i laboratoryjne gleby pola przeznaczonego pod Stację doświadczalno-drenową we Fredrowie. Poznań. S. 1 nlb.+34+1 mapa. Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych, t. XXV.

55. NAUKA POLSKA, JEJ POTRZEBY, ORGANIZACJA I ROZWÓJ. Rocznik Kasy im. Mianowskiego Instytutu popierania polskiej twórczości naukowej. Warszawa. T. IX, 1928, s. VI + 348. T. X, 1929, s. XXXI + 666. z 1 mapą w tekście.

56. NOAKOWSKI STANISŁAW. Zamki i pałace polskie. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. 11 + 20, z 12 planszami.

57. NOSOROŻEC. Drugi nosorożec z warstw dyluwjalnych Staruni oraz charakter jego otoczenia (geologja, mineralogja, flora i fauna). Wiadomość tymczasowa (z tablicami 1—10). Kraków 1930. S. 56 + 10 tabl. Polska Akademja Umiejętności. Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego, t. LXX Dz. B. Nr. 1.

58. OPISY POWIATÓW, a studja nad stosunkami województw, jako jednostek regjonalnych. Płock 1928. Towarzystwo Naukowe Płockie. S. 108 + 2 nlb.

59. ORSINI-ROSENBERG STANISŁAW. Program badań socjologicznych w zakresie zagadnień narodowościowych w województwach wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa 1930. Instytut Badań Spraw Narodowościowych. S. 62 + 1 nlb. Bibljoteka Spraw Narodowościowych Nr. 9.

60. OTRĘBSKI JAN. Przyczynki słowiańsko-litewskie. Wilno 1930. Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej. S. 3 nlb. + 80. Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej. Sekcją Filologiczna Nr. 1.

61. PAMIĘTNIK ŚWIĘTOKRZYSKI. 1930. Redaktor Aleksander Patkowski. Kielce 1931. Wydawnictwo Wydziału Wojewódzkiego w Kielcach i Sekcji regjonalistycznej Związku Nauczycielstwa Polskiego z zasiłkiem Funduszu Kultury Narodowej. S. VII + 440.

62. PASZKIEWICZ HENRYK. Regesta Lithuaniae ab origine usque ad Magni Ducatus cum Regno Poloniae unionem. T. I. Tempora usque ad annum 1315 complectens. Varsoviae 1930. Sumptibus Societatis Mianowskianae Patronae

Studiorum Liberalium. S. XXIII + 183 + 1 nlb. Studia Seminarii Historiae Europae Orientalis Universitatis Varsoviensis, Nr. 1.

63. PIWARSKI KAZIMIERZ. Hieronim Lubomirski. Hetman Wielki Koronny. Kraków 1929. S. IV + 199 + 1 nlb. + 1 portret. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, Nr. 1.

PLANTA POLONICA. Materjały do Flory Polskiej, wydawane przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie — patrz: Kobendza Roman.

64. PORADNIK DLA SAMOUKÓW. Wskazówki metodyczne dla studjujących. Warszawa. Kasa im. Mianowskiego. T. VII, Botanika II, 1927, s. XVIII + 756. T. VIII, Botanika III, 1929, s. XII+440.

PRACE KOMISJI DO BADAŃ NAD HISTORJĄ LITERATURY I OŚWIATY— patrz: Z dziejów literatury polskiej wieku XIX.

PRACE KRAKOWSKIEGO ODDZIAŁU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO — patrz: Bodniak Stanisław, Czapliński Wład. Eugenjusz, Dobrowolska Wanda, Langerówna Helena, Lepszy Kazimierz, Piwarski Kazimierz, Suwara Franciszek i Wodziński Alfons Michał.

PRACE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO. Wydz. I. — patrz: Manteuffel Jerzy.

65. PRZEBORSKI ANTONI. Wykłady mechaniki teoretycznej. T. I. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 1 nlb. + VII + 2 nlb. + 376.

66. RADOMSKA-STRZEMECKA HELENA. Monografja testu definicji. Studjum z zakresu logiki dzieci i młodzieży. Warszawa—Lwów 1931. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 2 nlb. + 254.

67. RAKOWIECKI TADEUSZ. Drogi planet i komet. T. I. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. 3 nlb. + 376.

68. RĘGOROWICZ LUDWIK. Szkolnictwo W. M. Krakowa w dobie kuratorji Józefa hr. Załuskiego. Warszawa—Lwów 1930. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 3 nlb. + 202. Prace monograficzne z dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce, Nr. 7.

69. RHINOCEROS. The second woolly Rhinoceros (Coelodonta antiquitatis Blum) from Starunia, Poland. Cracovie 1930. S. 56 + 10 pl. (Wydawn. Pol. Akad Umiejętn. t. LXX. Dz. B. Nr. 1, 1930).

70. ROCZNIK KRAKOWSKI. T. XXII. (Kraków 1929). Towarzystwo Miłośników Historji i Zabytków Krakowa. S. 3 nlb. + 222 + 2 nlb.

71. ROCZNIK TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO. Rok XXI. 1928. Warszawa 1929. Towarzystwo Naukowe Warszawskie. S. 3 nlb.+176.

72. ROCZNIK WOŁYŃSKI wydany staraniem Wołyńskiego Zarządu Okręgowego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych. Równe. T. I, 1930, s. 2 nlb.+162+2 nlb.+1 mapa. Tom II, 1931, s. VIII+584+1 nlb.+2 mapy.

73. ROCZNIK (WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ). Warszawa. R. VII, 1929, s. 3 nlb.+XXVII+169+1 nlb. R. VIII, 1930, s. 2 nlb.+378+3 nlb. Bibljoteka Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie.

74. ROCZNIKI DZIEJÓW SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH. Pod red. prof. Fr. Bujaka i prof. Jana Rutkowskiego. T. I. Lwów 1931. S. XV+388 + 3 nlb.

ROCZNIKI KOMISJI HISTORYCZNEJ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO — patrz: Karwasińska Jadwiga, Siemieński Józef i Wolff Adam, Wolff Adam.

75. ROCZNIKI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU. Toruń. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Rocznik trzydziesty piąty (XXXV), 1929, s. 2 nlb. + 461 + 1 nlb. + LXX tabl. Rocznik trzydziesty szósty (XXXVI), 1930, s. 2 nlb. + 475 + 2 nlb. + 8 tabl. + 1 mapa.

76. ROUSSEAU J(EAN) J(ACQUES). Emil czyli o wychowaniu. Cz. I. Przeł. W. Husarski. Warszawa—Lwów 1930. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 3 nlb. + 356.

77. ROUSSEL LOUIS. Contes de Mycono. Lwów 1929. Towarzystwo Naukowe Lwowskie. S. 1 nlb. + 441 + 1 nlb.

78. RÓŻYCKI STEFAN. Ćwiczenia anatomiczne. T. I. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. XI + 289.

79. SAKS STANISŁAW. Zarys teorji całki. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. XI + 1 nlb. + 335.

80. SAMSONOWICZ JAN. Mapa geologiczna okolic Warszawy. Warszawa 1927. Kasa im. Mianowskiego. K. 1 nlb.

81. SIEMIEŃSKI JÓZEF I WOLFF ADAM. Najstarsze księgi krakowskie w Archiwum Głównem. Warszawa 1929. Kasa im. Mianowskiego. S. 4 nlb.+39+1 nlb. Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Roczniki Komisji Historycznej. T. I. zesz. 4.

82. SIERPIŃSKI WACŁAW. Zarys teorji mnogości. Wyd. III. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. Cz. I, s. VIII + 207. Cz. II, s. VIII + 232.

83. SKIERKOWSKI WŁADYSŁAW, Ks. Puszcza Kurpiowska w Pieśni. Cz. II. Zesz. I. Płock 1929. S. 160. Towarzystwo Naukowe Płockie. Rocznik II.

84. SŁOWNIK JĘZYKA POLSKIEGO JANA KARŁOWICZA, ADAMA KRYŃSKIEGO, WŁADYSŁAWA NIEDŹWIEDZKIEGO. Warszawa. T. VI: S—Ś, 1915—1919, s. XVI+794. T. VII: (T), (1929), s. VII + 1161. T. VIII: Zesz. 48. Z—Ż, 1927 (1928), s. XX + 104 (641—744).

85. SŁOWNIK POLSKICH WYRAZÓW TECHNICZNYCH. Dział 24. Poddział 6:2. Eksploatacja techniczna dróg żelaznych. Warszawa 1929. Akademja Nauk Technicznych. S. 4 nlb. + IV + 85.

86. SMOLEŃSKI KAZIMIERZ. Co Polska traci skutkiem niedostatecznego uprawiania chemji i technologji chemicznej. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. 27. Odbitka z V t. Nauki Polskiej.

87. STACHOŃ BOLESŁAW. Polityka Polski wobec Turcji i akcji antytureckiej w wieku XV do utraty Kilii i Białogrodu (1484). Lwów 1930. S. 1 nlb. + 199 + 1 nlb. Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie. Dział II. Tom VII. Zesz. 2.

88. STUDJA DO DZIEJÓW SZTUKI W POLSCE. Warszawa. Wydaw. Zakładu Architektury Polskiej Politechniki Warszawskiej. T. I, 1929, s. 4 nlb. + 122 + + 3 nlb., z 9 tabl. T. III, 1930, s. 8 nlb.+135+1 nlb., z 12 tabl.

STUDJA NAD HISTORJĄ PRAWA POLSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO LWOWSKIEGO — patrz: Balzer Oswald.

89. SUWARA FRANCISZEK. Przyczyny i skutki klęski cecorskiej 1620 r. Kraków 1930. S. 3 nlb. + 141 + 1 nlb. + 1 mapa. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, Nr. 7.

90. SWIANIEWICZ STANISŁAW. Lenin jako ekonomista. Wilno 1930. Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej. S. 155 + 2 nlb. Instytut Naukowo-Badawczy Europy Wschodniej Sekcja Gospodarcza Nr. 1.

91. ŚWIATOWIT — rocznik Muzeum Archeologicznego im. Er. Majewskiego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Red. Włodzimierz Antoniewicz. Tom XIII. Warszawa 1929. Nakładem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej. S. VIII + 1 portret + 196.

92. SZKOŁY WYŻSZE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. Warszawa 1927. Kasa im. Mianowskiego. S. 3 nlb. + VI + 2 nlb. + 456.

93. TACYT PUBLJUSZ KORNELJUSZ. Roczniki. Tłumaczenie Wład. Okęckiego. Wyd. II, zmienione. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 5 nlb. + 345 + 2 nlb.

94. THEMIS POLSKA. Pismo nauce prawa poświęcone. Serja III. T. IV. Warszawa 1928/9. S. 4 nlb. + 241 + 1 nlb.

95. TITCHENER EDWARD BRADFORD. Podręcznik psychologji. Przetł. Artur Chojecki. Warszawa 1929. Kasa im. Mianowskiego. S. XX+458+1 nlb.

96. TSCHERMAK G. — BECKE F. Podręcznik mineralogji. Wyd. polskie II uzupełnili J. Morozewicz i T. J. Woyno. Warszawa 1931. Kasa im. Mianowskiego. S. 6 nlb. + LIV + 838 + 4 tabl.

97. TYMIENIECKI K. History of Polish Pomerania. Poznań 1929. S. 5 nlb. + 181 + 3 nlb. + 2 mapy.

98. TYROWICZ MARJAN. Jan Tyssowski, dyktator krakowski 1846 r. Działalność polityczna i społeczna 1811—1857. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 3 nlb. + 247.

99. WANDYCZ SEWERYN. Prawo teatralne, kontrakt sceniczny. Z przedmową prof. Stanisława Gołąba. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 6 nlb. + 108.

100. WASIUTYŃSKI BOHDAN. Ludność żydowska w Polsce w wiekach XIX i XX. Studjum statystyczne. Warszawa 1930. Kasa im. Mianowskiego. S. 224 + II.

101. WĄSIK WIKTOR. Sebastjan Petrycy z Pilzna i epoka. Zesz. II. Warszawa 1929. Kasa im. Mianowskiego. S. 220 + 1 tabl.

102. WILNO I ZIEMIA WILEŃSKA. Zarys monograficzny. T. I. Wilno 1930. Wydaw. Wojewódzkiego Komitetu Regjonalnego. S. 334 + 1 nlb.

103. WINID WALENTY. Kanał Bydgoski. Warszawa 1928. Kasa im. Mianowskiego. S. XXX + 307 + 1 mapa + 17 tablic.

104. WITKOWSKI AUGUST. Zasady fizyki. T. I. Wyd. V. Warszawa 1929. Kasa im. Mianowskiego. S. XXIV + 645 + 1 nlb. + 1 portret.

105. WODZIŃSKI ALFONS MICHAŁ. Gdańsk za czasów Stanisława Leszczyńskiego. Kraków 1929. S. 3 nlb. + 158. Prace Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego Nr. 6.

106. (WOELFFLIN) WÖLFFLIN HENRYK. Sztuka klasyczna. Wstęp do włoskiego renesansu. Z VII wydania niemieckiego przetłumaczył Józef Muczkowski. Kraków 1931. S. IX + 3 nlb. + 278 + 1 nlb.

107. WOLFF ADAM. Metryka Mazowiecka. Układ pierwotny. Sposób rejestracji. Warszawa 1929. Kasa im. Mianowskiego. S. 4 nlb. + 128+2 nlb. Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Roczniki Komisji Historycznej, t. I, zesz. 3.

WSCHÓD. Wydawnictwo do dziejów kultury ziem wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej — patrz: Dąbkowski Przemysław i Glaser Stefan.

WYDAWNICTWA NAUKOWEGO TOWARZYSTWA PEDAGOGICZNEGO — patrz: Bulletin International, Grzegorzewska Marja, Lublinerówna Karolina, Miterzanka Mieczysława, Radomska-Strzemecka Helena, Ręgorowicz Ludwik, Rousseau J. J. i Znaniecki Florjan.

108. WYSTAWA, POWSZECHNA, KRAJOWA, W POZNANIU W R. 1929. Dzieło zbiorowe pod kierownictwem Dra Stanisława Wachowiaka. Poznań 1930. T. I, s. XII + 587 + 1 tabl. + 3 nlb. z 1 pl. T. II, s. 3 nlb. + 451 + 1 nlb.

T. III, s. 5 nlb. + 680 + 1 nlb. z 1 pl. T. IV, s. 3 nlb. + 367 + 1 nlb. T. V., s. 3 nlb.+642+1 nlb.

109. Z DZIEJÓW LITERATURY POLSKIEJ WIEKU XIX. Warszawa 1929. S. 263 + 2 nlb. Prace Komisji do badań nad historją literatury i oświaty. T. III.

ZABYTKI DZIEJOWE — patrz: Acta Officii Consistorialis Leopoliensis Antiquissima.

110. ZIELENIEWSKI LEON. Ustawodawstwo językowe Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa 1930. Instytut Badań Spraw Narodowościowych. S. 204+4 nlb.

111. ZNANIECKI FLORJAN. Socjologja wychowania. T. II. Warszawa-Lwów 1930. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 3 nlb. + 372 + 1 nlb.

B. CZASOPISMA

112. ARCHIWUM HISTORJI I FILOZOFJI MEDYCYNY ORAZ HISTORJI NAUK PRZYRODNICZYCH. Red. Adam Wrzosek. T. X. Zeszyt 2. Poznań 1930. Towarzystwo Miłośników Historji i Filozofji Medycyny oraz Historji Nauk Przyrodniczych. S. 5 nlb. + (189 — 300).

113. ATENEUM WILEŃSKIE. Czasopismo naukowe, poświęcone badaniom przeszłości ziem Wielkiego X. Litewskiego. Redaktor Teofil Emil Modelski. Wydawnictwo Wydz. III. Tow. Przyjaciół Nauk w Wilnie. Rocznik VI, zesz. 3—4, 1929, s. 5 nlb. + (593 — 734). Rocznik VII, zesz. 1 — 2, 1930, s. XVI +415 + 2 nlb. + 1 portret.

114. EKONOMISTA. Kwartalnik, poświęcony nauce i potrzebom życia. Pod redakcją Edwarda Lipińskiego. Rok XXX. T. I. Warszawa 1930. Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków Polskich. S. 182+2 nlb.

115. KOSMOS. Czasopismo Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika. Tom Jubileuszowy, wydany z powodu pięćdziesiątej rocznicy istnienia Towarzystwa 1875—1925. Historja nauk przyrodniczych w Polsce w ostatnich 50-ciu latach. Cz. I. Pod redakcją Prof. Dr. Wł. Szafera i Prof. Dr. Ign. Zakrzewskiego. Kraków 1928. Nakł. Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika z zasiłkiem Ministerstwa W. R. i O. P. S. XXIII + 5 nlb. + 219 + 1 pl. Rocznik LIV. Serja A. Rozprawy. Lwów 1929. Nakładem Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika z zasiłkiem Ministerstwa W. R. i O. P. Zesz. I—II. S. 674+16 tabl. Zesz. III—IV, s. 1 nlb.+ (674—928) +3 mapy + 11 tabl.

116. KWARTALNIK PSYCHOLOGICZNY. Redaktor Stefan Błachowski. Poznańskie Towarzystwo Psychologiczne. T. 1, zesz. 1—4, 1930, s. 483 + VIII. T. II, zesz. 1/2—3, 1931, s. 348.

117. LUD SŁOWIAŃSKI. Pismo poświęcone dialektologji i etnografji Słowian. Wydawane przez Kazimierza Nitscha i Kazimierza Moszyńskiego. Kraków. T. I, zesz. 1, 1929, s. A. 168+B. 144. T. I, zesz. 2, 1930, s. VI + (A. 169—315) + 1 nlb. + (B. 147—343). T. II, zesz. 1, 1931, s. 1 nlb. + A. 128 + B. 132.

118. MINERWA POLSKA. Rok II, zesz. 1—4. Lwów 1930. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. S. 2 nlb. + VII + 318 + 1 nlb.

119. PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY. R. 1929. T. IV, zesz. 2 (rocznik 11). Poznań 1929. Polskie Towarzystwo Prehistoryczne. S. od 109 do 180.

120. PRZEGLĄD SOCJOLOGICZNY. Kwartalnik Polskiego Instytutu Socjologicznego wyd. z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej. Poznań. T. I/1, 1930, s. 3 nlb.+112. T. I, zesz. 2—4, 1931, s. 5 nlb.+(113—306) + 1 nlb.

121. PRZEWODNIK HISTORYCZNO-PRAWNY. Czasopismo kwartalne. Redaktor Przemysław Dąbkowski, Jan Adamus, Karol Koranyi. Rocznik I, zesz. 1—4, 1930, s. 442. Rocznik II, zesz. 1, 1931, s. 91.

122. ROCZNIKI CHEMJI. Organ Polskiego Towarzystwa Chemicznego, założony przez Jana Zawidzkiego. Rocznik 1930. T. X. Zesz. 8 i 9. Warszawa 1930. Nakł. Polskiego Towarzystwa Chemicznego. S. od 579 do 785.

123. ROCZNIKI HISTORYCZNE. Organ Towarzystwa Miłośników Historji w Poznaniu, pod redakcją Kazimierza Tymienieckiego i Kazimierza Kaczmarczyka Rocznik IV, zesz. 2, 1928, s. 4 nlb. + 138 + 1 nlb. Rocznik VI, zesz. 2 1930, s. 5 nlb. + (129—263)+ 1 nlb.

124. RUCH SŁOWIAŃSKI. Miesięcznik poświęcony życiu i kulturze Słowian. Lwów 1930. Rok III. Nr-y 1—10, s. 400.

125. WSZECHŚWIAT. Pismo przyrodnicze. Organ Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika. (Warszawa). Nr-y 1—10, styczeń—grudzień 1930, s. 328. Nr-y 1—4, styczeń—kwiecień 1931, s. 123.

126. ZAPISKI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Toruń 1929. Tom VIII, Nr-y 1—3/4, 1929, s. 156.

127. ZIEMIA. Organ Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Warszawa. Rok XIV, 1929, Nr. Nr. 1—24, s. 448. Rok XV, 1930, Nr. Nr. 1—24, s. 512.

2. SZTUKA

A. Druki nieperjodyczne

128. BARTKIEWICZ ZYGMUNT. Trzy opowieści. (Historja jednego podwórza. Złe miasto. 63). Warszawa 1930. Dom Książki Polskiej. S. 278+2 nlb.+1 portret.

129. BRODOWSKI FELIKS. Wspomnienia. Nowele. Warszawa 1930. Bibljoteka Domu Polskiego. S. 256.

130. DUNIN KOZICKA MARJA. Burza od Wschodu. Warszawa 1929. Dom Książki Polskiej. S. 13+1 nlb.+512+1 nlb.+24 wkładki z fotografjami.

131. GÓRSKI ARTUR. Glossy o ludziach i ideach. Warszawa 1930. Dom Książki Polskiej. S. 339+3 nlb.

132. GÓRSKI ARTUR. Saga o Gislim wyjętym z pod prawa i inne sagi islandzkie. Opracował... Warszawa 1931. Dom Książki Polskiej. S. 373+1 nlb.

133. GROSSEK-KORYCKA MARJA. O supremacji zła. (Medytacje). Synteza współczesności. Wyd. II. Warszawa 1930. S. 3 nlb.+XIII.+1 nlb.+402+2 nlb.

134. MICIŃSKI TADEUSZ. Lucyfer. Pisma pośmiertne. Cykl pierwszy. (Niedokonany Poemat. Mené-Mené-Thekel Upharisim!.. quasi una phantasia). Warszawa 1931. Dom Książki Polskiej. S. XL+276+4 nlb.+1 portret. Instytut Literacki w Warszawie.

135. PIECHAL MARJAN. Elegje całopalne. Warszawa 1931. Instytut Literacki. S. 55+5 nlb.

136. PIGOŃ STANISŁAW. Do źródeł „Dziadów" Kowieńsko-Wileńskich. Wilno 1930. S. 126+1 nlb. Bibljoteka „Źródeł Mocy", Nr. 3.

137. PIOTROWICZ WIKTOR. Z zagadnień wyznaniowych w Polsce. Wilno 1929. S. VIII + 205 + 4 nlb. Bibljoteka „Źródeł Mocy", Nr. 2.

138. RYTEL PIOTR. Harmonja. Warszawa 1930. S. 7 nlb.+355.

139. SZANIAWSKI JERZY. Adwokat i Róże. Żeglarz. Ptak. Warszawa 1930. Dom Książki Polskiej. S. 257+2 nlb.

140. TOŁWIŃSKI GABRYEL, Akustyka Muzyczna. Warszawa 1929. Towarzystwo Wydawnicze Muzyki Polskiej. S. 96.

B. Czasopisma

141. ARCHITEKT. Kraków. Krakowskie Koło Architektów. Rocznik XXII, 1929, zesz. 1—7, s. 28+1 nlb.+1 plansza, 81+5 nlb., 35+1 nlb., 45, 69+1 nlb. — Związek Architektów woj. Krakowskiego, Rocznik XXIII, 1930, zesz 1—10, s. 66+1 nlb., 61, 59+1 nlb., 29+1 nlb., 47, 79+1 nlb. — Rocznik XXIV, zesz. 1, s. 24+6 nlb.

142. ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO. Plany regulacyjne Warszawy dawnej i nowej. Warszawa. Rok IV, 1928, zesz. 11, s. (399—438)+VIII+1 plansza. Rok V, 1929, zesz. 1—12, s. 397+1 nlb.+87+1 nlb. Rok VI, 1930, zesz. 1—10, s. 404.

143. KWARTALNIK MUZYCZNY. Warszawa. Stowarzyszenie Miłośników Dawnej Muzyki. Pod redakcją A. Chybińskiego i K. Sikorskiego, Nr-y 1—4, 1928—1929, s. 468. Nr-y 5—8, 1929—1930, s. 393. Zesz. IX—XI, 1930, s. 356.

144. PAMIĘTNIK WARSZAWSKI. Pod redakcją W. Berenta, potem — L. H. Morstina. Warszawa. (Rok I). 1929, zesz. 1—4, s. 281+3 nlb, 255+1 nlb., 221+1 nlb. z 3 planszami, 247. Rok II, 1930, zesz. 1—9, s. 106, 124, 117, 183,112, 98, 122, 144.

145. PLASTYKA. Warszawa 1930, Nr. 1. S. 80.

146. ŹRÓDŁA MOCY. Czasopismo krajowe, poświęcone kulturze ziem b. Wielkiego Księstwa Litewskiego. Rok III, 1929, zesz. 5, s. 1 nlb.+150+1 nlb. Rok IV, 1930, zesz. 6, s. 117+1 nlb. Rok V, 1931, zesz. 7, s. 165.

C. Nuty

147. ANDRZEJOWSKI ADAM. Burlesque. Warszawa 1930. S. 12+3 nlb. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej (13).

148. ANONYMUS. „Duma" na 4 instrumenty (2 violini, viola e violoncello). S. 6+viola, violino II, violoncello po 2 nlb.; violino I 4 nlb. Stow. Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej (VIII).

149. GORCZYCKI, GREGORIUS GERVASIUS. Missa Paschalis quatuor vocibus cantanda (Cantus, altus, tenore, bassus). S. 23. Stow. Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej VII.

150. GRUBERSKI EUGENJUSZ, KS. Responsoria na Boże Ciało na chór mieszaszany. Czerwińsk 1930. Nakł. Komit. Wydaw. Dzieł ks. E. Gruberskiego. S. 11.

151. GRUBERSKI EUGENJUSZ, KS. „Synkowie moi". Kantata na solo baryton, chór mieszany i fortepian. 1929. Komitet Wyd. Dzieł ks. E. Gruberskiego. S. 1 nlb. + 20.

152. LEFELD JERZY. Sekstet (Es-dur). Op. 3 na 2 skrzypiec, 2 altówki i 2 wiolonczele. Warszawa 1929. Violino I. S. 18; violino II. S. 17; viola I. S. 17; viola II. S. 15; cello I. S. 12; cello II. S. 11. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej.

153. LEFELD JERZY. Sekstet Es-dur. Op. 3 Partytura. Warszawa 1929. S.1 nlb. +132. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej.

154. ŁABUŃSKI FELIKS RODERYK. Taniec fantastyczny. Warszawa 1931. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej. S. 9.

155. MAKLAKIEWICZ JAN. Pieśń o burmistrzance. Warszawa 1930. S. 7. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej (9).

156. MAREK CZESŁAW. „Sonata" na skrzypce i fortepian. Warszawa 1929. Wydaw. Stowarz. Kompozytorów Polskich.

157. MAREK CZESŁAW. Tryptyk. Trzy przegrywki i fugi na fortepian. Warszawa 1929. S. 32. Wydaw. Stowarz. Kompozytorów Polskich (15).

158. MELCER HENRYK. Dumka St. Moniuszki. Parafraza na skrzypce z tow. fortepianu. Warszawa 1929. S. 5; violino S. 1. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej.

159. MIELCZEWSKI MARCIN. Canzona a 3 a dui violini e fagotto e viola (violoncello) con basso d'organo. Warszawa. S. 31. Stow. Miłośn. Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej VI.

160. MIELCZEWSKI MARCIN. „Deus in nomine tuo" Concerto a 4 basso solo con 2 violini e fagotto (violoncello) con basso d'organo... S. 23. Violino I, violino II, fagotto (violoncello), basso voce po 4 nlb. Stow. Miłośn. Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej II.

161. MONIUSZKO STANISŁAW. Pieśni wybrane. Zesz. I. Warszawa 1929. S. 72. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej (VII).

162. MONIUSZKO STANISŁAW. Pieśni wybrane... Zesz. II. Warszawa 1929. S. 60. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej (VIII).

163. PANKIEWICZ EUGENJUSZ. Pieśni... Warszawa 1929. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej. S. 23. + 1 nlb.

164. PANKIEWICZ EUGENJUSZ. Warjacje na fortepian... Warszawa 1931. S. 22. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej. 16.

165. PĘKIEL BARTŁOMIEJ. „Audite mortales" a 2 canti, 2 alti, tenore, basso, 2 viole da gamba, violone, con basso d'organo. S. 40+viola I; viola II; violoncello po 4 nlb. Stow. Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej IV.

166. ROGOWSKI LUDOMIR MICHAŁ. Fantasmagories („Mamidła") Partition d'orchestre. Warszawa 1930. Wydaw. Stow. Kompozytorów Polskich. S. 62.

167. RÓŻYCKI JACEK (Hyacinthus). Hymni ecclesiastici (quatuor vocibus concinendi). S. 19 + 1 nlb. Stow. Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej III.

168. RÓŻYCKI JACEK (Hyacinthus). Hymni ecclesiastici (quatuor vocibus concinendi). Warszawa. Sopran. S. 8 nlb.; alt, tenor, bas po 9 nlb. (4 zeszyty). Stow. Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Muzyki Polskiej III.

169. RÓŻYCKI LUDOMIR. Bolesław Śmiały. Partytura orkiestrowa. S. 1 nlb. + 38. Wydaw. Stow. Kompozytorów Polskich.

170. RYTEL PIOTR. Legenda o św. Jerzym. Op. 9 partytura orkiestrowa (Warszawa). S. 84.

171. RYTEL PIOTR. Korsarz. Op. 6. Partytura (Warszawa). S. 73. Wydaw. Stowarz. Współczesnych Kompozytorów Polskich (3).

172. STATKOWSKI ROMAN. Kwartet Nr. 5, Op. 40 na 2 skrzypiec, altówkę i wiolonczelę. Głosy instrumentalne. Warszawa 1929. Violino I. S. 12; violino II, violoncello, alto po s. 10. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej.

173. SZARZYŃSKI STANISŁAW SYLWESTER. „Pariendo non gravaris". Concerto a 3 Solo Tenore, 2 Violini e Viola (Violoncella) con basso d'organo (1704). S. 26 + violino I; violino II; violoncello; tenore sollo po 4 nlb. Stow. Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej V.

174. SZARZYŃSKI STANISŁAW SYLWESTER. Sonata a due violini e basso pro organo (1706). S. 2 nlb. + 23 + 2 nlb.+Violino I; Violino II po 4 nlb. Stow. Miłośn. Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej I.

175. SZELIGOWSKI TADEUSZ. Pieśni Zielone. Słowa według oryginalnego tekstu ludowego, oprac. Roman Brandstaetter. Warszawa 1931. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej. S. 14.

176. SZELUTO APOLINARY. Cztery polonezy na fortepian („Pory roku"). Op. 58 Nr. 1 — 4. Warszawa 1930. S. 14. Tow. Wydaw. Muzyki Polskiej 11.

177. WACŁAW Z SZAMOTUŁ. In Te Domine speravi. (Psalmus XXX) (quatuor vocibus concinendus). Według druku z r. 1554 wyd. i oprac. Marja Szczepańska i Henryk Opieński. Warszawa (1931). S. 20. Stow. Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie. Wydaw. Dawnej Muzyki Polskiej IX.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA

I. STRESZCZENIA PROTOKÓŁÓW Z POSIEDZEŃ KOMISYJ FACHOWYCH

II. ANKIETA W SPRAWIE ŚWIADCZEŃ NAUKI I SZTUKI NA RZECZ PAŃSTWA

I. STRESZCZENIA PROTOKÓŁÓW Z POSIEDZEŃ KOMISYJ FACHOWYCH

W czternastu tomach „Nauki Polskiej" (1918—1931) rozważone zostały obszernie potrzeby poszczególnych nauk w Polsce. Brakło jeszcze oświetlenia porównawczego tego zagadnienia; w tym celu zaprojektowano szereg komisyj, poświęconych rozpatrywaniu potrzeb całych grup nauk pokrewnych, dla uwydatnienia potrzeb najważniejszych w każdej grupie; po zakończeniu wspomnianych obrad z delegatów tych komisyj może być utworzona komisja ogólna do zbadania potrzeb całego zespołu nauk. Podobnież rozważone zostaną potrzeby sztuki. Praca ta, wobec wielkiej liczby komisyj, wymaga jednak czasu i obrad przygotowawczych, które już rozpoczęto.

W dotychczasowych posiedzeniach komisyj, o których była już mowa wyżej (por. str. 2), brali udział, prócz zaproszonych specjalistów, dyrektor i pracownicy Funduszu Kultury Narodowej. Wyniki wstępnych konferencyj nie są uważane za ostateczne, są raczej przygotowawczemi, i dalsze bardziej szczegółowe obrady (w tym samym lub zmienionym składzie fachowców) prowadzone są w miarę potrzeby. Prócz tego planowane są konferencje delegatów wszystkich komisyj naukowych i artystycznych w celu rozważenia najogólniejszych zadań i potrzeb kultury narodowej jako całości.

Poniżej podajemy dla przykładu streszczenia protokółów kilku komisyj do spraw: 1) nauk fizyko-matematycznych, geologicznych i geografji, 2) nauk biologicznych, 3) sztuk plastycznych, 4) muzyki i 5) literatury pięknej.

1. *Konferencja w sprawie potrzeb nauk fizyko-matematycznych, geologicznych i geografji*

Obecni zaproszeni: prof. Czesław Białobrzeski, geolog państwowy Stanisław Małkowski, prof. prof.: Antoni Przeborski, Jerzy Smoleński i Wojciech Świętosławski.

W dyskusji podkreślono ogromne znaczenie stypendjów i zasiłków dla młodych pracowników naukowych w rozwoju poszczególnych dziedzin nauki. Wskazano, że najbardziej daje się u nas odczuwać brak astrofizyków, fizyków-teoretyków, inżynierów-fizyków, którzyby umieli stosować metody fizyczne do techniki, chemików nieorganików i ana-

lityków, klimatologów, oceanografów i hydrografów, wobec czego przedstawiciele tych właśnie specjalności czy też młodzi badacze, pragnący się im poświęcić, zasługują przedewszystkiem na poparcie przez Państwo. Uznano za pożądane udzielanie zasiłków profesorom na organizowanie badań naukowych, prowadzonych zbiorowo pod ich kierunkiem przez słuchaczy, oraz podkreślono znaczenie krajowych i zagranicznych wycieczek i wypraw naukowych, zwłaszcza w związku z badaniami geograficznemi.

Jednocześnie wskazano badania: dyluwjalne, wysokogórskie, hydrograficzne, oceanograficzne, sejsmologiczne, wulkanologiczne, grawimetryczne, geochemiczne, krystalograficzne i chemiczno-mineralogiczne jako te, które należy otoczyć szczególną opieką materjalną.

Dalej wypowiedziano się za koniecznością powołania do życia instytutu fizycznego i utworzenia centralnej bibljoteki fizycznej, uznano za bardzo pożądane popieranie Narodowego Instytutu Astronomicznego oraz utworzenie centralnej bibljoteki i instytutu matematycznego. Nadto uznano za pożądane utworzenie katedry fizyki technicznej i techniki optycznej oraz zwiększenie liczby katedr matematycznych, współdziałających z fizyką. W zakresie potrzeb organizacyjnych nauk geologicznych podkreślono brak instytucji, ogniskującej prace geologiczne o charakterze teoretycznym, oraz brak koordynacji pracy w tym zakresie, wskazano na potrzeby wydawnicze w zakresie podręczników uniwersyteckich i szkolnych oraz na całkowite zaniedbanie popularyzacji nauk geologicznych. Pilną potrzebą byłoby zorganizowanie muzealnictwa geologicznego przez utworzenie muzeum centralnego i sieci muzeów regjonalnych o charakterze stacyj naukowych.

2. *Konferencja w sprawie potrzeb nauk biologicznych*

Obecni zaproszeni: prof. prof. Kazimierz Białaszewicz, Bolesław Hryniewiecki i Michał Korczewski oraz dyrektor Państwowego Muzeum Zoologicznego Wacław Roszkowski.

Z zakresu potrzeb naukowych botaniki i zoologji wskazano na konieczność poparcia, rozszerzenia lub zreformowania szeregu placówek badawczych, jak np. stacji na Wigrach, Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem (dział botaniczny i Alpinarjum), stacji naukowej na Helu i w Białowieży. Pozatem uznano za pożądane wznowienie badań paleobotanicznych w t. zw. szybie Raciborskiego, wszczęcie akcji w kierunku organizowania ogrodów flory polskiej o charakterze regjonalnym (przedewszystkiem w środowiskach uniwersyteckich), założenie instytutu

ornitologicznego oraz stacji biologicznej nad Morzem Śródziemnem (jako sprawę dalszą, po zreorganizowaniu stacji na Helu).

Podkreślono znaczenie stypendjów naukowych, krajowych i zagranicznych, zwłaszcza dla młodych badaczy, w okresie poprzedzającym objęcie katedry lub innego stanowiska naukowego, i wymieniono morfologję, fizjologję roślin, fitopatologję, fizjologję zwierząt (w szczególności fizjologję ogólnej przemiany materji i fizjologję zmysłów), chemję fizjologiczną, hydrobiologję, z działów zaś systematyki — arachnologję, jako dziedziny nauk biologicznych, które są słabo lub niedostatecznie reprezentowane w Polsce, a więc zasługują na szczególną uwagę przy rozdawaniu stypendjów młodym badaczom.

Rzucono myśl utworzenia, za przykładem innych państw, stypendjum do badań przyrodniczych w krajach podzwrotnikowych.

Do zagadnień najważniejszych zaliczono sprawę utworzenia ośrodka do badań naukowych nad metabolizmem (całokształtem przemian morfologicznych, chemicznych i energetycznych, zachodzących w organizmie) człowieka i zwierząt. Instytut taki miałby do spełnienia bardzo doniosłe zadanie z punktu widzenia zarówno naukowego, jak i państwowego (rozwiązywane w nim zagadnienia miałyby bezpośredni wpływ na sprawy wychowania fizycznego, lotnictwa, ekonomizacji pracy fizycznej w przemyśle, na warunki odżywiania ludności w Polsce, na problemat produkcji zwierzęcej i pracy zwierząt pociągowych w rolnictwie i t. p.). Zagranicą istnieją już takie instytuty. Przygotowanie w Polsce zespołu specjalistów do rozwiązywania zagadnień z zakresu ogólnego metabolizmu zwierzęcego należy więc do spraw pilnych.

Wreszcie uznano za pożądane założenie wydawnictwa p. t. „Fauna Polska", doprowadzenie do końca i wydanie pracy prof. Kulczyńskiego o pająkach oraz zorganizowanie zbiorowych badań zoologicznych Wisły.

3. *Konferencja w sprawie potrzeb sztuk plastycznych w Polsce*

Obecni zaproszeni: prof. Tadeusz Breyer, Apolonjusz Kędzierski, prof. prof. Mieczysław Kotarbiński, Felicjan Kowarski, Lech Niemojewski i Czesław Przybylski.

W dyskusji stwierdzono przedewszystkiem, że wobec bardzo niskiego poziomu kultury artystycznej wśród szerokich mas społeczeństwa polskiego konieczne jest działanie w dwóch kierunkach: popieranie szczytów twórczości przez ułatwianie pracy jednostkom twórczym

oraz szerzenie artystycznej kultury w społeczeństwie, co może przyczynić się m. i. do stworzenia rynków zbytu dzieł sztuki i przez to do ułatwienia artystom bytowania.

W związku z tem uznano za konieczne dążenie do tworzenia zbiorów muzealnych, gromadzących dorobek polskiego malarstwa i rzeźby, i do uzgadniania rozproszonych wysiłków w dziedzinie organizacji muzealnictwa z zakresu sztuk plastycznych. Podniesiono również znaczenie tworzonej obecnie w Warszawie gliptoteki. Jednocześnie stwierdzono, że ogromne artystyczno-wychowawcze znaczenie wystaw perjodycznych nakazuje dołożenie wszelkich starań w kierunku uzyskania w stolicy lokalu odpowiedniego na takie wystawy. Sprawę możnaby narazie rozwiązać bądź przez wzniesienie jak najskromniejszej, lecz obszernej hali wystawowej, bądź też przez przystosowanie do tego celu którego z budynków zabytkowych w Warszawie (np. Białego Domku w Łazienkach lub I-go piętra Starej Pomarańczarni).

Podkreślono dalej konieczność wzmożenia propagandy sztuki przez przeprowadzenie obmyślonej zgóry, programowej akcji wydawniczej. W dziedzinie wydawnictw z zakresu sztuk plastycznych jest u nas jeszcze niemal wszystko do zrobienia. Należy więc pomyśleć o podjęciu szeregu wydawnictw popularnych, ogólno-kształcących i informacyjnych, o wydaniu podręczników i szeregu dzieł podstawowych z tej dziedziny.

W związku ze sprawą popierania artystów-plastyków i ułatwiania im pracy twórczej wskazano na różne aktualne poczynania artystyczne, zasługujące na poparcie z funduszów państwowych. Wymieniono tu m. in. dążenia do stworzenia czcionki polskiej i założenia pracowni graficznej, w której młodzi graficy mogliby znaleźć sprzyjające warunki do pracy po opuszczeniu szkoły.

Pozatem wymieniono rzeźbę oraz malarstwo freskowe i plafonowe jako te działy sztuk plastycznych, które najmniej mogą liczyć na poparcie ze strony prywatnej, a więc zasługują na specjalną pomoc materjalną z funduszów państwowych. Ogłaszanie konkursów, fundowanie rzeźb lub pomników w miastach i miejscach publicznych — oto są najwłaściwsze formy popierania tych działów sztuk plastycznych.

Zwrócono pozatem uwagę na konieczność nawiązywania przez szkoły sztuk pięknych łączności z fabrykami i zakładami przemysłowemi: pewne próby były już z powodzeniem czynione; dalsza akcja w tym kierunku dać powinna dobre wyniki, otwierając nowe pole pracy

przed artystami i przyczyniając się do podniesienia kultury artystycznej szerokich mas społeczeństwa.

Uznano wreszcie za pożądane udzielanie stypendjów i zasiłków artystom-plastykom na prace artystyczne lub na dalsze studja.

4. *Konferencja w sprawie potrzeb muzyki w Polsce*

Obecni zaproszeni: dyr. Konserwatorjum Zdzisław Jahnke, prof. Aleksander Michałowski, prof. Bronisław Rutkowski, prof. Kazimierz Sikorski i Teodor Zalewski. Zaproszeni: dyr. Konserwatorjum E. Morawski i prof. J. Jarzębski zawiadomili o niemożności przybycia na konferencję.

W dyskusji poruszono przedewszystkiem konieczność podniesienia kultury muzycznej w szerokich masach społeczeństwa, co stanowi jeden z podstawowych warunków wzmożenia i podniesienia twórczości i odtwórczości muzycznej w Polsce. Wskazano na szereg sposobów, które mogłyby przyczynić się do osiągnięcia tego celu.

A więc dużą rolę mógłby tu odegrać (nieistniejący dotychczas) związek stowarzyszeń muzycznych, jednoczący społeczne organizacje muzyczne i uzgadniający ich prace. Jednocześnie należałoby pomyśleć o zorganizowaniu ruchu koncertowego w całym kraju, obejmując nim przedewszystkiem małe miasta i miasteczka; szerząc kulturę muzyczną w najszerszych warstwach społeczeństwa, dawałoby się przytem pole do działania wielkiej liczbie muzyków. Gdyby powstała instytucja, któraby wzięła te sprawy w swoje ręce i dawała rękojmię odpowiedniego ich prowadzenia, zasługiwałaby ona oczywiście na pomoc Państwa. Podtrzymywanie i szerzenie kultury muzycznej na prowincji powinno się dalej odbywać drogą popierania kół śpiewaczych (m. in. przez dostarczenie i udostępnienie odpowiedniego repertuaru) oraz szkół muzycznych. zw'aszcza w tych miastach, gdzie niema konserwatorjów państwowych. Mogłyby tu być brane pod uwagę, oczywiście, tylko szkoły, stojące na odpowiednim poziomie artystycznym; przez dostarczanie im funduszów np. na wynajęcie odpowiednich pomieszczeń, zakup nut i instrumentów muzycznych oraz na tworzenie orkiestr szkolnych możnaby znacznie wzmocnić tę rolę, jaką spełniają one w szerzeniu kultury muzycznej na prowincji. (Tu wymieniono szereg uczelni, zasługujących na poparcie materjalne z funduszów państwowych.) Z tych samych względów zasługują na opiekę zespoły muzyczne, np. tria, kwartety i t. p., które często muszą przerywać swą pożyteczną działalność artystyczną z powodu trudności natury materjalnej.

Do bardzo ważnych zagadnień zaliczono popieranie akcji wydawniczej. Z jednej strony chodzi tu o pomaganie w pracy kompozytorom żyjącym (dostarczanie funduszów na rozpisywanie partyj orkiestrowych i chóralnych ich dzieł, zasiłki umożliwiające ich wydanie), z drugiej zaś — o wydanie podstawowych dzieł dawnych kompozytorów polskich (brak dziś kompletnego polskiego wydania dzieł Szopena, oper Moniuszki i t. p.) oraz szeregu prac teoretycznych (brak dziś np. polskiej encyklopedji muzycznej i wyczerpującej historji muzyki polskiej). Byłoby pożądane powołanie do życia narodowego instytutu wydawniczego, któryby podejmował wydania dzieł dawnych mistrzów, a jednocześnie miałby za zadanie wspieranie prac twórczych współczesnych, żyjących kompozytorów.

Wskazano cały szereg specjalności w dziedzinie muzyki odtwórczej, najsłabiej w Polsce reprezentowanych, które zatem szczególnie trzeba mieć na uwadze w rozdawaniu stypendjów. Należy więc przedewszystkiem popierać: dyrygentów, kontrabasistów, waltornistów, fagocistów i organistów. Podniesiono znaczenie stypendjów, udzielanych młodym kompozytorom i teoretykom-pedagogom. Co do stypendjów wogóle, podkreślono ich wielką i dodatnią rolę, zaznaczając jednocześnie, że stypendystom stawiać należy duże wymagania, a zagranicę wysyłać ich dopiero po wyczerpaniu wszelkich możliwości w kraju.

Wypowiedziano się wreszcie przeciwko popieraniu tych organizacyj muzycznych, które mają na celu tylko obronę zawodowych interesów muzyków.

5. *Konferencja w sprawie potrzeb literatury pięknej w Polsce*

Obecni zaproszeni: doc. Stefan Kołaczkowski, Zenon Przesmycki, Jerzy Szaniawski, prof. Józef Ujejski i Juljan Wołoszynowski.

W dyskusji podniesiono konieczność popierania w pracy wybitnych talentów twórczych, gdyż obecna sytuacja na rynku księgarskim uniemożliwia niemal wydawanie dzieł o wysokim poziomie artystycznym i ideowym, gdy autorzy ich nie chcą zniżać się do poziomu t. zw. szerokich warstw czytelników. Tutaj zasiłki, umożliwiające dłuższą pracę nad takiem dziełem, oraz pomoc w wydaniu go dać mogą dobre wyniki.

Do ujemnych zjawisk w rozwoju współczesnej literatury polskiej zaliczono spotykany niekiedy u pisarzy współczesnych brak poczucia narodowej ciągłości kulturalnej i artystycznej. Jest on m. in. wynikiem

niedostatecznej znajomości dotychczasowego dorobku naszej literatury. Z tego względu uznano za konieczne udostępnienie najwybitniejszych dzieł dawnych pisarzy polskich czytelnikom dzisiejszym przez dokonanie odpowiednio skomentowanych wydań. Byłby to ważny krok do pogłębienia współczesnej literatury polskiej.

Pozatem w dyskusji wysunięto konieczność istnienia czasopism, stojących na odpowiednio wysokim poziomie, mających wyraźne oblicze ideowe i służących zagadnieniom kultury narodowej, któreby uwzględniały w dużym zakresie działy: kultury polskiej i współczesnej zagranicznej, sztuki i literatury pięknej. Podkreślono, że czasopisma takie, zwłaszcza o typie tygodnika, docierającego do najszerszych sfer inteligencji, mogłyby odegrać ogromną rolę kulturalną. Stanowiłyby one pozatem naturalne ośrodki, dookoła których grupowaliby się artyści i naukowcy; na tym terenie mogliby oni zbliżyć się bardziej do siebie, coby z punktu widzenia rozwoju kultury polskiej było bardzo pożądane.

Wreszcie rzucono myśl założenia specjalnej wyższej szkoły literackiej, któraby w dziedzinie literatury pięknej mogła odegrać podobną rolę, jak szkoły sztuk pięknych w dziedzinie plastyki, a konserwatorja — w dziedzinie muzyki, i podkreślono znaczenie, jakie w kulturze literackiej u nas mieć może i powinna eseistyka, którąby należało krzewić i popierać.

II. ANKIETA W SPRAWIE ŚWIADCZEŃ NAUKI I SZTUKI NA RZECZ PAŃSTWA

Badając potrzeby nauki i sztuki, Zarząd Funduszu Kultury Narodowej odczuwał brak materjałów, dotyczących niezbędnych świadczeń nauki i sztuki na rzecz Państwa. To pobudziło do zwrócenia się do źródła tych wiadomości. Stąd powstała podana tu niżej ankieta do Panów Ministrów, której wyniki oświetlają wielostronnie zagadnienie związku życia z nauką i sztuką. Zebrane materjały są pierwszym etapem kontaktu Funduszu Kultury Narodowej z Ministerstwami, kontaktu, który uważać należy za bardzo pożądany dla dalszego rozwijania zagadnień poruszanych w ankiecie.

A. TEKST ANKIETY PREZESA RADY MINISTRÓW DO MINISTRÓW

Fundusz Kultury Narodowej przeznaczony jest, jak wiadomo, do popierania polskiej twórczości naukowej i artystycznej. Głównem więc zadaniem Funduszu jest rozwój polskiej nauki i sztuki, które — jako wyodrębnione dziedziny kultury narodowej — mają swe własne życie i potrzeby i dopiero na odpowiednio wysokim poziomie swego rozwoju teoretycznego mogą okazać państwu, przez swe zastosowania, nieocenione usługi w różnych dziedzinach życia polskiego.

Do skutecznej działalności Funduszu Kultury Narodowej, który powinien, o ile możności, pozostawać w kontakcie z życiem i wszystkiemi dziedzinami pracy państwowej, byłoby niezmiernie ważne otrzymanie od Ministerstwa, opiekującego się tak doniosłą dziedziną życia narodowego, informacyj, wynikających z dotychczasowych doświadczeń Ministerstwa i wyrobionego już planu gospodarki państwowej na przyszłość najbliższą, a mianowicie:

jakich *świadczeń* od nauki i sztuki pozostająca pod opieką M-stwa dziedzina pracy — w epoce powszechnego unaukowiania życia i przenikania doń sztuki — może i powinna się spodziewać, czyli, ilustrując konkretniejszemi przykładami:

rozwiązania np. jakich *zagadnień* teoretycznych, czy też przeprowadzenia jakich *badań* z różnych działów nauki czystej — lub w zakresie sztuki: rozwoju jakich *gałęzi sztuki* rodzimej — wymaga należyty, potrzebom Polski odpowiadający, postęp pracy państwowej w zakresie działalności M-stwa, dalej:

jakiej specjalności *fachowców*, odpowiednio wykształconych, najdotkliwszy brak Polska odczuwa w zakresie pracy M-stwa i w jakiej mniej więcej liczbie; wydanie jakich *dzieł* z dziedziny nauki i sztuki byłoby najbardziej pilne ze stanowiska potrzeb M-stwa, powstanie jakich *instytucyj* państwowych czy społecznych w dziedzinie nauki i sztuki byłoby najbardziej pożądane ze stanowiska potrzeb M-stwa i t. p.

Przed zredagowaniem odpowiedzi na wymienione wyżej pytania, którą pragnąłbym otrzymać przed 19.II.31 r., proszę Pana Ministra o skierowanie odpowiedniego delegata M-stwa do Dyrektora Zarządu Funduszu Kultury Narodowej, w celu bliższego porozumienia się.

Prezes Rady Ministrów
(—) *W. Sławek*

B. ODPOWIEDZI MINISTRÓW

I. MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Zdaniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych kontakt nauki z praktyką administracyjną jest niewystarczający, co się odbija zarówno na poziomie wykładów uniwersyteckich, jak i na praktyce administracyjnej, która nie korzysta w należytym stopniu z doświadczeń i badań naukowych i która działa raczej na podstawie własnych doświadczeń oraz wprowadza własne uproszczenia i reformy w postępowaniu —nie oglądając się na wyniki badań naukowych, bądź zresztą wcale nie istniejących w tym zakresie, bądź nie nadążających za biegiem życia. Byłoby pożądane, aby profesorowie uniwersytetów i inni pracownicy naukowi przeprowadzili szereg badań naukowych, odnoszących się do wielu dziedzin administracji, i postawili w wyniku tych badań wnioski, zmierzające do usprawnienia działania administracji.

Na szczególną uwagę zasługiwałby nadzwyczaj obszerny dział nauk komunalnych (teorja samorządu, administracja w dziedzinie stosunków gospodarczych i t. p.), dziedziny, w których, oprócz opracowań monograficznych, nie mamy w literaturze polskiej nowszych prac podstawowych.

Ubocznie na uwagę zasługiwałoby opracowanie historji administracji w Polsce przedrozbiorowej. Takie opracowanie dopomogłoby do powiązania ideowego administracji obecnej z administracją b. Rzeczypospolitej, co może mieć duże znaczenie w wyrobieniu poczucia państwowego

wśród urzędników. Pożądanem byłoby dalej przyswajanie literaturze naukowej polskiej dorobku innych krajów w dziedzinie prawodawstwa administracyjnego, w szczególności przez inicjowanie lub subsydjowanie wydawnictw z zakresu porównawczego prawa administracyjnego. W dzisiejszym stanie zdobywanie materjałów porównawczych, konieczne w opracowywaniu projektów ustaw czy też w ich nowelizacji, natrafia na znaczne trudności (jak się okazało, materjałów tych, chociażby w stanie surowym, nie posiadają również nasze wyższe uczelnie). Wykształcenie prawnicze, jakie dają obecne uniwersytety polskie, nie jest wystarczające do potrzeb wyższej służby administracyjnej (w dziale Ministerstwa Spraw Wewnętrznych). Naogół brak w studjum prawniczem przedmiotów kształcących przyszłego administratora w kierunku znajomości spraw samorządowych i samorządowo-gospodarczych. W związku z powyższem byłoby nader pożądane odpowiednie zreformowanie studjum prawniczego lub utworzenie Akademji Administracyjnej, któraby prowadziła prace naukowe z zakresu administracji, a jednocześnie kształciła kandydatów do wyższej służby w administracji państwowej. Potrzebę takich kandydatów do służby administracyjnej można określić na 60-u rocznie.

Przechodząc do zagadnień szczegółowych, podnieść można następujące potrzeby odczuwane przez resort Spraw Wewnętrznych, uszeregowane według poszczególnych działów administracji:

1. *Sprawy organizacyjne.* Tu należałoby podnieść potrzebę: a) studjów nad ustaleniem i zmianą nazw miejscowości w Polsce, b) sporządzenia spisu miejscowości, c) uzupełnienia t. zw. słownika geograficznego i d) popierania studjów regjonalnych.

W zakresie wydawnictw odczuwana jest potrzeba wydania monografij porównawczych organizacji administracji (i poszczególnych dziedzin administracji) w Polsce i zagranicą; brak ponadto opracowań popularnych, encyklopedycznych z zakresu rozmaitych gałęzi życia gospodarczego i społecznego, opracowań, któreby mogły być zużytkowane w przygotowywaniu urzędników administracji ogólnej.

2. *Sprawy polityczne.* W tym zakresie pożądane byłoby: 1) jak najszersze poparcie i unaukowienie pracy Instytutu Badań Spraw Narodowościowych, 2) roztoczenie większej opieki nad sztuką ludową w Nowogródczyźnie i Małopolsce Wschodniej (kilimczarstwo ukraińskie i huculskie). Ten dział sztuki ludowej, odpowiednio pokierowany, nietylko może przyczynić się do zasilenia naszego eksportu zagranicznego, ale

zarazem może wydatnie podnieść dobrobyt wsi ukraińskiej i białoruskiej.

Dotkliwym brakiem jest również niedostatek niemal zupełny syntetycznych, traktowanych w płaszczyźnie czysto naukowej opracowań zjawisk społecznych (stowarzyszenia i t. p.) i politycznych (wybory i t. p.).

3. *Sprawy samorządowe i aprowizacyjne.* Polski samorząd terytorjalny, obracając się w ramach, stworzonych naprędce i dorywczo w pierwszych latach wskrzeszonej państwowości, lub w ramach starych form i urządzeń, pochodzących z czasów zaborczych i tylko częściowo dostosowanych do nowych warunków — rozwija się w sposób dość samorzutny, idzie jakby poomacku i zdobywa własne drogi kosztem nieraz wielu niezawsze udanych prób i doświadczeń oraz niezawsze celowych wysiłków.

Pomimo, że samorząd nasz stanowi niezmiernie ważne ogniwo w ustroju młodego państwa i jest doniosłej wagi czynnikiem jego postępu gospodarczego i kulturalnego, nie ma dotychczas większego oparcia w zdobyczach nauki polskiej, której dorobek jest pod tym względem jeszcze bardzo ubogi.

To też dziedzina ta oczekuje od nauki polskiej wielu świadczeń, i wiele zagadnień aktualnych, dotyczących samorządu, niezmiernie ważnych dla dalszego prawidłowego jego rozwoju, wymaga syntetycznego opracowania i oświetlenia, które winno iść głównie w czterech kierunkach: 1) zbierania i syntetycznej oceny informacyj bibljograficznych, 2) zbierania i analizy materjałów statystycznych, 3) badań porównawczych w kraju i w państwach kontynentu zachodnio-europejskiego oraz 4) wyprowadzenia pewnych syntez i ogólnych wniosków na przyszłość.

Wskazując przykładowo rodzaje zagadnień, oczekujących teoretycznych ogólnych dociekań i rozwiązań, wypada podzielić je na dwie grupy:

Pierwsza dotyczyć winna zagadnień ustroju samorządu i polityki komunalnej,

druga — zagadnień finansowo-gospodarczych.

W pierwszej grupie aktualne są następujące zagadnienia:

1) ustalenie kryterjów podziału sfer działalności pomiędzy organizacją państwową a samorządem terytorjalnym z punktu widzenia ogółu zadań publicznych w państwie nowoczesnem oraz ze stanowiska potrzeby

pogodzenia idei silnej państwowości z ideą szerokiego samorządu, jako czynnika gospodarczo-kulturalnego postępu;

2) rozgraniczenie i określenie sfery zadań poszczególnych rodzajów i stopni samorządu terytorjalnego z punktu widzenia socjalno-ekonomicznej jego roli oraz zagadnienie powiązania samorządu terytorjalnego z organizacją państwową, z samorządem gospodarczym i z organizacjami samopomocy gospodarczej;

3) kontrola w łonie samorządu terytorjalnego (kontrola własna) nad działalnością gospodarczo-finansową związków komunalnych ze stanowiska potrzeby stałej, racjonalnej kontroli społecznej nad funduszami publicznemi samorządów;

4) określenie metod opracowań regjonalno-monograficznych, dotyczących właściwości kulturalno-gospodarczej regjonów pod kątem widzenia planowej pracy samorządu terytorjalnego i dostosowania do niej dorocznych preliminarzy budżetowych;

5) ustrój samorządu terytorjalnego stolicy oraz powiązanie go z organizacją administracji państwowej i samorządem gospodarczym;

6) ustrój samorządu terytorjalnego w mieście portowem;

7) racjonalna organizacja pracy w samorządzie terytorjalnym;

8) herby i godła w samorządzie terytorjalnym oraz ich historja;

9) systemy i urządzenia wyborcze w organizacji samorządu terytorjalnego z punktu widzenia jego istoty i celu;

10) prawo urzędnicze w samorządzie terytorjalnym ze stanowiska jego potrzeb i obciążenia finansowego;

11) fachowe przygotowywanie pracowników samorządowych.

Druga grupa zagadnień, dotycząca gospodarczej i finansowej polityki komunalnej, stanowi również szerokie i dotychczas prawie odłogiem leżące pole do dociekań i syntetycznych opracowań nauki polskiej. W szczególności należy zauważyć:

a) że dzieł poświęconych komunalnej polityce gospodarczej i poszczególnym jej zagadnieniom brak jest prawie zupełnie;

b) że brak jest również encyklopedycznych opracowań, zarówno oryginalnych, jak i tłumaczonych (jak np. Handwörterbuch der Kommunalwissenschaften, wydanych przez Brix'a, Lindemanna i t. d., takie same wydawnictwa w języku francuskim i t. p.);

c) że odczuwać się daje dotkliwie brak autorytetów naukowych, któreby się tym zagadnieniom specjalnie poświęcały, oraz brak fachowców z różnych dziedzin pracy kulturalnej i gospodarczej, dokonywanej przez samorządy, fachowców, którzyby posiadali odpowiednie przygotowanie eko-

nomiczne i orjentację gospodarczą; przed Funduszem Kultury Narodowej staje niezmiernie aktualne zagadnienie stypendjów dla tego rodzaju kierunku nauk ekonomicznych;

d) że studja w wyższych i średnich (technicznych i handlowych) zakładach naukowych oraz specjalne kursy, poświęcone zagadnieniom komunalnym, w szczególności gospodarce związków komunalnych, są jeszcze bardzo niedostateczne zarówno pod względem jakości, jak i liczby.

W tym stanie rzeczy powstaje zagadnienie powołania do życia specjalnego instytutu nauk komunalnych na wzór istniejących w Niemczech tego rodzaju zakładów naukowych (jak np. Württembergische Verwaltungsakademie, instytut nauk komunalnych w Berlinie i t. d.).

Wysuwając tytułem przykładu szczególnie aktualne zagadnienia z dziedziny polityki gospodarczej i finansowej samorządu terytorjalnego, przytoczę tylko problematy najważniejsze, jak:

1) Kredyt komunalny z uwzględnieniem jego organizacji oraz kwestji polityki kredytowej i zadłużenia związków komunalnych, w parze z tem idące zagadnienie banku komunalnego, związków kredytowych, wyrównawczych i rewizyjnych oraz komunalnych kas oszczędności.

Pozatem nie jest zbadane naukowo zagadnienie ubezpieczeń komunalnych i komunalnych zakładów zastawniczych.

2) Rozwój taniego budownictwa mieszkaniowego, zaledwie fragmentarycznie oświetlony przez liczne wprawdzie projekty i artykuły, oczekuje wciąż nadal syntetycznego i naukowego opracowania, szczególnie jeśli idzie o zagadnienie budownictwa, związanego z zakładami komunalnemi.

3) W zakresie organizacji, racjonalizacji i rentowności przedsiębiorstw komunalnych brak jest opracowań naukowych, a nawet poważniejszych opracowań statystyczno-syntetycznych, co pozbawia olbrzymią dziedzinę polityki inwestycyjnej samorządu terytorjalnego kryterjów ogólnych, wskutek czego, pomimo dobrego w wielu razach wykonawstwa technicznego, często daje się stwierdzić, niestety, już ex post, błędy gospodarcze, które znalazły się u samej podstawy założeń inwestycyjnych, najczęściej z braku głębszej wiedzy.

4) Wreszcie nauka nie pokusiła się dotychczas o próbę rozwiązania niezmiernie ważnego dla państwa i samorządu zagadnienia, jakiem jest rozgraniczenie źródeł dochodowych pomiędzy obydwiema organizacjami; ciekawe byłyby wyniki podjętych na tem tle badań porównawczych w państwach kontynentu zachodnio-europejskiego.

Odrębną grupę, niezwiązaną bezpośrednio i wyłącznie z dziedziną samorządu terytorjalnego, stanowią zagadnienia aprowizacyjne państwa, dotychczas prawie zupełnie naukowo nieoświetlone.

Szczególnie dotkliwie daje się odczuwać brak instytucji, badającej środki żywności z punktu widzenia czysto naukowego. Instytucja taka powinna zająć się badaniem środków żywności pod względem ich wartości kalorycznej, fizjologicznej, odżywczej i t. p. Wyniki tych badań, poza ich pożytkiem w czasach normalnych, miałyby olbrzymie znaczenie przedewszystkiem na wypadek wojny, klęsk elementarnych i t. d.

Dzisiejsze badania w tej dziedzinie, zwłaszcza w armji, mają charakter raczej praktyczny, wyniki ich nie dochodzą zresztą do wiadomości władz, na które na wypadek wojny spadnie obowiązek zaopatrzenia w żywność ludności cywilnej.

Nieliczni fachowcy w tej dziedzinie nie zdołaliby podołać zadaniom, jakie nagle zjawić się mogą przed państwem, to też rzeczą konieczną jest wydatniejsze subsydjowanie kierunku nauki, o którym mowa, w celu uzyskania potrzebnej kadry naukowców-fachowców.

4. *Służba zdrowia.* W dziedzinie wydawnictw za najpilniejszą sprawę z zakresu higjeny publicznej należy uważać wydanie zbiorowego dzieła o higjenie publicznej, w którem byłoby zebrane całe doświadczenie z ubiegłego okresu Państwowej Służby Zdrowia w Polsce. Dzieło to umożliwiłoby stworzenie własnych doktryn w dziedzinie służby zdrowia i zwłaszcza ułatwiałoby systematyczne i planowe przygotowanie kadr pracowników do tej działalności. Opracowanie takiego dzieła wymagałoby około roku czasu.

Z dziedziny badań na plan pierwszy należy wysunąć sprawę etjologji i patogenezy raka i nowotworów złośliwych. W Zakładzie Higjeny ta sprawa stanowi przedmiot badań od dłuższego czasu i osiągnięto już dotychczas pewne wyniki, które wprawdzie nie mają jeszcze praktycznego znaczenia, jednak pozwalają skierować w określony sposób dalszy tok poszukiwań. Zwłaszcza wysunięta została konieczność dokładnego zbadania, w jakim stopniu rozmaite braki w wyżywieniu natury ilościowej i jakościowej ułatwiają lub utrudniają rozwój nowotworów.

Sprawa wyżywienia szerokich mas ludności i łączność tej sprawy z występowaniem takich zjawisk, jak zwiększona zapadalność i umieralność na choroby zakaźne, a w szczególności na gruźlicę, powinna znaleźć się na jednem z pierwszych miejsc w programie pracy naukowej na przyszłość.

Do opracowania tych dwóch zagadnień konieczne jest z jednej strony przyznanie dotacji stałej dla Państwowego Zakładu Higjeny na zapewnienie pracy przynajmniej 3-m asystentom, którzy będą zatrudnieni w pracowni biochemji i w pracowni bakterjologicznej. Z drugiej strony konieczne byłoby wysłanie 1-go asystenta zagranicę celem przyswojenia sobie nowych metod pracy w dziedzinie biochemji żywienia. Czas pobytu takiego asystenta zagranicą należałoby określić na przeciąg jednego roku.

Ważną niezmiernie sprawą jest opracowanie pod względem statystycznym licznego materjału, który został nagromadzony od początku istnienia Państwa, a który z braku środków pozostaje dotąd nieopracowany i traci z każdym rokiem na wartości i aktualności. Do takich zagadnień pilnych należy statystyczna analiza przyczyn zgonów w miastach polskich, potrzebna do zobrazowania stanu rzeczy i określenia kierunku akcji Służby Zdrowia na przyszłość. Praca taka mogłaby być wykonana w ciągu roku przez pracownię statystyczną Państwowego Zakładu Higjeny.

Przedmiotem wielkiej wagi w zakresie badań lekarskich i higjenicznych jest sprawa chorób związanych z pracą zawodową. Państwowa Szkoła Higjeny zainicjowała już oddawna systematyczne poszukiwania między robotnikami zatrudnionymi w rozmaitych szkodliwych dla zdrowia rodzajach pracy. Byłoby rzeczą niezmiernie ważną, aby poszukiwania te przeprowadzić masowo na materjale szerszym i zwłaszcza zająć się działem pracy, który w Polsce ma widoki szybkiego rozwoju w najbliższej przyszłości. Takim działem jest górnictwo i hutnictwo na Górnym Śląsku.

Z instytucyj naukowych, które, zdaniem Państwowej Służby Zdrowia, powinny być uruchomione w czasie możliwie bliskim, należy wymienić:

1. Instytut Higjeny Żywienia, w którym byłyby zainteresowane, poza Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, również Ministerstwo Rolnictwa i Ministerstwo Spraw Wojskowych. Instytut taki powinien być zaopatrzony w pracownie fizjologiczne, technologiczne i statystyczne i winien podjąć szereg badań w celu stworzenia podstaw racjonalnej polityki żywnościowej.

2. Instytut Higjeny Pracy, którego potrzebę jest łatwo uzasadnić i w którego powstaniu, zainteresowane byłoby, poza Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, również i Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

5. *Statystyka.* Z punktu widzenia statystyki państwowej niezbędne jest poparcie następujących poczynań w zakresie nauki:

1) Ponieważ we wszystkich uczelniach wyższych w Polsce statystyka jest traktowana jako raczej uboczny przedmiot wykładu, niezbędne jest zorganizowanie w jednej z wyższych uczelni studjum statystycznego, postawionego na odpowiednio wysokim poziomie.[1]

2) Brak jest zupełny polskich podręczników statystyki, mogących znaleźć zastosowanie praktyczne. Niezbędne są przedewszystkiem dwa podręczniki treści ogólnej, jeden—stojący na poziomie uniwersyteckim, drugi—przeznaczony dla szerszych sfer, zwłaszcza dla urzędników-praktyków. Pożądany byłby również specjalny podręcznik statystyki matematycznej, przeznaczony dla ubezpieczeniowców, biologów i t. p. Niezmiernie pożądane byłoby wydanie tomu Poradnika dla Samouków, poświęconego statystyce.

3) Pożądane byłoby zorganizowanie instytutu statystycznego lub towarzystwa naukowego statystycznego, którego celem byłoby rozważanie zagadnień teorji statystyki oraz rozpatrywanie z ogólniejszego punktu widzenia zagadnień praktyki statystycznej. Pożądane byłoby również poparcie prywatnych badań naukowych, opartych na materjale statystycznym, zwłaszcza obejmujących większe kompleksy zagadnień, ogólniejszego znaczenia. Statystyka państwowa z natury rzeczy musi być nastawiona przedewszystkiem na produkowanie surowego materjału statystycznego i to w zakresie, bezpośrednio dotyczącym praktycznych zadań administracji — nie może więc poświęcać dostatecznej uwagi bardziej pogłębianym badaniom naukowym, które jednak są niezbędne i dla praktyki.

6. *Policja Państwowa.* Pożądane byłoby pogłębienie badań w kierunku naukowej organizacji z praktycznem zastosowaniem ich w dziedzinie służby bezpieczeństwa, przeprowadzenie badań w kierunku zastosowania w pracy w laboratorjach policyjnych nowych wynalazków z dziedziny chemji i fizyki, pobudzenie pracy naukowej w zakresie nauk kryminologicznych, np. przez ogłaszanie konkursów na napisanie prac z tego zakresu, stworzenie instytutu nauk kryminologicznych, pogłębienie studjów prawa administracyjnego w wyższych uczelniach, ze szczególnem uwzględnieniem nowoczesnych wymagań z zakresu techni-

[1] Od r. 1924 istnieje przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie Zakład Statystyki Matematycznej wraz z Zakładem Biometrycznym Instytutu im. Nenckiego Tow. Nauk. Warsz., powstałym dzięki zasiłkowi Funduszu Kultury Narodowej w r. 1928 (por. wyżej str. 25). Prace Zakładu poświęcone są teorji statystyki matematycznej oraz jej zastosowaniom do nauk rolniczych, ekonomji i socjologji. (*Przyp. Red.*).

ki tworzenia nowych norm, rozpoczęcie prac, mających za zadanie scalenie i kodyfikację prawa administracyjnego w Polsce, ogłoszenie drukiem dzieł oryginalnych lub przekładów z języków obcych z zakresu kryminologji praktycznej oraz techniki i metod służby bezpieczeństwa zagranicą.

Usprawnienie służby bezpieczeństwa wymagałoby pozatem specjalnego przygotowania szeregu ludzi z wykształceniem prawniczem i ze specjalnem uwzględnieniem znajomości prawa administracyjnego oraz nauk kryminologicznych.

Minister
(—) *Sławoj-Składkowski*

II. MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

W odpowiedzi na ankietę Pana Prezesa Rady Ministrów z d. 19 lutego 1931, w sprawie świadczeń nauki i sztuki na rzecz Państwa, Ministerstwo Spraw Zagranicznych przedstawia następujące w tym zakresie dezyderaty, uwzględniające te dziedziny pracy naukowej polskiej, które, zdaniem Ministra Spraw Zagranicznych, mają doniosłe znaczenie propagandowe dla zagranicznej polityki polskiej i dla roli odgrywanej przez naukę polską w świecie:

1. Utworzenie placówki propagandowej i informacyjno-kulturalnej w Rapperswilu, co po przeniesieniu Muzeum i Bibljoteki do kraju zostało w zasadzie zdecydowane zarówno w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jako też w Ministerstwie Spraw Zagranicznych na podstawie wniosków Posła Rzplitej Polskiej w Szwajcarji. Prócz rocznej dotacji stałej, której wysokość mogłaby być zdecydowana po porozumieniu Ministerstwa Spraw Zagranicznych z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministerstwem Przemysłu i Handlu, konieczna jest jednorazowa dotacja zasadnicza na urządzenie bibljoteki informacyjnej o Polsce, sal wystawowych i t. p.

2. Udzielenie Instytutowi Wschodniemu w Warszawie subwencji na prace propagandowo-naukowe i na umożliwienie temu Instytutowi studjów nad zagadnieniami dotyczącemi Bliskiego Wschodu.

3. Udzielenie dotacji na działy polskie w zagranicznych Instytutach słowiańskich.

Instytuty słowiańskie, istniejące dotychczas w różnych uczelniach wyższych światowych (New-York, Londyn, Paryż, Strasburg, Rzym, Ge-

newa, Kiel) skompletowały sekcje poszczególnych narodów na drodze współdziałania zainteresowanych państw. Naprzykład, zarówno dział naukowy czeski, jak jugosłowiański, obfite bibljoteki: czeska i jugosłowiańska w Slavonic Studies w Londynie zostały urządzone i zaopatrzone przez Czechosłowację i Królestwo S. H. S. Polski dział w bibljotece tego instytutu zawiera mniej więcej jedną setną działu czeskosłowackiego czy jugosłowiańskiego.

Jednocześnie powstałe w ostatnich latach instytucje o charakterze międzynarodowym, naukowo - informacyjnym jak naprzykład: Office de Documentation Internationale przy Musée de la Guerre w Paryżu, Bibljoteka Pałacu Pokoju w Hadze, Hoover War Library w New-Yorku, Instytut Polityki Zagranicznej w Hamburgu, oparły zorganizowanie swych działów przeważnie również na kooperacji poszczególnych narodów. Instytucje te w dziale polskim posiadają dotychczas nader mało materjałów.

4. Udzielenie subwencji na:

a) wydanie atlasu historycznego ziem polskich, opracowywanego przez Polską Akademję Umiejętności:

b) wydanie podstawowej geografji ziem polskich w obcych językach;

c) wydawnictwo Polskiej Akademji Umiejętności p. t. „Polonorum cum exteris commercia". Wydawnictwo to, mające objąć w kilkunastu tomach wiadomości o wszystkich Polakach studjujących i pracujących zagranicą od XIII w. poczynając, zostało przerwane z powodu braku funduszów. Analogiczne wydawnictwa posiadają wszystkie państwa europejskie, a doniosłość ich z punktu widzenia zarówno nauki, jak i propagandy jest pierwszorzędna;

d) opracowanie atlasu lingwistycznego i dialektologicznego ziem polskich nietylko w obecnych granicach Rzplitej, ale i poza niemi (Prusy Wschodnie, Litwa, Białoruś).

5. Z punktu widzenia interesów polskich zagranicą wznowiona być winna w porozumieniu z Polską Akademją Umiejętności ekspedycja rzymska tej Akademji. Wydawnictwo tej ekspedycji p. t. „Monumenta Poloniae Vaticana" zostało przerwane, i wznowienie tego monumentalnego dzieła jest jednem z najdonioślejszych zadań nauki polskiej.

6. Poparcie prac nad hydrografją Bałtyku, mogących podnieść powagę nauki polskiej w świecie naukowym narodów bałtyckich.

7. Podjęcie przekładów szeregu wybitnych i o trwałej wartości dzieł naukowych polskich, jak np. a) jednej z większych prac Marszałka Piłsudskiego w przekładzie na język angielski lub niemiecki; b) jednej

z prac prof. Tadeusza Zielińskiego np. „Hellenizm i Judaizm"; c) Jana Kucharzewskiego „Od białego caratu do czerwonego"; d) prof. Witkowskiego „Historjografja grecka".

8. Udzielanie subwencyj na szkoły polskie zagranicą.

9. Udzielanie subwencyj na kształcenie w Polsce studentów Polaków z Ameryki, którzy następnie mogliby, powróciwszy do Ameryki, rozwinąć tam odpowiednią działalność kulturalno-oświatową.

(—) *J. Beck*

Podsekretarz Stanu

III. MINISTER SKARBU

W odpowiedzi na pismo Pana Prezesa z dn. 19 lutego 1931 i w myśl dezyderatów wyrażonych ustnie przez Pana Stanisława Michalskiego, Dyrektora Funduszu Kultury Narodowej, pozwalam sobie w załączeniu przesłać uwagi w sprawie potrzeb naukowych Ministerstwa.

W odpowiedzi mojej rozpatrzę kolejno następujące zagadnienia: badania naukowe, książki i czasopisma, wyższe uczelnie, instytuty i laboratorja, inne pomoce oraz potrzeby w dziedzinie sztuki.

Badania naukowe

W związku z dyskusjami, toczącemi się na temat działalności gospodarczej Państwa, Ministerstwo uznało za jedno z najważniejszych zadań *określenie rozmiarów i wartości majątku skarbowego*. Wynikiem prac w tym kierunku prowadzonych jest wydana przez Ministerstwo w 1931 roku książka inż. St. Kruszewskiego p. t. „Majątek Państwa Polskiego według stanu na dzień 1 stycznia 1927 r." Dalszy etap tych prac stanowią badania nad majątkiem narodowym Polski. W celu postawienia tych prac na odpowiednim poziomie naukowym powołano specjalną Komisję Naukową pod przewodnictwem prof. Wł. Zawadzkiego. Prace Komisji znajdują się obecnie jeszcze we wstępnem stadjum studjów nad określeniem pojęcia i obiorem metod oceny majątku narodowego oraz przeprowadzane są próby oceny wartości niektórych elementów majątku.

Niemniej ważkiem w całokształcie życia gospodarczego kraju jest zagadnienie *obciążeń podatkowych*. Celem określenia wysokości obciążenia, jak również jego rozkładu na poszczególne gałęzie produkcji i wymiany, prowadzona jest przez Departament Podatków i Opłat statystyka podatko-

wa, której wyniki, opracowane pod tym kątem widzenia, są ogłoszone w wydawnictwie p. t. „Obciążenie państwowemi podatkami bezpośredniemi w roku 1928". Analogiczne badania zostały również przeprowadzone za rok 1929; ze względu na brak odpowiednich środków wyniki tych badań nie mogą być ogłoszone drukiem.

Ministerstwo uważałoby za pożądane, by świat naukowy polski poddał zastosowane przez Ministerstwo metody obliczania dochodu i obciążeń podatkowych szczegółowej analizie, tak, by mogły być one ulepszone i dostosowane do dezyderatów przedstawicieli nauki.

Poza badaniami nad dochodem i obciążeniami podatkowemi, prowadzonemi przez Ministerstwo, należałoby uznać za celowe przeprowadzenie przez instytucje i siły naukowe, będące poza Ministerstwem, badań nad wysokością i rozkładem ciężarów podatkowych na poszczególne gałęzie życia gospodarczego oraz wpływem systemu i praktyki podatkowej na kształtowanie się produkcji i wymiany, poziom cen, proces kapitalizacji, przypływ kapitałów zagranicznych, stan zatrudnienia i t. d. Opracowania naukowego domaga się również problemat wpływu konjunktury i sezonu na poszczególne kategorje dochodów Skarbu Państwa. Prace te mogłyby stanowić cenny materjał do reformy obowiązującego ustawodawstwa podatkowego, przytem należy nadmienić, że w literaturze polskiej niema prac naukowych, rozpatrujących zagadnienie podatkowe pod wspomnianym kątem widzenia. Istniejące w tym zakresie rozprawy mają przeważnie charakter prawniczy lub historyczny, nie zaś ekonomiczny.

W dziedzinie *zagadnień pieniężnych i kredytowych* daje się u nas odczuć brak badań nad teorją pieniądza w świetle doświadczeń powojennych. Wprawdzie w czasach inflacji powstało wiele prac naukowych, poświęconych temu właśnie zagadnieniu, rozpatrywały one jednak to zagadnienie z punktu widzenia doświadczeń doby inflacyjnej. Za pożądane należałoby też uznać przeprowadzenie badań nad możliwościami i sposobami rozszerzenia obrotu bezgotówkowego w Polsce.

Z zakresem kredytu i polityki kredytowej był związany konkurs rozpisany ongiś przez Bank Gospodarstwa Krajowego; w rezultacie konkursu nagrodzone zostały prace Zweiga, Diamanda, Rościszewskiego i in.

Wszelkie badania naukowe, przyczyniające się do budowy programu gospodarczego Państwa, charakteryzujące zdolności rozwojowe poszczególnych gałęzi życia gospodarczego, stanowią cenny materjał, m. i.

również do określenia wytycznych polityki kredytowej Państwa. Idzie tu o politykę kredytową w zakresie kredytu zarówno krótko-, jak i długoterminowego. Jeśli idzie o kredyt długoterminowy, to pożądane są wszelkie przyczynki do *planu inwestycyjnego Państwa*, zawierającego jednak nietylko rejestr niezbędnych inwestycyj państwowych i samorządowych, ale również kolejność inwestycyj według ich znaczenia oraz przewidywaną rentowność. Szczególnie ważne byłoby ściśle naukowe rozważenie zagadnienia budownictwa mieszkaniowego z uwzględnieniem nietylko momentów społecznych, ale również czynnika rentowności, i w związku z tem ustosunkowanie się Państwa do kredytowania ruchu budowlanego.

Na specjalną uwagę zasługiwałoby również zagadnienie ustosunkowania się do kapitału zagranicznego. Tu wchodziłoby w rachubę zbadanie dotychczasowej roli poszczególnych grup kapitału zagranicznego oraz opracowanie wytycznych na przyszłość co do form kredytu zagranicznego i dziedzin, do którychby go należało skierowywać.

Ważne byłoby również zbadanie wpływu zmian w wysokości stopy dyskontowej Banku Polskiego na życie gospodarcze, jak również zbadanie praktycznego znaczenia ustawowego określenia najwyższej stopy procentowej. Wprawdzie zwłaszcza zagadnienie oddziaływania stopy dyskontowej banków emisyjnych jest w literaturze zagranicznej szeroko opracowywane, jednakże w naszych warunkach sprawa ta przedstawia się odmiennie aniżeli w państwach o sprawnym i zasobnym aparacie kredytowym.

Szczegółowego zbadania wymagałaby również kwestja wykonalności wyroków i egzekucyj w zakresie zobowiązań prywatno - prawnych, jako niezbędny postulat pewności dyspozycji gospodarczej.

Za celowe uznaćby należało również bliższe rozważenie znaczenia giełd pieniężnych, zbadanie ich roli w pierwszem dziesięcioleciu oraz omówienie potrzeby i sposobów ożywienia działalności giełd. Ze względu na to, że mamy tu do czynienia z zagadnieniem nie ściśle polskiem, należałoby tę sprawę rozważyć, uwzględniając stosunki zagraniczne.

W dziedzinie *ceł* pożądanem byłoby badanie wpływu wysokości stawek celnych na rozmiary produkcji, konsumpcji i ceny. Również pożądane byłoby systematyczne badanie kosztów i rezultatów państwowej polityki popierania eksportu, ze szczególnem uwzględnieniem tych przypadków, w których zachodzi „dumping".

W zakresie *monopolów* istnieje bardzo wiele zagadnień teoretycznych, nad któremi należałoby prowadzić szczegółowe badania. Ze względu

na wielkie znaczenie monopolów dla dochodów Skarbu Państwa badania w tych kierunkach posiadają doniosłe znaczenie praktyczne. W szczególności chodziłoby o:

a) ustalenie objektywnych kryterjów klasyfikacji tytoniu: chodzi tu o rozwinięcie i pogłębienie prac prof. Sznuka (Rosja), który wyprowadził pewne relacje nikotyny do białka, węglowodanów i olejków aromatycznych jako charakterystyki pewnych gatunków tytoniu;

b) uprawa tytoniu pod kątem widzenia polskich warunków klimatyczno-glebowych, z uwzględnieniem możliwości uprawy odmian szlachetnych;

c) odnikotynizowanie tytoniu jako czynnik podniesienia higjeny z utrzymaniem jakości (metody i granice odnikotynizowania czyniące zadość tym warunkom);

d) fermentacja tytoniu, jej istota, przebieg i rezultat otrzymany w różnych fazach i warunkach, z uwzględnieniem procesu odbywającego się w czasie przechowywania tytoniu w składach;

e) metody uszlachetniania (bonitacji) tytoniu przed fabrykacją wyrobów przez zwilżanie tytoniu;

f) czynniki i metody skażania spirytusu, któreby czyniło zadość dwom warunkom: 1) czyniło spirytus niezdatnym na napoje, czy też utrudniało skutecznie możność odkażania, 2) nie wywoływało trudności w stosowaniu skażonego spirytusu do celów przemysłowych i technicznych;

g) metody otrzymywania najwydatniejszych pod względem technicznym i gospodarczym mieszanek spirytusowo-benzynowych (naftowych lub benzolowych) do celów napędowych (w silnikach);

h) teoretyczne opracowanie metalowych alkoholomierzy, opartych na współczesnych danych o roztworach alkoholowych oraz na termometrze stustopniowym, wreszcie tablic redukcyjnych;

i) teorja mechanizmu kulkowego w przyrządzie kontrolno - mierniczym Siemensa oraz teorja przyrządu dźwigniowego, zastępującego sprężynę w przyrządzie Siemensa.

Książki i czasopisma

Wydawnictwa ogłoszone przez Ministerstwo Skarbu zawiera załączony spis.

Ponadto Ministerstwo Skarbu poparło szereg wydawnictw, udzielając im bądź subwencyj, bądź też zakupując większą liczbę egzemplarzy. W ten sposób Ministerstwo poparło następujące czasopisma: Polska Gospodarcza, Czasopismo Skarbowe, Ekonomista, Ruch Prawniczy i Eko-

nomi zny i t. d. Udzielono pomocy finansowej m. i. na prace: Nowakowski: „Geografja gospodarcza Polski Zachodniej", „Prace seminarjum ze skarbowości i prawa skarbowego" i i.

Jeśli chodzi o potrzeby Ministerstwa w zakresie wydawnictw, to za nader pożądane należy uznać wydanie stojącej na wysokim poziomie naukowym encyklopedji gospodarczej na wzór niemieckiego Handwörterbuch der Staatswissenschaften. Gdyby to okazało się niemożliwem, byłoby pożądane wydanie obszernego podręcznika, poświęconego polityce gospodarczej, uwzględniającego jak najobszerniej wszystkie przejawy ingerencji państwa w życiu gospodarczem, zarówno zagranicą, jak i u nas, oraz ujmującego sprawę z punktu widzenia praktyki i teorji.

W zakresie prac Ministerstwa daje się odczuwać brak podręczników i monografij w języku polskim, poświęconych poszczególnym zagadnieniom i grupom zagadnień. Niezawsze potrzebne byłyby tu prace oryginalne, w wielu przypadkach wystarczyłyby przekłady dzieł zagranicznych.

W dziedzinie zagadnień budżetowych na skutek wyczerpania w handlu pracy p. Min. Grodyńskiego[1] brak jakiegokolwiek opracowania ogólnego tego przedmiotu. Pożądane byłoby wydanie w jęz. polskim dzieła prof. Jeze „Cours des finances publiques".

W zakresie podatków daje się odczuwać brak wydawnictwa, któreby obejmowało całokształt ustawodawstwa podatkowego i w sposób przystępny dla szerszego ogółu wyjaśniło przepisy podatkowe. Pożądane byłoby również systematyczne wydawanie przekładów ważniejszych zagranicznych ustaw podatkowych. Również w dziedzinie akcyz i monopolów brak jest naukowo opracowanego podręcznika o podatkach pośrednich i monopolach w Polsce, uwzględniającego zarówno stan prawny, obowiązujący w Rzeczypospolitej, jak i analizę polskich norm prawnych w porównaniu z zagranicznemi, wreszcie wiadomości gospodarcze i technologiczne o przedmiotach opodatkowanych.

Szczególnie dotkliwy brak książek daje się odczuć w dziedzinie obrotu pieniężnego, a zwła zcza bankowości. Obok prac oryginalnych, dotyczących historji i obecnego stanu bankowości polskiej, pożądane byłoby przełożenie niektórych książek autorów obcych (np. Somary „Bankpolitik" albo Obst „Technik des Bankbetriebes"). W zakresie zagad-

[1] Dr. Tadeusz Grodyński. Polskie prawo budżetowe. Lwów — Warszawa 1925.

nień kredytowych potrzebne byłyby książki poświęcone następującym zagadnieniom: teorja kredytu wogóle, teorja i technika kredytu długo i krótkoterminowego, organizacja naukowa pracy w instytucjach kredytowych, międzynarodowe instytucje finansowe i historja finansowych umów międzynarodowych. Brak również książek, dotyczących organizacji kredytu zagranicą i zwłaszcza nowych form organizacji kredytu (syndykatów finansowych, holdingów i t. d.). Brak też zupełnie podręczników matematyki finansowej, których w językach obcych jest bardzo wiele.

W zakresie celnictwa brak jest przedewszystkiem dzieła, traktującego o towaroznawstwie z uwzględnieniem najnowszych zdobyczy wiedzy, oraz obszernej encyklopedji technologicznej, zawierającej nietylko tłumaczenia obcych wyrazów fachowych, ale i wskazania naukowo-praktyczne. Encyklopedja ta powinna obejmować wszelkie surowce, półfabrykaty, fabrykaty. Celnictwu byłoby również potrzebne dzieło, poświęcone polityce i technice handlowej, ze szczególnem uwzględnieniem handlu morskiego.

Wyższe uczelnie

Ministerstwo stwierdza, że nauka skarbowości czy też prawo skarbowe są wykładane we wszystkich uniwersytetach i analogicznych innych wyższych uczelniach. Byłoby może celowe ustanowienie za wzorem Wyższej Szkoły Handlowej w uniwersytetach większej liczby wykładów specjalnych (waluta i pieniądz, budżet państwowy, prawo podatkowe, spółdzielczość, prawo celne, rachunkowość i kasowość państwowa i t. d.). Należy jednak zaznaczyć, że nawet w Wyższej Szkole Handlowej brak jest wykładów bankowości oraz teorji i techniki kredytu publicznego, jak również matematyki finansowej, która nie jest wykładana w żadnej wyższej uczelni w Polsce. Brak wykładów monograficznych występuje szczególnie w uniwersytetach, nie posiadających odrębnego wydziału ekonomicznego (a więc w Warszawie, Lwowie, Krakowie i Wilnie). W istniejących zakładach wyższych byłoby pożądane stworzenie katedr lub zorganizowanie wykładów w zakresie uprawy tytoniu i tytonioznawstwa, czy też w wykładach budowy maszyn na politechnikach uwzględnianie kursu maszyn tytoniowych oraz maszyn do odsiewania (sortowania) soli tudzież aparatów odpędowych i rektyfikacyjnych (spirytusowych) nietylko w zakresie encyklopedycznym, ale i konstrukcyjnym. Należałoby poddać rozwadze, czy nie byłoby pożądane powierzenie tych wykładów również częściowo prakty-

kom, jak to w pewnej mierze czyni Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie.

Co się tyczy odsetka osób, posiadających wyższe wykształcenie, to należy stwierdzić, że wobec niskich uposażeń służby skarbowej osoby z wyższem wykształceniem niechętnie przechodzą do tej służby. Na skutek tego, mimo usilnych dążeń ze strony Ministerstwa w kierunku podniesienia odsetka osób, posiadających wyższe wykształcenie, istnieje w tym zakresie poważny niedobór. Podczas gdy, teoretycznie rzecz biorąc, odsetek urzędników z wyższem wykształceniem powinien wynosić w urzędach I i II instancji ok. 20%, to na dzień 1 stycznia 1931 odsetek ten wynosił w izbach i urzędach skarbowych — 9,1%, w dyrekcjach i urzędach ceł — 7,2%. W razie uchylenia obecnego zakazu przyjmowania nowych urzędników będzie istniała możność przyjęcia znacznej liczby osób z wykształceniem ekonomicznem i prawniczem, a częściowo, chociaż w znacznie mniejszym stopniu, również technicznem.

Celem zachęcenia do wstępowania do służby skarbowej należałoby rozważyć sprawę udzielania studentom stypendjów z zobowiązaniem odsłużenia pewnej liczby lat w izbach i urzędach skarbowych.

Instytuty i laboratorja

Należałoby dążyć do stworzenia Centralnego Instytutu Fermentacyjnego (nauk wyższych związanych z zagadnieniem fermentacji), któryby oddał duże usługi administracji akcyzowo-monopolowej. Do przeprowadzenia kontrolnych badań techniczno-chemicznych w dziedzinie celnictwa potrzebne jest utworzenie (przy Min. Skarbu) zakładu badawczego oraz pokazowego muzeum, zaopatrzonego w naukowo skolekcjonowane wzory towarów, wyrabianych w rozmaitych krajach.

Inne pomoce

Ministerstwo uważałoby za potrzebne ustanowienie pewnej liczby stypendjów dla urzędników skarbowych, udających się na studja zagraniczne. Pożądane byłoby również ustanowienie pewnych nagród i poczynienie ułatwień w wydawaniu prac naukowych urzędników skarbowych.

Potrzeby w dziedzinie sztuki

Dziedzinę sztuki Ministerstwo wyzyskałoby chętnie w kierunku podniesienia poziomu prac menniczych i graficznych. Technika tych prac pozostaje w tyle w stosunku do poziomu ich zagranicą. Żywszy współudział artystów plastyków w pracach nad estetycznym wyglądem mo-

net, banknotów i papierów wartościowych i nad nawiązaniem do pięknych tradycyj naszych na tem polu mógłby być pozyskany drogą częstych konkursów i nagradzania cenniejszych prac.

Kierownik Ministerstwa Skarbu
(—) Ignacy Matuszewski

SPIS WYDAWNICTW MINISTERSTWA SKARBU

1. Budżet i rachunkowość publ. Zeszyt I, serja I. Warszawa 1924, str. 106.
2. Budżet i rachunkowość publ. Zeszyt II, serja I. Warszawa 1925, str. 126.
3. CZAUDERNA R. Przepisy dla Kas Skarbowych i Centralnej Kasy Państwowej. Zeszyt III, serja I. Warszawa 1926, str. 336.
4. BRZUZA J. Przepisy rachunkowo-kasowe (ogólne) dla władz i urzędów państwowych. Zeszyt IV, serja I. Warszawa 1926, str. 447.
5. Budżet i rachunkowość publiczna. Zeszyt V, serja I. Warszawa 1926, str. 86.
6. Podatki od obrotów i opłaty. Zeszyt I z dodatkiem, serja II. Warszawa 1924, str. 20+25.
7. Podatki od obrotów i opłaty. Zeszyt II, serja II. Warszawa 1924, str. 49.
8. Podatki bezpośrednie. Zeszyt I, serja III. Warszawa 1926, str. 72.
9. Podatki bezpośrednie. Zeszyt II, serja III. Warszawa 1926, str. 112.
10. Skarbowość komunalna. Zeszyt I z dodatkiem, serja IV. Warszawa 1926, str. 67+20.
11. Prace o charakterze ogólnym. Zeszyt I, serja V. Warszawa 1926, str. 116.
12. Prace o charakterze ogólnym. Zeszyt II, serja V. Warszawa 1926, str. 84.
13. ZAJDA J. Długi państwowe Polski. Warszawa 1927, str. 20.
14. Sprawozdania oraz zalecenia Komisji Doradców Finansowych pod przewodn. prof. E. W. Kemmerera. Kraków 1926. Tom I: Budżet i rachunkowość, str. 238. Tom II: Cła i monopole, str. 119. Tom III: Waluta i kredyt, str. 136.
15. Reports submitted by the Commission of the American Financial Experts. Headed by Dr. E. W. Kemmerer. Warsaw 1926, str. 564.
16. STARZYŃSKI S. Rok 1926 w życiu gospodarczem Polski. Warszawa 1926, str. 124.
17. STARZYŃSKI S. La Pologne économique en 1926. Warszawa 1927, str. 138.
18. STARZYŃSKI S. Polish Economic Conditions in 1926. Warszawa 1927, str. 124.
19. STARZYŃSKI S. Die Finanzlage Polens im Jahre 1927. Warszawa 1928, str. 63.
20. STARZYŃSKI S. La situation financière de Pologne en 1927. Warszawa 1928, str. 85.
21. STARZYŃSKI S. The Financial Situation of Poland in 1927. Warszawa 1928, str. 77.
22. RZEPECKI B. Industrie polonaise en 1926. Warszawa 1927, str. 43.
23. La restauration financière de la Pologne en 1924. Warszawa 1924, str. 72.
24. SIEMIEŃSKI J. Dział staropolski Ministerjum Skarbu na P. W. K. Poznań 1929, str. 92.
25. KRUSZEWSKI S. Majątek Państwa Polskiego. Warszawa 1931, str. 410.

IV. MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH. GABINET MINISTRA

Wojsko a nauka i sztuka

Treść. Wstęp. I. Postulaty natury techniczno-wojskowej. II. Postulaty z dziedziny fizycznego przysposobienia oraz wychowania obywatela. III. Postulaty ogólno-organizacyjne. IV. Pieniężne świadczenia wojska na prace naukowe.

Płaszczyzna zetknięć pracy nowoczesnego wojska z poszczególnemi dziedzinami wiedzy jest nadzwyczaj obszerna; również i twórcze zdobycze różnego rodzaju odłamów sztuki przedstawiają dla pracy wojska poważne znaczenie. Stąd udział wojska w ankiecie o zgłoszeniu jego potrzeb pod adresem nauki i sztuki jest dla wojska nietylko zagadnieniem pozytywnej wartości, ale i może być doniosłego znaczenia na przyszłość. Wojsko korzysta z nauki w dwojakiej formie: bezpośredniej i pośredniej. Bezpośredniej — t. zn. że pewne potrzeby, stanowiące integralną część codziennej pracy wojska, oparte są na naukowo stwierdzonych czy dostarczonych wynikach, że wyników tych wojsko wyczekuje i uzależnia od nich udoskonalenie swej pracy. Pośrednio wojsko korzysta z nauki i sztuki wtedy, gdy rezultaty poszczególnych dziedzin nauki i sztuki, wpływając na społeczeństwo w znaczeniu jednostkowem i zbiorowem, pozwalają rokować nadzieję, że wojsko, oparte na ogóle obywateli kraju, znajdzie w tych obywatelach materjał odpowiednio przygotowany do swoich zadań zarówno psychicznie, jak fizycznie i organizacyjnie.

Oczywiście wojsko, stanowiąc co do celów odrębną komórkę organizmu państwowego, w pracy swej styka się z pracą niemałej liczby innych komórek tego organizmu, co z konieczności prowadzi do tego, że zakres zainteresowań wojska nie jest w całości obrazem wyłącznie jego potrzeb, lecz zazębia się lub nawet pokrywa niejednokrotnie z zainteresowaniami innych odłamów życia państwowego.

Zgodnie z tem założeniem można postulaty wojska ująć w dwie grupy, jedną — zawierającą najgłówniejsze potrzeby, zgłaszane przedewszystkiem ub jedynie przez wojsko, albo też mające szczególne znaczenie dla sprawności wojska, i drugą — podkreślającą pod adresem nauki te potrzeby, które są wspólne i innym ośrodkom życia państwowego.

I

Grupę ściśle wojskowych postulatów pod adresem nauki można rozdzielić na postulaty materjałowe i ludzkie. Do materjałowych należeć będzie to wszystko, co będzie miało na względzie albo zdobycie ma-

terjałów potrzebnych dla wojska, albo też pozyskanie środków usprawniających i podnoszących wydajność pracy wojska w zakresie zużytkowania odnośnych materjałów; do postulatów, dotyczących ludzi, należeć będą zagadnienia wychowania obywatelskiego oraz zagadnienia, rozważające podniesienie fizycznej sprawności ludzi dla potrzeb wojska.

W zakresie materjałowych zagadnień na pierwsze miejsce wysunąć należy te wszystkie zagadnienia, które dotyczą spraw przemysłu wojennego oraz oporządzenia wojska, a których stan i wartość zależą w poważnym stopniu od współdziałania odpowiednich ośrodków naukowych już istniejących lub też takich, które w interesie państwa powinny powstać.

1. Przedewszystkiem więc należą tu zagadnienia, których rozpatrzenia domaga się *obrona przeciwgazowa*, a których stałe studjowanie, dalszy rozwój i doskonalenie przekracza możliwości samego wojska, wymagając specjalnie urządzonych pracowni, oddzielnych instytutów, wielkiego zespołu specjalistów i poważnych funduszów. Do tych zagadnień należą: a) zjawiska włoskowatości i napięcia powierzchniowego w zastosowaniu do zagadnienia zmaczalności różnych powierzchni; b) zjawiska adsorbcji gazów i cieczy przez ciała stałe; c) reakcje kontaktowe; d) prężność i gęstość par, zwłaszcza par ciał trudno-lotnych; e) meteorologja warstw przyziemnych; f) właściwości dymów, mgieł i zawiesin oraz rozmaitych aerosolów; g) prosta i niezawodna metoda wykrywania tlenku węgla w powietrzu; h) fizjologja oddechu ludzi i koni; i) korrozja metali i zabezpieczenie ich przed działaniem chemicznem przez odpowiednie powłoki, metalowe i niemetalowe, farby, lakiery i t. p.; j) technologja gumy; k) technologja materjałów włóknistych (tkaniny nieprzemakalne, impregnowane i nieimpregnowane, włókna sztuczne lub specjalnie obrobione i t. p.); l) stosowanie środków chemicznych do zwalczania szkodników roślinnych i zwierzęcych; m) badania nad możliwością zdobycia i wyzyskania surowców krajowych: miedzi, arsenu, fosforu, srebra, bromu; n) elektroliza techniczna, w szczególności chlorków, i techniczne zastosowanie chloru; o) wytwarzanie i ulepszanie maszyn do wyrobów blacharskich i skórzanych; p) zagadnienia urbanistyki i architektury z punktu widzenia obrony wnętrza kraju (zabezpieczenia komunikacji międzymiastowej, racjonalnego rozplanowania miast i osiedli podmiejskich i t. p.); r) studja nad wentylacją i ogrzewaniem pomieszczeń zaludnionych; s) toksykologja i higjena fabryczna.

Oczywiście w związku z tem szczególnie subwencjonowanemi powinny być te pracownie i instytucje, które albo prowadzą prace w tych dziedzinach w kontakcie z Ministerstwem Spraw Wojsk., albo też na współpracę się godzą. Należałyby do nich: Chemiczny Instytut Badawczy, katedry wojskowe w Politechnice Warszawskiej, Zakłady chemji fizycznej i technologji nieorganicznej i organicznej Politechniki Warszawskiej, Zakłady fizjologji, anatomji i antropologji odpowiednich szkół wyższych i towarzystw naukowych (Uniw. Warsz., Tow. Nauk.), Zakład fizyki Uniw. Warsz., Państwowy Zakład Wychowania Fizycznego, Instytut Weterynaryjny, Państwowy Instytut Higjeny, Państwowy Instytut Meteorologiczny, Zakład ochrony roślin Szkoły Gł. Gospodarstwa Wiejskiego.

Wydaje mi się też słusznem podkreślenie konieczności przeznaczenia pewnych sum na cele propagandy specjalnych zainteresowań na terenie towarzystw naukowych takich, jak Polskie Tow. Chemiczne, Polskie Tow. Fizyczne, Zrzeszenie Lekarskie i in., któreby mogły przyjąć postać stypendjów dla pracujących w dziedzinach specjalnie wojsko interesujących, zapomóg na wyjazdy zagranicę w celach zaznajomienia się ze stanem przemysłu czy nauki i t. p.

Z instytucyj, których brak najwięcej daje się obecnie odczuwać, trzeba wymienić: zakład elektrochemji technicznej w Politechnice Warszawskiej i katedra szkła i ceramiki technicznej (naczynia kwasoodporne). Pozatem byłoby bardzo pożądane utworzenie szkoły zawodowej kształcącej analityków-specjalistów.

Dodać wreszcie należy, że mimo, iż zapotrzebowanie pokojowe specjalistów może być pokrywane normalną drogą kształcenia sił młodych przez kadry pracujących specjalistów, odczuwa się jednak wyraźny brak chemików-fizjologów, fizyków, specjalistów elektrochemików i analityków, lekarzy higjenistów, wreszcie personelu niższego: laborantów, precyzyjnych szklarzy i mechaników. Oczywiście, w razie mobilizacji zapotrzebowanie na wszystkich specjalistów wzrośnie wielokrotnie.

Polska literatura specjalna zawodowa jest w obecnym stanie tak uboga, że wyszczególnienie nawet najbardziej potrzebnych publikacyj objęłoby wszystkie dziedziny nauki. Z tego też względu ograniczyć się należy do podania podstawowych podręczników, których potrzebę odczuwa się stale we wszystkich dziedzinach pracy wojska: nowoczesny obszerny podręcznik fizyki; podręczniki: chemji koloidów, chemji materjałów włóknistych, chemji farb, lakierów, klejów, wreszcie podręcznik elektrochemji technicznej.

Z wydawnictw perjodycznych daje się odczuwać brak przeglądu sprawozdawczego bieżącej literatury zagranicznej, korzystanie bowiem z podobnych wydawnictw zagranicznych niezawsze jest możliwe.

2. Następną grupę zagadnień tworzą zagadnienia wynikające z potrzeb wojska w dziedzinie *lotnictwa*. Tutaj więc należą wszystkie zagadnienia teoretyczne i praktyczne z dziedziny: 1) termodynamiki, 2) teorji sprężystości i wytrzymałości materjałów, 3) mechaniki ośrodków ciągłych, mające w technice lotniczej znaczenie pierwszorzędne. W żadnej z tych dziedzin nie rozwijamy dotychczas pracy z takiem natężeniem i w takiem tempie, aby to dla wojskowych zastosowań techniki lotniczej można uznać za wystarczające.

Najbardziej upośledzoną z powyżej wyszczególnionych dziedzin jest dziedzina mechaniki ośrodków ciągłych. Zakres pracy w tej dziedzinie znajduje się u nas w stadjum niemowlęctwa. Tradycja w tym kierunku jest tak nikła, że zagadnienia z tą dziedziną związane nie znajdują jeszcze często zrozumienia w sferach przemysłowych. Tymczasem bez cienia wątpliwości stwierdzić należy, że będziemy dotąd szli w technice lotniczej poomacku, dopóki nie zdobędziemy się na dostatecznie szerokie rozwinięcie działalności w tej dziedzinie, zarówno w kierunku teoretycznym, jak i doświadczalnym.

Oprócz powyżej zaznaczonych trzech naukowych dziedzin podstawowych, mających związek z techniką lotniczą, należy jeszcze z punktu widzenia potrzeb lotnictwa podkreślić potrzebę specjalnych badań z dziedziny optyki i elektrotechniki (projektowanie układów optycznych, zastosowanie radjo, telewizji i elektrotechniki do potrzeb lotniczych), badań, które mogą być wykonywane w pracowniach już istniejących.

W związku z powyższem należałoby udzielić dostatecznego oparcia budżetowego naprzód Instytutowi Badań Technicznych Lotnictwa, który, aby mógł należycie spełniać swoje zadanie, nie powinien być urzędem, lecz zespołem pracowni badawczych, obsługujących lotnictwo wojskowe i całokształt techniki lotniczej przez rozwiązywanie nasuwających się zagadnień naukowych i technicznych.

Niezależnie od powyższego trzeba pociągnąć do współpracy wszystkie ośrodki naukowe w kraju, zdolne do pracy, o której mowa, a to przez dostarczenie tym pracownikom pomocy materjalnej i wymaganie od nich konkretnych wyników. Do takich pracowni należą laboratorja cieplne przy politechnikach, laboratorja wytrzymałościowe, laboratorja fizyczne i elektrotechniczne przy politechnikach i uniwersytetach i instytuty specjalne.

Szczególnej opiece powinny podlegać instytuty aerodynamiczne, powstałe lub powstające przy politechnikach wysiłkami jednostek z pomocą Ligi Obrony Powietrznej Państwa, ponieważ tam się koncentrują wszystkie zagadnienia, związane z samym procesem lotu, a więc stamtąd tylko oczekiwać można sprawdzenia przydatności nowej myśli twórczej.

Niezależnie od popierania instytutów i laboratorjów, należy podjąć inicjatywę w sprawie poświęcenia przynajmniej jednej z katedr matematyki naszych uniwersytetów specjalnie matematyce klasycznej stosowanej (nadającej się bezpośrednio do rozwiązywania zagadnień dzisiejszej techniki). Młodym ludziom, którzyby te studja odbywali, trzeba udzielać odpowiednich stypendjów. Dziś sprawa jest tak postawiona, że młodzi inżynierowie, dążący do uzupełnienia wykształcenia w matematyce klasycznej, zmuszeni są do udawania się zagranicę, bo w naszych szkołach wyższych niema ośrodka, poświęconego specjalnie matematyce klasycznej i jej zastosowaniu.

Wreszcie należałoby tu włączyć popieranie przez Fundusz Kultury Narodowej nowej, niezmiernie ważnej dla rozwoju aeronautyki gałęzi wiedzy lekarskiej, a mianowicie „medycyny lotniczej". Poparcie to mogłoby się wyrazić w formie pośredniej i bezpośredniej. Pierwsze byłoby pożądane w postaci pewnych dotacyj pieniężnych na uzupełnienie aparatury naukowej Centrum Badań Lotniczo-Lekarskich oraz na studja w analogicznych instytutach i pracowniach zagranicą. Drugie miałoby na celu rozwinięcie prac naukowych z zakresu fizjologji i patologji lotu oraz wpływu niskich ciśnień barometrycznych na organizm, prac, które mogą być prowadzone przedewszystkiem przez zakłady uniwersyteckie fizjologji normalnej i patologicznej.

Narazie niepodobna podać liczby kandydatów na badaczy wymienionych zagadnień, można tylko wyrazić pewność, że potrzeba ich dużo i że niema co się obawiać nadmiaru.

Wszelkie prace badawcze, wykonane w omawianych ośrodkach, jeżeli tylko mają jakiś, choćby najdalszy związek z techniką lotniczą, powinny być ogłaszane drukiem. Jeżeli wydawnictwa takie nie zostały już utrwalone innym sposobem, to mogłyby być jednoczone i wydawane w Instytucie Badań Technicznych Lotnictwa, jak to już na małą skalę zapoczątkowano.

3. Do zagadnień, które, jakkolwiek bardzo pieczołowicie są przez wojsko badane i popierane, wymagają nietylko szczególnie uważnego studjowania w ośrodkach naukowych poza wojskiem, ale i bardzo wydat-

nego subwencjonowania ze specjalnych funduszów, należą zagadnienia, wchodzące w zakres *służby zdrowia*.

Tutaj na czoło wysunąć trzeba pracę z dziedziny higjeny.

Sprawa zaopatrywania w wodę ludności cywilnej i wojska oraz odkażania i odwszawiania metodami mechanicznemi i chemicznemi, wymaga specjalnej uwagi i kontynuowania prac badawczych nietylko w pracowniach wojskowych, lecz i w cywilnych, państwowych i uniwersyteckich.

Niezmiernie ważną kwestją jest potrzeba zorganizowania Narodowego Instytutu Żywienia. Prawie wszystkie państwa europejskie, a oprócz tego Ameryka i Japonja, posiadają takie instytuty. Opracowanie zasad i norm żywienia wojska jest rzeczą pierwszorzędnej wagi. Musimy mieć tu na uwadze nietylko wartości kaloryczne, lecz również dobór odpowiednich pokarmów w zastosowaniu do ich znaczenia biologicznego, warunków klimatycznych oraz właściwości pracy wykonywanej. W przeciwieństwie do państw zachodnich odżywianie wojska i ludności cywilnej wykazuje w Polsce znaczne różnice.

Higjena odżywiania powinna być szeroko traktowana w wykładach uniwersyteckich, a niezależnie od tego sprawy związane z żywieniem ze względu ogólnonarodowego powinny być rozpatrywane w specjalnym instytucie żywienia.

Do ważnych zagadnień, wymagających pracy nietylko wojska, lecz również ludności cywilnej, należy sprawa ogólnej obrony od środków chemicznych używanych w wojnie gazowej.

Należy przypuszczać, że w przyszłej wojnie będą używane napastliwe środki chemiczne, które będą nękały nietylko armję w polu, lecz również ludność cywilną w większych ośrodkach przemysłowych i wskutek tego ludność ta będzie zmuszona posiadać odpowiednią liczbę fachowców, przygotowanych do obrony przeciwgazowej.

Wykłady i kursy obrony przeciwgazowej, organizowane przez Ligę Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, nie są wystarczające, zresztą prowadzone są dość popularnie i nie mogą przygotowywać fachowców. Konieczne jest zatem, aby w uniwersytetach i politechnikach wprowadzono wykłady z obrony przeciwgazowej jako obowiązkowy przedmiot na wydziałach: lekarskim, farmaceutycznym i chemicznym.

Z wykładów ściśle lekarskich muszą być uwzględnione w uniwersytetach wykłady z chirurgji polowej, która obecnie na wydziałach lekarskich nie jest wykładana. Ponieważ obecna chirurgja posługuje się wszelkiemi możliwemi zabiegami pomocniczemi, a przedewszystkiem pro-

mieniami Roentgena do osiągnięcia celowych i pewnych wyników swych zabiegów operacyjnych, konieczną jest zatem rzeczą, aby na lekarskich wykładach uniwersytetów prócz chirurgji polowej odbywały się również wykłady z rentgenologji i diagnostyki rentgenologicznej w celu przygotowania rezerwy specjalistów na czas wojny.

Opierając się na doświadczeniach wojen, a przedewszystkiem wojny europejskiej, należy mieć na uwadze, że oprócz uszkodzeń traumatycznych i ran postrzałowych z wojną jest związane szerzenie się epidemij chorób infekcyjnych: duru plamistego, brzusznego, czerwonki, cholery i t. p. Z tego też względu muszą być zawczasu opracowane metody walki z chorobami infekcyjnemi, a przedewszystkiem metody stosowania t. zw. uodporniania zapomocą szczepionek i surowic. Sprawa uodporniania na tyfus plamisty, czerwonkę oraz tężec wymaga jeszcze wielu doświadczeń i prac naukowych w laboratorjach uniwersyteckich.

Z tego względu prace badawcze, prowadzone w tych pracowniach, powinny być specjalnie popierane; należy również podnieść poziom i zakres wykładów z bakterjologji i immunologji, aby przygotować niezbędnych specjalistów do walki z chorobami infekcyjnemi dla ludności cywilnej i wojska.

Z przytoczonych umotywowań wynika, że pożądane jest dla wojskowej służby zdrowia poparcie przedewszystkiem wydawnictw perjodycznych i monografij z dziedziny higjeny, bakterjologji, ratownictwa gazowego, chirurgji traumatycznej.

4. Dalsza grupa zagadnień, które powinny być z punktu widzenia wojska naukowo rozpatrywane, to dziedzina *zagadnień komunikacyjnych i środków przewozowych*, szczególnie motorowych. Tutaj więc należą:

a) Dotychczas pomijane przez naukę polską: 1) zagadnienie zmotoryzowanych transportów na drogach wodnych i nieuregulowanych wcale lub uregulowanych niedostatecznie (analogicznie do studjów francuskich i angielskich, dotyczących transportu na rzekach kolonjalnych); 2) zagadnienie zmotoryzowanych transportów terenowych oraz traktorów w zakresie małego i średniego gospodarstwa rolnego, związane z potrzebami wojska w czasie mobilizacji oraz z produkcją fabryk wojskowych w czasie pokoju.

Oba zagadnienia są niezmiernie żywotne również dla wojska, to też dla zachęcenia do pracy w tym kierunku, powinny być wyznaczane konkursy z odpowiedniemi nagrodami; nawet badania i doświadczenia prowadzone dotychczas bez wyniku powinny być w wypadkach godnych

uwagi i po należytem stwierdzeniu rzetelności i celowości wysiłku popierane pieniężnie.

b) Dotychczas niewystarczająco uwzględniane przez naukę polską: 1) zagadnienia dotyczące budowy tanich dróg samochodowych odpowiednich dla naszego klimatu (należy ogłaszać konkursy z nagrodami dla autorów metod budowy tanich dróg oraz perjodyczne nagrody dla wszelkich ulepszeń w tym kierunku); 2) zagadnienia, dotyczące tanich metod regulacji dróg wodnych dla powiększenia ich spławności oraz budowy tanich maszyn dla gospodarstwa wiejskiego do wyzyskania siły spadku wody (konkursy z nagrodami oraz umiejętna praca objektywnych komisyj konkursowych są skutecznemi środkami pobudzenia odpowiednich ludzi do szukania najwłaściwszych rozwiązań).

Ze względu na tendencję, przejawiającą się u przodujących wojsk obcych w zakresie t. zw. zmotoryzowania wojska, powinny podlegać specjalnym studjom: a) wszelkie czynności związane z budową dróg, mostów oraz umocnień polowych, b) środki transportowe oraz mechanizmy za - i wyładowcze (transporty intendenckie, artyleryjskie, amunicyjne, saperskie i łączności), c) wozy pancerne (kolejowe, szosowe i terenowe).

W związku z tem powinny być subwencjonowane, jako t. zw. wykłady zlecone przy odpowiedniej katedrze Politechniki Warszawskiej, następujące wykłady: 1) motoryzacji: a) rolnictwa, b) transportów; 2) broni pancernej (wozy kolejowe, wozy szosowe, wozy terenowe).

Równocześnie ze względu na olbrzymie zapotrzebowanie nowoczesnej wojny co do środków transportowych i wozów bojowych, a zarazem ze względu na niemożliwość (trudności budżetowe oraz starzenie się sprzętu) stwarzania odpowiednich zapasów mobilizacyjnych, niezbędne jest zapewnienie wojsku możliwości: a) zarekwirowania na rynku krajowym wystarczających ilości wymienionego sprzętu w chwili wybuchu wojny i łatwego dostosowania go do potrzeb wojska, b) utrzymania już w czasie pokoju na odpowiedniej wysokości produkcji tych wozów w kraju.

W tym celu należy powołać do życia i subwencjonować Instytut motoryzacji rolnictwa i środków transportowych. Zadaniem Instytutu byłoby wywieranie naukowego wpływu na budowę licznych i tanich dróg samochodowych w kraju, unifikację sprzętu transportowego, odpowiedniego zarówno do potrzeb rynku, jak i celów mobilizacyjnych, i na motoryzację rolnictwa, uwzględniającą potrzeby zarówno średnich i wielkich gospodarstw rolnych, jak i wojska.

5. Grupę zagadnień wielkiej wagi dla wojska, szczególnie w czasie wojennym, stanowią zagadnienia, dotyczące *uzbrojenia wojska*. Wojsko w tej dziedzinie jest szczególnie zdane na współpracę innych ośrodków naukowych, już choćby tylko ze względu na niesłychaną precyzyjność i kosztowność laboratorjów i instytutów, mogących planowo studjować te zagadnienia. Do zagadnień tych należą: a) bezdrutowe przenoszenie energji na odległość, mogące mieć zastosowanie w uzbrojeniu; b) badania nad materjałami kruszącemi i miotającemi w związku z nowoczesnym stanem wiedzy o budowie materji; c) badania naukowe, mające na celu wynalezienie materjałów zastępczych, których nie posiadamy w kraju lub posiadamy w ilości niedostatecznej, zwłaszcza w razie większego zapotrzebowania na wypadek mobilizacji (np. metale zastępcze, zastępcze materjały wybuchowe, surowce zastępcze); d) prace, mające na celu ustalenie naukowych zasad tolerancji sprawdzianów i ich pomiaru; e) badania stosowane do określania położenia punktów wstrząsów (detonacje, wybuchy i t. p.) i badania nad opracowaniem typu aparatów pozwalających ustalać miejsce pochodzenia dźwięków przeciągłych; f) zagadnienia balistyki wewnętrznej i zewnętrznej.

Do instytucyj, które ze względu na poruszone zagadnienia powinnoby się subwencjonować, należą: Chemiczny Instytut Badawczy w Warszawie, w celu rozszerzenia jego zakresu, aby mógł podjąć prace nad materjałami i surowcami zastępczemi; te instytuty fizyczne uniwersytetów i politechnik, które podjęłyby się prac, wymienionych wyżej w punkcie a) i b); Państwowy Instytut Geologiczny (badanie zasobów kopalnianych kraju); Państwowy Instytut Meteorologiczny (badania meteorologiczne, mające związek z balistyką); Laboratorja badawcze metalograficzne politechnik i Akademji Górniczej w Krakowie; Liga Popierania Twórczości Wynalazczej, mająca na celu popieranie wszelkiej inicjatywy wynalazczej i skierowanie pomysłowości polskiej w dziedzinie wynalazków ku zagadnieniom, odpowiadającym potrzebom przemysłu i obrony kraju; należałoby też poprzeć akcję Ligi, zmierzającą do utworzenia Instytutu Badań Wynalazków na wzór zagranicy; Studjum Technologiczne w Warszawie (budowę gmachów technologji chemicznej Politechniki Warszawskiej); interes wojska w akcji tej rozbudowy jest bezsporny zarówno pod względem umożliwienia kształcenia sił technicznych, jak również z uwagi na wielkie znaczenie pracy twórczej sił profesorskich, mającej bezpośredni wpływ na rozwój środków obrony Państwa); Polskie Towarzystwo Chemiczne na prace propagandowe (udział w chemicznych zjazdach międzynarodowych, wy-

stawach i t. d.); Stowarzyszenie Inżynierów Mechaników Polskich; Stowarzyszenie Techników; Liga Samowystarczalności.

Z wydawnictw naukowych powinno być oddane pierwszeństwo przedewszystkiem wydawnictwu, któreby podawało oficjalne wyniki badań naukowych, przeprowadzonych w kraju, oraz najważniejsze wyniki prac zagranicznych instytutów badawczych (zwłaszcza na polu chemji i metaloznawstwa).

6. Jak wiadomo, odrębną, ogromnej doniosłości dziedzinę stanowią sprawy, dotyczące *wyżywienia i zaopatrzenia wojska*, zarówno w czasie pokoju, jak przedewszystkiem w czasie wojny. Zagadnienia te — to dziedzina różnorodnych badań naukowych, wymagających osobnych laboratorjów i specjalnie przygotowanego personelu. Do zespołu tych zagadnień należą: a) kwestja namiastków włókna i skóry na wypadek wojny; b) sprawa ochrony przeciwgazowej materjałów i żywności; c) zbadanie właściwości tkanin pod względem higjeny i ustalenie odpowiednich wytycznych; d) pogłębienie badań nad artykułami żywnościowemi pochodzenia krajowego o znaczeniu podstawowem i zastępczem; e) ustalenie i zunifikowanie jak najbardziej uproszczonych metod badania artykułów powszechnego użytku; f) zracjonalizowanie faktyczne (nie fragmentaryczne) organizacji pracy w przemyśle, administracji i t. p.; g) rozwinięcie żywnościowego przemysłu konserwowego; h) doskonalenie wszelkich gałęzi przemysłu, z których korzysta służba intendentury, w dążeniu do samowystarczalności i osiągnięcia jakości odpowiadającej poziomowi produkcji zagranicznej (tkaniny, skóry, metale, jak blacha biała i t. p.).

W zakresie poruszonych zagadnień istnieje duża liczba publikacyj zagranicznych, nawet autorów polskich, których nie można udostępnić w kraju ze względu na brak nakładców. Należałoby okazać temu szczególne zainteresowanie i pośpieszyć ze środkami materjalnemi, któreby wpłynęły na odpowiednią zmianę.

7. Niezmiernie ważne dla wojska dziedziny stanowią zagadnienia, dotyczące *marynarki wojennej*, główny jednak zrąb związanych z tem prac przeprowadza wojsko w swoich instytucjach i szkołach. I tu przecież istnieją zagadnienia, które powinny być poza wojskiem studjowane, już choćby tylko z powodu zbyt wielkich kosztów, związanych z temi badaniami. Do zagadnień takich należą przedewszystkiem budownictwo okrętów i maszyn oraz studja hydrograficzne. W związku więc z tem nieodzowne jest ze stanowiska wojska: a) stworzenie wydziału lub

przynajmniej stałej katedry budownictwa okrętowego w jednej ze szkół politechnicznych w kraju (wydział ten istnieje w Politechnice Gdańskiej, lecz jakikolwiek wpływ pod względem naukowym jest wyłączony ze względów politycznych); b) stworzenie przy wydziale budowy maszyn w jednej z politechnik katedry mechanizmów okrętowych, która umożliwiłaby nietylko przygotowanie fachowców z dziedziny całokształtu mechaniki okrętowej, lecz pozwoliłaby również na dokształcanie oficerów-mechaników Marynarki Wojennej. Oficerowie ci, kształceni na wydziale technicznym Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej, mogliby, po przeprowadzeniu studjów dopełniających na tym wydziale politechniki, uzyskiwać dyplomy inżynierów-mechaników okrętowych.

Podobnież w dziedzinie techniki okrętowej, zarówno w dziale budownictwa, jak i w zakresie mechanizmów okrętowych, odczuwać się daje ogromny brak podręczników i dzieł w języku polskim. Jest to jedna z najważniejszych przyczyn braku rozwoju tej dziedziny pod względem naukowym.

W tym stanie rzeczy doniosłe znaczenie dla wojska miałoby zarówno subwencjonowanie odpowiednich fabryk i zakładów, które nietylko mogłyby z pominięciem zagranicy wytwarzać urządzenia i przyrządy potrzebne w marynarce, ale także mogłyby pracować nad ich udoskonaleniem i zastosowaniem najnowszych wynalazków w tej dziedzinie, przez popieranie pieniężne akcji przekładów wybitnych dzieł technicznych z obcych języków, przyśpieszanie ich systematycznego wydawania oraz wspomaganie dzieł naukowych oryginalnych z tej dziedziny.

II

Zupełnie odrębną sferę zagadnień pierwszorzędnej doniosłości dla wojska a decydującego znaczenia dla Państwa na wypadek wojny tworzą zagadnienia, dotyczące *wychowania obywatela* oraz *fizycznego przygotowania obywatela* do prac wojska. Jak już na wstępie zaznaczono, wojsko dzisiejsze na wypadek wojny — to obywatele pod bronią lub obywatele pracujący dla wojska. To więc, co czeka obywateli, zarówno ze względu na same przeżycia wojenne, jak i na bezpośrednio obarczające ich obowiązki — musi im być poprzednio znane, aby, zżywszy się z tą myślą, w chwili, gdy konieczność ich do tego powoła, nietylko mogli, ale i chcieli dać najlepszą cząstkę z siebie. Wszak wojsko tak będzie nastrojone na wojnę i przygotowane do zwycięstwa, jak przysposobiony do tych zagadnień będzie ogół społeczeństwa. Wszystko więc to, co silniej uczuciowo wiązać może i powinno obywatela z pań-

stwem pod kątem przywiązania do własnej rodziny, ziemi i państwa, musi być w obywatelach kultywowane, podobnie, jak wdrożone obywatelom być powinno wszystko to, co mogłoby im uczynić znośniejszemi przyszłe ich obowiązki. Otóż w jednym i drugim kierunku współdziałanie nauki i sztuki z pracami wojska zajmuje czołowe miejsce, a pomoc Funduszu Kultury Narodowej w jednym i drugim kierunku jest nieodzowna.

Tutaj więc należy możliwie jak najobszerniejsze zaznajamianie obywateli nietylko z przeszłością Państwa Polskiego, ale przedewszystkiem z historją wojska polskiego, a to drogą utworzenia we wszystkich uniwersytetach katedr i seminarjów historji wojskowej i drogą zwiększenia przy egzaminach historycznych dla nauczycieli szkół średnich wymagań co do znajomości polskiej historji wojskowej.

Ważny bardzo i pomocniczy odcinek tej pracy stanowi działalność instytucyj niedawno powstałych do studjowania zjawisk wojny światowej i przeżyć w tym okresie ziem dzisiejszego Państwa Polskiego, a przedstawiających doniosłe znaczenie dla zorjentowania obywateli w całokształcie zagadnień nowoczesnej wojny, rozpatrywanej nietylko pod kątem orężnym, ale także politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym. Zespół tych instytucyj tworzą: a) Instytut Badania Najnowszej Historji Polskiej (ogłosił wydawnictwa: Piłsudskiego, „Rok 1920"; Żeligowskiego, „Wojna w r. 1920" i wydaje od trzech lat kwartalnik p. t. „Niepodległość"); b) Towarzystwo dla badań nad historją powstania wielkopolskiego w Poznaniu; c) Towarzystwo badania historji obrony Lwowa i Województw południowo-wschodnich we Lwowie; d) Towarzystwo badania dziejów wyzwolenia Wileńszczyzny w Wilnie oraz e) Polskie Archiwum Wojenne przy Centralnej Bibljotece Wojskowej.

Byłoby też bardzo pożądane, aby drogą odpowiednich zasiłków można było stworzyć działy wojskowe w ogólnych muzeach prowincjonalnych.

Z zabiegami około przyswojenia wojsku i szerszym kołom obywateli państwa znajomości tych pierwiastków, których zaczątki tkwią w przeszłości polskiej, a które mogą obecnie wywrzeć wpływ dodatni na pozytywne i państwowo-twórcze ustosunkowanie się obywateli do idei państwowej Polski — łączą się studja nad rozwojem myśli i instytucyj kościoła katolickiego oraz wyznań niekatolickich w dawnej Polsce.

Związanie bowiem żołnierza z ideą państwową nietylko myślowo, ale i uczuciowo, a to na podłożu świadomości wiekowego współżycia jego

instytucyj wyznaniowych z państwowością polską — stanowi pierwszorzędną doniosłość dla moralnego nastroju tego żołnierza.

Stąd popieranie odnośnych instytucyj badawczych, a szczególnie badań w zakresie historji katolickiej służby duszpasterskiej w Polsce, prowadzonych przez Kurję Biskupią i jej organ naukowy p. t. „Kwartalnik poświęcony sprawom katolickiego duszpasterstwa wojskowego w Polsce" oraz studjów w dziedzinie wyznań niekatolickich, rozwijanych przez T-wo do badania dziejów reformacji w Polsce i jego organ naukowy p. t. „Reformacja w Polsce" — wysuwa się na czolo.

Również zagadnieniami niezmiernej doniosłości wojskowej i państwowej są tematy z zakresu nauk społecznych i psychologji zbiorowej, wymagające specjalnie uposażonych katedr uniwersyteckich, któreby drogą pośrednią lub bezpośrednią, a to przez odpowiednie programy badań z zakresu psychologji indywidualnej i zbiorowej, przygotowały moralnie elitę społeczeństwa do możliwości wojny, do konieczności czynnego udziału w niej na kierowniczych stanowiskach różnych dziedzin, do ponoszenia odpowiedzialności za wynik działań wojennych, jak również przygotowały ogół społeczeństwa do możliwości wojny, do zrozumienia roli i zadań wojska w organizacji państwowej, zarówno w czasie pokoju, jak i wojny, i do konieczności współpracy społeczeństwa z wojskiem.

Oczywiście wysiłki w tym kierunku muszą mieć nietylko charakter pozytywny, ale także negatywny, t. j. przeciwdziałający rozkładowym wpływom z zewnątrz i z wewnątrz pochodzącym, w czem poważną rolę mogłaby odegrać odpowiednio kierowana działalność i współpraca niedawno powstałego Instytutu do naukowego badania komunizmu, który pracuje w ścisłem porozumieniu z wojskiem. Niewątpliwie niemałą pomoc w pracy nad poruszonemi zagadnieniami mogłyby dać dobrze opracowane filmy propagandowe.

Tutaj wreszcie podnieść należy potrzebę położenia w uniwersytetach nacisku na pogłębienie studjów w dziedzinie polityki ekonomicznej, prawa międzynarodowego oraz wszelkiej naukowej działalności, zmierzającej do ogólnego wychowania ekonomicznego, przytem nie bez znaczenia mogłoby być uwzględnienie w pewnym stopniu wojskowego prawa administracyjnego, stanowiącego w dziedzinie ogólnego prawa administracyjnego odrębną całość.

W tej też grupie postulatów wojska ma najwięcej pola do współdziałania sztuka, a to zarówno w słowie (poezji, powieści czy dramacie), jak w malarstwie (malarstwo batalistyczne), rzeźbie (pomniki),

architekturze, muzyce i śpiewie, sztuka, mogąca związać społeczeństwo z wojskiem, czyniąc zagadnienia wojska, zwłaszcza polskiego wojska w przeszłości, treścią swej twórczości.

Na specjalną uwagę zasługuje też wzmożenie między artystami malarzami zainteresowania naukowemi zasadami maskowania, a przez to przygotowanie ludzi do przyszłej pracy twórczej w tym dziale, który u nas jest dość zaniedbany.

Wreszcie niezmiernie pożądane jest opracowanie i wydanie obszernej geografji Polski i krajów ościennych, czego brak odczuwa się na każdym kroku, a co ma poważne znaczenie nietylko dla stosunków wewnętrznych (orjentacji społeczeństwa w zakresie możliwości zwłaszcza sprzymierzonych z Polską krajów), ale i dla zewnętrznych stosunków politycznych.

III

Uwzględniając to, że pewna grupa postulatów, które stanowią przedmiot zainteresowań wojska, wysunięta będzie prawdopodobnie i przez inne komórki życia państwowego, wojsko ogranicza się do uwidocznienia tylko dwu najważniejszych z tej grupy zagadnień, a to zarówno dla silniejszego podkreślenia ich państwowej doniosłości, jak i dla odmiennego, bo wojskowego ich oświetlenia.

Przedewszystkiem więc podnieść należy ze stanowiska wojska potrzebę prowadzenia intensywnych studjów nad wytycznemi t. zw. organizacji pracy (w związku z tem pozostaje zagadnienie normalizacji materjałów, a zwłaszcza poszczególnych elementów budowlanych), a to zarówno z uwzględnieniem dorobku zagranicznego w tej dziedzinie, jak przedewszystkiem z uwzględnieniem właściwości naszego charakteru oraz warunków geograficznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych. Wojsko coraz intensywniej uwzględnia wyniki badań na tem polu, zastosowując je nietylko w swojej administracji, ale i w pracy na linji.

Drugiem zagadnieniem pierwszorzędnej wartości dla wojska — jest cały kompleks zjawisk, związanych zarówno z określaniem zasad psychotechniki, jak i ze spostrzeżeniami poczynionemi na tem polu. Można śmiało powiedzieć, że niema takiego odcinka w pracy wojska, w którym w większym lub w mniejszym stopniu nie przychodziłaby do głosu psychotechnika, oczywiście najgłówniejszą i bardzo widoczną rolę odgrywając w pracy wojsk technicznych (lotnictwo, samochody, radjo i t. d.), a mniej widoczne, lecz równie ważne oddając usługi w pracy broni głównych. a nawet w administracji.

IV

W zrozumieniu doniosłości badań naukowych dla codziennej pracy wojska i dla jego zadań obecnych i przyszłych Ministerstwo Spraw Wojskowych łoży corocznie poważne kwoty na cele naukowe, a to zarówno na uposażenie pracowni swoich w bibljoteki, na zasiłki wydawnicze, wreszcie na stypendja wojskowe i subwencje dla uczelni wyższych. W roku 1930/31 wydano na te cele łącznie 1.601.053 zł., z tego 181.550 zł. przeznaczono na bibljoteki, 590.306 zł. na wydawnictwa, a 829.197 zł. na stypendja, zasiłki dla wynalazców i subwencje dla katedr na wyższych uczelniach.

Niezależnie od tego Towarzystwo Wiedzy Wojskowej, prywatna organizacja oficerów, wyasygnowało w roku ub. 39.510,98 zł. na zasilenie bibljotek w kołach T-wa, na zasiłki wydawnicze różnych naukowych sekcyj T-wa oraz na specjalne prace naukowe (rejestracja druków i rękopisów-militarjów) prowadzone w Centralnej Bibljotece Wojskowej.

II Vice Minister Spraw Wojsk.
Szef Adm. Armji
(—) Dr. Sławoj Składkowski
Gen. bryg.

V. MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

W odpowiedzi na ankietę Pana Prezesa Rady Ministrów w sprawie Funduszu Kultury Narodowej Ministerstwo Sprawiedliwości ma zaszczyt zakomunikować co następuje:

I

Z pośród zagadnień teoretycznych w zakresie prawa procesowego szczególnie doniosłe znaczenie dla podniesienia poziomu doktryny i praktyki mają zagadnienia, łączące się z nowym polskim procesem karnym i cywilnym.

Unifikacja procesu cywilnego i karnego, dokonana aktami z dnia 19 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 313) oraz z dnia 29 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 83 poz. 651), wymaga podjęcia szerokiej pracy teoretycznej, mającej na celu gruntowne i wyczerpujące wyjaśnienie poszczególnych instytucyj procesowych. Dla przykładu wymieniam kilka ważniejszych zagadnień, których monograficzne opracowanie na sze-

rokiem tle prawodawstwa porównawczego i teorji procesu uważać należy za wysoce pożądane.

W zakresie procesu karnego:

1) rola i zagadnienia prokuratury w polskim procesie karnym; 2) instytucja oskarżyciela posiłkowego w polskim procesie karnym; 3) oskarżyciel prywatny w polskim procesie karnym; 4) zasada skargowości w polskim procesie karnym; 5) apelacja według kodeksu postępowania karnego; 6) kasacja według kodeksu postępowania karnego; 7) dochodzenie i śledztwo w postępowaniu karnem; 8) powództwo cywilne w procesie karnym; 9) postępowanie przed sądem przysięgłych; 10) rola przewodniczącego w postępowaniu przed sądem przysięgłych; 11) wznowienie postępowania w systemie polskiego procesu karnego; 12) organizacja sądownictwa karnego w Polsce.

W zakresie procesu cywilnego:

1) zasada jawności w polskim procesie cywilnym; 2) zasada dyspozycyjności w polskim procesie cywilnym; 3) zasada kontradyktoryjności i oficjalno-śledcza w polskim procesie cywilnym; 4) zasada bezpośredniości w polskim procesie cywilnym; 5) interwencja główna i uboczna w kodeksie postępowania cywilnego; 6) przypozwanie według kodeksu postępowania cywilnego; 7) apelacja w systemie polskiego procesu cywilnego; 8) kasacja w systemie polskiego procesu cywilnego; 9) przedsąd karny w postępowaniu cywilnem; 10) sądownictwo polubowne według kodeksu postępowania cywilnego; 11) zakres dowodów i postępowanie dowodowe w polskim procesie cywilnym; 12) organizacja sądownictwa cywilnego w Polsce.

Zaznacza się, iż nie chodzi o drobne przyczynki do wykładni poszczególnych przepisów procesowych, gdyż potrzebie tej czynią zadość prace praktyczne, ukazujące się w licznych czasopismach fachowych. Rzucone powyżej tematy wymagają natomiast opracowania monograficznego, a więc — wszechstronnego i wyczerpującego ujęcia pod kątem widzenia teoretycznym, historycznym, porównawczym i dogmatycznym.

Opracowania monograficzne poszczególnych instytucyj naszego procesu cywilnego i karnego stworzą dopiero podstawę, na której można będzie oprzeć systematyczne wykłady, obejmujące całokształt urządzeń procesowych, oraz obszerne komentarze naukowe, wyjaśniające dogmatycznie i kazuistycznie treść poszczególnych przepisów procesowych.

Opracowania monograficzne, wykłady systematyczne oraz komentarze naukowe — to trzy formy i metody pracy teoretycznej, prowadzące do rozwinięcia nauki o polskim procesie cywilnym i karnym.

II

W celu unifikacji prawnej ziem polskich zadaniem w chwili obecnej najdonioślejszem jest przygotowanie jednolitego kodeksu karnego i cywilnego.

Nad opracowaniem tych wielkich kompleksów prawodawczych pracuje Komisja Kodyfikacyjna od 1919 r. Wynikiem tych prac jest szereg projektów wstępnych, jako to: projekt części ogólnej i szczegółowej kodeksu karnego, projekt wstępny ustawy o wykroczeniach, projekt części ogólnej kodeksu cywilnego, projekt prawa małżeńskiego, projekt prawa spadkowego, projekt prawa o zobowiązaniach, projekt ustawy o księgach stanu cywilnego i in.

Rozległa, trudna i odpowiedzialna praca, jaka spadła na barki członków Komisji Kodyfikacyjnej, powinna być poparta przez szerokie rzesze prawników: praktyków i teoretyków. Wymagają tego nietylko względy teoretycznej i konstrukcyjnej kontroli prac dokonanych przez tę Komisję, lecz również względy praktyczności projektowanych ustaw, albowiem kodyfikację można będzie uważać za udaną tylko wtedy, jeżeli odpowie ona potrzebom naszej rzeczywistości socjalnej i gospodarczej.

To też poparcia należałoby udzielić przedewszystkiem tym pracom naukowym z zakresu materjalnego prawa cywilnego i karnego, które za punkt wyjścia biorą potrzeby kodyfikacyjne Państwa Polskiego.

Prace te winny uwzględniać odnośne projekty Komisji Kodyfikacyjnej i poddawać je gruntownej analizie przez porównanie z ustawodawstwem innych państw, orzecznictwem polskiem i obcem oraz z najnowszemi tendencjami i prądami naukowemi. Wyliczanie tematów i zagadnień z tego zakresu jest o tyle niemożliwe, że chodzi o całokształt dwóch wielkich dziedzin prawnych — materjalnego prawa cywilnego i karnego. Każda zatem praca w tej dziedzinie, mogąca być przyczynkiem do kodyfikacji naszego prawa cywilnego i karnego, zasługuje na poparcie, przytem na pierwszy plan w zakresie prawa karnego należałoby wysunąć zagadnienia, łączące się z t. zw. częścią ogólną kodeksu karnego (zagadnienia winy, niepoczytalności zupełnej i zmniejszonej, usiłowania i przygotowania, obrony koniecznej i przymusu nieodpornego, współuczestnictwa i t. p.).

III

Polska literatura prawnicza nie posiada żadnych prac z zakresu międzynarodowego prawa prywatnego, procesowego i karnego. Jest to pole wiedzy, leżące w Polsce w zupełności odłogiem.

Również polski świat prawniczy nie zainteresował się zupełnie naszemi ustawami o międzynarodowem i międzydzielnicowem prawie prywatnem, mimo wielkiej ich doniosłości dla naszych stosunków prawnych: dzielnicowych i międzynarodowych. Nie pojawił się dotychczas choćby najskromniejszy komentarz do tych ustaw, tak bogatych w swej treści i tak trudnych w zastosowaniu, a nawet ani jeden artykuł poważniejszy, traktujący choćby o jednem zagadnieniu objętem w tych ustawach.

Pobudzenie polskiej twórczości naukowej do zajęcia się powyższemi zagadnieniami zapomocą subwencyj, stypendjów lub innych odpowiednich środków uważać należy za bardzo pożądane i leżące w interesie naszej licznej emigracji oraz naszych dość skomplikowanych stosunków z zagranicą.

IV

Znaczenie studjów teoretycznych w zakresie prawa konstytucyjnego jest szczególnie doniosłe. Prawo konstytucyjne czerpie natchnienie nietylko z abstrakcyjnego, najczęściej bardzo lakonicznego przepisu, lecz w większym jeszcze stopniu żyje zwyczajami i precedensami. Żywotność ustroju państwowego Anglji tkwi głównie w rozległym zakresie działania zwyczajów i konwencyj konstytucyjnych. Otóż wpływ syntezy naukowej, opartej na analizie urządzeń politycznych państw obcych oraz na uwzględnieniu rzeczywistości politycznej danego kraju, na kształtowanie się owych zwyczajów i urządzeń w zakresie prawa konstytucyjnego jest bardzo znaczny.

Byłoby więc wysoce pożądanem, aby poparcie znalazły studja nad prawem i praktyką konstytucyjną w Polsce, przeprowadzone na szerokiem tle porównawczem i teoretycznem.

Zagadnienia najważniejsze w naszych warunkach dotyczą: 1) immunitetu poselskiego; 2) rozdziału władz; 3) zakresu władzy Prezydenta i Rządu; 4) stosunku parlamentu do Rządu; 5) systemu rządów parlamentarnych; 6) prawa wyborczego; 7) regulaminów obrad parlamentarnych.

Nadto Ministerstwo Sprawiedliwości zainteresowane jest przepisami Konstytucji, odnoszącemi się do organizacji sądownictwa, a w szczególności — kwestjami niezawisłości sądownictwa w związku z odpowiedzialnością Ministra Sprawiedliwości i potrzebami zarządu wymiaru sprawiedliwości.

V

Poważne znaczenie dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości posiada także rozwój medycyny sądowej. Cel ten osiągnąć można przedewszystkiem przez powołanie do życia odpowiednio wyposażonego Instytutu Medycyny Sądowej.

VI

W zakresie nauki o więziennictwie potrzeba dzieł naukowych i opracowań teoretycznych daje się odczuć szczególnie silnie.

Badania porównawcze nad obcemi systemami penitencjarnemi i organizacją więziennictwa w różnych krajach, dotąd prawie zupełnie leżące odłogiem, należałoby otoczyć specjalną opieką.

W dziedzinie fachowego przygotowania personelu więziennego daje się odczuć dotkliwy brak pedagogów kryminologów oraz kryminologów więzienników. Potrzeba mianowicie w chwili obecnej dziesięciu pedagogów kryminologów (w tej liczbie 2 kobiety) na stanowiska kierownicze w zakładach wychowawczo-poprawczych. Kryminologów więzienników potrzeba byłoby narazie dziesięciu, a w najbliższej przyszłości do czterdziestu osób, na stanowiska kierownicze w dużych zakładach karnych, zwłaszcza przeznaczonych do wykonywania systemu progresywnego i na więzienia izolacyjne.

VII

Polskie słownictwo prawnicze, zabagnione naleciałościami językowemi b. państw zaborczych, wymaga gruntownej rewizji i troskliwej pieczy. Dlatego też na poparcie zasługiwałyby wszelkie prace językoznawcze w zakresie słownictwa prawniczego, a w szczególności byłoby pożądane opracowanie siłami zbiorowemi obszernego słownika prawniczego.

VIII

Na pograniczu nauki i techniki stoi umiejętność organizacji pracy. O ile chodzi o podległą Ministerstwu Sprawiedliwości dziedzinę pracy państwowej, to koniecznością naglącą jest opracowanie zasad organizacji pracy biurowej w zastosowaniu do szczególnych warunków organizacji i procedury sądowej. Dotyczy to zarówno uproszczenia i usprawnienia organizacji i pracy sekretarjatów sądowych i prokuratorskich, jak

również kwestyj czysto technicznych i biurowych (kartoteki, repertorja, rachunkowość, kasowość, formularze i t. d.).

IX

Poważne znaczenie posiada wreszcie stworzenie typu budynku sądowego i więzienia karnego. Zagadnieniem tem należałoby zainteresować naszych architektów, przed którymi staje w tej dziedzinie praca poważna i rozległa wobec powszechnie znanego braku w Polsce odpowiednich gmachów sądowych i budynków więziennych.

Minister
(—) w z. *Sieczkowski*
Podsekretarz Stanu

VI. MINISTER WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

W odpowiedzi na pismo Pana Prezesa z dnia 2 marca 1931 r. mam zaszczyt przedstawić następujące informacje, dotyczące świadczeń, jakich wymaga życie polskie od nauki i sztuki w zakresie działu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

I. Zakres dotyczący potrzeb szkolnictwa powszechnego, średniego ogólnokształcącego, zakładów kształcenia nauczycieli, oświaty pozaszkolnej i wychowania

1. W działalności organizacyjnej i administracyjnej Ministerstwa W. R. i O. P. w dziale oświaty i wychowania potrzebny jest *równomierny rozwój wszystkich działów nauki i sztuki.* Specjalnie dotkliwie daje się jednak odczuć niedostateczny, nie liczący się z potrzebami współczesnego życia polskiego rozwój psychologji, pedagogiki, socjologji i nauk filozoficznych:

a) Brak badań teoretycznych psychologicznych i socjologicznych nad dzieckiem polskiem, w szczególności badań specjalnych cech polskiego dziecka wiejskiego i miejskiego.

b) Do należytego pogłębienia i dobrego rozwiązania zagadnienia: „jak wychowywać", potrzebne jest, oprócz znajomości pedagogiki teoretycznej, przeprowadzenie badań nad zbliżeniem szkoły do współczesnego życia polskiego (z uwzględnieniem pierwiastka regjonalizmu), oraz nad tem, jak można przygotowywać młodzież do współudziału i współodpowiedzialności za życie państwa.

c) Celem pogłębienia prób określenia celu naszego wychowania niezbędne jest, oprócz popierania rozwoju nauk filozoficznych i socjologji, wywołanie głębszego ruchu umysłowego dokoła zagadnienia ideału wychowawczego. Zagadnienie to pozostaje w ścisłej nierozdzielnej łączności z ideałem obywatela polskiego, z rolą, jaką Polska ma wypełnić w świecie.

d) W dziedzinie *organizacji* szkolnictwa niezbędne są dalsze teoretyczne badania nad ustrojem szkolnictwa, a w związku z tem nad zagadnieniami selekcji, poradnictwa zawodowego i psychotechniki, rozwoju fizycznego młodzieży i zagadnieniami higjeny.

Z teoretycznych zagadnień, dotyczących organizacji wychowania i nauczania w szkole, wysuwa się na plan pierwszy organizacja życia społecznego dzieci i młodzieży w szkole, a nadto zagadnienie objektywnej oceny i kontroli wyników nauczania szkolnego (t. zw. standaryzacja). Pożądane byłoby opracowanie zagadnienia należytego wyzyskania dla szkolnictwa dwóch ostatnich wynalazków: kina i radja.

Dla administracji i organizacji oświaty i wychowania konieczne jest przeprowadzenie teoretycznych badań nad zastosowaniem zasad i metod naukowej organizacji pracy w tej dziedzinie.

e) Z zagadnień w zakresie oświaty dorosłych wysuwają się jako najpilniejsze do rozwiązania: formy oświaty dorosłych a potrzeby oświatowe Polski, metodyka przedmiotów ogólnokształcących w dokształcaniu dorosłych, oświata pozaszkolna a kształcenie obywatelskie, mniejszości narodowe a oświata pozaszkolna, młodzież w wieku pozaszkolnym (14 — 18 lat), oświata pozaszkolna i szkolnictwo zawodowo-dokształcające.

f) Niezbędne jest stałe badanie stosunków zagranicznych w dziedzinie szkolnictwa i oświaty i stałe informowanie zagranicy o nas.

2. W pracy nad organizacją i administracją oświaty i wychowania daje się odczuć brak pewnych dzieł teoretycznych, a mianowicie:

a) Bardzo byłoby pożądane syntetyczne dzieło o ustroju szkolnictwa i polityce szkolnej w najważniejszych państwach świata.

b) Brak również odpowiednio opracowanej i perjodycznie uzupełnianej bibljografji pedagogicznej, słownika encyklopedycznego oświaty dorosłych oraz chociażby przekładów niektórych prac z dydaktyki i socjologji oświaty dorosłych (np. Grubera „Der Erwachsenenunterricht", Wiesego „Soziologie des Volksbildungswesens" i t. p.) i innych prac oryginalnych.

c) Z dziedziny sztuki pożądane byłoby opracowanie dzieła o sztuce ludowej polskiej, jej losach i roli w ogólnej twórczości narodowej, z przeznaczeniem do szerokiego użytku szkół różnych typów i stopni oraz dla nauczycieli, ponadto — wydanie racjonalnie opracowanych pomocy naukowych do nauczania języków i historji, a specjalnie do języka polskiego.

d) W dziedzinie budownictwa szkolnego odczuwać się daje brak dzieł naukowych z zakresu nowoczesnego budownictwa szkolnego, uwzględniającego wszystkie ostatnie zdobycze budownictwa oraz współczesnej architektury.

Bardzo wartościowe i obecnie aktualne byłyby badania i studja nad kwestją obniżania kosztów budowy gmachów szkolnych oraz nad stosowaniem nowoczesnych materjałów budowlanych.

e) Ponadto studja nad wewnętrznem urządzeniem szkół, umeblowaniem szkolnem oraz estetyką wnętrz szkolnych nie stoją u nas na wysokości zadania i pożądane byłoby opracowanie specjalnych dzieł na powyższe tematy oraz odpowiednie kształcenie fachowców.

3) Jeśli idzie o współpracę w organizowaniu oświaty i wychowania z instytucjami naukowemi należy podkreślić, że z natury rzeczy powołane są do pracy naukowej w dziedzinie psychologji, pedagogiki, socjologji i nauk filozoficznych te uniwersytety, przy których istnieją odpowiednie katedry. Popieranie zakładów i pracy naukowej tych katedr byłoby, oczywiście, pożądane.

Pożądane byłoby stworzenie instytucyj naukowych przy uniwersytetach, które posiadają katedry odnośnych nauk, a także udzielanie subwencyj towarzystwom naukowym, które podjęłyby się przeprowadzenia badań i publikowania prac w wymienionym zakresie. Poprzeć należałoby również wydawnictwa perjodyczne o charakterze naukowym (kwartalniki, roczniki), gdyż nauczycielom przedmiotów pedagogicznych brak materjałów naukowych, opartych na badaniach, przeprowadzonych metodami naukowemi, oraz materjałów informacyjnych. Brak tego rodzaju wydawnictw odczuwa się niezmiernie dotkliwie.

4) W pracy wyżej określonej daje się odczuwać brak sił fachowych z akademickiem wykształceniem, a mianowicie:

Brak nauczycieli przedmiotów pedagogicznych w zakładach kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, brak również odpowiednio przygotowanych sił fachowych o poważniejszych studjach naukowych w zakresie metodyki i dydaktyki wszystkich przedmiotów, sił, które mogłyby należycie poprowadzić pracę w zakładach kształcenia nauczycieli specjalnego typu, np. w t. zw. pedagogjach państwowych.

Niezbędne więc jest udzielanie stypendjów dla studentów uniwersytetów polskich (wyjątkowo i obcych), pragnących się poświęcić cytowanym gałęziom wiedzy, oraz udzielanie stypendjów na wyjazdy zagranicę osób, pracujących w tej dziedzinie naukowo.

Potrzebne również byłoby kilka stypendjów na wyjazd zagranicę (Niemcy, Anglja, Szwecja, Danja, Ameryka) dla młodych ludzi, posiadających wykształcenie akademickie, w celu uzupełnienia studjów materjałem z dziedziny oświaty dorosłych — ci mogliby objąć następnie wykłady w uczelniach wyższych specjalnych; inni (a mogliby być pomiędzy nimi już i starsi oświatowcy praktykujący) przez pobyt zagranicą podnieśliby jakość pracy na placówkach, które prowadzą, a tem samem daliby lepsze wzory na miejscu.

II. Zakres dotyczący potrzeb szkolnictwa zawodowego

1) Organizacja oświaty zawodowej wymaga powstania należycie wyposażonych laboratorjów i instytucyj badawczych do teoretycznych badań naukowych i badań laboratoryjnych w dziedzinach: włókiennictwa, papiernictwa, garbarstwa, ceramiki, młynarstwa, cukrownictwa, urządzania chłodni, handlu drewnem i zbożem, asekuracji i taryf morskich.

Jako drugie zagadnienie czołowe wysuwa się badanie organizacji przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych, bankowych i komunikacyjnych wraz z ich statystyką — z szerokiem uwzględnieniem analizy poszczególnych zajęć, gdyż na gruncie takich badań można stopniowo coraz lepiej przystosowywać szkolnictwo do wymagań życia gospodarczego.

2) Do należytego przystosowania szkolnictwa zawodowego do wymagań życia gospodarczego konieczne jest utworzenie ściśle związanej z przemysłem instytucji, celem której byłoby badanie w łączności z zainteresowanemi Ministerstwami przewidywanego na najbliższe okresy zapotrzebowania zarówno ilościowego, jak i jakościowego, sił fachowych w różnych dziedzinach życia gospodarczego.

3) Szkolnictwo zawodowe odczuwa obecnie brak dzieł naukowych teoretycznych, dotyczących wyżej wymienionych działów przemysłu i handlu, jako też badań stanu przedsiębiorstw i ich organizacyj oraz analizy zajęć pracowników.

4) W organizowaniu i administrowaniu szkolnictwa zawodowego pomocnemi mogą być instytucje, prowadzące badania psychologiczne

i psychotechniczne, następnie — badania naukowej organizacji pracy oraz systematyczne badania konjunktur gospodarczych.

5) Brak sił naukowych i fachowych do prowadzenia wykładów i badania zagadnień, wyszczególnionych w punkcie 1).

III. Zakres dotyczący potrzeb szkolnictwa wyższego

Potrzeby szkół akademickich w związku z powyższemi zadaniami dałyby się sprowadzić do trzech podstawowych dziedzin:

1) kształcenie pracowników naukowych, którzy już w toku studjów akademickich okazali wybitne uzdolnienie do pracy naukowej i mogą być traktowani jako przyszli kandydaci do zawodu profesora szkoły akademickiej;

2) zasilanie takich zakładów akademickich (laboratorja, pracownie, instytuty) w zakresie pomocy naukowych, których kierownicy czyto z racji wybitnych zasług naukowych, czyto z racji uzdolnienia do rozwijania twórczych sił w swoich uczniach stworzyli w swych zakładach poważne ośrodki pracy naukowo-dydaktycznej i badawczej;

3) umożliwianie publikowania wybitniejszych prac naukowych, powstających w zakładach, scharakteryzowanych w p. 2).

IV. Zakres dotyczący potrzeb wyznań religijnych

Praca organizacyjna i administracyjna w dziedzinie wyznań religijnych wymaga szczególnie gruntownych podstaw naukowych.

Dla państwowej administracji wyznaniowej konieczna jest głęboka znajomość nietylko aktualnej psychiki wyznaniowej poszczególnych grup wyznaniowych, ich sposobu reagowania na zewnętrzne czynniki, ich aktualnych form organizacyjnych, lecz również znajomość tych czynników (prawnych i historycznych), które z biegiem czasu złożyły się na wytworzenie obecnego stanu rzeczy. Znajomość ta nie może się ograniczać do stosunków tylko polskich, lecz musi być oparta na badaniach porównawczych nad stosunkami wyznaniowemi w innych państwach.

Pod tym względem należy brać pod uwagę 3 czynniki:

a) *państwowe prawodawstwo wyznaniowe*, jako wyraz potrzeb i poglądów współczesnego państwa w stosunku do zagadnień wyznaniowych,

b) *prawodawstwo wewnętrzne* danego wyznania, jako suma norm, regulujących życie wewnętrzne tej grupy i nadających grupie wyzna-

niowej kształty organizacji zewnętrznej w stosunku do świata zewnętrznego oraz

c) *historja danego* wyznania, zarówno powszechna, jak i lokalna na terenie Polski.

Badania we wskazanych wyżej kierunkach nad całokształtem zagadnień wyznaniowych w Polsce są zaledwo w zaczątkach. Nieliczne prace w tej dziedzinie o charakterze prawdziwie naukowym i objektywnym są dziś już antykwaryczne, z poruszających zaś tematy aktualne — większość należy raczej do dziedziny publicystyki ze względu na niedostateczność podstaw naukowych. Można powiedzieć, że w tej dziedzinie naprawdę wszystko jeszcze jest do zrobienia.

1. Wychodząc z powyżej nakreślonych założeń, uznać należy, iż najpilniejszą a zarazem nieodzowną potrzebą byłoby powołanie do życia *odrębnej placówki naukowo-badawczej do ogółu spraw wyznaniowych*, o charakterze ściśle naukowym, działającej w kontakcie z Ministerstwem W. R. i O. P.

Zadaniem jej byłoby między innemi: a) wywoływanie ruchu w kierunku badań w dziedzinie wyznaniowej i ogólne organizowanie tych badań, b) utrzymywanie kontaktu ze specjalistami-naukowcami do poszczególnych zagadnień, c) opracowywanie poszczególnych zagadnień dla Ministerstwa W. R. i O. P., d) kwalifikowanie poszczególnych prac do nagród i subwencyj, e) udzielanie porad i wskazówek dla publicystów i dziennikarzy.

2. W zakresie potrzeb związanych z wyznaniami religijnemi bardzo dotkliwie odczuwa się brak należycie przygotowanych publicystów.

Byłoby również pożądane umożliwienie powstania poważnego zastępu osób, pracujących naukowo, któreby wyspecjalizowały się w sprawach katolickich i prawosławnych, a szczególnie w zagadnieniach: unijnem, sekciarskiem, żydowskiem i protestanckiem.

3. Pożądana jest pomoc i współpraca z Ministerstwem W. R. i O. P. w dziedzinie, o której mowa, czołowych instytucyj naukowych, jak Polska Akademja Umiejętności oraz Towarzystwo Naukowe Warszawskie, i innych regjonalnych towarzystw naukowych, zwłaszcza lwowskiego i wileńskiego, dalej takich specjalnych instytucyj, jak Instytut Nauk Judaistycznych, Tow. Badań Europy Wschodniej, Naukowy Instytut Katolicki (w Krakowie), Instytut Spraw Narodowościowych (w Warszawie).

Minister
(—) *Sł. Czerwiński*

VII. MINISTER ROLNICTWA

Z pośród zagadnień teoretycznych oraz badań naukowych, któreby w chwili obecnej najbardziej wymagały opieki i poparcia Funduszu Kultury Narodowej, wymieniam następujące:

1. Badania naukowe i doświadczalne nad warunkami rozwoju *ogrodnictwa* i to zarówno w dziale sadownictwa, jak warzywnictwa i kwiaciarstwa.

Posiadany obecnie zastęp naukowców i placówek badawczych w tej dziedzi ie o wyższym poziomie naukowym jest w Polsce znikomy. Sprawa wykształcenia pracowników naukowych w tej dziedzinie jest tem bardziej pilna, że obecnie teoretyczną stroną ogrodnictwa zajmuje się prawie wyłącznie nieliczne grono ludzi starszych wiekiem, brak zaś jest następców ich w tej pracy. Przedewszystkiem nasuwałaby się konieczność przygotowania kandydatów na katedry w akademickich uczelniach rolniczych, jak również na pracowników w doświadczalnictwie ogrodniczem. Liczba kształconych osób winna wynosić około dziesięciu osób rocznie.

2. W zakresie *doświadczalnictwa rolniczego*, wobec przewidywanego zahamowania akcji tworzenia nowych placówek, popieranie studjów winno polegać przedewszystkiem na umożliwieniu dokształcania się jednostkom czynnym już w doświadczalnictwie rolniczem. W celu pogłębienia wiedzy tych pracowników byłoby potrzebne delegowanie 4—6 pracowników zatrudnionych w doświadczalnictwie na studja zagranicę. Prócz tego pożądane jest, aby sprawy doświadczalnictwa były dokładnie znane profesorom, docentom i asystentom akademickich szkół rolniczych, to też należałoby popierać ich studja w tym kierunku. Z zagadnień specjalnie nadających się w chwili obecnej do badań naukowych należałoby wysunąć badania, zmierzające do opracowania najlepszej metodyki doświadczeń polowych. Duże znaczenie dla rolnictwa posiada również dziedzina doświadczalnictwa meljoracyjnego. Nadto na specjalne poparcie zasługują prace badawcze w dziedzinie potanienia produkcji rolnej, przedewszystkiem zaś prace nad zagadnieniem wyzyskania w gospodarstwach rolnych nadmiaru rąk roboczych oraz zużytkowywania nawozów naturalnych i odpadków gospodarskich.

3. Podobnie, jak w doświadczalnictwie, przedstawia się sprawa studjów i badań naukowych w zakresie *ochrony roślin*. Liczbę pracowników, których należałoby dokształcać w dziedzinie ochrony roślin, należy określić na 3 — 4 osoby rocznie.

4. Z innych dziedzin naukowych, związanych z wytwórczością roślinną, należałoby podkreślić potrzebę rozszerzenia badań w zakresie *maszynoznawstwa rolniczego*. W tej dziedzinie niezbędne jest przedewszystkiem kształcenie kandydatów na wakujące obecnie katedry maszynoznawstwa w akademickich szkołach rolniczych.

5. Przechodząc do zagadnień *produkcji zwierzęcej*, za najpilniejsze uznać należy wykształcenie naukowców, którzyby przeprowadzać mogli gruntowne badania w zakresie *mleczarstwa*, albowiem bakterjologja, chemja i technika przerobu mleka, pomimo dużego znaczenia tego zagadnienia dla rolnictwa, nie posiada dostatecznej liczby odpowiednio przygotowanych pracowników naukowych.

6. Zagadnieniem, domagającem się rychłego rozwiązania, jest opracowanie *tablic pasz polskich*, t. j. odżywczej, fizjologicznej wartości pasz, produkowanych w Polsce dla zwierząt domowych. Ostatnie badania dowiodły, iż skład pasz pochodzenia polskiego oraz warunki i wyniki ich stosowania są inne niż zagranicą.

7. Mając na uwadze ogromne znaczenie w gospodarce rolnej państwa zagadnienia zwalczania *chorób zwierzęcych*, Ministerstwo szczególnie odczuwa brak dostatecznej liczby należycie wykształconych lekarzy weterynaryjnych i w tym celu udziela stypendjów dla młodzieży, studjującej w akademickich szkołach weterynaryjnych. Zachodzi jednakowoż potrzeba umożliwienia kończącym studja akademickie dalszego specjalizowania się w poszczególnych gałęziach medycyny weterynaryjnej, jak np. w serologji, mikrobiologji, specjalnych chorobach zwierząt i t. d. W obecnej chwili Polska odczuwa zupełny brak specjalistów w chorobach ryb, zwierząt futerkowych, pszczół i jedwabników.

8. Następną dziedziną, w której pomoc Funduszu Kultury Narodowej wydaje się nieodzowną, jest *oświata rolnicza*. Nasuwa się tu potrzeba wykształcenia specjalistów w dziedzinie metod oświaty pozaszkolnej, specjalistów w dziedzinie metodyki nauczania przedmiotów zawodowych w średnich i niższych szkołach rolniczych oraz specjalistów w zakresie kształcenia nauczycieli i kandydatów na nauczycieli w szkołach rolniczych.

9. W administracji *leśnictwa* Ministerstwo nie odczuwa braku fachowców do pełnienia funkcyj ściśle administracyjnych. Natomiast daje się odczuć brak specjalistów z teoretycznem wykształceniem, zwłaszcza w zakresie studjów *technologiczno-chemicznych* (chemja surowców wytwarzanych w gospodarstwie leśnem, rozszerzenie zastosowania tych surowców oraz mechaniczny przerób drewna) i studjów *ekonomiczno-*

leśnych (metodyka określania celów gospodarczych poszczególnych objektów gospodarki leśnej oraz obliczania istotnej rentowności gospodarstw leśnych i wartości objektów gospodarczych, handel drzewem w szerokim zakresie).

Zagadnienia naukowe, nasuwające się w tej dziedzinie, są następujące:

a) *przyrodnicze podstawy istnienia i rozwoju lasu* (gleby leśne, klimatologja leśna, badanie i ustalanie typu drzewostanów oraz rozmieszczanie gatunków drzew leśnych w Polsce);

b) *badania nad rozwojem drzewostanów i nad czynnikami wpływającemi na ten rozwój* (przebieg przyrostu, wpływ meljoracyj wodnych na życie i rozwój lasu, obszerna dziedzina fitosocjologji, owadoznawstwo leśne, a w szczególności sposoby skutecznej walki z owadami);

c) *badania nad technicznemi właściwościami drewna*;

d) *badania ekonomiczne* (badania kosztów produkcji i opłacalności).

Przechodząc do wydawnictw naukowych, należy stwierdzić, że jedną z najdotkliwszych potrzeb w tej dziedzinie jest czasopismo naukowe, w którem mogłyby się gromadzić wyniki częstokroć cennych prac naukowych polskich uczonych w dziedzinie nauk przyrodniczych, związanych z rolnictwem w najszerszem tego słowa znaczeniu. Wyniki tych prac, nigdzie niepublikowanych, giną dla rolników i leśników polskich oraz dla kulturalnego dorobku świata. Jedynem pismem, które usiłuje w drobnej chociaż mierze sprostać temu zadaniu, są Roczniki Nauk Rolniczych i Leśnych, które obecnie, wobec braku funduszów, wegetują.

Co się tyczy potrzeb wydawnictw jednorazowych, t. j. dzieł naukowych, związanych z rolnictwem i leśnictwem, należy stwierdzić, iż potrzeby te są bardzo rozległe. Odczuwa się dotkliwy brak specjalnych dzieł podstawowych z nauki leśnictwa w języku polskim, które należałoby przełożyć z języków obcych. Szereg prac naukowych oryginalnych polskich spoczywa w rękopisach z braku środków na ich wydanie. Sfinansowanie potrzebnych wydawnictw naukowych wymaga jednakowoż tak znacznych środków pieniężnych, iż opracowanie planu tej akcji winno nastąpić po dokładnem i szczegółowem rozważeniu sprawy przez Dyrekcję Funduszu Kultury Narodowej w porozumieniu z Ministerstwem.

Minister

(—) *Połczyński*

VIII. MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU

W odpowiedzi na okólnik z dnia 19 lutego b. r. w sprawie Funduszu Kultury Narodowej mam zaszczyt podać do wiadomości następujące postulaty Ministerstwa Przemysłu i Handlu:

1) Brak wykładów prawa morskiego w uniwersytetach w związku z prawem handlowem powoduje zupełny zanik studjów indywidualnych i dzieł prawniczych z tego zakresu. Należałoby utworzyć stypendjum dla kilku prawników na studja w krajach anglosaskich, którzyby się chcieli poświęcić studjom prawa morskiego. W związku z tym działem pożądane byłoby utworzenie stypendjum lub specjalnych dotacyj na studja z dziedziny handlu eksportowego.

2) Rozwój bilansu handlowego Polski wskazuje na tendencje eksportowe w kierunku krajów Ameryki Łacińskiej, wschodniej Azji i Azji Mniejszej. W związku z powyższem, w celu zaznajomienia się z językiem, rynkami zagranicznemi, obowiązującemi prawami i zwyczajami tych krajów, pożądane jest utworzenie stypendjów lub dotacyj dla ekonomistów, którzyby mogli uzupełnić swoje studja językowo-ekonomiczne w Szanghaju, Tiensinie i miastach Południowej Ameryki.

3) Doświadczenia i obserwacje przeprowadzone nad Instytutem Wschodnim w Warszawie oraz innemi analogicznemi instytucjami wskazują potrzebę utworzenia stałych lektoratów języków w wyższych uczelniach handlowych: arabskiego, tureckiego, perskiego, chińskiego, hiszpańskiego i portugalskiego.

4) Niezwykły rozwój konkurencji międzynarodowej w przemyśle opartym na wiedzy chemicznej i fizycznej powoduje prędkie deprecjonowanie się używanych przez polski przemysł patentów i metod pracy. W związku z przewagą wykształcenia teoretycznego nad wykształceniem laboratoryjnem Ministerstwo wysuwa postulat wysyłania na praktykę i obserwację wychowanków polskich zakładów technicznych, w celu specjalizowania się w odnośnych działach przemysłowych, oraz popierania wyjazdów młodych inżynierów, pracujących nad doświadczeniami i wynalazkami na własną rękę.

5) Rozwój prac wydziału rybackiego wskazuje na trudności związane z brakiem samodzielnych polskich badań, dotyczących Bałtyku, a mianowicie badań prądów, temperatury i słoności wody, jako czynników wpływających na życie ryb, badań wędrówek i warunków rozmnażania się poszczególnych gatunków, szybkości ich wzrostu i warunków ukazywania się większych stad w pewnym czasie, badań wartości odżywczych ryb oraz badań chemicznych i bakterjologicznych

przetworów rybnych. Prace w tym kierunku prowadzi Morski Instytut Rybacki w Gdyni i Morskie Laboratorjum Rybackie, bez wystarczających jednak subwencyj ze strony Państwa.

6) Działalność Głównego Urzędu Miar nasuwa potrzebę opracowania podstaw polskiej areometrji, w szczególności opracowania tablic alkoholowych i innych areometrycznych. Należałoby również przeprowadzić badania nad niezmiennością w czasie metali i ich stopów oraz nad przyczynami zmian długości ze względu na zmiany zachodzące we wzorcach długości i wahadłach, — badania nad udoskonaleniem pomiarów opartych na interferencji fal świetlnych oraz z dziedziny pomiaru przepływu gazu.

7) Utworzenie funduszu, przy pomocy którego można byłoby zorganizować zastosowanie przemysłu artystycznego i ludowego do potrzeb przemysłu krajowego i rynków zagranicznych.

Za Ministra
(—) *Kożuchowski*
Podsekretarz Stanu

IX. MINISTER KOMUNIKACJI

W załatwieniu pisma Pana Prezesa z dnia 19 lutego 1931 r. mam zaszczyt zakomunikować co następuje:

Ministerstwo Komunikacji posiada w swym zarządzie koleje i lotnictwo cywilne. Obie te dziedziny posiadają dla życia gospodarczego i politycznego Państwa oraz dla bezpieczeństwa jego granic doniosłe znaczenie, a ich praca i rozwój są ściśle związane z rozwojem nauki i sztuki.

Fundusz Kultury Narodowej, którego zadaniem jest właśnie popieranie polskiej twórczości naukowej i artystycznej, może w dużym stopniu przyczynić się do stworzenia tych źródeł, z których polskie kolejnictwo i lotnictwo cywilne będą czerpać materjały, umożliwiające im doskonalenie się.

Eksploatacja środków komunikacji opiera się u swych podstaw na badaniach natury gospodarczej, prawniczej i technicznej.

W dziedzinie prawa Polska posiada już swoje prawo przewozowe, jednakże na ten temat brak w polskiej literaturze prawniczej studjów teoretycznych, a co ważniejsza brak komentarzy, które ogromnie ułatwiają stosowanie prawa.

W dziedzinie prawa administracyjnego, dotyczącego kolejnictwa, jeszcze dużo spraw regulowanych jest przez normy prawne, ustanowione przez państwa zaborcze. Monograficzne opracowywanie poszczególnych problematów prawa administracyjnego, dotyczących kolejnictwa, byłoby nader pożądane, gdyż przyczyniłoby się do wyświetlenia wielu kwestyj dotychczas wątpliwych lub niejasnych i dałoby podstawę teoretyczną pracom nad zastępowaniem stopniowem ustawodawstwa b. państw zaborczych przez ustawodawstwo polskie.

W prawie międzynarodowem najbogatszą może dziedziną jest dziedzina komunikacji międzynarodowej. Polska literatura prawnicza jest nader uboga już nietylko w poważniejsze traktaty, poddające bliższej analizie i krytyce istniejące liczne i doniosłego znaczenia konwencje międzynarodowe, dotyczące komunikacji, ale brak jest nawet dzieł, traktujących te sprawy pod kątem widzenia ich wpływu i stosunku do nich naszych warunków politycznych i gospodarczych. Ze względu na silnie już rozwinięty i nadal rozwijający się systemat międzynarodowych połączeń i związków komunikacyjnych, obejmujących także i Polskę, jest niezbędne popieranie wszelkich prac naukowych w tym kierunku.

Nauką mającą głos w eksploatacji handlowej wielkich przedsiębiorstw komunikacyjnych jest ekonomja, a w szczególności polityka ekonomiczna i polityka komunikacyjna, w której kwestja taryf przewozowych stanowi najtrudniejszy i najważniejszy problemat. Tutaj również dorobek naukowy polski jest nikły; brak nam nawet skromniejszych prac tego rodzaju, rozpatrujących w sposób naukowy choćby tylko warunki i wytyczne polskiej polityki komunikacyjnej.

O wadze, jaka przypisywana jest studjom naukowym w dziedzinie polityki komunikacyjnej, świadczą zorganizowane specjalnie w tym celu w niektórych państwach zakłady naukowe. Wystarczy wspomnieć tutaj o wydziale dróg żelaznych (Railway Department) w londyńskiej Szkole Nauk Ekonomicznych oraz o Instytucie Badań Kolejowych (Railway Research Service), istniejącym przy tejże szkole, na co łożą znaczne subsydja kompanje kolejowe. Również i w Stanach Zjednoczonych A. P. badania ekonomiczne nad eksploatacją kolei znajdują odpowiednie poparcie (przykładem „Bureau of Railway Economics" w Waszyngtonie).

Ponieważ u nas o powstaniu tego rodzaju zakładów nie może być obecnie mowy, należy dążyć, aby w wyższych zakładach naukowych, a w szczególności na wydziałach prawniczych i ekonomicznych naszych uniwersytetów, istniała możność głębszego zaznajomienia się z prawem

kolejowem, przewozowem i prawem międzynarodowem w dziedzinie komunikacji, możność prowadzenia poważniejszych studjów nad polityką komunikacyjną na tle polityki ekonomicznej państwa, badania problematów polityki taryfowej, kwestji współdziałania i konkurencji pomiędzy różnemi środkami komunikacji, zależności pomiędzy polityką taryfową a poszczególnemi zjawiskami gospodarczemi i t. d.

Zaznaczyć dalej należy, że gospodarka kolejowa wymaga w dużym zakresie posługiwania się statystyką. Polska statystyka kolejowa jest już poważnie rozwinięta. Jednak nie jest ona jeszcze dostatecznie zużytkowana do celów naukowych, co więcej, nauka nie wypowiedziała się jeszcze co do celowości tych lub innych kolejowych badań statystycznych. Dlatego też wszelkie poczynania naukowe z dziedziny teorji statystyki, jak również statystyki stosowanej oraz techniki statystycznej, są przedmiotem żywego zainteresowania zarządu kolejowego i zasługiwałyby na gorące poparcie.

Badania i prace naukowe w dziedzinie techniki kolejowej też pozostawiają bardzo wiele do życzenia. Polska literatura techniczna w zakresie kolejnictwa i lotnictwa cywilnego w porównaniu z literaturą zagraniczną jest bardzo uboga. Jedną z poważnych przyczyn tego jest fakt, że prace i badania w dziedzinie nauk technicznych wymagają w większości przypadków bardzo kosztownych pracowni i urządzeń. Czyto w służbie mechanicznej, czy drogowej, czy też zasobowej — gospodarka kolejowa bardzo cierpi z powodu braku takich urządzeń, gdyż z jednej strony niema możności przeprowadzania badań nad całym szeregiem zagadnień, zmierzających do udoskonalenia urządzeń technicznych, z drugiej zaś nie można sprawdzić gatunku i właściwości sprowadzanych materjałów. Poza pracami prowadzonemi w ograniczonym zakresie w laboratorjach Politechniki i w zorganizowanych przez Ministerstwo Komunikacji drobnych pracowniach — nie robi się nic.

A jednak cały szereg potrzeb bardzo już dojrzałych wymaga praktycznego rozwiązania i zbadania, jak naprzykład: badania nad żelazem i stalą: określanie związku między właściwościami fizyczno-chemicznemi a natężeniami, badania nad możliwością zwiększania współczynnika sprężystości stali, stosowanie stali wysoko-wytrzymałościowej nierdzewiejącej, badania nad zmniejszeniem natężeń termicznych w kształtownikach walcowanych dużych profilów, nowe metody pozwalające na określenie jakości materjału stali i żelaza, badania nad spawaniem metali; badania tworzyw, a specjalnie cementu: badania betonu i że-

lazo-betonu z zastosowaniem cementów wysokowartościowych i stali wysokowartościowej oraz ulepszonych sposobów wykonywania, badania betonów ze względu na wpływ temperatury; badania z dziedziny mikologji, a specjalnie nad grzybami drzewnemi i walką z niemi; badania natężeń w mostach pod wpływem obciążenia ruchomego; opracowanie naukowych metod badań nad wytrzymałością toru; stosowanie wyższych temperatur przegrzewu pary w parowozach, stosowanie do napędu pary o wysokiej prężności i opracowanie projektów odpowiednich parowozów, jak również parowozów turbinowych, spalinowych, badanie jakości materjałów używanych do wyrobu części taboru, mających związek z bezpieczeństwem ruchu, jak również mających wpływ na zmniejszenie kosztów konserwacji taboru i t. d.; studja w zakresie techniki lotniczej (konstrukcja płatowców i silników, badania nad materjałami pędnemi i t. d.); studja nad budownictwem lotniczem (budowa lotnisk, stacyj radio, meteorologja i. t. d.).

Stworzenie instytucyj, pozwalających na tego rodzaju badania, odbiłoby się bardzo dodatnio na gospodarce kolei i lotnictwa cywilnego, dałoby impuls do pracy naukowej oraz byłoby poważnym środkiem do szkolenia młodych sił technicznych i przygotowywania uzdolnionych konstruktorów, których brak, niestety, coraz bardziej daje się odczuwać.

Pozatem byłoby bardzo pożądane utworzenie docentury, poświęconej urządzeniom zabezpieczenia ruchu pociągów, podobnież docentury psychotechniki, która w kolejnictwie i lotnictwie cywilnem w ostatnim czasie bardzo się rozwinęła i oddaje znaczne usługi; wreszcie katedry, a przynajmniej docentury budowy portów i dróg lotniczych.

Niezmiernie ważnem jest również popieranie w szerszym zakresie takich instytucyj, jak Instytut Naukowej Organizacji Pracy i Komitet Normalizacyjny oraz Muzeum Komunikacyjne, które już obecnie ma przed sobą duże widoki spełnienia w przyszłości poważnego zadania naukowego.

Ludzi zdolnych i chętnych do pracy naukowej jest poddostatkiem, brak jedynie środków materjalnych, umożliwiających powstanie całego szeregu instytucyj i pracowni naukowych oraz wydanie dzieł, i stwarzających dla ludzi nauki i pracy takie warunki bytu, któreby pozwalały im na oddanie się bez troski swemu zawodowi. Ten szkodliwy stan rzeczy szczególnie ujemnie odbija się na przedsiębiorstwach państwowych na korzyść przedsiębiorstw prywatnych.

Na końcu pozwolę sobie wskazać jeszcze jedną dziedzinę ściśle związaną ze środkami komunikacji, a posiadającą doniosłe znaczenie

zarówno pod względem gospodarczym, jak i ze stanowiska politycznego i kulturalnego kraju. Jest nią turystyka. Propaganda turystyki rośnie coraz bardziej i coraz bardziej zwraca na siebie uwagę. Chodzi obecnie o to, aby jej rezultaty zostały możliwie gruntownie opracowane, uzyskując w ten sposób pomoc do dalszego celowego rozwoju.

Minister
(—) *Kühn*

X. MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH

Na pismo Pana Prezesa z 19-go lutego r. 1931 mam zaszczyt oznajmić, że w dziedzinie nauki czystej podległy mi resort zainteresowany jest rozwojem nauk przyrodniczych, matematycznych i ekonomicznych. Z pośród nauk stosowanych wielkie zainteresowanie budzą, oczywiście, wszystkie teoretyczne i praktyczne nauki techniczne, do których zaliczyć należy między innemi: geologję, geodezję, geofizykę, hydraulikę, chemję, elektrotechnikę, statykę budowli, teorję mostów, a wreszcie nauki praktyczne z działu architektury i budownictwa lądowego, budowy miast, budowy dróg i mostów, budownictwa wodnego, budowy maszyn. zastosowania energji elektrycznej do siły i światła, technologji materjałów budowlanych i inne podobne.

Ze względu na architekturę i budownictwo, należące do własnego zakresu działania, rozwój rzeźby i malarstwa budzi bardzo żywe zainteresowanie Ministerstwa.

Przygotowanie do zawodów technicznych, dawane przez polskie politechniki, winno być uzupełnione studjami w dziedzinie ekonomji, administracji, handlu i naukowej organizacji pracy.

Z pomiędzy zawodowo przygotowanych pracowników odczuwam braki inżynierów-architektów, urbanistów, inżynierów dróg i mostów, inżynierów wodnych oraz elektryków, w liczbie kilkunastu osób rocznie. Ważną byłoby rzeczą umożliwić absolwentom polskich politechnik uzupełnienie wykształcenia studjami zagranicznemi.

Jeśli idzie o instytucje, które ze względu na zakres pracy Min. Rob. Publ. zasługiwałyby na poparcie, wymienić tu należy istniejące Drogowy Instytut Badawczy Politechniki Warszawskiej, Chemiczny Instytut Badawczy, powstający Instytut Elektrotechniczny Politechniki Warszawskiej oraz bibljoteki łącznie z pracowniami i zbiorami czasopism technicznych i ekonomicznych polskich i zagranicznych. Nale-

żałoby nadto stworzyć również przy Politechnice Warszawskiej Instytut Hydrologiczny.

Pilnemi wydawnictwami dla Ministerstwa Robót Publicznych byłyby słowniki techniczne, doprowadzone do potrzeb bieżących, oraz monografje z dziedziny naukowej organizacji pracy, dotyczące analizy czynności urzędów administracji ogólnej i urzędów specjalnych. Tego rodzaju monografje ułatwiłyby funkcjonowanie aparatu państwowego w ten sposób, że wzrastające potrzeby działu służby M. R. P. znajdowałyby pokrycie w uproszczonym systemie pracy.

Minister
(—) *Norwid-Neugebauer*

XI. MINISTER PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

W odpowiedzi na pismo Pana Prezesa Rady Ministrów w sprawie zagadnień, związanych z działalnością Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, które mogłyby być przedmiotem prac i działalności Funduszu Kultury Narodowej, mam zaszczyt zakomunikować co następuje:

Ustawodawstwo socjalne i organizacja życia socjalnego w Polsce opiera się przeważnie na doświadczeniach i wzorach innych narodów. Warunki bytowania najszerszych mas narodu polskiego i jego potrzeby, zwłaszcza ludzi żyjących z pracy najemnej, nie mają dostatecznego oświetlenia w nauce i literaturze polskiej.

Niezrozumienie wagi tych zagadnień znajduje swój wyraz w nieistnieniu wogóle nauki o pracy człowieka, a praktycznie wyraża się w braku katedr i pracowni doświadczalnych w polskich wyższych uczelniach. Administracja polska w sprawach socjalnych działalność swoją opiera głównie na własnych doświadczeniach, korzystając przytem z doświadczeń i nauki innych narodów, co nie może wypełnić braku oświetlenia naukowego odnośnych zagadnień przez naukę polską z punktu widzenia naszych warunków, potrzeb i celów.

Ze względu na aktualność — zdaniem Ministerstwa — należałoby poddać badaniom:

1) znaczenie pracy człowieka dla państwa i społeczeństwa oraz obowiązku państwa i społeczeństwa dostarczenia obywatelom odpowiedniej pracy tudzież minimalnych warunków egzystencji w razie braku pracy lub niezdolności do pracy, zapotrzebowanie rąk i umysłu do pracy na rynku pracy w Państwie, wynalezienie nowych źródeł ich zatrudnienia, sposobów równomiernego i celowego ich skierowywania;

2) niekapitalistyczne formy pracy zbiorowej, a w szczególności oświetlenie naukowe kooperacji pracy;

3) wydajność pracy człowieka, wpływ wydajności pracy na zdrowie ludzkie i ogólną sprawność organizmu pracownika, organizacja pracy, dająca maksymum wydajności bez niszczenia zdolności do pracy pracownika;

4) bezrobocie w Polsce; wpływ t. zw. „naukowej organizacji pracy" i mechanizacji produkcji na bezrobocie;

5) czas pracy, wpływ czasu pracy (np. pracy nocnej, długości dnia roboczego, przerw odpoczynkowych i t. p.) na zdrowie pracownika, wydajność pracy, bezrobocie;

6) zużytkowanie wolnego czasu od pracy przez pracownika; formy akcji kulturalno - oświatowej i ich rezultaty praktyczne, celowość i racjonalność tej akcji;

7) urlopy wypoczynkowe i ich wpływ na wydajność pracy i zdrowie pracownika, formy racjonalnego wyzyskania urlopów;

8) higjena pracy i choroby zawodowe;

9) bezpieczeństwo pracy;

10) praca kobiet, wpływ pracy na organizm pracownicy jako kobiety i matki oraz na życie rodzinne;

11) praca młodocianych, p zygotowywanie młodzieży do zawodu, wpływ pracy w wieku młodocianym na rozwój człowieka pod względem fizycznym i intelektualnym; moralny i umysłowy rozwój dziecka opuszczonego w zależności od warunków socjalnych i form opieki;

12) wymiar sprawiedliwości w sprawach pracy;

13) przeprowadzenie badań i opracowanie statystyk do potrzeb ubezpieczeń społecznych: ludnościowej, życiowej, zawodowej i gospodarczej, higjenicznej i chorobowej;

14) historyczny zarys rozwoju instytucyj opieki społecznej w najszerszem tego słowa znaczeniu na ziemiach polskich od początku istnienia Państwa Polskiego poprzez okres zaborczy aż do dni ostatnich, z uwzględnieniem genezy i ewolucji instytucyj opiekuńczych, roli Państwa w dziedzinie opieki społecznej, charakteru akcji opiekuńczej i jej roli w życiu społecznem;

15) fundacje na cele opieki społecznej, ich celowość i sytuacja prawna i stosunek Państwa do fundacyj;

16) znaczenie akcji profilaktycznej w zakresie opieki społecznej;

17) wychowawcza wartość różnych form i metod opieki;

18) choroby społeczne i racjonalna walka z niemi, ich wpływ na stosunki ludnościowe i ekonomiczne;

19) kwestja bezdomności i jej zwalczanie, kwestja mieszkaniowa i sposoby jej rozwiązania, budownictwo zakładów opiekuńczych i celowość ich urządzeń według przeznaczenia;

20) badania zagadnień opieki społecznej jako obowiązku państwa i społeczeństwa w stosunku do niezdolnych do pracy (dzieci, starców i kalek) oraz ekonomicznie słabych obywateli;

21) badania zagadnienia migracji polskiej wewnętrznej i zewnętrznej.

Brak fachowców spowodowany jest przedewszystkiem znajdowaniem się na nieodpowiednim poziomie lub nawet nieistnieniem wogóle odpowiednich studjów, katedr lub docentur z zakresu nauk społecznych. Zdaniem Ministerstwa, celem zagwarantowania ciągłości i odpowiedniego poziomu prac naukowych należałoby w uniwersytetach stworzyć oddzielne studjum lub powołać katedry ustawodawstwa społecznego (ochrona pracy, ubezpieczenia społeczne i opieka społeczna), higjeny i fizjologji pracy oraz klinik chorób zawodowych, a w wyższych zakładach technicznych — bezpieczeństwa pracy, ustawodawstwa społecznego w zarysie i matematyki ubezpieczeniowej.

Daje się obserwować brak fachowców:

a) prawników, dostatecznie obznajmionych z ustawodawstwem społecznem (ochrona pracy, ubezpieczenia społeczne, opieka społeczna),

b) lekarzy, dostatecznie obznajmionych z zagadnieniami higjeny pracy i chorób zawodowych,

c) techników, obznajmionych odpowiednio z bezpieczeństwem i organizacją pracy i przepisami o pracy najemnej,

d) techników ubezpieczeniowych.

(—) *A. Szubartowicz*
Podsekretarz Stanu

XII. MINISTER REFORM ROLNYCH

W związku z pismem z dnia 19 lutego 1931 r. mam zaszczyt zawiadomić Pana Prezesa Rady Ministrów, iż w podległym mi resorcie ze względu na trudności, jakie napotykano i napotyka się w dalszym ciągu z powodu braku opracowań pewnych zagadnień z zakresu poli-

tyki agrarnej, przystąpiono w ubiegłych latach do zaradzenia tym niedomaganiom. Aczkolwiek w tym kierunku poczyniono znaczne wysiłki i osiągnięto już pewne rezultaty, o czem świadczy załączony spis prac, jednakże nadal szereg braków z zakresu opracowań zarówno teoretycznych, jak i praktycznych utrudnia normalną pracę.

Przedewszystkiem odczuwa się brak szczegółowo opracowanej mapy gleb Polski, co utrudnia dokonywanie oceny wartości ziemi we wszelkich pracach, związanych z przebudową ustroju rolnego. Nie posiadamy również w naszej literaturze gleboznawczej żadnego podręcznika z zakresu gleboznawstwa.

W zakresie organizacji drobnych gospodarstw, a więc w dziedzinie lznakomicie zorganizowanej zarówno pod względem naukowym, jak i praktycznym w Szwajcarji i w Niemczech, nasze prace znajdują się zaledwie w zaczątku. Nie mamy dotychczas literatury z tej dziedziny, nie posiadamy też ani wybitniejszych fachowców, ani ich odpowiedniej liczby. Przygotowanie odpowiednich sił w tym zakresie staje się kwestją palącą.

W związku z projektowaną ustawą o ograniczeniu nadmiernego podziału gruntów, przewidującą możność wprowadzenia przymusu ubezpieczeń właścicieli gospodarstw rolnych i ogrodniczo-warzywniczych na wypadek śmierci, zachodzi konieczność zbadania: 1) rozkładu właścicieli tych gospodarstw według wieku, 2) prawa wymieralności ludności wiejskiej.

Wreszcie wszelka praca nad przebudową ustroju rolnego będzie tak długo borykała się z ciągłemi trudnościami, dopóki nie będziemy posiadali dobrze zorganizowanej i prowadzonej statystyki rolnej, co już należy do kompetencji Głównego Urzędu Statystycznego.

Minister
(—) *L. Kozłowski*

SPIS WYDAWNICTW MINISTERSTWA REFORM ROLNYCH

1. BAC ST. Osiedla na torfowiskach. 1930, str. 109.
2. BARANIECKI M., DURJASZ K. Organizacja drobnych gospodarstw w powiecie kolskim, prowadzona z ramienia Ministerstwa Reform Rolnych przez Ognisko Kultury Rolnej w Kościelcu w latach 1928—1930. 1931, str. 51.
3. BISKUPSKI ST. Ceny ziemi w województwie poleskiem w latach 1924—1929. 1931, str. 77.
4. BORTKIEWICZ W., GLIKSMAN I., KURNATOWSKI J., SPŁAWA-NEYMAN J., STANIEWICZ W. Zastosowanie ubezpieczeń na życie do zagadnienia nadmiernego podziału gruntów (Opinje o projekcie A. Weryhy). 1930, str. 171.

5. BRODOWSKI F. Zarys rozwoju prawa agrarnego i układu stosunków agrarnych na terenie województw wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej. 1925, str. 117.
6. Dwadzieścia lat kolonizacji niemieckiej w b. zaborze pruskim. Przekład sprawozdania jubileuszowego b. Pruskiej Komisji Kolonizacyjnej (1886—1906). 1929, str. 226.
7. Instrukcja techniczna do wykonywania robót mierniczych związanych z przebudową ustroju rolnego.
8. LUDKIEWICZ Z. Stosunki agrarne Rzeczypospolitej Polskiej T. I. Województwo pomorskie. 1929, str. 206.
9. MIKLASZEWSKI SŁ. Mapa gleb Polski opracowana na podstawie własnych badań (skala 1 : 1.500.000). 1927.
10. PODHORSKI B. Osady wojskowe na terenie Szubkowa na Wołyniu oraz przyległe cywilne. 1931, str. 152.
11. ROSE A. Reformy rolne w Europie środkowej po wojnie światowej. 1925, str. 273.
12. ROSE A. Le problème agraire en Pologne. 1926, str. 57.
13. ROSŁONIEC S. Samorzutne scalenie gruntów wśród mazowieckiej i podlaskiej szlachty zagonowej. 1928, str. 339, 51, 8 pl.
14. Sprawozdanie z działalności Głównego Urzędu Ziemskiego za okres od lipca 1919 do lipca 1923 r. Dwa tomy.
15. STANIEWICZ W. O program agrarny w Polsce i jego wykonanie. Mowy i przemówienia (1926—1929). Str. 246, 7 tabl.
16. STANIEWICZ W. Przebudowa ustroju rolnego w Polsce. 1929, str. 78.
17. STEMPOWSKI S. Materjały do bibljografji polityki agrarnej. Zeszyt I, 1929 str. 60. Zeszyt II. 1931, str. 72.
18. SUKIENNICKI W. Pruska polityka kolonizacyjna (1886—1919). 1931, str. 237.
19. SUKIENNICKI W. Sprawa sukcesji przez Polskę uprawnień rentowych Państwa Pruskiego, wynikłych z jego akcji kolonizacyjnej na Wschodzie. 1931, str. 390.
20. SZAFRAN F. Działalność władz ziemskich a hipoteka i kataster. 1930, str. 27, 379.
21. WERYHA A. Zastosowanie ubezpieczeń na życie do zagadnienia nadmiernego podziału gruntów. 1929, str. 68.

W Ministerstwie znajdują się w rękopisie monografje rolnicze następujących województw: warszawskiego, białostockiego, poleskiego, wołyńskiego, wileńskiego, krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i poznańskiego.

XIII. MINISTER POCZT I TELEGRAPÓW

W odpowiedzi na pismo Pana Prezesa z dnia 19 lutego 1931 r. mam zaszczyt donieść, co następuje:

W dziedzinie spraw osobowych wysuwa się na czoło zagadnienie przygotowania teoretycznego kandydatów na stanowiska pocztowo-administracyjne I kat., a więc kandydatów ze studjami wyższemi.

Jeśli idzie o kandydatów ze studjami prawniczemi, nie wnoszą oni do administracji pocztowej wykształcenia w zakresie prawa komunika-

cyjnego, w szczególności prawa pocztowego. Powodem tego jest fakt, że prawo takie nie jest przedmiotem wykładów w wyższych uczelniach.

Tymczasem rozwój instytucyj komunikacyjnych, jak np. radjotelegrafji i radjofonji, w ostatnich czasach stwarza potrzebę szczególnego zajęcia się niemi ze stanowiska prawnego, co już przedsięwzięto zagranicą, szczególniej w Niemczech. Jest zatem rzeczą bardzo pożądaną dążyć do utworzenia odpowiednich katedr specjalnych w uniwersytetach oraz akademjach handlowych.

Jeśli idzie o kandydatów do służby teletechnicznej, to zagadnienie pozyskiwania kandydatów do służby, wymagającej średniego wykształcenia technicznego, zostało o tyle pomyślnie rozwiązane, iż Ministerstwo Poczt i Telegrafów utrzymuje już Szkołę teletechniczną, w której kształci się specjalnie takich kandydatów — w liczbie zaspokajającej zapotrzebowanie.

Nieco odmiennie przedstawia się sprawa kształcenia kandydatów na stanowiska I-ej kategorji w służbie technicznej, czyli sił inżynierskich. Rozwój służby teletechnicznej skutkiem postępu nauki w tej dziedzinie wymaga rozszerzenia i pogłębienia wykładów na politechnikach w dziedzinie prądów słabych i zwiększenia liczby odpowiednich katedr. Celem zachęcenia słuchaczy do poświęcania się służbie teletechnicznej, ustanowione zostały stypendja dla studjujących prądy słabe i radjotechnikę na politechnikach. Początkowo pobierało stypendja 15 studentów, w okresie zaś budżetowym 1929/30 — 20 studentów, a w r. 1930/31 — 30 studentów. Na stypendja wydano w roku 1929/30 — 50.000 zł., a na rok budżetowy 1930/31 preliminowano 65.000 zł. Ogółem na szkolnictwo techniczne wydatkowano w roku 1929/30 — 522.657 zł. a przewiduje się w budżecie na rok 1930/31 kwotę 527.085 zł., z czego na laboratorjum teletechniczne, prowadzone przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów, przeznaczona jest suma 150.000 zł. Laboratorjum to weszło w skład Instytutu Teletechnicznego, który w dniu 12. VI. 1931 powstał przy Ministrze Poczt i Telegrafów. Ostateczna organizacja Instytutu jest w opracowaniu w porozumieniu z ministerstwami: Spraw Wojskowych, Komunikacji i innemi.

Dalszem zagadnieniem jest rozwijanie wiedzy zawodowej przez odpowiednie wydawnictwa z dziedziny pocztowo-telegraficznej. Tu chodziłoby o wydawnictwa, mające na celu zebranie całokształtu przepisów służbowych, a więc mające charakter praktyczny, ułatwiający sprawność administracji, i o wydawnictwa o charakterze naukowym, rozwijające w sposób szczegółowy z punktu widzenia nauki poszczególne zagadnie-

nia administracji pocztowo-telegraficznej. O ile wydawnictwa o charakterze ściślejszym zostały objęte planowo w całokształt, o czem miałem już zaszczyt donieść Panu Prezesowi Rady Ministrów obszernie w piśmie mojem z 31 stycznia 1931 r., o tyle wydawnictwa drugie o charakterze teoretycznym stanowią stałą troskę Ministerstwa Poczt i Telegrafów. W najbliższym jednak czasie przewidziana jest intensywniejsza akcja około tego rodzaju wydawnictw. Na wydawnictwa preliminowano w budżecie Ministerstwa Poczt i Telegrafów na rok 1930/31 kwotę 555.000 złotych ogółem.

Zkolei należy wspomnieć o podróżach urzędników administracyjnych w celach naukowych zagranicę, które były zarządzane dotychczas, lecz w stosunkowo małej liczbie. Opracowanie programu w tym zakresie byłoby pożądane.

Jako ostatnie zamierzenie w kształceniu personelu byłoby wprowadzenie na szerszą skalę akcji kulturalno-oświatowej wśród personelu, mającej na celu rozszerzanie nietylko wiadomości ściśle zawodowych, lecz i o charakterze ogólnym, a to przez stworzenie kursów dokształcających, odczytów i t. p. Na początek akcji utworzone zostały odpowiednie bibljoteki ruchome przy urzędach pocztowo-telegraficznych.

Niezależnie od powyższych działań i zamierzeń w zakresie kształcenia personelu poczt i telegrafów, byłoby rzeczą pożądaną szerzenie wśród społeczeństwa wiadomości o celach i urządzeniach instytucyj pocztowo-telegraficznych przez wygłaszanie popularnych odczytów, urządzanie lekcyj (wykładów) odpowiednich w minimalnym bodaj rozmiarze w szkołach powszechnych i średnich i t. p.

Z uwagi, że zarząd budynków pocztowych i telegraficznych należy do kompetencji Ministerstwa Poczt i Telegrafów, należy podnieść, że w dziedzinie budowlanej byłoby potrzebne przeprowadzenie prób chemicznych i laboratoryjnych materjałów budowlanych na gęstość, nasiąkliwość, jednorodność, wytrzymałość na zginanie, odporność na mróz, przepuszczalność, wytrzymałość na gazy i t. p.

Tem zagadnieniem powinny zająć się rozstrzygające czynniki i zainteresować następnie wszystkie instytucje budowlane państwowe w kierunku ewentualnego stosowania dobrych i tańszych materjałów zastępczych.

Drugiem zagadnieniem o wielkiej doniosłości, którem należałoby się zająć w sposób naukowy — jest zmechanizowanie niektórych czynności roboczych na samej budowie.

Przez takie zmechanizowanie uzyska się lepsze rezultaty, w konsekwencji zaś tańszą robociznę i wzmożenie ruchu budowlanego.

Stworzenie odpowiedniej instytucji państwowej, któraby zajęła się wyłącznie temi dwoma zagadnieniami — należałoby uważać jako podstawowy czynnik potanienia budownictwa, co pociągać musi za sobą wzrost kultury narodowej.

O ile chodzi o dziedzinę gospodarczą Ministerstwa Poczt i Telegrafów, byłaby pożądana współpraca instytucyj artystycznych w zakresie wzorów znaczków pocztowych, godeł i oznak pocztowo-telegraficznych oraz umundurowania personelu.

Powyższe zagadnienia, nakreślone w zarysach ogólnych, będą mogły być rozwinięte bardziej szczegółowo i rozszerzone w bezpośredniem porozumieniu się między Funduszem Kultury Narodowej a Biurem Studjów podległego mi Ministerstwa.

Minister

(—) Boerner
